

Kenangan sing pinaringan berkah
Eyang Paisios saka Gunung Athos
Tembung

Jilid III
Perjuangan Rohani

Isiné:

Kandhangan.....	3
Bagéan 1. Babagan Perjuangan Pamikiran.....	5
Bab 1. Bab Pamikiran, Apik lan Ala	6
Kakuwatan Pikir Sing Apik.....	6
Pikiran 'saka kiwa' — sangsara paling gedhé.....	7
Pikiran sing apik nggawa wong marang kasehatan rohani.....	9
Wong sing nduwé niyat becik ndeleng kabèh kanthi positif.....	10
Pikirané wong sing suci lan pikirané wong sing ala.....	11
Pikirané wong iku minangka pratandha kahanan rohanié	12
Bab 2. Bab pikiran-pikiran blasphemous	13
Jenis-Jenis Pamanggih Sing Ngina	13
Saka ngendi asalé pikiran-pikiran blasphemous?	14
Remeh marang pikiran-pikiran blasphemous	16
Ing kahanan apa awake dhewe dadi salah amarga pikiran ngina?	17
Bab 3. Bab Ngandelake Pamanggih Diri	18
Percaya marang pikiran dhéwé iku wiwitané ilusi.....	18
Percaya marang pikiran dhéwé nuntun marang lara jiwa.....	18
Karsa kaping pisan diwiwiti saka pikiran.....	20
Lara amarga imajinasi dhéwé.....	21
Ketaatan ngalahake kabèh	22
Bab 4. Babagan perjuangan nglawan pikiran ala	25
Ngembangaké pikiran sing apik.....	27
Panyucianing pikiran lan ati	28
Lebokna tandha pitakon sawisé pikiran curiga	29
Ngobrol karo Pamikiran	30
Ngadhepi pikiran.....	31
Bagéan 2. Bab kaadilan lan ketidakadilan	32
Bab 1. Babagan carane nampa ketidakadilan	32
Wong kudu nduwèni sikap sing bener marang ketidakadilan.....	32
Kabungahan ing nampa ketidakadilan.....	33
Nampa kahanan ora adil iku pakaryan sing nguntungake.....	36
Sumbangan kanggo kas langit	37
Pura-pura suci	38
Bab 2. Babagan cara pembenaran dhiri ngusir sih rahmaté Gusti saka kita	39
Pembenaran dhiri ngalangi kamajuan rohani	39
Alesan wong mbenerake awake dhewe iku amarga egoisme.....	40
Sapa waé sing sok golek alesan ora bakal nampa pitulungan rohani.....	42
Yen kowe ora mbela awakmu, Gusti Allah bakal mbela awakmu	43
Wong sing mriksa dhiri kanthi becik ora nggawe alesan	44
Nglegakaké dhiri ora nggawa tentrem ing atiné	45
Ayo padha nampa beban [dosa wong liya].....	46
Bab 3. Bab Kaadilan Ilahi lan Manungsa	48
Kaadilan Ilahi	49
Apa sing dadi haké biksu, Kristus njaga kanggo gesang sing bakal teka	50

Wong-wong wis nggawe 'injil' sing béda kanggo awake dhéwé.....	51
Bagéan 3. Bab dosa lan tobat	54
Bab 1. Babagan carane dosa nyiksa wong.....	54
Panyucianing Atiné.....	54
Pembebasan saka pepeteng dosa	55
Dosa Karsa	56
Ayo padha nindakake kabecikan amarga katresnan marang Kristus.....	57
Godaan ing urip kita.....	58
Wong dosa nduwé akèh bahan kanggo ngembangaké andhap asor.....	59
Bab 2. Bab Kaperluan Ngopeni Nurani	60
Ayo padha mriksa nurani kita	61
Nurani kang kebas.....	62
Nurani sing Bengkok.....	62
Kabohongan ora nggawa tentrem marang wong.....	64
Nurani sing resik maringi kapastian sing ora bakal keliru.....	66
Bab 3. Bab Kaperluan Observasi Diri lan Pangawikan Diri	66
Pemeriksaan dhiri.....	66
Pelajaran saka kegagalan kita.....	68
Kita kudu nahan mungsuh ing siji panggonan lan nyerang dhèwèké.....	68
Kita kudu ndeleng wong liya kaya cerminan.....	69
Wong sing pancen ngerti dhiri duwé andhap asor.....	70
Kita kudu ngerti apa sing ngganggu kita.....	71
Bab 4. Babagan kepiye kasadharan kita marang kasalahan kita dhéwé nggerakake Gusti supaya welas asih.....	72
Ngakoni kasalahan	72
Kesadaran marang dosa lan kasil ing perjuangan.....	73
Kita kudu kanthi andhap asor nyuwun sih rahmaté Gusti supaya kita bisa dibenerake.....	74
Sedhih amarga dosa-dosa kita	75
Kita butuh nyalahake dhiri, dudu putus asa.....	75
Gawean spiritual ing sangisore kaca pembesar	77
Bab 5. Bab kakuwatan gedhé pangapuran.....	78
' <i>Nanging nalika dhèwèké bali marang dhèwèké dhéwé...</i> '.....	78
Luh pangapuran.....	79
Pakaryan pangapuran sing tanpa wates	80
Transformasi Urip	81
" <i>...dosa kula tansah ana ing ngarsaku</i> ".....	82
Tobat paksa	83
Tobat nggawa panglipur ilahi marang wong	83
Bagéan 4. Kekuwatan pepeteng saka pepeteng.....	84
Bab 1. Babagan Tenung	84
Para dukun uga nggunakake macem-macem 'relik' setan	85
Wong-wong sing nglakoni ilmu sihir uga nggawe akèh goroh.....	87
Sihir setan.....	88
Setan ora bakal bisa nindakake kabecikan apa wae.....	89
Ing kahanan apa ilmu sihir nduwé kuwasa?	90
Kepiye carane ngilangi ilmu sihir?	91
Kerjasama para dukun lan setan	92
Bab 2. Bab wong-wong sing kesurupan roh najis.....	93
Kanthi kesombongan setan, wong bisa kesurupan	94
Wong sing kesurupan reaksi marang barang suci apa wae.....	95
Aja nganti nggatekake tembungé wong sing kesurupan	96
Nulungi wong sing kesurupan.....	98
Bab Pengusiran Setan.....	100
Uripé wong sing kesurupan iku kaya urip martir.....	102
Bab 3. Tipuan Sing Ngeri.....	103
Asketisme lan Ilusi	103
Fokus marang imajinasi.....	104
Setan muncul ing wujud malaikat pepadhang	105
Ngimpi iku ngapusi	106
Bab Panglihatan	108
Ciri-ciri wong sing kena ilusi	108
Waham lan kegilaan	109
Kita kudu ati-ati karo wong-wong sing wis kesasar	110
Suguhan murah saka wong-wong sing kesasar	111

Mbenerake sing Kesasar	111
Bab 4. 'Wong-wong sing Nipuni lan Wong-wong sing Terepani'	112
<i>Bab ilusi para Pentakosta</i>	112
<i>Bab wong mlaku ing geni</i>	113
<i>Reinkarnasi</i>	113
<i>Bab praktik tapa brata ing agama Hindu</i>	115
Hinduisme wis nyebabake akèh karusakan	115
Kepiye manungsa padha kesasar	117
Bali menyang Ortodoksi	118
Bagéan 5. Bab Kekuwatan Pengakuan	119
Bab 1. Bab Kaperluan Direktur Rohani	119
Liwat pangakuan, manungsa dibebasake	120
Gusti Allah karsa manungsa dibenerake lumantar perantara manungsa liyane	121
Pemandu rohani iku penting ing urip rohani	122
Ngirimaké wong marang bapak rohani	123
"Bapak Rohani Panyembuh"	124
Pastur rohani ing kulawarga	125
Ngowahi bapak rohani	125
Bab 2. Bab carane ngakoni dosa kanthi bener	127
Kowe kudu mbungkus maneh lukamu	127
Kabutuhan Pangakuan	127
Pengakuan Sing Bener	128
Kanthi nggawe alesan kanggo awake dhewe nalika pangakuan dosa, kita nimbulake beban ing nurani kita	129
Sawisé pangakuan dosa	130
Percaya marang bapak rohani	131
Hubungan sing Bener karo Bapa Rohani	132
Bab 3. Bab bapak rohani minangka dhokter jiwa	133
Kabutuhan marang Pamimpin Spiritual sing Apik	133
Pangrasan lan pengalaman bapak rohani	134
Sepira kerepé wong pracaya nampa Komuni Suci ditemtokaké déning bapak rohanié	135
Bab paukuman	136
Donga Pangapura	137
Bab 4. Bab pakaryané bapak rohani marang nyawa manungsa	138
Katrampilan ngurusi jiwa iku prakara sing alus	138
Aja nganti wong nemokake panglipur saka napsu-napsune	138
Kepiye ngurusi wong sing wis kecemplung ing putus asa	140
Wong kudu tegas marang wong sing ora isin, lan welas asih marang wong sing luhur budi	141
Kabecikan ngrusak wong sing ora gelem tobat	142
Ngajeni kabebasan wong liya	143
Katresnané bapak rohani marang wong sing tobat	144

Kandhangan

Ndeleng yèn dosa wis dadi modis ing jaman saiki, almarhum Sang Sepuh Paisios kanthi khusus negesaké kabutuhan pangapuran lan pangakuan. Pentinge pangapuran sing diwènèhaké Sang Sepuh katon saka bab pungkasan Jilid II saka 'Tembung'-é. 'Panjaluk pangapura lan pangakuan,' pangandikane Sang Sepuh marang kita, 'iki luwih dibutuhake tinimbang apa wae saiki. Iki perlu supaya setan ora entuk hak-hak sing wis diparingi manungsa marang dheweke. Manungsa maringi hak marang setan, lan amarga iku dheweke nyiksa donya.'

Kanthi pitulungané Sang Sepuh Paisios, akèh wong sing nyedhak marang Sakramèn Pengakuan kaping pisan lan ngowahi uripé. Saiki wong-wong mau urip minangka anak-anaké Gusti sing ajrih lan wis ngrasakaké kabungahan swarga ing donya iki. 'Wong iku pancèn apik banget!' Paus Paisios kanthi kabungahan nyritakaké marang kita. "Durung ana sapisan wae aku maringi pitutur marang wong supaya padha nglakoni pangakuan dosa, nanging padha ora nindakake." Mesthi wae, iki uga

dimudahake dening katresnan agungé Sang Sepuh, sing ngowahi jiwa saben wong sing ketemu karo dhèwèké, nggawé saka lemah gersang dadi lemah subur sing pantes kanggo ditanduri.

Jilid katelu saka 'Tembung-tembungé' Sang Sepuh Paisios iki diterbitaké kanthi berkah saka uskup panguwasa anyar ing keuskupan kita, Paduka Mulya Metropolitan Nikodimos saka Kassandria. Jilid iki nglumpukaké piwulangé Sang Sepuh, sing bisa mbantu wong sing kasiksa déning dosa kanggo ngembangaké rasa prihatin sing séhat lan miwiti perjuangan rohani kanggo mbebasaké dhiri saka ikatan dosa sing nahan dhèwèké dadi tawanan. Kanthi urip ing pangapuran, wong Kristen bakal bisa mbuwang manungsa lawasé—sing, miturut tembungé Sang Sepuh, iku 'tamu ala sing manggon ing jeroné kita'. Bapa Paissios ngendika yèn kanggo ngusir tamu ala iki, kita kudu 'mbongkar omahé lan miwiti mbangun bangunan anyar—mbangun manungsa anyar'.

Miturut piwulang para Bapa Suci, wiwitané dosa iku pikiran ala. Mula saka iku, kita wis nyelehake piwulang babagan pikiran, sing dipilih saka warisan rohani Sang Sepuh, ing pérangan kapisan buku iki. 'Pikiran,' pangandikane Sang Sepuh, 'iku pratandha kahanan rohani kita.' Pikiran sing apik nduwèni kakuwatan gedhé—iku ngowahi wong sacara rohani. Kosok baliné, pikiran sing ala nyiksa wong. Nalika wong ngusir pikiran ala lan ngembangaké pikiran sing apik, pikirane lan atiné dadi resik, lan Rahmat Ilahi manggon ing jerone.

Bagéan kapindho buku iki nerangaké yèn kanthi sabar nampa kahanan ora adil lan nyedhak kanthi sikap rohani, manungsa nampa berkah agung saka Gusti Allah. Asring kasunyatan iki ora dingerteni sanajan dening wong-wong rohani, sing nalika mbenerake awake dhewe malah nganti nyusun 'injil dhewe' lan kanthi mangkono misahake awake dhewe saka Gusti Allah, amarga kabeneran manungsa ora ana gandhengane karo urip rohani. Yen kita kepengin dadi siji karo Kristus, kita kudu melu ing kabeneran Ilahi, 'sing ngemot katresnan, kaluhuran, lan pangorbanan dhiri.'

Bagéan katelu saka jilid iki ngrembug bab dosa. Uripé manungsa ing donya diowahi dadi sangsara kaya neraka amarga dosa; nanging, lumantar perjuangan rohani, urip kita bisa dadi swarga. Yen ana wong kepengin 'metu saka pepeteng dosa', dhèwèké kudu nliti kanthi tliti nuraniné—'ukum Ilahi kapisan' sing diparingaké Gusti—lan kanthi andhap asor ngakoni kaluputan lan kagagalané. Praktik iki nuntun marang 'karya tobat sing tanpa wates' lan nggawa panglipur ilahi marang jiwa.

Ing pérangan kaping papat, Bapa Paisius ngecam kekuwatan setan sing makarya ing donya liwat piranti-piranti sing manut—dukun, paranormal, peramal, lan jiwa-jiwa liya sing kesasar. Sesepuh negesake manawa kekuwatan peteng iku ora duwe daya ing awake dhewe; nanging, kekuwatan kuwi dadi ngrusakake wong yen wis nindakake dosa abot, saengga maringi daya marang awake dhewe, lan mula kena pangaribawa setan. Kanggo mbebasake awake dhewe saka pangaribawa iki, wong kudu ngenali panyebab dosa—yaiku mangerteni, nyesel, lunga marang pangakuan dosa, lan dadi anggota Gereja sing sadar.

Bagéan pungkasan, pérangan kaping lima saka jilid iki dikhususaké kanggo Sakramèn Pengakuan Dosa. Sang Sepuh narik kawigatèn kita marang kasunyatan yèn, kanggo pangapura dosa, wong Kristen kudu marani pangakuan dosa, lan kanggo tuwuhé rohani sing aman, dhèwèké butuh bapak rohani. Pastur Paissios nggambaraké prabédan sing cetha antarané pakaryané psikiater lan pelayanané bapak rohani (sing kadhangkala digabung ing jaman saiki) lan nuduhaké pangalamane dhéwé ing makarya karo nyawa manungsa.

Kaya ing jilid-jilid sadurunge, Bapa Paisius maringi wangsulan cekak marang pitakon-pitakon sing diajokake marang piyambakipun. Wangsulané Sang Sepuh ora minangka paparan sistematis babagan topik tartamtu lan ora ngaku nyakup kabèh. Tujuan piwulang iku ana ing panggonan liya—kanggo mbantu wong supaya slamet. "Kaslametan nyawa sawijining wong," ujare Sang Sepuh, "iku panglipur lan kabungahan kula."

Ndeleng apa sing kamungkinan mbantu wong sing diajak ngomong ing perjuangan rohani ing saben kasus tartamtu, Sang Sepuh ngomong karo wong mau manut kabutuhan rohani, nguwatake dheweke nganggo 'vitamin rohani' sing dibutuhake. Asring, Bapa Paisius nerangake makna

tembung-tembunge kanthi pitulungan conto sing cocog. Eyang yakin banget manawa tuladha positif iku duwé paedah sing gedhé banget. "Yen aku nduwé wektu, aku bakal nulis babagan wong-wong tartamtu sing wis urip kanthi jujur, babagan para mudha lan para wong tuwa sing uripé keno tandha kasucian," pangandikane marang kita. 'Tuladha apik kaya ngono mbukak aib wong-wong sing ndadekake dosa dadi modis. Asring, ora ana gunane ngecam ala. Nanging, nalika kita nuduhake apa sing apik, ala mau bakal kabuka kanthi sendhire.'

Kaya sing wis kondhang, pitakon-pitakon sing dijawab Sang Sepuh ditakokaké para biarawati. Nanging, sanadyan mangkono, jawaban Bapa Paissios lumaku kanggo sapa waé sing lagi nindakake 'karya becik' utawa kepéngin miwiti. "Boh biksu lan umat awam," pangandikane Sang Sepuh ing salah siji layangé, "padha diparingi préntah sing padha. Lan mung ana siji swarga [kanggo kabèh]." Saliyane, Bapa Paissios kerep nyathet yèn ana umat awam sing nglakoni urip rohani sing luhur lan nglakoni disiplin rohani sing alus marang awaké dhéwé.

Kita matur nuwun marang sedaya ingkang kanthi suka rela sarujuk maos naskah jilid punika lan lumantar pitutur panjenenganipun, paring pitulungan supados kita saged ngrampungaken panyiapan tumrap panyebaranipun.

"Mugi Gusti ingkang Maha Gembira paring padhang marang kita lan maringi kita tobat ingkang tulus, supados kita sedaya pantes kaparingi swarga ingkang bejo ingkang sampun Panjenenganipun sediyakake, kados bapa ingkang tresna marang kita kanthi lembut," pangandikane Sang Sepuh.

Kita ndedonga supaya tembung-tembungé kasembadan ing kasunyatan. Amén.

11 Februari 2001

Minggu Putra Sing Mborosake

Biarawati Kepala Biara Santo Yohanes Sang Rasul lan Penginjil, Teolog, Suster Philothea, bebarengan karo para susteré ing Kristus.

— Geronda, kepiye kéwan bisa ngerti yèn wong tartamtu iku apikan?

— Kewan nduwé intuis. Mula, yèn kowé tresna marang wong, yèn kowé ngrasakaké, dhèwèké bakal ngrasakaké. Ing Swarga, kewan-kewan ngrasakaké wangi Rahmat lan ngladèni Adam. Sawisé Runtuh, alam ngeluh bareng manungsa. Delengen kelinci cilik sing mlarat kuwi: mripaté tansah katon wedi. Atine sing cilik kuwi ngedeg-ngedeg kanthi kuwatir, thump-thump-thump. Makhluk kasihan kuwi ora turu sakpépa! Piyé makhluk cilik sing ora nduwé dosa iki nandhang sangsara amarga dosa-dosa kita! Nanging, nalika manungsa bali menyang kahanan sadurungé Runtuh, kéwan-kéwan manèh nyedhak tanpa wedi.

Bagéan 1.

Babagan Perjuangan Pamikiran

"Kanthi ndeleng kabeh lumantar pikiran sing becik, manungsa dadi suci lan nampa sih rahmaté Gusti. Nanging lumantar pikiran ala, 'jahat', manungsa ngukum lan nindakake ora adil marang wong liya, ngalangi rawuhé sih rahmaté Gusti, sawisé kuwi setan teka lan nyiksa dhèwèké"

Bab 1. Bab Pamikiran, Apik lan Ala¹

Kakuwatan Pikir Sing Apik

— Geronda, ing Prajanjian Lawas, ing Kitab Maccabees kaping papat, katulis: 'Pikiran sing saleh ora mbusak hawa napsu, nanging mungsuhé.'² Apa tegese iki?

— Delengen: hawa napsu iku wis ngakar jero ing awak kita, nanging pikiran sing saleh lan becik mbantu kita supaya ora kecemplung ing perbudakané. Nalika sawijining wong, kanthi ajeg nglebokake pikiran becik ing tumindaké, nggawe kahanan kabecikané dadi kiyat lan ajeg, napsuné mandheg nduwé pangaruh lan kaya ora ana. Kanthi tembung liya, pikiran saleh ora mbusak napsu, nanging nglawan lan bisa ngungkuli napsu. Buku Kaping Papat Maccabees nerangake [siksa] sing ditanggung dening pitu para mudha suci, ibune Santa Solomonida, lan gurune Santa Eleazar, amarga pikiran-pikiran suci sing diduweni. Aku pracaya panulis [Kitab Suci] nyebutake iki kanggo nerangake kanthi cetha kakuwatan pikiran sing becik.³

Siji pikiran becik padha kakuwatane karo jaga wengi suwene pirang-pirang jam! Iku duwe kakuwatan gedhe. Saiki ana sistem anti-misil sing nganggo sinar laser kanggo nyerang misil mungsuh nalika isih ana ing landasan peluncuran, supaya ora mabur. Mangkono uga karo pikiran becik: pikiran-pikiran mau nyegah pikiran ala supaya ora mabur saka 'landasan pacu' setan, panggonané, lan ora ngidini munggah menyang udara. Mula saka iku, sak isa-isamu, aja nganti setan kasil nanem pikiran ala ing jeronmu. Upaya supaya tansah siji langkah luwih maju tinimbang dheweke lan nandur pamikiran becik ing sajroning awakmu, supaya atimu dadi kebon kembang lan pandongamu kaancani ambune wangi ilahi saka atimu.

Yen ana wong nyimpen—sanajan sethithik—pamanggih sing 'salah', yaiku ala, marang wong liya, mula apa wae sing ditindakake—puasa, berjaga, utawa liya-liyané—kabeh bakal dadi sia-sia. Apa gunané tapa yèn dhèwèké ora nglawan pikiran ala nanging malah nampa? Napa dhèwèké ora dhisik ngresiki wadhah lenga reged lan busuk sing mung pantes kanggo sabun, banjur sawisé kuwi ngisi nganggo lenga murni? Napa dhèwèké nyampur sing murni karo sing ora murni nganti sing murni ora ana gunané manèh?

Siji pikiran murni lan becik nduwèni kakuwatan luwih gedhé tinimbang kabèh tapa brata. Contoné, setan wis nglontarake banjir pikiran kotor marang sawijining priya enom. Kanggo ngusir pikiran-pikiran kuwi, priya enom kuwi nglakoni berjaga bengi kabèh, puasa, lan ora mangan utawa ngombe banyu telung dina berturut-turut. Nanging, siji pikiran murni sing dilebokake ing pakaryané nduwèni kakuwatan luwih gedhé tinimbang kabèh jaga lan puasane, lan maringi pitulungan sing luwih nyata.

— Geronda, nalika panjenengan ngendika bab 'pamanggih murni', apa panjenengan maringi teges sempit [askétis] marang tembung iku, utawa panjenengan migunakaké kanthi teges sing luwih amba?

— Lan sacara umum uga. Lumantar pikiran sing becik, manungsa dadi suci lan nampa sih rahmat saka Gusti. Lan lumantar pikiran 'jahat' [ora séhat], dhèwèké ngukum lan nuntut wong liya

¹ Ing leksikon asketis patristik, tembung 'pamanggih' bisa ngrujuk marang gagasan prasaja sing muncul ing pikiran lan marang dorongan rohani sing diarahaké marang kabecikan utawa kaburukan. Saliyane, 'pamanggih' bisa dipahami minangka kecenderungan becik utawa ala sing kabentuk liwat pikiran, nurani, emosi, lan karsa. Saben tumindak diwiwiti saka pikiran; mula, supaya perjuangan rohani bisa dilakoni kanthi bener, perjuangan kasebut kudu dipusatake dhisik marang mriksa pikiran-pikiran mau, supaya bisa ngembangake pikiran sing becik lan ngusir pikiran sing ala. Kabeh wong Kristen kuduné nindakake praktik iki, nanging para biksu nyawisake dhiri kanthi luwih jero. (Sabanjuré, cathetan para panyunting Yunani diwenehake tanpa referensi.)

² Buku Kaping Papat Maccabees durung diterjemahaké menyang basa Rusia. — *Cathetan penerjemah*.

³ Ing terjemahan basa Rusia, delengen 2 Makk. 6:7.

kanthi ora adil. Kanthi mangkono, dhèwèké ngalangi rawuhé sih rahmat ilahi. Banjur setan teka lan nyiksa wong kuwi.

— Dadi, Geronda, kanthi ngukum wong liya, apa manungsa maringi setan hak kanggo nyiksa dheweke?

— Inggih. Kabeh dhasar ana ing pikiran sing becik. Mangkono kuwi sing ngangkat manungsa lan nggawé owah dadi luwih apik. Wong kudu nggayuh tingkat ing ngendi dheweke weruh kabeh kanthi cetha. Iki persis sing diomongake Kristus: 'Aja *ngadili saka penampilan*, nanging *ngadili kanthi adil*.'⁴ Lan banjur wong mlebu ing kahanan ing ngendi dheweke weruh kabeh ora nganggo mripat manungsa, nanging nganggo mripat rohani. Dheweke nemokake membenaran kanggo kabeh — ing teges sing apik saka tembung kasebut.

Kita kudu waspada supaya ora nampa pesen tipuané setan. Yen kita nampa, kita bakal ngotori 'Bait Suci Roh Suci',⁵ lan sih rahmaté Gusti bakal ninggalaké kita, saéngga kita dadi wuta rohani. Nalika Roh Suci weruh manawa atiné kita bébas saka cela lan resik, Panjenengané rawuh lan manggon ing jerone. Amarga Roh Suci tresna marang kasucian sing tanpa cela. Mula Panjenengané rawuh [ing Kali Yordan] ing wujud manuk dara.⁶

Pikiran 'saka kiwa' — sangsara paling gedhé

— Geronda, nalika aku kudu ngrampungake sawetara masalah, aku dadi kuwatir banget lan ora bisa turu.

Masalah utama sampeyan yaiku sampeyan nduwéni pikiran sing akèh banget. Yen sampeyan ora nduwéni kabèh pikiran iki, sampeyan bakal luwih sepenuh ati nindakake patuh lan urip rohani sampeyan. Nanging aku bakal mulang kowe siji cara supaya kowe ora duwe pikiran sing akèh banget. Rungokna kanthi tliti. Contone, yen ana pikiran muncul ing atimu babagan tugas sing kudu kowe lakoni sesuk, kandhaa marang pikiran kuwi: 'Tugas iki dudu kanggo dina iki. Aku bakal mikir bab iki sesuk.' Lan nalika kowe kudu nggawe keputusan, aja nyiksa awakmu dhewe nganggo pikiran babagan cara sing paling apik, lan aja terus-terusan nundha keputusan kuwi. Pilih salah siji, tindakake langkah sing tegas, lan serahna sing liyane marang Gusti. Upayakna supaya ora kakehan mikir nganti mumet utawa kakehan rinci nganti mumet, supaya otakmu ora mumet. Kanthi katresnan,⁷ lakoni apa sing kowe bisa. Ing wektu sing padha, tumindak prasaja lan percaya kabeh marang Gusti. Kanthi nyerahake masa depan lan pangarep-arep kita marang Gusti, kita, kanthi makna, meksa Panjenengané nulungi kita. Kakehan kuwatir bisa ndadekake wong sing waras dadi ora ana gunané. Yen wong sing lara lan nandhang sangsara dadi kuwatir, dhèwèké nduwèni alesan. Nanging, yen wong sing waras kuwatir lan nandhang sangsara amarga pikiran 'kiri', luwih becik dipasang rompi paksa! [Apa bisa dibayangké—] waras tenan nanging disiksa déning pikirané dhéwé!

Panyakit paling serius ing jaman kita yaiku pikiran sia-sia saka wong donya. Padha bisa uga nduwé kabèh sing dikarepake, kajaba pikiran sing apik. Padha nandhang sangsara amarga ora nyedhaki kahanan kanthi rohani. Contone, ana wong lanang sing lagi nyopir menyang panggonan. Ing dalan, mesiné wiwit ngadat, lan dhèwèké tekan panggonané rada telat. Kanthi pikiran sing becik, wong sing tekan telat kuwi bakal kandha: "Kayane Gusti sing Maha Apik ngalambatkaké aku iki ana sababé. Sapa ngerti: mbok menawa yèn ora ana tundha iki, aku bisa waé kecelakaan! Ya Gusti, kepiye aku bisa matur nuwun amarga wis nylametake aku saka bebaya!" Lan wong kaya ngono iku ngluhurake Gusti. Nanging wong sing ora nduwé niat becik bakal nanggapi apa sing kelakon kanthi

⁴ Yohanes 7:24.

⁵ Bandhingna karo 1 Kor. 6:19 lan 3:16.

⁶ Delengen Matius 3:16; Markus 1:10; Lukas 3:22 lan Yohanes 1:32.

⁷ Philotimo (φιλότης). Tembung iki bola-bali kaping pirang-pirang ing tulisané Sang Sepuh Paissios, sing negesaké pentinge philotimo ing urip rohani. Ora ana padanané tembung φιλότης ing basa Rusia modhèrn. Secara umum, tembung iki bisa diartèkaké minangka magnanimitas, watak kanggo ngorbanaké dhiri, utawa ora nggatekaké barang-barang materi demi ideal moral utawa spiritual. — *Cathetan panerjemah*.

cara sing ora rohani lan miwiti nyalahake lan ngumpat Gusti: "Apess tenan! Aku kuduné teka luwih dhisik, nanging aku telat! Kabeh wis amburadul! Lan kabeh iki salahé Gusti..."

Kanthi nampa apa sing kelakon nganggo pola pikir sing 'bener', wong nampa pitulungan. Nanging kanthi mikir 'salah', dheweke nandhang sangsara, disiksa lan kelangan keseimbangan. Aku kelingan kepiye pirang-pirang taun kepungkur, kita teka saka Gunung Suci ing Uranopolis⁸ lan arep nerusake lelungan menyang Thessaloniki. Kita diwenahi truk sing wis kebak macem-macem barang: koper, jeruk, iwak, kothak iwak kosong lan reged... Wong-wong wiwit munggah ing bak muatan sing padha: bocah-bocah saka Afonia,⁹ para biarawan, lan wong awam. Sing bisa lungguh ing papan kayu; sing liyane ngadeg. Ana sawijining wong awam sing gendut nyempil ing bangku jejere aku. Dhèwèké krasa ora kepénak amarga papané sempit lan wiwit ngeluh banter: 'Memang isin tenan!' Sithik adoh saka dhèwèké ana sawijining biksu sing klelep kabèh ing sangisoring keranjang iwak sing ambuné nyengat — mung sirahé sing katon. Truk kuwi miwiti mlaku ing dalan desa sing bolong-bolong, goyang lan guncang nalika nabrak lubang-lubang. Kranjang-kranjang sing disusun tumpang tindih padha ambruk nyeruduk biksu, lan dhèwèké nyoba nglingdhungi sirahé kanthi ngusir kranjang-kranjang mau nganggo tangané. Ing wektu sing padha, tanggane aku sing gendut ing bangku terus-terusan ngeluh banter amarga kudu lungguh ing kahanan sempit kaya ngono. "Ngapa kowe terus-terusan muni banter?" aku ngelakoni. "Delengen apa sing dialami tangganmu iki! "Kowe tahan opo, Bapak?" takonku marang biksu. "Ing kene luwih apik tinimbang ing neraka, Geronda," wangsulane kanthi mesem. Ana siji sing lungguh nandhang sangsara, dene sijine bungah, sanajan gunung-gunung kranjang iwak sing ambune nyengat tiba ing atase. Lan lelakoné lumayan suwe — watara rong jam nganggo mobil. Pikiran wong awam mbayangaké sepira nyamane yèn lelungan nganggo bis, lan dhèwèké siap mbantah kabèh kuwi. Nanging sang biksu malah bungah, éling kasangsaran sing bakal di alami ing neraka. "Sakwisé rong jam manèh, kita bakal tekan panggonan tujuan lan metu saka kendharaan iki," pangrasa sang biksu. "Nanging wong-wong sing celaka kuwi nandhang sangsara ing neraka salawas-lawase. Lan panyiksa ing kana pancen neraka — ora ana sing kaya kram lan sesaké wong-wong iki. Mulyakna Panjenengan, ya Gusti — kéné ora pati parah kaya ing kana."

— Geronda, apa sababé, umpamané, loro novis nduwèni tingkat kapercayan sing béda marang sesepuhé?

— Sababé ana ing niat. Sapa waé bisa nduwèni niat ala marang apa waé lan sapa waé. Tanpa niat sing becik lan tanpa mbusak 'diri' saka saben tumindak—tegesé tumindak amarga kapentingan dhéwé—wong ora bakal éntuk paédah sanajan saka wong suci. Sanajan dhèwèké nduwèni guru rohani lanang utawa wadon sing suci, sanajan guruné [ora ana liya kajaba] Anthony Agung dhéwé—apa manèh kabèh wali [yen padha dadi bapak rohani-é]—ora bakal bisa mbantu dhèwèké. Malah Gusti Allah dhéwé ora bisa nulungi wong kaya ngono, sanajan Panjenengané pancèn kepéngin nindakaké kuwi. Yèn wong tresna marang dhiri dhéwé, tegesé kabablasan ngelegakaké napsu, mula dhèwèké nerangaké kabèh manut karo karep lan rasa saka 'dhiri'-é. Sawetara wong nerangake kabeh dadi dosa, liyane manut kersane dhewe. Alon-alon, panjelasan sing ora masuk akal dadi 'biasa' kanggo wong kaya ngono. Lan sanajan kowe tumindak piye wae, wong kaya ngono tetep kesar. Lan ana sawetara wong, nalika kowe maringi perhatian sethithik utawa ngucapake tembung apikan, padha mabur kaya nganggo swiwi. Nanging yen kowe ora maringi perhatian marang wong-wong kuwi, padha dadi nesu banget lan tumindak nganti ekstrim. Tumindak ekstrim kuwi asalé saka mungsuh. Contone, wong-wong kuwi weruh bab cilik lan saka kono padha mbangun praduga sing

⁸ Uranopolis — pemukiman sekuler sing paling cedhak karo Gunung Suci, sawijining desa cilik ing pesisir kidul-wétan Semenanjung Athos. — *Cathetan panerjemah*.

⁹ Athoniada (Akademi Gerejawi Gunung Athos) iku sekolah asrama kanggo bocah lanang sing dumunung ing Gunung Suci Athos. Sekolah iki diadegaké ing taun 1753. Saliyane mata pelajaran sing kalebu ing kurikulum sekolah menengah, para murid ing Athoniada sinau babagan disiplin teologi lan gerejawi (Kitab Suci, urip para wali, liturgi, basa Yunani Kuna, kidungan gereja Bizantium, lukisan ikon, lsp.). — *Cathetan penerjemah*.

ora ana dasare. Lan banjur padha yakin manawa kabeh iku pancen kaya sing wis padha kira. Contone, nalika weruh ana wong sing kesusu mikir, wong kaya ngono bakal nganggep manawa wong kuwi nesu marang dheweke amarga ana sabab tartamtu, sanajan sejatine wong kuwi mung lagi mikir amarga ana bab sing ngganggu pikirane. Sawetara dina kepungkur, ana tamu sing teka marang aku lan takon babagan salah siji kenalan: 'Kenapa dhèwèké biyèn kerep ngomong karo aku, nanging saiki ora manèh? Mbok menawa amarga aku bubar iki ngomong apa-apa marang dhèwèké?' — 'Kowe ngerti,' ujarku marang dhèwèké, 'mbok menawa dhèwèké wis weruh kowe nanging ora langsung ngenali.' Utawa bisa uga ana wong sing cedhak karo dheweke sing lara, lan dheweke lagi sibuk golek dhokter. Utawa bisa uga dheweke lagi ngrancang arep menyang luar negeri lan kuwatir babagan ngganti dhuwit. Bisa uga iku bab liya sakabehe. Lan kabukten yen wong sing dimaksud pancen lagi kebak kuwatir babagan lara salah siji wong sing ditresnani. Ing wektu sing padha, kancane kepengin banget dheweke mandheg lan ngobrol senajan kahanane kepiye wae, lan akibaté dheweke wiwit nyiksa awake dhewe nganggo pikiran negatif.

Pikiran sing apik nggawa wong marang kasehatan rohani

- Geronda, apa ciri-ciri pikirane sing ringkih?
- Apa maksudmu? Iki pisanan aku krungu babagan [pamanggih ringkih].
- Kowe ngomong yen nalika wong nampa pikiran 'saka kiwa' lan kroso tersinggung karo tumindak wong liya, dheweke...
- Lan apa aku nyebut pikiran kaya ngono 'lemah'?
- Aku kelingan ana wong sing kepengin dadi novis sampeyan lan sampeyan kandha marang dheweke: 'Aku ora bakal nampa kowe dadi novis amarga pikirane ringkih.'
- Ora, aku ngomong liya marang dhèwèké. 'Aku ora bakal nampa kowe dadi biksu anyar amarga kowe ora nduwé kasehatan rohani' — kuwi sing tak kandhakake marang dhèwèké. 'Apa tegesé "kasehatan rohani"?' dhèwèké takon. — 'Kowe ora nduwé pikiran sing apik,' tak terangaké.
- 'Kaya manungsa sing nduwé kaluputan, mangkono uga biksu tuwa bisa nduwé sawatara kabecikan. Nanging yèn kowé ora nduwé niat becik, mula kaluputanku lan kabecikanku bakal dadi cilaka kanggo kowé.' Ana sing bisa ngomong bab bocah cilik, nalika isih durung dewasa, pikirane ringkih. Nanging ora ana sing bisa ngomong kaya ngono marang wong diwasa.
- Geronda, apa kabèh wong diwasa wis mateng?
- Sawetara wong nduwé pikiran sing durung mateng. Aku ora ngomong babagan wong sing mung ora pinter. Yen wong ora tumindak prasaja, pikirane bakal ngarah marang ala lan padha salah paham kabèh. Wong kaya ngono ora nduwé kasehatan rohani, lan sanajan kabecikan ora ana gunané. Malah kabecikan malah nyiksa wong kaya ngono.
- Geronda, yen ana gangguan ing biara, apa ana gunane nggoleki wong sing kudu disalahake?
- Sepisan, takon dhisik marang awakmu dhéwé apa kowe sing kudu disalahaké. Kuwi sing paling apik!
- Geronda, nanging yen wong liya dhéwé sing maringi alesan [kanggo mikir yèn dhèwèké sing salah]?
- Lan kaping pira kowe wis maringi alesan sing padha marang wong-wong mau? Yen kowe mikir, kowe bakal nyadari yen kanthi nyedhaki kahanan kaya ngene, kowe lagi nggawe kesalahan.
- Lan nalika kita kandha, 'Mbokmenawa [kacau iki] kelakon amarga mbak siji,' apa kita nyimpen pikiran saka 'kiwa'?
- Apa kowe yakin yèn adhine kuwi pancèn sing salah?
- Ora, nanging dhèwèké wis tau nindakake kaya ngéné sadurungé.
- Amarga kowe ora yakin, kuwi ateges iku pikiran 'saka kiwa'. Luwih maneh, sanajan adhine pancen sing salah, sapa sing ngerti kepiye lan kenapa dheweke tumindak kaya ngono?

— Geronda, nanging piye yen aku weruh, umpama, ana sedulur wadon sing nduwé hawa napsu tartamtu?

— Apa kowe abbes? Abbess iku sing nanggung jawab [kanggo kowe] lan mulane kudu ngawasi hawa napsumu. Nanging kenapa kowe padha ngawasi hawa napsu siji lan sijine? Kowe durung sinau nggarap awakmu dhéwé. Yen kowe péngin sinau nggarap awakmu dhéwé, aja ngintip apa sing ditindakake wong liya, nanging lebokna pikiran apikan marang apa sing kok deleng saka wong-wong mau menyang pakaryanmu dhéwé. Ora preduli apa tujuan sing digayuh wong — lebokna pikiran apikan ing pakaryanmu. Pikiran sing welas asih ngandhut katresnan. Iku ngendhegaké wong lan ndadèkaké wong mau tumindak alus marang kowe. Apa kowe kelingan para biarawati sing nyangka perampok iku Penatua? Nalika perampok mau mbukak jati diriné marang para biarawati, padha nyimpulake yèn dhèwèké iku wong bodho suci kanggo Gusti Kristus lan mulané mung pura-pura dadi perampok. Sawisé kuwi, para biarawati mau wiwit ngajèni dhèwèké luwih gedhé. Lan ing pungkasané, para biarawati mau nylametaké perampok mau lan kanca-kancané.¹⁰

— Geronda, apa sing kudu ditindakake yen ana biarawati sing goroh?

— Nanging piye yen dheweke kapaksa ngomong goroh kuwi merga kowe? Utawa mbok menawa dheweke mung lali soko, lan apa sing diomongake marang kowe dudu goroh? Contone, ana tamu hotel sing njaluk marang koki sethithik salad, lan koki kandha yen dheweke ora duwe, nanging tamu kuwi ngerti yen sejatine ana. Yen tamu hotel iku ora nduwé niat apik, dhèwèké bakal kandha: 'Wah, tukang goroh tenan!' Nanging, yèn dhèwèké nduwé niat apik, dhèwèké bakal kandha: 'Kasihan, dhèwèké wis kesusu banget karo gawéan nganti lali yèn isih ana salad sing isih ana.' Utawa dhèwèké bisa mbela adhine nganggo pikiran kaya ngéné: 'Mbok menawa dhèwèké wis mutusaké nyimpen salad kanggo acara liya sing luwih penting.' Mangkono uga karo kowe: kowe mikir kaya ngene amarga kowe kurang kasehatan rohani. Yen kowe duwé, kowe bakal ndeleng malah sing ora resik dadi resik. Kowe bakal nganggep woh-wohan wit lan pupuk kerbau padha waé, amarga pupuk kerbau mbantu wit supaya bisa ngasilaké woh.

Wong sing nyimpen pikiran becik iku waras rohani lan ngowahi ala dadi becik. Aku kelingan nalika jaman pendudukan, bocah-bocah sing awaké kuwat padha nyantap sepotong roti jagung kanthi semangat lan nduwé kasehatan sing apik banget. Nanging bocah-bocah saka wong sugih mangan roti gandum karo mentega, nanging tetep lara amarga tubuhé ringkih. Ing urip rohani, kahanané persis padha. Contoné, wong sing nduwé pikiran becik. Senajan ana wong nyerang dhèwèké kanthi ora adil, dhèwèké bakal kandha: 'Gusti Allah ngidini iki supaya aku bisa nglakoni pangapuraning dosa-dosaku ing jaman kepungkur. Mulyakna Gusti Allah!' Nanging yen wong ora nduwé niat becik, sanajan kowe kepéngin nyentuhé kanthi sayang, dhèwèké bakal mikir yèn kowe arep nggebuk. Delengen wong mabuk: wong ala sing lagi mabuk, ngrusak kabèh sing katon. Nanging yèn wong mabuk iku nduwèni ati sing apikan, dhèwèké nangis lan ngapura kabèh wong. Salah sijiné wong sing apikan ati kaya ngono, nalika lagi mabuk, bakal miwiti ngomel: "Kowe ndelok aku kanthi ora apikan... Ya wis... Aku bakal nyawahi kowe karo emas. Langsung saka ember!..."

Wong sing nduwé niat becik ndeleng kabèh kanthi positif

Nalika ana wong-wong sing kandha marang aku yèn padha kuciwa amarga weruh akèh bab sing ora pantes ing Gréja, aku mangsuli kaya ngéné: 'Yèn kowe takon marang lalat apa ana kembang ing sacedhaké kéné, lalat kuwi bakal mangsuli: "Aku ora ngerti bab kembang. Nanging yèn bab

¹⁰ Minangka sing dicritakaké ing salah siji narasi monastik kuna, pimpinan klompok perampok tau ngrancang nyerbu biara sing dikubengi benteng. Kanggo kuwi, dhèwèké nganggo busana biara, teka ing gapura biara lan nyuwun nginep ing kana. Abbis lan para biarawati nampani dheweke kanthi pakurmatan ageng — kaya-kaya dheweke iku abot agung. Kabeh biarawati ing biara padha nglumpuk kanggo nampa berkah saka dheweke. Banyu sing digunakake kanggo ngumbah sikil 'abot' disimpen dening para biarawati minangka reliq suci. Siji biarawati lumpuh, kanthi iman, adus nganggo banyu iki lan mari saka lara. Kanthi nggumunake kabeh wong, dheweke tangi saka amben lan nyedhaki 'Abba' dhewe kanggo nampa berkah. Mujijat sing kelakon mau nggawa owah-owahan batin marang pimpinan rampok. Dheweke tobat lan mbuwang pedhang sing disimpené ing sangisoring jubah biarawané. Ora suwe, dhèwèké lan kanca-kancané padha dadi biarawan lan miwiti urip askétis sing ketat.

kothak tin, pupuk lan rereged—mbeng ngang kono kebak tenan." "Lalu lalat bakal miwiti nyebutake siji-siji kabeh tumpukan sampah sing wis dikunjungi. Nanging yen kowe takon marang tawon, 'Apa kowe weruh rereged ing sacedhake kene?'—tawon bakal mangsuli, 'Rereged? Ora, aku ora weruh ing endi wae. Ana akèh kembang wangi ing kéné!' " Lan tawon cilik mau bakal miwiti nyebutaké manéka warna kembang kanggo sampeyan — kembang kebon lan kembang alas. Sampeyan weruh: lalat mung ngerti tumpukan sampah, déné tawon cilik ngerti yèn ana lili sing tuwuh ing sacedhaké lan hyasint wis kembang rada adoh.

Miturut pangertenku, ana wong sing kaya tawon, ana uga sing kaya lalat. Wong sing kaya lalat golek sing ala ing saben kahanan lan mung fokus marang kuwi. Dheweke ora weruh sethithik kabecikan ing apa-apa. Wong sing kaya tawon nemokake kabecikan ing saben bab. Wong sing cacat pikirane uga cacat. Dheweke nyedhaki kabeh kanthi prasangka, ndeleng kabeh bolak-balik, dene wong sing niaté apik—apa waé sing dideleng, apa waé sing diomongaké—ngetrapaké niat apik ing kahanan kuwi.

Nalika semana, ana bocah lanang—murid kelas loro ing sekolah menengah—dateng ing kalivaku.¹¹ Dheweke ngetok lawang gapura nganggo ketokan wesi. Sanajan ana sak karung layang sing durung kabaca sing wis ngenteni aku, aku mutusake metu lan takon apa sing dikarepake. "Ya," ujarku, "apa sing ana ing pikiranmu, cah enom?" "Apa iki," pitakoné, "kalivaé Bapa Paissius? Aku perlu ngomong karo Bapa Paissius." "Iki pancèn kalivaé," wangsulku, "nanging Paissius dhéwé ora ana ing kéné—dhèwèké metu arep tuku rokok." — "Aku ngerti," wangsul bocah iku kanthi pikiran sing apikan, "Pastur Paissius lunga tuku rokok merga dhèwèké péngin nulungi wong liya." — "Dhèwèké tuku kanggo dhèwèké dhéwé," ujarku. "Rokoké wis entèk, lan dhèwèké mlayu menyang toko kaya wong edan kanggo tuku rokok. Dheweke ninggalake aku kene dewe, lan aku ora ngerti kapan dheweke bakal bali. Yen aku weruh dheweke wis suwe ora ana, aku uga bakal lunga." Luh sumunar ing mripat bocah lanang kuwi, lan dheweke—maneh kanthi niat apik—ngendika: "Kita iki wis ngentekake tenaga Bapak Sepuh!" — "Ngapa kowe butuh dheweke?" takonku. — "Aku pengin," ujare, "nduwé restu saka dheweke." — "Restu apa, cah bodho! Dheweke kena sihir! Wong cilik sing sesat tenan — aku wis ngerti dheweke kaya punggung tanganku. Mula aja kakehan ngarep-arep. Soale, yen dhèwèké bali, mesthi nesu tenan. Lan bisa uga teka mabuk — saliyané kuwi, dhèwèké ora gelem nolak ngombe." Nanging, apa waé sing tak omongké marang bocah iki, dhèwèké nampa kabèh kanthi legawa. "Ya wis," ujarku wektu kuwi, "aku bakal ngenteni Paissius sakedhik maneh. Critakna apa sing kowe karepake, lan bakal tak sampaikan marang dheweke." — "Aku duwe," wangsulane, "surat kanggo Sang Tuwa, nanging aku bakal ngenteni dheweke supaya bisa njaluk restu."

Delengen kuwi! Apa waé sing tak omongké, dhèwèké nampa kabèh kanthi ati lega. Aku kandha marang dhèwèké, 'Paissiy kuwi mlayu kaya wong edan kanggo njupuk rokok,' lan nalika dhèwèké krungu kuwi, dhèwèké wiwit ngeluh, lan luh nganti kebak ing mripaté. 'Sapa sing ngerti kenapa dhèwèké mlayu nggoleki rokok kuwi?' pikiré. 'Mbok menawa dhèwèké péngin nindakake kabecikan.' Wong liya padha maca akèh banget [nanging ora nduwé niat becik]. Lan ing kéné — murid kelas loro ing sekolah menengah nduwé niat becik kaya ngono! Kowe ngrusak siji pikirane, dhèwèké banjur nggawé pikirane anyar sing luwih apik tinimbang sing sadurungé, lan adhedhasar kuwi tekan kesimpulan sing luwih becik. Bocah iki nggawe aku kagum. Aku durung tau weruh bab kaya ngono sadurungé.

Pikirané wong sing suci lan pikirané wong sing ala

— Geronda, apa wong sing nduwèni kasucian ngerti sapa sing ala [lan sapa sing ora ala]?

— Inggih, piyambakipun mangertos kalebu tiyang jahat lan tiyang suci. Piyambakipun mirsani pialané ingkang dipun tindak déning tiyang sanès, nanging ing wekdal ingkang sami piyambakipun

¹¹ Padanané Kelas 6 ing sekolah menengah Rusia. — *Cathetan panerjemah.*

ugi mirsani pribadhi batinipun tiyang ingkang nindakaké pialané. Piyambakipun mangertos menawa pialané punika asalipun saking panggodha, ingkang mlebet dhumateng tiyang saking njawi. Kanthi mripat atiné, dhèwèké ndeleng kaluputané dhéwé minangka gedhé, lan kaluputané wong liya minangka cilik. Dhèwèké pancèn ndeleng mau minangka cilik, lan ora ngapusi dhèwèké dhéwé. Dhèwèké bisa mangertèni yèn apa sing ditindakake wong iku kaluputan, nanging — kanthi teges sing becik — dhèwèké bisa ngapura kejahatané wong sing ala. Dheweke ora ngremhake wong kaya ngono, uga ora nganggep wong-wong mau luwih asor tinimbang awake dhewe. Dheweke malah bisa nganggep wong kaya ngono luwih apik tinimbang awake dhewe lan kanthi sadar—amarga akèh sebab—ngetoleransi kabecikan sing ditindakake. Contone, nalika ndeleng kejahatan sawijining penjahat, wong kaya ngono mikir manawa ora ana siji wae sing nulungi penjahat iki, lan mulane dheweke bisa tiba nganti nindakake kekejeman. Luwih saka kuwi, dheweke nyadari manawa dheweke dhewe uga bisa wae ana ing panggonane wong apes iki, yen Gusti Allah ninggalake dheweke tanpa pitulungan Panjenengané. [Kanthi nyambung karo sing ala] kanthi cara iki, wong kaya ngono nampa sih rahmat sing akèh. Nanging kosok baline kelakon marang wong sing licik. Nalika ndeleng kasucian wong sing bener, dhèwèké ora nyadari niat beciké—kaya setan dhéwé sing uga ora nyadari.

Sapa sing nglakoni panyelidikan dhiri sing alus bakal mbenerake wong liya lan ora mbenerake awake dhewe. Lan saya maju ing babagan rohani, saya gedhe kamardikané lan saya tresna marang Gusti Allah lan manungsa. Banjur dhèwèké ora bisa mangertèni apa iku niat ala, amarga dhèwèké tansah nyimpen pikiran sing apik marang wong liya; pikirane tansah suci, lan dheweke ndeleng kabeh kanthi rohani lan disucikake. Malah kaluputan tanggane dadi migunani kanggo wong kaya ngono. Dheweke nggunakake iku minangka pangecekan sing bisa dipercaya marang awake dhewe, supaya tetep waspada lan ora nganti rusak. Kosok baline, wong sing durung nyuceni awake dhewe mikir licik lan ndeleng kabeh sing ana ing sakupenge kanthi licik. Kanthi liciké, dhèwèké malah ngotoraké apa sing apik lan welas asih. Malah kabecikané wong liya ora ana gunané kanggo dhèwèké, amarga katutupi déning pepeteng irengé pembunuh [sétan], dhèwèké nerjemahaké kabecikan mau liwat 'Kamus Cerdik Penafsiran'-é. Dheweke tansah ana ing kahanan sengsara lan terus-terusan ngganggu wong-wong ing sakupenge amarga murung rohani. Yen wong kaya ngono kepengin merdeka, dheweke kudu nyadari yen kudu nyuceni nyawane supaya pencerahan rohani lan kasucian pikiran lan ati bisa teka marang dheweke.

— Geronda, kenapa kadhangkala wong sing padha saiki licik, saiki apikan?

— Ing kahanan kaya ngono, wong-wong kuwi kena pangaribawa lan owah-owahan tartamtu. Manungsa iku gampang owah-owahan. Pikirane sing licik bisa teka saka setan, nanging uga ana wong sing mikir licik kanthi karepé dhéwé. Tegese, mungsuh asring nggawe kahanan tartamtu kanggo nyurung pikiran ala ing manungsa. Nalika semana, sawijining arkhimandrit teka ing selku, nanging aku ora bisa nampani dhèwèké. Nalika dhèwèké teka kaping pindho, aku lagi lara abot lan manèh ora bisa ngomong karo dhèwèké, mula aku nyuwun supaya dhèwèké teka manèh. Banjur archimandrite mau wiwit nyiksa atiné dhéwé nganggo pikiran yèn aku ora kepengin ndeleng dhèwèké lan yèn aku nyimpen rasa mungsuh marang dhèwèké. Dhèwèké lunga menyang biara sing dadi atasan selku lan wiwit ngeluh bab aku. Kabeh iki kelakon amarga godhané Iblis.

Pikirané wong iku minangka pratandha kahanan rohanié

— Geronda, kenapa loro wong ndeleng bab sing padha béda?

— Apa kabeh mripat ndeleng kanthi cetha sing padha? Kanggo ndeleng kanthi cetha lan murni, wong kudu nduwé mripat jiwa sing waras banget. Amarga yèn mripat jiwa waras, wong iku nduwé kasucian batin.

— Nanging kenapa, Geronda, kadhangkala ana wong siji nganggep kedadeyan sing padha minangka berkah, dene wong liya nganggep iku musibah?

— Saben wong nerangake apa sing kedadeyan manut kahanan atine dhéwé. Saben kedadeyan bisa dideleng saka sudut pandang positif lan negatif. Aku tau krungu babagan kedadeyan ing ngisor iki. Ana sawijining biara ing sawetawis panggonan. Alon-alon, bangunan-bangunan wiwit ngrembaka ing sakupenge, lan alon-alon biara kuwi kepepet ing kabèh sisih déning omah-omah donya. Ibadah sore ditindakake ing tengah wengi — bebarengan karo Ibadah Esuk. Wong-wong awam sing manggon ing sacedhaké uga rawuh ing ibadah kuwi. Ing sawijining dina, sawijining biksu novis enom, nalika arep menyang ibadah, lali ngunci lawang selé, banjur ana wanita mlebu. Nalika biksu iku ngerti, dhèwèké dadi banget kaget lan ngamuk: "Bencana! Sel iki wis kotor! "Kabeh wis rampung, aku bener-bener mati!" Tanpa ragu sedhela, dheweke nyekel botol arak, ngocok isine ing lantai lan nyulut geni! 'Ngresiki lantai!' Sithik maneh mesthine biara kuwi kobong. Dhèwèké ngobong lantai selé, nanging ora ngobong pikirane. Lan pancèn pikiran kuwi sing kudu kobong, amarga ala ana ing pikiran kuwi. Yen sang biksu, kanthi ngetokake pikiran sing becik, kandha marang dhiri dhewe yen wanita iku mlebu ing selé kanthi pangurmatan, kepengin entuk manfaat, nampa berkah sang biksu, supaya dheweke bisa laku tapa brata ing omahé, mesthi ana pangowahan rohani ing jeroné lan dhèwèké bakal memuji Gusti Allah.

Kahanan spiritual wong katon saka kualitas pikirane. Wong ngadili barang lan kedadeyan manut apa sing diduweni ing jerone. Amarga kurang spiritualitas, padha narik kesimpulan sing salah lan nindakake tumindak ora adil marang wong liya. Contone, wong sing kepengin tetep anonim lan maringi sedekah ing wayah bengi ora bakal mikir ala marang wong sing liwat ing dalan ing tengah wengi. Nanging wong sing nglampahi wengi ing dosa, nalika weruh wong liwat ing wayah bengi, bakal kandha: 'Wah, kéwan tenan! Endi dhéwé wis nganti bengi?' — amarga padha ngadili miturut pengalamané dhéwé. Utawa, umpamané, wong sing niaté apik, nalika krungu ana ketukan ing lantai ndhuwur ing bengi, bakal bungah: 'Wong kuwi sujud kanthi khidmat!' Nanging wong sing ora nduwé niat apik bakal nggrundel kanthi nesu: "Wong kuwi wis jaged sakwengi!" Ana siji wong, nalika krungu kidungan sing merdu, bakal kandha: "Endah tenan kidungan greja iki!" — déné wong liya malah nesu: "Apa kuwi sing lagi padha dipekikké ing kana!.."

Apa kowe kelingan kepiye reaksi loro maling sing disalib bareng karo Panjenengané marang Kristus? Kabeh padha weruh Kristus disalib ing kayu salib, kabeh padha ngrasa bumi nggeter, lan kabeh padha ana ing kahanan sing padha. Nanging, apa sing dipikirake siji, lan apa sing dipikirake sijine? Siji—sing digantung ing sisih kiwa—ngina marang Kristus lan kandha: "*Yen Kowe iku Kristus, nylametaké awakmu lan awaké dhéwé.*"¹² Sing siji—ing sisih tengen—ngakoni kaya ngéné: "*Kita pancèn nampa paukuman sing pantes miturut pakaryan kita; nanging wong iki ora nindakake sing salah.*"¹³ Siji lunga menyang sangsara langgeng; sijiné dislametaké.

Bab 2.

Bab pikiran-pikiran blasphemous

Jenis-Jenis Pamanggih Sing Ngina

— Geronda, aku ora ngerti kapan sawijining pikiran iku blasphemous...

— Nalika ana gambaran ala sing mlebu ing pikiran babagan Kristus, Ibune Gusti Allah, para Wali, apa wae sing ilahi lan suci, utawa malah bapak rohani kita lan sapiturute, kuwi pikiran blasphemous. Pikiran kaya ngono ora kena dicritakake marang sapa wae.

— Malah ora marang bapak rohani dhéwé?

¹² Lukas 23:39.

¹³ Cf. Lukas 23:41.

— Cukup ngandhani marang bapak rohani panjenengan: 'Aku duwe pikiran ngina marang Kristus utawa Roh Suci, Ibune Gusti, para Wali, utawa marang panjenengan — bapak rohani kula.' Kabeh pangina lan dosa-dosa iki dudu saka kita — iku asalé saka setan. Mula saka iku, kita ora perlu kuciwa maneh amarga dosa-dosa setan. Nalika aku isih dadi biksu anyar, setan biyèn nggawa pikiran-pikiran ngina marang aku sawatara wektu — malah ing gréja. Aku biyèn dadi banget kuwatir. Setan nyuntikaké pikiran ala marang aku bab para wali, nganggo basa kasar lan tembung-tembung kotor sing tau tak krungu saka wong liya nalika aku ana ing tentara. "Pikiran-pikiran iki saka setan," pitutur bapak rohani marang aku. "Yen ana wong keganggu amarga pikiran ala babagan bab-bab suci sing muncul ing atiné, kuwi wis mbuktèkaké yèn pikiran kuwi dudu saka dhèwèké, nanging asalé saka njaba." Nanging aku isih terus keganggu. Nalika pikiran-pikiran ngina marang Gusti teka, aku bakal menyang kapel sisih St. Yohanes Pembaptis, nyium ikoné, lan saka iku metu ambu wangi sing legi. Nalika pikiran-pikiran najis bali maneh, aku langsung mlayu bali menyang kapel Santo Yohanes Pembaptis, lan manèh ambu wangi metu saka ikoné. Ing sawijining Liturgi Ilahi, aku lagi ndedonga ing kapel. Nalika para pemazmur miwiti nyanyi '*Holy God*'⁽¹⁴⁾ karya Nileus, aku uga miwiti nyanyi alon-alon saka panggonanku. Tiba-tiba, aku weruh kéwan gedhé sing medeni banget, nduwé sirah asu, nembus lawang sing nyambung saka narthex gréja utama menyang kapel sisih. Api nyembur saka cangkemé lan mripaté. Kéwan kuwi muter ngadhep aku lan, nesu amarga aku nyanyi '*Holy God*', ngibaské cakaké marang aku kaping pindho kanthi ancaman. Aku nyawang para biksu sing lagi ndedonga ing sacedhakku: mbok menawa padha weruh [monster] kuwi uga? Ora, ora ana siji wae sing nyadari apa-apa. Sawisé kuwi, aku nyritakaké marang bapak rohani apa sing kelakon. "Nah, kowe weruh sapa kuwi?" pitakon bapak rohani marang aku. "Kuwi pancèn dhèwèké. Saiki kowe wis tentrem?"

— Geronda, apa saben wong tansah nyadari yèn pikirane iku ngina Gusti?

— Wong-wong mau bakal nyadari menawa pikirane iku ngina Gusti yen padha migunakaké akal sing wis diparingi Gusti. Contoné, ana wong sing takon marang aku: 'Geronda, kepiye bisa ana sangsara neraka? Kita sedhih ndelok wong lungguh ing penjara; apa sing bakal diomongaké bab wong-wong sing disiksa ing neraka!' Nanging, cara mikir kaya ngono iku ngina Gusti. Wong-wong iki nganggep awake dhewe luwih saleh tinimbang Gusti. Gusti ngerti apa sing ditindakake. Apa kowe kelingan crita sing diceritakake dening Santo Gregorius Dialogus? Ana sawijining wektu, Uskup Fortunatus ngusir roh najis saka sawijining wanita sing kesurupan. Setan sing diusir mau njupuk wujud gelandangan, bali menyang kutha lan miwiti nyalahake uskup. "Wong atine atos kuwi wis ngusir aku!" ujure. Ana sawijining wong, krungu tangise kuwi, ngrasakake welas marang "wong sengsara": "Apa dorongan sing nggegirisi nganti ngusir kowe! Kepiye bisa dheweke nindakake kuwi! Ayo, mlebu omahku." Setan mlebu omahé lan ora suwe banjur kandha, "Tumpukna kayu bakar ing pawon; aku krasa adhem." Tuan omah banjur numpuk kayu kandel ing geni, lan kobongané muni gemuruh. Lan nalika geni wis kobong nyala, setan mlebu ing awak anaké tuan omah. Ing kahanan kesurupan, bocah malang kuwi mbuwang menyang geni lan kobong nganti mati. Bar kuwi tuan omahé sadar sapa sing wis diusir uskup lan sapa sing wis mlebu ing omahé. Uskup Fortunatus ngerti persis apa sing dilakoni nalika ngusir roh najis saka bocah wadon sing kesurupan.¹⁵

Saka ngendi asalé pikiran-pikiran blasphemous?

— Geronda, bisa panjenengan critakaké bab 'sikap acuh sing becik'?

— Indiferensi welas asih perlu kanggo wong sing kakehan sensitif, sing diganggu setan nganggo macem-macem pikiran.¹⁶ Bakale apik yen wong kaya ngono dadi rada ora sensitif — kanthi

¹⁴ Nilevs Karamados — sawijining kantor Konstantinopel sing misuwur ing separo kapindho abad kaping 19, pangripta akèh kidung greja lan teoretikus kidung greja Bizantium.

¹⁵ Delengen *St. Gregorius Dialogus*. Wacana babagan Uripé Para Bapa Italia lan babagan Keabadian Jiwa. Moskow: Blagovest, 1996. kaca 54.

¹⁶ Mangkéné carané Sang Sepuh nyebutaké setan.

teges positif — lan ora nglumpukake pikiran-pikiran tartamtu. Saliyane, welas asih tanpa pamrih perlu kanggo wong sing setan, kanthi kepengin nggawe ora seimbang, wis ndadekake banget sensitif marang sawijining prakara utawa fenomena tartamtu — sanajan wong kuwi biasane ora nandhang sensitivitas sing kakehan. Lan kanggo wong kaya ngono, rasa ora peduli sing sehat bakal mbantu sawatara wektu. Nanging, dheweke kudu diawasi dening bapa rohani. Dheweke kudu nyritakake pikirane marang bapa rohani lan tetep ana ing sangisore pangawasané. Yen ora, dheweke bisa alon-alon dadi ora peduli marang kabeh lan tiba ing ekstrim liyane — dadi wong sing pancen apatis.

— Geronda, kenapa nalika aku krasa sedhik, aku duwe pikiran ngina Gusti?

— Delengen apa sing kelakon: nalika ndeleng kowe ana ing kahanan sedhik, setan njupuk kauntungan lan nyelipake panganan donya sing manis — pikiran dosa. Yen kowe nyerah kapisan [kanthi nampa panganan manis saka pikiran kuwi], wektu sabanjure bakal ngganggu kowe luwih abot lan kowe ora bakal duwe kekuwatan kanggo nolak. Mulane kowe aja nganti tetep ing kahanan sedhik; luwih becik nindakake kagiatan rohani. Kagiatan rohani bakal mbantu kowe metu saka kahanan iki.

— Geronda, aku pancen disiksa dening pikiran-pikiran tartamtu...

— Kuwi asalé saka sing jahat. Tetep tentrem, lan aja ngrungokaké kuwi. Kowé iku wong sing gampang kapengaruh lan sensitif. Sétan, kanthi nguntungaké kasensitifanmu, nanduraké ing kowé kabiasaan maringi perhatian sing kakehan marang pikiran-pikiran tartamtu. Dhèwèké 'nempeli' pikiranmu marang kuwi, lan kowé nyiksa awakmu dhéwé tanpa perlu. Contone, dheweke bisa nggawa pikiran ala bab Ibu Superior utawa malah bab aku. Aja digatekake pikiran-pikiran kuwi. Yen kowe menahi sanajan sethithik perhatian marang pikiran ngina, kuwi bisa nyiksa kowe, bisa ngancurake kowe. Kowe butuh sethithik krasa ora peduli sing sehat.

Setan biasane nyiksa wong-wong sing taat lan banget sensitif nganggo pikiran-pikiran ngina. Dheweke nggedhekake kesalahan-kesalahané [ing paningalé dhéwé] supaya padha kecemplung ing sedhik. Setan nyoba nyemplungake wong-wong mau ing putus asa supaya padha bunuh diri; lan yen gagal ing bab iki, paling ora dheweke nyoba nggawe wong-wong mau edan lan ora bisa nindakake apa-apa. Yen setan uga gagal ing iki, dheweke seneng paling ora maringi kasedhihan lan keputusan marang wong-wong mau.

Nalika aku nemoni wong sing tansah ngudhari ludah. "Wong iki kesurupan setan," ujure wong-wong marang aku. 'Ora,' wangsulku, 'wong sing kesurupan setan ora tumindak kaya ngono.' Lan pancen, sawisé aku mangerteni kanthi cetha, nyawa sengsara iki durung nindakake dosa nganti cukup kanggo kesurupan. Dhèwèké gedhé dadi yatim piatu lan nduwèni watak sensitif lan gampang kapengaruh. Saliyane kuwi, dhèwèké nduwèni pola pikir 'kiri' lan imajinasi sing rada kelam. Setan nyulut kobongan kahanan iki lan wiwit nyuntikake pikiran-pikiran blasphemous marang dhèwèké. Lan nalika kuwi kelakon, jiwa kasihan kuwi bakal nolak, munggah, lan kepengin mbusak pikiran-pikiran blasphemous kuwi, banjur 'ngeluaraké' kanthi cara ngucapaké. Wong-wong sing nyawang saka pinggir padha nganggep yèn dhèwèké kesurupan setan. Lan mangkono kedadéyané: jiwa miskin sing gampang kapengaruh kuwi bakal ngucapake tembung-tembung ngina marang Gusti, lan wong-wong padha kandha marang dhèwèké, 'Kowe kesetanan!'

Asring, pikiran ngafsu marang Gusti teka marang wong amarga iri saka setan. Apamanèh sawisé berjaga bengi kabeh. Kadhangkala, amarga kesel banget, kowe ambruk kaya mati lan ora bisa nolak mungsuh. Ing wektu kuwi setan jahat nglebokake pikiran ngafsu marang Gusti marang kowe. Lan banjur, kanthi kepengin mbingungake kowe utawa nyemplungake kowe ing putus asa, dheweke wiwit nyuntikake pikiran: 'Malah setan dhewe ora bakal nggawa pikiran kaya ngono! Saiki kowe ora bakal slamet.' Setan bisa nggawa pikiran ngina marang wong malah marang Roh Suci, banjur kandha yen dosa iki—ngina marang Roh Suci—ora bisa diapura.

— Geronda, apa pikiran kesyirikan bisa muncul amarga kesalahan kita dhéwé?

— Inggih. Siji wong bisa nyebabake dhéwé munculé pikiran kaya ngono. Yen pikiran ngina ora disebabake déning kepekaan sing kakehan, mula iku asalé saka kesombongan, gampang ngadili, lan sapituruté. Mula, yèn nalika kowe ngupaya ing perjuangan rohani, kowe nduwé pikiran ora percaya lan ngina, mangertèna yèn perjuangan rohani kowe ditindakake kanthi kesombongan. Kesombongan nglimputi pikiran, ora percaya mlebu, lan wong iku kapisahake saka pangayoman Rahmat Ilahi. Saliyane, pikiran ngina ngluwihi wong sing nyilem ing pitakon dogmatis tanpa nduwé dhasar sing perlu.¹⁷

Remeh marang pikiran-pikiran blasphemous

— Geronda, Abba Isaac kandha yèn kita ngungkuli hawa napsu 'liwat andhap asor, dudu liwat kesombongan'.¹⁸ Apa rasa ngremehake hawa napsu tartamtu, kesombongan [kanggo iku], lan rasa ngremehake pikiran blasphemous iku ora padha?

— Ora. Nalika ngremehake hawa napsu, ana kesombongan, kapercayan dhiri lan — sing paling awon — membenaran dhiri. Tegese, kowe mbenerake awakmu lan 'nyingkiri' hawa napsumu. Kaya-kaya kowe ngomong: 'Hawa napsu iki dudu duwekku; ora ana gandhengane karo aku' — lan kowe ora ngupaya mbebasake awakmu saka iku. Nanging kita kudu ngremehake pikiran-pikiran blasphemous amarga, kaya sing wis tak kandhakake, kuwi dudu duwek kita, nanging asalé saka setan.

— Lan yen ana wong pura-pura marang wong liya yèn dhèwèké nduwèni hawa napsu tartamtu, umpamané kanthi nggambaraké dhèwèké minangka wong sing rakus mangan, apa kuwi ateges dhèwèké ngguyoni setan?

— Ing kahanan kaya ngono, dheweke nglakoni munafik sing 'apik', nanging kuwi dudu ngolok-oloki setan. Kowe ngolok-oloki setan nalika dheweke nggawa pikiran-pikiran blasphemous, nanging kowe isih nyanyi kidung.

— Geronda, kepiye carane ngusir pikiran blasphemous nalika Liturgi Ilahi?

— Kanthi nyanyi. '*Aku bakal mbukak cangkemu...*'¹⁹ Apa kowe ora bisa maca not musik? Aja nganti pikiran kuwi nyantol; anggep remeh. Wong sing ngadeg ndedonga nalika mikir kaya ngono iku kaya prajurit sing lapor marang komandané nalika mbukak sekrep granat tangan.

— Kepiye yen pikiran ngina kuwi ora gelem ilang?

— Yen dheweke ora lunga, ngertèno yèn ing endi waé ing jeromu wis ana panggonané. Obat sing paling mujarab yaiku ngremehké setan. Amarga dhèwèké—guru tipu daya—sing ndhelik ing balik pikiran-pikiran ngina. Nalika pikiran blasphemous nyerang kowe, luwih becik ora nglawan sanajan nganggo Doa Yesus, amarga kanthi ngucapake kita mbukak rasa ora tentrem, lan setan, sing nyasarake titik ringkih kita, bakal nglontarake pikiran blasphemous tanpa enteke. Ing kahanan kaya ngono, luwih becik nyanyi kidung gereja. Pikirna iki: bocah cilik wae, sing kepengin nuduhake rasa ngremehake marang kancane, mandheg-mandheg ngomong karo lagu cilik kaya 'do-re-mi'. Kita uga kudu nindakake kaya ngono marang setan. Nanging, ayo padha nuduhake rasa ngremehake marang dheweke ora nganggo lagu donya, nanging nganggo kidung suci. Nyanyi ing gréja ora mung donga marang Gusti, nanging uga pratandha ngremehake setan. Kanthi mangkono, sing ala bakal kena saka loro sisih — lan bakal pecah.

— Geronda, nalika aku ana ing kahanan kaya ngene, aku ora bisa nyanyi. Aku uga ora gampang nyedhaki Komuni Suci.

¹⁷ Yaiku prasyarat rohani — pangurmatan, andhap asor, patuh marang Gréja — utawa prasyarat eksternal — pendhidhikan, kabisan, kawruh babagan basa Yunani, lan sapituruté. — *Cathetan panerjemah*.

¹⁸ Ing teks Yunani: "διὰ τῆς ταπεινώσεως, καὶ ὄχι διὰ τῆς περιϋπονήσεως." Ing terjemahan basa Rusia S. I. Sobolevsky: "Nalika kowe ngatasi hawa napsu lumantar andhap asor, lan ora lumantar kesombongan." Cf. Abba Isaac saka Suriah. Diskursus Askétis. Surat IV. Diterbitaké déning 'Aster'. Athena, 1961. kaca 329; lan ing karya sing padha, Ucapan Askétis Bapa Suci Abba Yisak saka Suriah. Moskow, 1993. kaca 255.

¹⁹ Tembung pambuka irmos odé kapisan ing kanon kanggo Pengumuman Sang Theotokos Paling Suci.

— Kuwi mbabayani banget! Tangalashka kuwi nyurung kowe mlebu pojok! Nyanyia lan nampa Komuni — toh pikiran-pikiran kuwi dudu pikiranmu. Manut aku paling ora ing bab iki: [nalika perang pikiran] nyanyia 'Pantes tenan' sapisan wae, supaya tangalashka kuwi entuk apa sing pantes lan mlayu. Apa aku durung crita marang kowe bab sawijining rahib saka Gunung Athos? Dhèwèké teka ing Gunung Suci nalika yuswa rolas taun minangka anak piatu. Sawisé kelangan katresnan saka ibuné ing donya, dhèwèké maringi kabèh katresnané marang Ibuné Gusti Allah. Dhèwèké ngrasakaké katresnan sing padha marang Panjenengané kaya marang ibuné dhéwé. Yen waé kowe bisa weruh rasa ngajèni nalika dhèwèké nyium ikon-ikon kuwi! Mula mungsuh, nguntungake katresnan iki, nandurake pikiran-pikiran ngina marang dheweke. Jiwane sing kasihan malah mandheg nyium ikon-ikon. Sang Panutané, nalika ngerti bab iki, nyekel tangane lan ngajak nyium pasuryan lan tangané Sang Ibuné Gusti Allah sing Maha Suci lan Sang Juruwalèh ing ikon-ikoné. Sawisé kuwi, setan langsung mlayu. Mesthi wae, nyium Bunda Allah lan Sang Juruwilujeng langsung ing pasuryan iku wani banget. Nanging Sang Sepuh nggawe biarawan kuwi nindakake supaya ngusir pikiran-pikiran sing nyiksa dhèwèké.

Ing kahanan apa awake dhewe dadi salah amarga pikiran ngina?

— Geronda, nalika aku diserang pikiran blasphemous nanging aku ora ngendheg-endheg mikirake,²⁰ apa aku sing kudu disalahake?

— Yen kowe keganggu amarga kuwi lan ora nampa pikiran kuwi, mula ora ana rasa salah.

— Geronda, lan kapan wong kudu nyalahake awake dhewe amarga pikiran ngina?

— Dheweke sing salah yen ora keganggu amarga nduwé pikiran kaya ngono, nanging lungguh [kanthi nyawiji tangan] lan ngobrol karo pikiran kuwi. Lan luwih akèh dhèwèké nampa pikiran ngina, luwih gedhé kaributan setan sing bakal dialami. Amarga, kanthi nyelidiki pikiran ngina sing muncul lan ngobrol karo kuwi ing pikirane, dhèwèké, sanadyan sethithik, kena pangaribawa setan.

— Lan kepiye carane ngusir pikiran kaya ngono?

— Yen wong krasa sedhik amarga pikiran kaya ngono teka lan ora melu ngrembug, mula, amarga ora entuk gizi, pikiran-pikiran kuwi bakal sirna dhéwé. Wit sing ora disirami bakal layu. Nanging, nalika wong wiwit ngrasakake seneng sanajan sethithik marang pikiran-pikiran iki, wong mau maringi panganan marang pikiran-pikiran mau, 'nyirami' awake dhewe sing lawas. Ing kahanan kaya ngene, pikiran-pikiran mau ora gampang 'layu'.

— Lan kadhangkala iki kelakon marang aku, Geronda: aku nglumpukaké pikiran-pikiran ngina marang Gusti, nyemplung ing kono, banjur nyadari apa sing tak lakoni, nanging wektu kuwi aku ora bisa maneh ngusir pikiran-pikiran mau.

— Apa kowe ngerti apa sing kedadeyan marang kowe? Ing sawijining wektu kowe kélangan konsentrasi merga ana sing narik kawigaten, pikiranmu ngumbara, lan karo cangkemu mbukak kowe miwiti ngetung manuk gagak. Banjur ana pedagang kaki lima nyusup marang kowe lan nyemplungake permen menyang cangkemu sing mbukak. Kowe banjur nggelindingake permen kuwi ing cangkemu, ngrasakake leginé, lan nalika kuwi angel banget kanggo ngeluarke. Kowe kudu langsung ngeluarke — pas kowe krasa leginé.

— Geronda, piye yen aku sakedhap nggatekake pikiran ngina sing muncul, nanging banjur ngusir?

— Ing kahanan kaya ngono, setan menehi kowe permen, lan kowe ngeluarke — nanging ora langsung, mung sawisé sawetara wektu. Kowe kudu langsung ngeluarke. Yen ora, sawisé ngapusi

²⁰ Ing terminologi asketik, 'godaan' (Yunani: προσβολή) ateges pikiran ing akal utawa gerakan ing ati sing ora dibarengi gambar. Munculé lan lestariné gambar-gambar lan fantasi dosa nuduhaké 'persetujuan' (Yunani: συγκατάθεσις) marang pikiran kuwi, sing dadi konsesi batin marang dosa lan mbutuhaké panyembuhan lumantar tobat. Delengen *St Mark the Ascetic*. 200 Bab babagan Hukum Rohani. Bab 139–142 lan Babagan Katresnan marang Kabecikan (terjemahan basa Rusia). Jilid I. Lavra Trinitas Suci St Sergius, 1992. kaca 532. — *Cathetan penerjemah*.

kowe dhisik nganggo permen, setan bakal banjur nggawe kowe ngombe ramuan pait lan ngolok-olok kowe.

Bab 3.

Bab Ngandelake Pamanggih Diri

Percaya marang pikiran dhéwé iku wiwitané ilusi

'Eyang, nalika aku nesu, aku dadi kaya banjir bandang — aku ora bisa ngontrol awakku.'

— Lan kenapa kowe ora bisa ngontrol awakmu?

— Amarga aku percaya karo pikiranku dhéwé.

— Ya, yen mangkono, kowe nduwé 'aku percaya'-mu dhéwé, nduwé 'kredo'-mu dhéwé! Kabeh mau amarga egoisme. Aja mbenerake pikirane. Usir pikirane sing bodho kuwi dhéwé; aja nampa.

— Kepiye carane aku bisa ngerti manawa sawijining pikiran iku 'bodho'?

— Ya, yen kowe ora ngerti kuwi, critakna marang ibu superiormu. Lan buwang pikiran kuwi sakabehe sakedhap — kanthi manut marang dheweke ing kabeh sing diomongake. Yen wong spiritual percaya karo pikirane dhewe, kuwi wiwitan saka ilusi. Pikirane dadi kabur amarga kesombongan, lan dheweke bisa kecemplung ing ilusi. Luwih becik yèn dhèwèké ilang akal ing kahanan kaya ngono, amarga banjur dhèwèké bakal nduwèni kahanan sing ngurangi kesalahan.

— Geronda, apa wong liya durung bisa mbantu wong kaya ngono?

— Kanggo wong sing ana ing kahanan kaya ngono bisa entuk manfaat saka pitulungan sapa wae, dhèwèké kudu mbiyantu dhiri dhéwé dhisik. Dhèwèké kudu nyadari yèn percaya marang pikirane dhéwé—sing ngandhani yèn dhèwèké luwih unggul tinimbang wong liya, yèn dhèwèké suci, lan sapituruté—iku kaluputan. Yen wong nyekel pikiran kaya ngono, ora ana peluru meriam sing bisa mecahake. Supaya pikiran iki sirna, wong kudu ngendhegake awake dhewe. Kadhangkala wong ing kahanan kaya ngono njaluk aku ndedonga kanggo dheweke. Nanging kepiye doaku bisa mbantu wong kaya ngono? Yen dheweke dhewe isih nyimpen sumbu—sing wis diselipake setan ing atine—tetep ana, dheweke bakal meledak maneh. Iku kaya wong sing lungguh ing sangisore drum mesiu, nyekel sumbu ing tangane, lan nyuwun tulung supaya ora meledak!

— Geronda, aku wis edan tenan...

— Sapa sing ngomong ngono marang kowe? Mesthi kuwi dudu pikiranmu dhéwé, ta? [Aja wedi.] Aku ngawasi kowe saka Gunung Suci. Aku kelingan kowe. Kowe ora edan, ora pisan. Nanging yen kowe miwiti percaya marang pikirane dhewe, mesthi kuwi bakal nggawe kowe edan. Aja percaya marang pikirane dhewe: ora nalika padha kandha yen kowe kesasar, ora uga nalika padha nyebut kowe wong suci.

Percaya marang pikiran dhéwé nuntun marang lara jiwa

— Geronda, yen ana wong kang disiksa dening pikiran manawa saben wong ing sakupenge padha mung mikirake dheweke, kepiye carane ngusir pikiran kuwi?

— Pamanggih iki asalé saka sing ala, sing kepéngin nggawe wong lara. Wong kudu ngadhepi pamanggih kaya ngono kanthi ora peduli, ora nggatekake. Ora kena dipercaya sanadyan sethithik. Contoné, wong sing curiga, nalika weruh loro kenalan padha rembugan alon-alon, mikir: 'Wong loro kuwi padha nggosipaké aku!' Aku ora nyana kuwi saka dheweke!" Nanging sejatine wong-wong mau padha ngomong bab sing beda banget. Yen wong menehi kebebasan marang pikiran kaya ngono, pikiran kuwi bakal alon-alon "nglumpukake momentum" lan wong kuwi bakal tekan titik nalika wiwit mikir yen dheweke lagi diawasi, lan dikejar. Sanajan ana wong sing nduwé 'bukti sing ora bisa dibantah' yèn wong-wong sakupengé mung mikiraké dhèwèké, dhèwèké kudu nyadari yèn

'fakta-fakta' kuwi wis dimanipulasi kanthi licik déning mungsuhé dhéwé, sing kepéngin meyakaké wong kuwi [bab kasunyatan saka pikiran sing disaranaké]. Satane pancèn manipulator sing licik tenan!

Aku kenal karo sawijining pemuda. Sanadyan dheweke pinter banget, dheweke pracaya marang pikiran sing ditanamake mungsuh ing atine, sing ngomong yen dheweke ora stabil mental. Kanthi nampa pikiran-pikiran sing digawa mungsuh, pemuda iku wis nggawe akèh komplek kanggo awake dhewe. Dheweke nyoba bunuh diri lan nyiksa wong tuwane kanthi parah. Gusti wis maringi dhèwèké kekuwatan lan karunia, nanging mungsuh ndadèkaké kabèh mau dadi ora ana gunané. Mula, bocah lanang kuwi nyiksa awaké dhéwé lan nyiksa wong liya. Aku ora bisa mangertèni: kok manungsa gelem nampa pikiran-pikiran saka setan lan ndadèkaké uripé dhéwé dadi ora bisa ditanggung? Banjur malah nyalahaké Gusti kanggo apa sing kelakon marangé, padahal Panjenengané apikan banget marang kita lan tresna banget marang kita! Apa waé sing kok omongaké marang wong kaya ngono, ora bakal ana gunané. Nganti wong iku mandheg pracaya marang pikiran sing digawa mungsuh, kabèh paguneman mung bakal nyedhot tenaga lan ora ana asil liya.

— Geronda, apa gampang kapengaruh iku kalemahan jiwa, utawa lara?

— Ora. Kabecikan, kepekaan, lan gampang kegangu iku karunia alamiah; nanging, sayangé, setan [kadhangkala] bisa migunakaké kuwi kanggo kapentingané dhéwé. Setan kerep nandurake ing wong sing sensitif lan gampang kapengaruh kecenderungan kanggo mbèdakake kahanan nganti kakehan, saéngga wong kuwi ora bisa nahan sawatara kesulitan utawa — sawise meh bisa nahan — banjur kewalahan, kuciwa, kesel, lan pungkasané patah semangat. Yen wong nggunakake kanthi becik kecenderungan lan kepekaan alamiahé, kuwi bakal dadi kaya swarga. Nanging, yen wong ngidini setan nggunakake kaluwihan mau, kaluwihan mau bakal mbalèk dadi cilaka kanggo wong iku. Amarga yen wong ora migunakaké kaluwihane kanggo kabecikan, setan sing bakal migunakaké. Kanthi mangkono, wong iku mbuwang kaluwihan saka Gusti. Tinimbang matur nuwun marang Gusti, wong malah salah paham kabèh. Yen wong sing gampang kapengaruh pracaya karo pikirane dhéwé, kuwi malah bisa nggawa dhèwèké menyang rumah sakit jiwa. Mesthi waé, ora ana alesan kanggo muji wong sing apatis, sing tansah kandha: 'Bab-bab cilik ing urip!' Nanging, paling ora, wong kaya ngono ora pungkasané mlebu rumah sakit jiwa. Mula saka kuwi tangalashka nyerang wong sing gampang kapengaruh.

Wong liya, sakliyané, nyiksa awaké dhéwé kanthi pikiran yèn dhèwèké kabebanan warisan keturunan sing abot. Luwih tepaté, tangalashka sing nandurake pikiran iki ing atiné lan nyoba ngyakinke yèn pancèn kaya ngono. Mungsuh nyuntikake rasa wedi marang wong-wong kaya ngono, nyoba nglantarake pikirané lan ndadekake wong-wong mau ora bisa tumindak tanpa sebab sing serius. Nanging sanajan pancen ana sing diturunake saka generasi sadurunge ing sawijining wong— ora ana sing bisa nglawan sih rahmaté Gusti Allah. Apa kowe kelingan Santo Siprianus²¹ — mantan dukun sihir sing banjur dadi hierarki Gréja lan mati syahid kanggo Kristus? Lan Sang Mulya Musa si Moor?²² Wiwitané dhèwèké dadi perampok, nanging ing urip monastik dhèwèké ngluwihi akèh Bapa Agung ing pangertèn rohani. Endah tenan kahanan kasampurnan rohani sing digayuhé! Nalika Santo Makarius sowan marang Panjenengané, Sang Moses sing Kinurmatan takon, 'Apa sing kudu tak lakoni? Wong-wong padha ngganggu aku, lan aku ora bisa tetep meneng.' 'Moses,' Abba Makarius mangsuli, 'kowe pancen peka banget. Mlayu menyang Gurun Arab, amarga kowe ora bisa ngusir wong-wong mau.'²³

Santa Musa—mantan perampok iki—ngluwihi malah Pendeta Arsenius Agung ing alusé watak rohani, sanadyan Arsenius asalé saka kulawarga bangsawan lan wong sing terdidik lan beradab.

²¹ Dina raya Martir Suci Siprianus dirayakake tanggal 2 Oktober.

²² Dina raya Sang Moses saka Murin dirayakake tanggal 28 Agustus.

²³ Delengen: Cathetan Eling bab Asketisme Para Bapa Suci lan Berkah. Moskow, 1845. kaca 147.

Delengen apa sing bisa ditindakake sih rahmaté Gusti! Nanging uga kudu diomongaké bab Sang Mulya Musa yèn dhèwèké nduwèni andhap asor sing gedhé...

Karsa kaping pisan diwiwiti saka pikiran

— Geronda, saka ngendi rasa ngremeh kuwi asalé?

— Apa sing kok anggep remeh? — Ya meh kabèh.

— Nah, yen mangkono, kowe bakal nemoni macem-macem barang. Cacing ing apel, serangga ing kacang, lan rambut ing roti...

— Geronda, kuwi pancen sing terus tak temoni!

— Kamulyan tumrap Panjenengan, Gusti. Apa Panjenengan weruh carane Gusti Allah mbantu Panjenengan ngatasi kelemahan iki?

— Geronda, apa ora kabeh iki diwiwiti saka pikiran? Ayo bayangna ana sedulur wadon sing nemu rambut ing piringe. Ya, ayo dibuwang wae — lan rampung.

— Kowe ngomong apa kuwi? Ing kahanan apa wae ora kena dibuwang! Soale, rambut kuwi teka marang dheweke minangka berkah! Dheweke pancen kudu maringi marang aku; aku bakal nggawa menyang Gunung Athos — minangka berkah!.. Aku kelingan biyen ing Gunung Sinai kita mlaku-mlaku bareng karo sawijining biksu. Ing dalan, aku maringi dhèwèké loro bohlam. Aku weruh dhèwèké ora langsung dipangan. Dhèwèké péngin ngumbah dhisik, nanging wedi nyelipaké ing kanthong—yen nganti kuman ing kanthong nyebar marang bohlam mau. Mula dhèwèké nyekel bohlam mau ing tangané saklawasé dalan. Seduluré biyèn kerep kandha bab dhèwèké: "Aku nduwé wolu anak lan bojo; bojoné ngumbah kabèh, nanging sabuné luwih sithik tinimbang sing dienggo dhèwèké mung kanggo ngumbah tangan!" Lan delengen apa sing kelakon marang dhèwèké. Ing kono, ing Gunung Sinai, saben biksu diparingi siji Bedouin kanggo mbantu, nggawa panganan lan sapituruté. Bedouin sing ditugasake kanggo biksu sing rewelan iku sing paling kotor saka kabeh. Ireng koyo tukang sapu cerobong asap! Sandhangane lan awake dhewe mambu ora karuan. Kanggo ngresiki wong kotor kuwi, kowe kudu ngendokake dheweke ing kolam seminggu kabeh! Lan bab tangane...! Mending aja takon. Kowe isa njupuk pengikis lan ngikis rereged saka tangane nganti ambrol segumpal-segumpal. Si brengsek kuwi bakal njupuk mangkuk pangan lan mlayu menyang biksu sing dijagani. Loro ibu jarié sing kucel mesthi waé banjur nyemplung ing sup utawa bubur. 'Pisah,pisah...!' biksu kuwi muni kenceng sakwise weruh dhèwèké ing lawang. Akhire, dhèwèké mlayu, sawisé ngentekake kurang saka rong minggu ing Gunung Sinai.

Lan ing biara umum sing biyèn tak tinggal, ana sawijining biksu sing tau dadi polisi lokal ing donya sekuler. Dhèwèké nduwèni pendhidhikan sing apik, mula dhèwèké diparingi tugas dadi pamaca ing gréja. Dhèwèké manggon ing biara pirang-pirang taun, nanging sanadyan mangkono, dhèwèké ngremehké kabèh wong sakupengé. Dheweke malah ora gelem nyentuh gagang lawang, nanging mbukak lawang nganggo sikilé. Yen kudu ngangkat kait lawang, dheweke nggunakake sikuté, banjur ngusap lengané nganggo alkohol. Malah mbukak lawang gréja nganggo sikilé. Nalika dhèwèké wis tuwa, kanthi kersaning Gusti, sikilé wiwit bosok lan kebak ulat — utamané sikil sing biyèn digunakaké kanggo mbukak lawang gréja. Nalika aku lagi nindakake tugasku — ing rumah sakit ing biara — mbantu paramedis, dhèwèké teka ing kana pisanan kanthi sikilé dibalut perban. Paramedis kuwi ngandhani aku supaya mbukak balutan sikilé, nalika dhèwèké lunga njupuk perban. Wah, apa sing katon ing mataku nalika aku mbukak perbané! Kabeh sikilé kebak ulat! 'Mlaku menyang segara,' ujarku marang dhèwèké, 'lan adus sikilmu, resiko saka ulat-ulat kuwi.' Banjur bali lan kita bakal ngobati lukamu.' Kahanan dheweke pancen parah! Paukuman apa sing wis tumeka marang dheweke! Aku mung kaget. 'Apa kowe ngerti apa sababe?' paramedis takon marang aku. 'Mesthi aku ngerti!' aku mangsuli. 'Sababe dheweke mbukak lawang gréja nganggo sikilé.'

— Geronda, sanajan kahanané kaya ngono, apa dhèwèké isih mbukak lawang nganggo sikilé?

— Ya, nganggo sikilé! Lan dhèwèké wis tuwa ing urip biara!

— Dadi dhèwèké ora tau nyadari apa sing salah?

— Aku ora ngerti. Mengko aku ninggalake biara kuwi menyang Biara Stomion ing Konitsa. Sapa sing ngerti piyé carané dhèwèké mati? Sakwisé kuwi, ana sawetara biksu enom saka biara sing padha kuwi padha mangan sisa panganan saka piring biksu-biksune sing luwih tuwa — minangka berkah. Padha nglumpukaké 'sisa-sisa' sawisé para bapak. Para biksu liyané [amarga ngajèni] nyium gagang lawang, merga tangan para bapak wis nyentuh kono. Nanging sing iki, nalika nyembah ikon-ikon, mung nyentuh alus nganggo kumisé, sing banjur dibersihaké kanthi tliti nganggo kapas sing direndhem alkohol!

— Geronda, nalika ana wong nambani benda suci kaya ngono, apa iku kurang ajrih?

— Kabeh mau diwiwiti saka rasa jijik, nanging banjur malah luwih adoh. Kaya biksu iki: dheweke malah nganti ora gelem nyium ikon-ikon kuwi amarga wedi yen sapa wae sing wis nyium sadurunge dheweke bisa uga lagi lara!

— Dadi, supaya ora jijik, wong ora kena merhatiin bab kaya ngono?

— Wong-wong ngonsumsi kabeh jinis kuman tanpa nyadari. Nanging yen wong sing wedi lara utawa apa wae nggawe pratandha salib, Kristus bakal nulungi. Apa kowe ngerti pinten wong lara sing beda-beda sing liwat ing kalivasi ing Gunung Athos? Nanging ana wong-wong prasaja sing nggawe pratandha salib, njupuk kendi bebarengan lan ngombe banyu saka kono, dene liyane malah wedi nyentuh. Sawetara dina kepungkur, ana wong sing nyekel jabatan dhuwur ing sawijining organisasi teka marani aku. Wong kasihan kuwi wedi banget marang kuman nganti tangane dadi putih kaya kapur amarga asring diusap nganggo alkohol. Dheweke malah ngusap mobil nganggo alkohol. Aku krasa prihatin marang wong kasihan kuwi. Bisa mbayangno: nyekel jabatan dhuwur kaya ngono nanging tumindake kaya ngono? Aku njupuk sepotong Turkish delight saka kothak lan nawakake marang dheweke, nanging dheweke nolak amarga aku wis nyentuh Turkish delight kuwi nganggo tanganku. Nanging, yen aku nyaranake supaya dheweke njupuk Turkish delight saka kothak dhewe, dheweke isih bakal nolak, mikir yen bisa wae ana wong sing wis nyelehake ing kothak nganggo tangan sing durung dicuci. Ya wis, aku bakal njupuk sepotong Turkish delight iki dhéwé, nundhuk, ngelap sepatu boté nganggo kuwi, banjur dipangan. Aku wis bola-bali ngalami kahanan kaya ngéné karo dhèwèké — lan mung sawisé kuwi, kanthi angel banget, aku bisa mbebasaké dhèwèké sethithik saka cacad iki. Lan mung dina iki, ana wong wadon enom sing wedi marang lara teka kene. Nalika mlebu ing kamar panggonanku nampani wong, dheweke nolak nampa berkahku, amarga wedi kena kuman. Aku kepengin mbantu dheweke lan wis ngandhani akèh bab migunani, nanging sawisé kabèh kuwi, nalika arep lunga, dheweke manèh nolak nampa berkahku. "Aku ora bakal nyium tanganmu," ujare, "amarga aku wedi kena kuman." Apa sing bisa diomongake bab kuwi? Mangkono carane wong nggawe uripe dhewe dadi sengsara [ora bisa ditahan].

Lara amarga imajinasi dhéwé

Lara sing paling medeni yaiku nalika wong pracaya karo pikirane dhéwé yèn dhèwèké nandhang lara. Pikirane kuwi nyekel wong mau karo rasa kuwatir, ngganggu atiné, nyuda napsu makan lan turu, meksa dhèwèké ngombe obat, lan pungkasané, wong sing séhat malah dadi lara tenan. Aku ngerti yèn wong sing pancèn lara nggoleki pengobatan. Nanging ing wiwitané wong iku waras, banjur sawisé yakin dhéwé yèn dhèwèké lara, banjur bener-bener lara tanpa sebab apa-apa— iku sing aku ora bisa mangertèni. Contoné, kadhangkala kedadéyan kaya ngéné: ana wong sing nduwèni kekuwatan jasmani lan rohani, nanging sanajan mangkono ora bisa nindakaké apa-apa amarga wis pracaya karo pikirane dhéwé sing kandha yèn dhèwèké ora waras. Akibate, wong iku saya ringkih sacara fisik lan rohani. Lan dheweke ora goroh [— pancen bener]. Sawise pracaya yen dheweke kena penyakit, dheweke panik, ambruk lan banjur ora bisa nindakake apa-apa. Mangkono, tanpa alesan sing sah, dheweke ndadekake awake dhewe dadi ora ana gunane.

Kadhangkala wong sing pancen remuk teka marang aku ing kaliva. "Ana pikiran sing terus-terusan kandha yèn aku kena AIDS," ujare, lan dheweke pracaya. "Mbok menawa ana apa-apa sing wis kelakon ing uripmu?" takon aku. 'Ora,' wangsulane, 'ora ana bab kaya ngono sing kelakon.' 'Yèn mangkono,' ujarku, 'kowe kuwatir tanpa sebab. Mending mriksa dhisik supaya atimu tentrem.' 'Nanging piye,' wangsulane kanthi wedi, 'yèn asil tesé nuduhaké yèn aku pancèn kena AIDS?' Dadi padha ora ngrungokake aku lan mung nyiksa awake dhewe. Nanging wong-wong sing manut mriksa, padha weruh yen sejatine ora kena AIDS. Lan delengen: pasuryane owah; semangat uripe bali. Dene klompok sing sepisanan, amarga kuwatir banget, bisa wae nganti ora bisa tangi saka amben lan malah mandheg mangan sakabehe. Ya wis, ayo dianggep kowe pancen kena AIDS. Nanging ora ana masalah sing ora bisa dipecahake dening Gusti. Yen kowe nglakoni urip sing luwih rohani, lunga pangakuan dosa, nampa Komuni Suci, lan dadi wong Kristen sejati, Gusti bakal nulungi kowe.

— Geronda, kenapa wong miwiti mikir yèn dhèwèké bisa uga lara?

— Wong-wong mau meneng-meneng ngopeni pikiran iki ing jeroné. Asring pancèn ana alesan cilik lan sepele kanggo curiga kaya ngono [sing, sawisé dicekel], nuntun pikiran kanggo nyaranake bab liya marang wong lan nggedhekake masalah sing saktènané ora pati gedhé. Nalika aku manggon ing Biara Stomion, ana wong lanang sing wis omah-omah ing Konin sing mikir yèn dhèwèké kena tuberkulosis. Dhèwèké malah ora ngidini bojone nyedhak. "Aja nyedhak aku," ujare marang bojone, "yèn ora kowe uga kena." Bojone sing kasihan kuwi nggantungake keranjang pangan ing pucuk tongkat dawa lan nyerahake saka adoh. Jiwane sing kasihan kuwi wis kesel banget lan awaké saya kurus. Anak-anaké sing kasihan nyawang bapaké sing konon kena tuberkulosis saka adoh, senajan saktènané dhèwèké ora ana tandha-tandha tuberkulosis. Nyatane, dhèwèké ora tau metu ing sangisore srengéngé, nanging tansah ana ing kamar sing dikunci, kabungkus selimut. Mula saka kuwi, dhèwèké dadi kuning lan pracaya yèn dhèwèké kena tuberkulosis. Ya wis, [nalika aku krungu kabèh kuwi] aku menyang omahé. Nalika weruh aku, 'wong lara' kuwi ngguguk: 'Aja nyedhak aku, sang biksu, supaya kowe ora ketularan uga... Lha wong akèh sing teka menyang biara kowe...' Kowe weruh, penyakit paru-paru iki wis nguasani aku sakabehe... — 'Nanging sapa sing ngandhani kowe, wong bodho, yen kowe kena penyakit paru-paru?' — takonku. Ing wektu kuwi bojone nggawa panganan kanggo aku — selai kenari. 'Ya wis,' ujarku, 'mbukak cangkemu. Saiki kowe kudu manut omonganku.' Banjur dhèwèké mbukak cangkémé. Dhèwèké ora ngerti apa sing arep tak lakoni. Mula aku njupuk kacang walnut manis saka piring cilik, tak lebokaké ing cangkémé, tak puteraké sawetara kaping, banjur tak metuaké, tak lebokaké ing cangkemku dhéwé lan tak pangan. "Aja, aja!" kandha wong sing ngaku kena tuberkulosis kuwi. "Aja kaya ngono! Kowe bakal kena!" — "Aku arep kena apa? Kowe ora ana sing salah! Apa aku edan nganti tak lakoni kaya ngono yen kowe pancen kena TBC? Ayo, tangi, ayo metu ngambegan udara seger!" — wangsulku, lan nalika muter marang bojone, aku kandha: "Buwang kabèh obat-obatan iki, selimut..." Aku mbantu dheweke tangi, banjur kita metu menyang udara seger. Sawise telung taun 'dipenjara', dheweke ndelok donya kanthi gumun. Banjur, sethithik demi sethithik, dheweke wiwit kerja maneh. Mangkono kuwi sing bisa ditindakake pikiran yen kowe ngopeni!

Ketaatan ngalahake kabèh

— Geronda, kepiye carane mbantu wong sing, tanpa alesan, curiga yèn dhèwèké nandhang lara?

— Kanggo wong kaya ngono nampa pitulungan, dhèwèké kudu nduwèni bapak rohani, precaya marang dhèwèké lan manut marang dhèwèké. Dhèwèké bakal mbukak pikirané marang bapak rohani, lan bapak rohani bakal maringi pitutur: 'Aja digatekake iki, nanging gathèkna kuwi...' Yèn wong ora precaya marang bapak rohani lan ora manut, pikiran kuwi ora bakal sirna. Apa kowe ngerti kepiye rasane nalika wong njaluk tulung nanging ora gelem ngangkat driji dhewe? Contone, ana wong enom sing uripe ora tertib lan nandhang geger ing ati; dheweke teka menyang selku karo mripate abang amarga asap rokok lan njaluk aku mbantu dheweke. Kanggo nambah parah, dhèwèké

nampilaké kesalehan palsu: dhèwèké nyuwun marang aku supaya maringi ikon saka iconostasis kapel selku minangka berkah, nanging mlebu sel karo rokok ing cangkemé. "Sedulurku," ujarku marang dheweke, "rokok kuwi nggawe matamu abang kaya asu gila. Aku malah ora ngidini wong tuwa ngrokok ing selku. Siji-sijine asap ing kene mung saka kemenyan." Nanging dheweke tetep keukeuh — lan mung ngono wae. Dheweke teka njaluk tulung, nanging ora gelem ninggalake cara mikiré dhéwé. "Ngapa," pitakoné, "kowe ora gelem marasaké aku?" Dheweke kepéngin mari, nanging kanthi cara gaib [tanpa usaha], tanpa ngupaya apa-apa. "Kowe," kandhaku, "ora pantes nampa mujijat. Amarga sejatine kowe ora lara apa-apa. Kowe mung pracaya marang pikiranmu dhéwé." Lan yèn bocah kuwi manut, dhèwèké mesthi bakal nampa pitulungan. Aku wis weruh yèn wong sing ngrungokaké pitutur maju kanthi cepet, lan kabèh dadi pas ing panggonané. Wong kuwi lan keluargané padha nemu tentrem.

Ing sawijining wektu, ana sawijining imam teka ing biara lan dijuluk mèlu nyanyi. Dheweke nolak. "Ngapa," padha takon marang dheweke, "kowe ora melu nyanyi?" "Amarga," dheweke mangsuli, "mazmur kandha: *'Puji-pujian marang Gusti ana ing tenggorokané, lan pedhang landhep loro ana ing tangané.'*"²⁴ Dheweke negesake manawa nyanyi iku salah, amarga dheweke wedi marang 'pedhang bermata loro' amarga 'ngangkat' 'swara'-e! 'Wong sing paling kita tresnani,' para biksu kandha marang dheweke, 'putra cilik kita sing sayang, iki ora kaya sing kok kira.' Nanging dheweke tetep ngeyel lan ora gelem obah. Képiye carane golek titik temu karo wong kaya ngono? Apa sing bisa ditindakake karo dheweke? Sanajan 'interpretasi'-e bener, yen dheweke nuduhake manut nalika ngadhepi kesalahan wong liya, dheweke mesthi bakal nampa sih rahmat—lan dudu sih rahmat sing sithik—sing bakal diparingake marang dheweke amarga wis ngendhegake awake dhewe.

Pira wong sing nandhang sangsara kaya ngene pirang-pirang taun mung amarga padha percaya karo pikirane dhewe lan ora ngrungokake wong liya! Apa wae sing kok omongake marang dheweke, apa wae sing kok lakoni, dheweke mesthi nerangake kabèh kanthi cara sing salah. Lan kejahatan ora mandheg mung ing kapercayan sepisan marang pikirane dhewe. Kejahatan kuwi bakal tambah akeh lan tuwuh. Wong iku terus-terusan ngembangaké kapercayan marang pikirane dhéwé, lan kuwi bisa nggawa dhèwèké marang kegilaan. Contoné, ana wong sing lagi mbangun omah. Wong-wong padha kandha marang dhèwèké, "Kowe iki kok mbangun omah kaya ngono?" 'Nanging iku bakal ambruk lan ngubur kowe ing sangisore reruntuhan!' Yen dhèwèké ngrungokaké pitutur iki nalika wiwitan mbangun, bangunan sing dibangun kanthi salah bisa gampang dirubuhaké lan dibangun sing anyar. Nanging sawisé bangunan rampung—képriye carané dhèwèké bisa ngrusaké bangunan kuwi? 'Iku bakal ngempet kowe,' ujare wong-wong mau. Dheweke bisa weruh dhéwé yèn bangunan kuwi ora bakal awet; dhèwèké nyadari bebaya, nanging pikiran bab pira dhuwit lan tenaga sing wis dienggo mbangun ngalang-alangi dhèwèké. Mula, dhèwèké ora gelem ngrubuhaké pakaryané dhéwé lan pungkasané kepepet déning reruntuhan.

— Apa wong kaya ngono bisa dibantu?

— Iku bisa, yen dhèwèké pancèn péngin. Nanging, képiye carané kowe mbantu dhèwèké nalika kowe kandha yèn ana sing salah, lan dhèwèké mung golek alesan kanggo dhiri dhéwé? Contoné, ana sawijining pemuda sing kena diabetes lan, amarga ora ngerti akibat serius sing bisa ditimbulaké, dhèwèké nganggep kabèh mau mung guyonan. "Diabetes," kandha dhokter, "iku kahanan serius, lan kowe kudu ngetutake diet." Yen pemuda kuwi ngrungokake dhokter, kahanan kuwi bakal lumaku tanpa akibat serius. Nanging, képiye kowe bisa nggayuh pamahaman bebarengan karo dheweke yen dheweke ngomong kaya ngene: "Dadi opo sing gedhe saka diabetes iki? Aku bakal mangan panganan manis amarga nalika mangan panganan manis aku kroso anget, lan amarga kroso anget aku bisa turu tanpa selimut malah mlaku tanpa sepatu ing salju." Képiye carane bisa nggayuh pamahaman bebarengan karo wong yen dheweke tetep kepéngin manut karepe dhewe?

— Geronda, yen wong enom pracaya karo pikirane dhéwé, apa kuwi lumrah?

²⁴ Mazmur 149:6.

— Yen wong enom pracaya karo pikirane dhéwé, mesthi dhèwèké akèh egoisé.

— Képiye carane dheweke bisa nyadari iki?

— Dhèwèké bakal nyadari yèn, umpamané, dhèwèké kelingan sawatara kedadeyan nalika isih cilik sing nuduhaké sepira gedhéné egoisme sing diduwèni wektu kuwi. Aku tau ndelok loro bocah lanang. Salah sijiné ngangkat bantal sing diisi busa lan gampang waé diangkat. Sing siji teka arep ngangkat, nanging pura-pura abot banget, kaya karung semen tinimbang bantal. Ana egoisme ing bocah nomer loro iki. Nanging, nalika dhèwèké wis rada gedhé, dhèwèké bakal nyadari yèn tumindaké kuwi disebabaké déning egoisme. Dhèwèké bakal ngakoni kuwi minangka dosa, Rahmaté Gusti bakal teka marang dhèwèké, lan dhèwèké bakal dibebasaké saka napsuné lan nampa pitulungan. Képiye bisa liya—soalé Gusti ora nate nindakaké sing ora adil.

— Geronda, umpama aku nduwé pengalaman tartamtu. Yen adhedhasar pengalaman iki aku bisa kira-kira prédhiksi képiye kahanan sing saiki tak alami bakal berkembang, apa iku uga kalebu rasa percaya dhiré?

— Aja nyimpulake dhewe. Nalika Gusti nelpon Rasul Petrus marang Panjenengané, dhèwèké mlaku ing banyu marang Panjenengané. Nanging, sakwise ana pikiran sing kandha marang Rasul yèn dhèwèké bisa klelep, dhèwèké wiwit klelep.²⁵ Lan Kristus ngidini iki kelakon: 'Amarga kowe kandha bakal klelep, ya klelep.'

Pikirna wong andhap asor: dheweke ora percaya karo pikirane dhewe, sanajan nalika nindakake mujijat. Ing Yordania ana sawijining imam prasaja sing nindakake mujijat. Dheweke ndedonga kanggo wong lara lan kéwan, lan padha mari. Malah wong Muslim sing nandhang lara uga padha teka marang dheweke, lan dheweke marasaké. Sadurunge nindakake Liturgi Ilahi, imam iki ngombe sing anget karo krupuk, banjur ora mangan apa-apa nganti sisa dina. Kabar yèn dhèwèké mangan sadurungé Liturgi Ilahi tekan marang Patriark, sing banjur ngutus dhèwèké menyang Patriarkat. Amarga ora ngerti sebabe diundang, sang imam lunga menyang Patriarkat lan ngentèni ing ruang tamu karo para tamu liyané nganti diundang mlebu. Cuaca ing njaba panas banget; jendhela ditutup nganggo korden, lan sinar srengenge nembus liwat celah cilik mlebu ing ruang nampani. Salah kira sinar kuwi tali sing tegang, sang imam sing teles kringet nyopot jubahé banjur digantung ing sinar kuwi. Wong-wong sing lungguh bareng ing ruang nampani padha kaget. Salah sijine banjur menyang Patriark lan kandha: 'Imam sing sarapan sadurunge Liturgi wis nggantung jubahé ing sinar srengéngé!' Patriark banjur nyaur dhèwèké menyang kamare lan miwiti takon: 'Kaya piye kahanané? Pira kerepmu kowe nindakake Liturgi? Képiye sampeyan nyiapake kanggo iku?' — "Ya," wangsul sang imam, "kaping pisan aku maca ibadah Matins, banjur aku sujud, banjur aku nggawe teh, mangan cemilan entheng lan lunga nindakake ibadah." — "Ngapa sampeyan mangan sadurunge Liturgi?" takon Patriark. "Yen," wangsulane, "aku mangan cemilan entheng sadurunge Liturgi, banjur sawisé nampa Sajian Suci²⁶ Kristus ana ing ndhuwur. Nanging yen aku mangan sawisé Liturgi Ilahi, Kristus malah ana ing ngisor." Ternyata dhèwèké pancèn sarapan sadurunge Liturgi kanthi niat apik!... "Ora," pangandikane Patriark, "iku salah. Sepisan nampa Darum Suci, banjur mangan sethithik." Sang imam nundhuk marang Patriark lan kanthi andhap asor nampa apa sing diandharake.

Sing arep tak aturaké yaiku, sanadyan imam iki wis nggayuh pangkat rohani sing dhuwur nganti bisa nindakake mujijat, dhèwèké nampa apa sing diomongaké marang dhèwèké tanpa pitakon. Dhèwèké ora nduwé karsa dhéwé. Nanging yèn dhèwèké percaya marang pikirane dhéwé, bisa waé dhèwèké kandha: 'Sapa dhèwèké kuwi nganti wani ngomong marang aku—sing marasaké wong lan kéwan lan nindakake mujijat!' Ora, naluri kula sing luwih bener. Yen aku manut marang dheweke, sarapan bakal tekan ndhuwur Kristus!"

²⁵ Delengen Matius 14:28–31.

²⁶ Sawisé umat nampa Komuni Suci, pamit Liturgi lan pambagian antidoron, imam utawa diakon mangan Sumbangan Suci sing isih ana ing Cawan Suci.

Aku nyadari yèn patuh iku pitulungan gedhé kanggo wong. Malah wong sing ora sumunar kanthi kapinteran, kanthi nuduhaké patuh, dadi filsuf, dadi wong wicaksana. Apa wong pinter utawa bodho, waras utawa lara (ing babagan rohani utawa jasmani), yen nalika diganggu pikiran, padha nglakoni patuh, bakal bébas [saka sangsara pikiran kuwi]. Patuh iku kamardikan.

Egois paling gedhé yaiku wong sing urip manut pikirane dhéwé lan ora nate njaluk pitutur marang sapa waé. Wong kaya ngono ngrusak awaké dhéwé. Yen ana wong sing keras kepala, yakin dhéwé, lan seneng nyukupi napsu dhéwé, sanajan pinter—sanajan jenius—bakal terus-terusan nandhang sangsara. Padha kesangkut, ngiket awaké dhéwé tangan lan sikil, lan ngadhepi masalah sing saya tambah akèh. Kanggo nemokake dalan, wong kudu mbukak atiné marang pituduh rohani lan kanthi andhap asor nyuwun pitulungan. Nanging, ana sing milih menyang psikiater tinimbang pituduh rohani. Yen psikiater kuwi wong sing pracaya, dhèwèké bakal nuntun wong mau marang pituduh rohani. Nanging psikiater sing ora pracaya mung bakal maringi resep sawetara tablet. Nanging tablet waé ora ngrampungaké masalah. Supaya wong bisa ndelok kahanan sing kedadeyan marang dhèwèké kanthi bener (), supaya kahanané saya apik lan dhèwèké ora nandhang sangsara manèh, dhèwèké uga butuh pitulungan spiritual.

Bab 4.

Babagan perjuangan nglawan pikiran ala

— Geronda, aku maca yèn nalika perang karo Italia, wong Yunani bakal nyoba ngrusak pertahanan mungsuh dhisik banjur miwiti serangan.

— Setan tumindak persis kaya ngono. Ya iku, kaya mungsuh sing sepisanan mborom pertahanan saka udara kanggo ngrusak, banjur kanthi dhukungan artileri ngluncurake serangan, mangkono uga setan sepisanan mborom pikiran wong, banjur nyerang wong mau. Setan ora bakal nyerang wong kajaba dhèwèké wis ngrusak pikirane dhisik. Amarga pikiran sing apik nglindhungi wong; pikiran sing apik iku 'bunkerné'.

Pikiran 'saka kiwa' iku awak asing, lan wong kudu usaha nolak. Saben wong duwé kekuwatan kanggo perjuangan iki. Ora ana sing bisa mbéla dhiri kanthi ngaku ringkih lan ora bisa perang. Amarga [pamanggih apik] dudu pacul utawa palu godhong, sing ora bisa diangkat wong [ringkih] amarga tangane gemeteran. Aku ora weruh apa sing angel kanggo ndeleng kabeh kanthi positif. Contone, kenapa aku kudu merhatosake keanehan wong liya? Sapa ngerti, bisa uga wong kuwi tumindak kaya ngono ora amarga kapriken, nanging kanthi sengaja, kanggo ngendhegake awake dhewe.

— Geronda, aku terus-terusan 'nglenceng menyang kiwa' lan 'nglenceng menyang kiwa', lan kuwi nggawe aku kuwatir. Aku pancen ngupaya, nanging kayane aku ora bisa 'mbelok menyang tengen'.

— Yen kowe nyadari pikiran-pikiran sing ora murni, krasa keganggu lan ngupaya ngusir, kuwi wis dadi kemajuan. Yen kowe kepengin sukses, nalika Sing Jahat nyerang kowe nganggo pikiran 'miring kiwa' lan nyoba narik kowe marang dheweke, puterake kemudi kanthi kenceng menyang arah sing kebalikan, lan aja nganti merhatiake mungsuh. Upayakna ngembangaké pikiran sing becik ing jeroné awakmu, kalebu marang adhimmu lan kakangmu sing meneng-meneng nindakake pangembangan batin. Amarga tangalashka ngrusak pikiranmu kanggo ngalangi tuwuhé rohani. Yen kowe ora kesandhung ing pikiranmu dhéwé, mesthi kowe bakal maju kanthi langkah rohani sing gedhé. Kabèh urip rohani adhedhasar pamikiran. Kasuksesan ing urip rohani gumantung marang pamikiran.

— Geronda, apa sing mbantu ing perjuangan nglawan pikiran 'kiri'?

— Waspada dhiri lan pandonga sing ora kendhat. Kanthi nglakoni waspada dhiri, kowe tumindak kanthi ati-ati lan nglebokake pikiran-pikiran becik ing tumindakmu. Contone, nalika kowe

weruh cangkir, kowe kelingan Cangkir Suci, Panganan Pungkasan, lan Kristus. Nanging, yen kowe ora tetep waspada marang awakmu, pikiranmu bisa ngumbara menyang maneka bab sing ora rohani, malah sing pancen dosa. Mula, aja nganti kowe nglumpukake kabeh pikiran sampah iki ing jeroning atimu — merga mengko kowe kudu ngupaya banget kanggo ngusir kabeh mau. Waca Doa Yesus lan tetep fokus ing jeroning atimu. Yen pikiranmu nyasar menyang panggonan liya, balèkna manèh. Lakonana iki terus-terusan. Aja nganti pikiranmu nyasar tanpa tujuan. Amarga sanajan pikiranmu ora ngendheg ing bab-bab sing pancèn dosa, nanging nyasar ing bab-bab netral, bab-bab netral kuwi, kanthi ngganggu pikiran, uga 'netralake' pikiranmu, lan pikiranmu mung mbuang-mbuang wektu tanpa guna. Malih, pikiran sing muncul saka gangguan luwih licik tinimbang pikiran ala sing cetha. Amarga kita ora nyadari sing sepisanan, mula kita ora ngusir saka awak kita.

— Geronda, ana pikiran kandha marang aku: 'Kowe wis pirang-pirang taun ana ing biara lan durung ana kemajuan sethithik wae...'

— Ayo tak rungokaké apa maneh sing diomongké marang kowe. Miturutku, kowe kakehan ngrungokaké tangalashka. Pira gampangé dhèwèké nuntun kowe kaya nyeret irungmu! Ngapa kowe pracaya marang tangalashka? Ngapa kowe kelangan ketenangan? Tetep tentrem. Kowe nesu tanpa sebab lan ngentekake tenaga kowe sia-sia. Tangalashka kuwi, kaya dukun sihir, nggawe kabeh katon mbingungake kanggo kowe. Dheweke ngapusi kowe nganggo pikiran sing suram lan pesimis supaya kowe mbuang wektu lan ora fokus ndedonga, uga ora nggatekake tugas-tugasmu. Yen dhèwèké bisa ngaburaké pikiranmu sanadyan sethithik lan nyolong kersamu kanggo nglawan dhèwèké, kuwi wis cukup kanggo dhèwèké nyerang lan ngrebut wilayah anyar. Nalika kowe makarya piyambakan, coba turuti aturan iki: nyanyi kidung, matur nuwun marang Gusti, lan ngucapake Doa Yesus ing pikiran utawa kanthi banter. Praktik-praktik iki penting kanggo nyingkiri bisikan setan. Kanthi tembung liya, kowe kudu ganti dhéwé topik pikirane. Yen setan ngganti topik, kenapa kita ora bisa nindakake sing padha? Aku wis tau kandha marang kowe sadurunge manawa kadhangkala, nalika lagi ngomong karo tamu—tepat ing wektu aku arep ngomong bab penting lan migunani kanggo dheweke—ana wong teka lan ngganggu aku, utawa kita keganggu amarga swara rame utawa prekara liya sing padha, nganti aku kepeksa mandheg. Nanging yèn Iblis nyusun lan nglakokaké rencana kaya ngono, kenapa kita ora bisa nindakake sing padha marang dhèwèké? Aja bodho, tinggalna wong sing gawe ribut kuwi marang carané dhéwé.

— Geronda, aku disiksa dening sedhik lan putus asa... Aku ngrasakake sangsara tenan.

— Delengen wae dheweke— durung disiksa, nanging wis ngrasakake sangsara! Kowe kebak kapercayan dhiri. Pikiran saka 'kiwa' wis dadi kahanan atimu, lan kuwi sing ndadekake kowe nandhang sangsara. Kowe butuh pikiran 'sayap tengen'. Kowe kudu mbangun maneh mekanisme licik saka usaha [spiritual]-mu supaya dadi apik. Usaha sing paling nguntungake kanggo wong yaiku mbukak pabrik 'Pikiran Apik'. Banjur sanajan sing ala lan hina, pikiranmu bakal ngowahi dadi sing apik lan welas asih. Contone, nalika kowe weruh nyawa ing sawijining wong, nalika kowe weruh Malaikat ing wong kuwi, kowe dhewe, kaya Malaikat, mabur munggah menyang Swarga. Ing kahanan iki, uripmu dadi pesta, dadi perayaan. Nanging yen kowe weruh hawa daging ing wong, mula kowe dhewe mudhun menyang sangsara neraka.

— Geronda, kadhangkala aku nggawa pikiran becik menyang pakaryanku, nanging ora suwe ana pikiran 'saka kiwa' teka lan ngganggu kabèh upaya becikku. Mbok menawa aku ora nggawa pikiran becik menyang pakaryanku saka jero ati?

— Tujuane kowe nindakake iki saka ati. Lan yen ana pikiran 'saka kiwa' teka marang kowe, kandha: 'Iki pikiran saka njaba. Kudu diusir. Bab iki wis rampung lan ora kena dibahas maneh.'

— Geronda, kadhangkala aku kesulitan ngusir pikiran 'saka sisih kiwa', lan kuwi bali maneh. Napa iki kelakon yen 'perkara iku wis ditutup'?

— Ya, bener, prakara iku wis rampung, nanging setan cilik kuwi ora meneng [dhèwèké terus makarya]. Setan kuwi gigih; ora tau mati. Ana sawijining biksu tuwa tau kandha: 'Yen kowe nyekel

asu sapisan utawa pindho, dhèwèké mlayu. Nanging setan ora mlayu — dhèwèké ngeyel arep manut karepé. Dhèwèké pancèn gigih banget!' Kanggo maksa dheweke lunga, aku nyalakake lilin ing ngarep ikon santo sing dadi pelindung selku, banjur para setan padha kandha marang aku: 'Apa kowe nyalakake lilin kuwi kanggo kita?' — 'Oh, kowe,' ujarku, 'kowe wong sengsara, kenapa aku kudu nindakake kuwi kanggo kowe?' Iku dudu kanggo kowe, nanging kanggo para wali!" — "Ya," wangsulane, "iku pancen bener, nanging kita sing meksa kowe nindakake kuwi!"

— Geronda, apa wong bakal oleh pitulungan yen nalika cilaka teka marang dheweke, banjur padha nggrundel: 'Duh Gustiku, kenapa iki uga kedadeyan marang aku?'

— Apa manfaat sing bisa dipikolehi wong kaya ngono! Dhasar saka kabeh iku ana ing niat apik nalika manungsa nerangake kabeh prekara. Mung kanthi mangkono dheweke bakal entuk manfaat. Sawetara wong nduweni mesin sing apik ing mobil spiritualé. Dheweke nduweni akeh prasyarat spiritual kaya ing Efesus, nanging setiré dibelokake menyang arah sing salah. Kanthi mbalikake setir menyang niat becik, wong-wong kaya ngono bakal nemtokake arah sing bener lan maju kanthi yakin.

Ngembangaké pikiran sing apik

— Geronda, apa pikiran apik kuwi teka dhéwé, utawa kudu dikembangaké?

— Iku kudu dikembangaké. Kowé kudu ngawasi awakmu dhéwé lan nglatih pangendalian dhiri; nalika mungsuh nggawa pikiran ala, pikiran jahat, kowé kudu nyoba ngusir lan nggantèkaké karo pikiran sing apik lan welas asih. Kanthi ngupaya kaya ngono, kowé ngembangaké watak batinmu lan ndadèkaké dadi apik. Lan banjur, nalika Gusti mirsani watakmu sing becik, Panjenengané bakal paring welas asih lan nulungi kowe, sawisé kuwi pikiran ala ora bakal nemokake papan ing jeroning atimu. Pikiran-pikiran kuwi bakal sirna, lan bakal dadi lumrah banget kanggo kowe nyimpen pikiran sing becik. Sampeyan bakal nduwé kabiasaan kabecikan; kabecikan bakal mlebu ing atimu, lan banjur, ing papan suci jeroning atimu, sampeyan bakal nampani Tamu [Saka Swarga]—Kristus. Nanging, iki dudu prakara sedina utawa rong dina. Mbutuhake wektu lan perjuangan tanpa kendhat supaya nyawa bisa diparingi mahkota kemenangan. Nalika iki kelakon, perjuangan mau mandheg saklawase. Amarga perjuangan [inging hawa napsu] iku wujud saka prahara batin sing kacau, sing dimanfaatake mungsuh kita.

— Dadi, Geronda, apa wong-wong sing nduwé niat becik wis nggayuh iki liwat perjuangan?

— Gumantung marang saben wong. Sawetara wong nduwé niat apik wiwit wiwitan urip rohani lan terus maju. Liyane, sanajan ing wiwitan nduwé pikiran becik, banjur kelangan kewaspadaan lan wiwit nyerah marang pikiran ala. Klompok katelu miwiti kanthi pikiran ala, nanging kanthi ngawasi awaké dhéwé kanthi tliti lan nyadari sepira kerepé padha kliru, padha ora percaya maneh marang awaké dhéwé lan banjur ngembangaké pikiran becik. Siji wong bisa nduwé separo pikirane apik lan separo manèh ala. Ing wong liya, pikiran apik bisa dominan; ing wong liya manèh kosok baline—pikiran ala. Contone, ana wong sing nduwé niat dadi biksu. Gumantung marang kahanan lan syarat uripé ing donya sekuler, dhèwèké bisa nduwé manéka pikiran apik lan ala. Dheweke bisa nduwé sepuluh, rong puluh, utawa malah wolu puluh persen pikiran sing ora séhat. Sawisé miwiti karya batin lan ngamataké dhiri, wong kaya ngono nyoba ngusir pikiran sing ora séhat lan ngembangaké pikiran sing séhat. Kanthi terus-terusan ngupaya, pungkasané dhèwèké tekan kahanan ing ngendi dhèwèké mung nduwé pikiran sing séhat. Wektu sing dibutuhake supaya pikiran ala sirna bakal gumantung suwéné pikiran kuwi wis ana ing pikirane. Sawisé sawatara wektu manèh, pikiran apik uga bakal alon-alon mandheg, lan wong mau bakal tekan kahanan kosong tartamtu. Ing tahap iki, wong mau ora nduwé pikiran apik utawa ala, lan kahanan iki malah nggawé rasa ora tentrem ing atiné. Nalika ana ing kahanan iki, wong mau wiwit takon marang dhiri dhéwé: 'Apa iki? Apa sing kedadeyan saiki?' Wiwitane aku nduwé pikiran ala, nanging banjur sirna lan

diganti karo pikiran becik. Nanging saiki aku ora nduwé pikiran apa-apa — ora ala, ora becik. Lan sawisé kekosongan iki, pikiran kebak Kanugrahan Ilahi lan pencerahan Ilahi teka.

— Geronda, kepiye rasane kebak Kanthi Rahmat Ilahi iki?

— Ora mungkin nerangake nganggo tembung apa rupane srengéngé marang wong sing durung tau ndeleng lintang. Wong isa menehi gambaran kasar bab srengéngé marang wong sing paling ora wis tau ndeleng lintang.

— Geronda, apa sing mbantu wong nggayuh kahanan kosong sing panjenengan sebutake?

— Maca babagan rohani, pandonga tanpa kendhat, meneng lan tapa brata bakal mbantu ing bab iki. Wong sing nglawan pikiran ala kanthi semangat bisa nggayuh kahanan sing luwih becik tinimbang wong sing wiwitane meh ora nduwé pikiran ala. Kanthi tembung liya, wong sing nduwé sangang puluh pikiran ala lan sepuluh pikiran becik ing wiwitan urip rohani bisa nggayuh kahanan sing luwih becik tinimbang wong sing nduwé sangang puluh pikiran becik lan sepuluh pikiran ala.

Panyucianing pikiran lan ati

— Geronda, kepiye carane nyuceni pikiran lan ati?

— Aku wis ngandhani kowe, supaya pikiran lan ati bisa suci, wong ora kena nampa pikiran ala sing digawa tangalashka, lan uga ora kena mikir ala dhéwé. Wong kudu tansah ngupaya nglebokake pikiran becik ing tumindaké, aja gampang godha [amarga kaluputané wong liya], nanging ndeleng kaluputané wong liya kanthi sabar lan katresnan. Nalika pikiran becik saya akèh, nyawa wong iku suci; dhèwèké tumindak kanthi ngajèni lan nemokake tentrem. Uripé wong kaya ngono dadi kaya swarga. Nanging kosok baliné, manungsa ndeleng kabèh kanthi curiga lan uripé dadi kaya siksa neraka. Dhèwèké nggawe uripé dhéwé dadi neraka.

Kanggo nyucèkaké dhiri, wong kudu ngupaya. Kita bisa ngakoni yèn kahanan kita sengsara, nanging kuwi durung cukup. Yèn kita ora nyimpen pikiran licik, ora mikir kanthi licik, lan ngetrapaké pikiran becik marang kabèh sing diomongaké lan kabèh sing dideleng, mula pikiran lan atiné bakal suci. Mesthi wae, panggodha ora bakal mandheg ngirim 'pesen'-pesen ala marang kita saka wektu ke wektu. Panah godhongan setan bakal terus mabur marang kita — sanajan kita wis mbusak pikiran ala saka awak kita dhewe. Nanging, yen atine kita resik, godhongan setan ora bakal nempel ing kono.

— Geronda, apa pandonga mbiyantu ing pakaryan nyucèkaké pikiran?

— Doa piyambak ora cukup. Siji wong bisa nyalaake kilogram-kilogram kemenyan nalika ndedonga, nanging yen pikirane kebak pikiran ala marang wong liya, iku ora ana gunane. Telegram [ala] mudhun saka pikiran menyang ati lan ngowahi manungsa dadi kéwan. Gusti Allah kepéngin kita nduwé '*ati sing resik*'.²⁷ Lan atiné kita suci nalika kita ora ngidini pikiran ala babagan wong liya mlebu ing pikiran kita.

— Geronda, apa manungsa kudu luwih dhisik nglakoni pikiran becik dhisik, lan mung sawisé kuwi Gusti Allah nulungi?

— Delengen: mung yen wong miwiti pikiran becik dhéwé, dhèwèké nduwé hak nampa pitulungan Ilahi. Liwat pikiran becik, wong ngresiki atiné sing licik. Amarga '*saka atiné* metu kabèh ala'²⁸, lan '*saka kelimpahan atiné tutuké ngomong*'.²⁹

Nanging saliyane saka kasunyatan manawa wong sing nglebokake niat becik ing pakaryané kanthi mangkono ngresiki atiné, Gusti uga maringi ganjaran marang wong mau.

²⁷ Mazmur 50:12.

²⁸ Bandhingna Mateus 15:19.

²⁹ Cf. Lukas 6:45.

Lebokna tandha pitakon sawisé pikiran curiga

— Geronda, apa sing bakal mbantu aku ngusir pikiran curiga?

— [Apa kowe yakin] kahanan pancen kaya sing kowe bayangake? Amarga kowe biasane ndeleng sing ala ing saben bab, tansah lebokna tandha pitakon sawise saben pikiranmu. Luwih maneh, supaya ora dosa ing panghakimanmu, lebokna uga pikiran sing apikan marang wong liya ing renunganmu. Yen kowe miwiti lebokna ora mung siji nanging loro tandha pitakon sawise pikiranmu, kuwi bakal luwih apik. Lan yen kowe lebokna telu, kuwi pancen apik tenan. Kanthi nindakake kuwi, kowe bakal nemokake tentrem lan manfaat. Lan ora mung kanggo awakmu dhéwé — kowe uga bakal maringi manfaat marang wong liya. Yen ora, kanthi nampa pikiran 'saka kiwa', kowe bakal dadi nesu, kuwatir, sedhih lan nyebabake cilaka rohani kanggo awakmu dhéwé. Yen kowe nyedhaki kabeh sing kelakon ing sakupenge kowe kanthi pikiran apik, sawisé sawatara wektu kowe bakal weruh yèn kahanan kuwi pancèn dadi persis kaya sing kowe kira nalika kowe nerapaké pikiran apik mau. Aku bakal nyritakaké siji kedadayan supaya kowe bisa mangertèni apa sing bisa ditindakake pikiran 'sayap kiwa' [ora apikan]. Nalika ana sawijining biksu teka ing selku lan kandha: 'Elder Charalampios³⁰ ' — sawijining dukun — [aku dhéwé sing weruh] piyambaké nglakoni ilmu sihir.' 'Apa sing kok omong, kowe wong tanpa isin!' aku nyerang dhèwèké. 'Apa kowe ora isin nyebarake omongan kaya ngono?' 'Ya! Ya! — dhèwèké negesaké. — 'Aku weruh kanthi mripatku dhéwé, sawijining wengi ing padhang rembulan, sang sepuh kuwi ngeluh "m-m-me... m-m-me..." — nalika nyawuraké sawijining cairan saka botol gedhé sing diikat rotan menyang semak-semak!' Mula aku milih sedina libur lan lunga menyang kalivaé Sang Sepuh Charalampios. "Ya," takonku, "Pak Charalampios, kados pundi kabarmu? Kados pundi urip? Kapan sampeyan sampun nindakake punapa? Ana tiyang ing kene ingkang ndeleng sampeyan nyawuraken kados-kados ing semak-semak saking botol ageng, lan ngungun: 'M-m-me!...' — "Ing kana ing semak," pangrehé nunjukaké marang aku, "ana sawetara kembang lili sing tuwuh, mula aku nyiram banyu. Nyanyèkaké *'Rejoice, Bride Unwedded!'*,"³¹ Aku nyiram banyu sethithik ing siji kembang, banjur nyanyi manèh: *'Rejoice, Bride Unwedded!'* — banjur nyawur banyu sethithik marang kembang liyane... Banjur aku ngisi maneh botol, bali menyang kembang-kembang mau lan nyiram maneh..." Coba delengen kuwi! Lan ana wong liya sing weruh kabeh iki banjur nganggep yèn wong tuwa kuwi dukun sihir!..

Pikirané wong donya kuwi pancèn aneh! Nanging wong liya — sing sengsara — nandhang sangsara banget amarga bab-bab sing ora mung ora ana ing alam, nanging malah setan dhéwé ora bisa mbayangaké! Nalika ana udan sawisé kekeringan sing parah, aku rumangsa matur nuwun banget marang Gusti, nganti nalika lungguh ing selku aku terus-terusan kandha: 'Gusti Allah, aku matur nuwun yuta-yuta, malah milyaran kaping!' Aku ora ngerti yèn pas wektu kuwi ana wong donya lagi ngadeg ing ngisor jendhela, ngrungokaké. Mengko, nalika dhèwèké ketemu aku, dhèwèké ngakoni: 'Pastur, aku kesasar. Aku krungu kabèh 'yuta-yuta' lan 'miliaran' kuwi lan mikir: "Mangkono ta! Wih, unik tenan Pastur Paisius iki!" Lan apa sing kudu dijelasaké dhèwèké? Aku nyebutake panuwun sing akèh marang Gusti kanggo udan, nanging wong iki nyangka aku lagi ngetung dhuwit. Yen ana wong liya ing panggonané, bisa uga padha teka bengi arep nyolong aku! Aku mesthi bakal dipukul parah, lan pungkasané dhèwèké ora bakal nemokaké apa-apa.

Ing wektu liyane, bapak saka bocah sing lara teka marang aku. Aku ngajak dhèwèké mlebu gréja cilik ing kalivaku, ngrungokaké kasusahé lan, karep mbantu, kandha: 'Supaya anakmu mari, kowé dhéwé kudu nindakake apa-apa. Nanging apa? Kowe ora sujud nalika ndedonga, kowe ora puasa, lan kowe uga ora duwe dhuwit kanggo disumbangake... Napa kowe ora nyuwun marang Gusti kaya ngene: 'Gusti Allah, aku ora duwe apa-apa sing pantes kanggo dadi kurban kanggo kaséhatan anakku, nanging paling ora aku bakal nyoba mandheg ngrokok.' Tembung-tembung kuwi

³⁰ Elder Charalambos (1914–1998) — sawijining biksu saka Gunung Athos sing manggon ing Kapsala, kanca jamané Elder Paisios. — *Cathetan penerjemah*.

³¹ Tembung misuwur saka Kidung Akathist marang Theotokos Paling Suci, ngluhurake Pangandhaping Ilahi, Lairé lan Kasuciané sing Tanpa Cacat.

nyentuh ati bapak sing lagi bingung, lan dhèwèké janji bakal manut pituturku. Nalika aku lagi ngutak-atik kunci pas aku mbukak lawang kaliva kanggo ngeculaké dhèwèké metu, dhèwèké njupuk pemantik lan sawetara rokok saka kanthongé banjur nyelehaké ing sangisoring ikon Sang Juruwilaha ing gréja. Aku ora weruh kuwi. Wong sing teka sabanjure yaiku sawijining priya enom sing duwé prelu ngandhani aku. Sawisé rembugan, sadurungé dhèwèké metu saka kaliva, dhèwèké njupuk rokok lan nyalaké. "Kowe ora kena ngrokok ing kéné, nak," ujarku. 'Mlaku luwih menyang pinggir.' 'Lan kowe oleh ngrokok ing gréja?' dhèwèké mangsuli. Amarga wis weruh bungkus rokok lan pematik ing gréja, bocah iki 'ngarang' pamanggih yèn aku ngrokok! Lan aku ora nyoba mbantah; aku nglilani dhèwèké karo pamanggihé. Ya, sanajan aku pancen ngrokok, apa aku tenan bakal ngrokok ing gréja? Kowé ngerti apa kuwi pikiran?

— Geronda, apa cilaka sing bisa ditimbulake dening curiga, ora percaya, lan paranoia marang jiwa?

— Jinis prasangka iku nemtokake jinis cilaka sing disebabake. Bab ora percaya lan paranoia, kuwi nimbulake kelemahan lan kempis [rohani].

— Kepiye carane nyembuhake kelainan iki?

— Kanthi pikiran sing becik.

— Geronda, yen ana wong sawijining dina nyadari yen dheweke salah bab apa wae—tegesé sangka-sangkaé ora ana dhasar—apa kuwi ora bakal mbantu dheweke [ngakoni kesalahan]?

— Yen dheweke kliru sepisan, iku siji prakara. Nanging yen kliru kaping pindho, dheweke bakal cilaka dhéwé. Kita kudu ati-ati. Amarga kita bisa nindakake dosa abot sanajan kahanané mung béda siji pérangan sewu saka sing kita bayangaké. Aku kelingan nalika aku manggon ing biara komunal, ana biksu tuwa, Romo Dorotheus, biyèn nggorèng courgette nalika Prapanca Agung. Ana sedulur biksu sing weruh romo tuwa nyelehake courgette ing wajan, banjur buru-buru nyritakake kesané marang aku: 'Ayo mèlu ndelok!' ujure. 'Pastur Dorotheus lagi nggoreng iwak! Delengen iwak-iwaking mullet abang cilik sing monthel-monthel kuwi!' 'Ora mungkin,' wangsulku, 'ora mungkin Pastur Dorotheus nggoreng mullet abang ing mangsa Prapaskah Agung!' 'Mungkin, mungkin!' dhèwèké negesaké. Aku weruh nganggo mripatku dhéwé! Delengen pari abang sing monthel kuwi! Lan Sang Sepuh Dorotheus teka ing Gunung Suci nalika yuswa limolas taun lan dadi kaya ibu tumrap para sedulur. Yen dhèwèké weruh yèn salah siji biksu lara, dhèwèké bakal kandha marang dhèwèké: "Monggo mriki, anakku sayang, aku arep nyritakaké rahasia" — banjur maringi wong sing lara kuwi tahini³² sing dicampur kacang kenari giling, utawa liyané. Lan dhèwèké uga ngopeni para biksu tuwa kanthi cara sing padha. Dadi apa sing kelakon? Aku menyang ndeleng Bapa Dorotheos lan weruh yèn dhèwèké lagi nggorèng zucchini kanggo rumah sakit biara!

— Geronda, piye yen curiga sing wis kowe duwé marang wong liya kabuktèn bener?

— "Yen pikiran kaya ngono kabuktèn bener mung sapisan, apa kuwi pancèn ateges pikiran sing padha bakal tansah kabuktèn bener? Luwih manèh, kowe ngerti saka ngendi: mbok menawa Gusti ngidini pikiran kuwi kabuktèn ing kasunyatan supaya wong sing kok curigai bisa lulus ujian andhap asor?"

Mesthi wae, kita uga kudu ati-ati. Kita ora kena maringi alesan marang wong supaya padha narik kesimpulan sing salah. Contone, yen ana wong sing nyimpen pikiran 'ala' [ora apikan] babagan kowe, alesané bisa amarga niat ala saka wong kuwi utawa amarga kowe dhéwé sing wis maringi alesan supaya wong kuwi mikir ala marang kowe. Nanging yen ana wong sing mikir ala marang kowe, sanajan kowe wis tumindak kanthi ati-ati, muji Gusti Allah lan ndedonga kanggo wong kuwi.

Ngobrol karo Pamikiran

— Pak Tuwo, nalika ana pikiran sombong teka marang aku, aku krasa kasiksa.

³² Campuran kaya bubur sing digawe saka wijen. — *Cathetan panerjemah*.

— Apa sampeyan nahan pikiran kuwi?

— Inggih.

— Ngapa kowe nyimpen pikiran kuwi? Tutup lawangé. Kanthi nyimpen pikiran kaya ngono, kowe ngrusak awakmu dhéwé. Pikiran iku kaya maling: teka marang kowe — kowe mbukak lawang kanggo dheweke, ngidini mlebu ing omahmu, miwiti ngobrol karo dheweke, banjur dheweke nyolong kowe. Kepiye kowe bisa miwiti ngobrol karo maling? Ora mung kowe nyingkiri ngomong karo dheweke, nanging kowe uga ngunci lawang rapet supaya dheweke ora bisa mlebu. Ya wis, sanajan kowe ora melu ngrembug pikiran kuwi — ngapa kok kowe isih ngidini mlebu? Ayo tak wenehi conto. Bayangna ana pikiran teka marang kowe yen kowe bisa dadi abbes. Aku ora ngomong kowe pancen nduwe pikiran kaya ngono, nanging iki mung minangka conto. Dadi, pikiran iki wis teka marang kowe. Ya wis. Sakwise pikiran iku tek a, kandhaa marang awakmu dhéwé: 'Ah! Apik tenan! Kowe péngin dadi biarawati? Ya wis: sepisanan dadi biarawati kanggo awakmu dhéwé.' Sawisé ngomong kuwi, kowe langsung mungkasi obrolan [karo setan]. Mesthi kita ora bakal mbuang wektu ngobrol karo setan, ta? Delengen, nalika setan teka nggodha Kristus, Panjenengané kandha marang *setan*: 'Mundur saka *Aku, Setan*'.³³ Amarga Kristus wis kandha marang setan: 'Pisah...', kenapa kita kudu ngobrol karo dhèwèké?

— Geronda, piye yen aku ngobrol karo pikiran 'kiri' kanggo ngerti saka ngendi asale — apa kuwi ala?

— Masalahe kowe ora lagi ngobrol karo pikiran kaya sing kowe bayangake, nanging karo setan. Nalika kowe seneng-seneng ngobrol karo dheweke, kowe bakal nandhang sangsara mengko. Aja nganti ngobrol karo pikiran-pikiran ['kiri'] kaya ngono. Tangkap granaté mungsuh ing tengah udhara, banjur langsung balèkaké marang mungsuh — supaya dhèwèké mati. Ana sawetara granat sing ora langsung njeblug, nanging mung sawisé rong utawa telung menit. Pikirane 'sayap kiwa' kuwi kaya granat kaya ngono: yèn kowe mbuwangé langsung, ora bakal nglarani kowe. Nanging kadhangkala, nalika kowe ngendhok lan ninggalaké Doa Yesus, kowe ora bisa mbela awakmu. Setan, saka njaba, ngirim 'telegram' marang kowe. Sawisé nampa 'telegram' iki, kowe maca lan maca manèh, percaya marang apa sing ditulis ing kono, banjur nyimpen. Mung 'arsip' iki sing bakal diungkapaké ing Dina Penghakiman kanggo nyalahké kowe.

— Geronda, kapan panyusupan pikiran 'kiri' dianggep minangka kesusupan?

— Ana pikiran teka, lan kowe langsung ngusir. Kuwi dudu tiba. Nanging nalika pikiran kuwi teka lan kowe melu ngrembug, kuwi tiba. [Utawa mbok menawa kaya ngene:] pikirane teka, kowe nampa sakedhap, banjur mbuwang. Kuwi setengah saka kesusupan, amarga sanadyan mangkono kowe wis cilaka: setan wis ngotorake pikiranmu. Kanthi tembung liya, ing kasus pungkasan kuwi, kaya kowe ngomong marang setan sing teka: 'Sugeng sonten, kowe piye? Oke? Monggo lungguh, aku bakal nyuguhake kowe soko. Oh?! Dadi kowe setan? Ya wis, lunga!' Nanging amarga kowe weruh yen iku setan, kenapa kowe ngidini mlebu? Lan saiki kowe wis 'nyuguhake' dheweke, mula dheweke bakal bali maneh.

Ngadhepi pikiran

— Geronda, kenapa aku kerep diserang macem-macem pikiran ala ing biara, padahal iki ora tau kelakon marang aku ing donya sekuler? Apa aku dhéwé sing ngidini kuwi kelakon?

— Ayo, ayo, kowe bocah bodho! Biyenana padha teka lan lunga manut kersané. Apa pesawat-pesawat sing mabur ing ndhuwur biara lan ngganggu meneng iku njaluk ijin dhisik? Kaya ngono uga karo pikiran-pikiran iki. Aja putus asa. Pikiran-pikiran iki dilebokake ing pikiranmu dening setan. Iku kaya manuk migrasi sing mabur dhuwur ing langit, katon ayu banget — lan kowe, karo cangkem mbukak, ngagumi. Nanging, nalika manuk-manuk iki mudhun, mbangun sarang ing omahmu lan ngopeni anaké ing kana, anak-anakané bakal nggawe amburadul sak omahmu.

³³ Lukas 4:8.

— Dadi kenapa, Geronda, pikiran kaya ngono teka marang aku?

— Iku pakaryané setan. Nanging ana uga sésa sing keruh ing jeronmu dhéwé. Panyucian durung kelakon. Nanging, amarga kowé ora nampa pikiran-pikiran kuwi, kowé ora nduwé tanggung jawab. Aja digubris asu-asu kuwi — ayo padha ngonggong. Lan aja mbuwang watu akèh-akèhé marang wong-wong kuwi. Amarga sak suwéné kowé mbuwang watu marang wong-wong kuwi, wong-wong kuwi bakal terus ngonggong. Lan saka kabeh watu kuwi, [iblis-iblis] bakal mbangun 'biara' utawa omah kanggo awake dhewe—kanthi bahan bangunan apa wae sing cukup... Lan banjur ora bakal gampang kanggo kowe ngrubuhake apa sing wis padha bangun.

— Geronda, kapan perjuangan karo pikiran muncul?

— Nalika kowe nyedot pikiran kaya permen. Aja nikmati rasa pikiran-pikiran iki, sing ing njaba dilapisi gula nanging ing njero kebak pait sing mbebayani; yen ora, kowe bakal pungkasané tiba ing putus asa. Kasunyatan manawa pikiran sing ora séhat mung liwat ing pikiran wong iku ora perlu digawé kuwatir. Sebab, pikiran ala ora mung nempel marang Malaikat lan wong sing wis sampurna. Sing pantes digawé kuwatir yaiku nalika wong ngencengi lan ngratakaké bagean atiné lan miwiti nampa 'pesawat srigala'³⁴ [saka Mungsuh Pasukan Udara Serigala] — ya iku, setan. Yen iki dumadakan kelakon, perlu langsung ngakoni dosa, bareng karo ngolah landasan pendaratan serigala lan nandur wit-witan woh-wohan — supaya atine bisa malih dadi Taman Eden.

Bagéan 2.

Bab kaadilan lan ketidakadilan

"Oh, yen wae kabeh wong padha nindakake ora adil marang aku! Aku kandha kanthi tulus: aku wis nggrasakake kabungahan rohani sing paling manis ing tengah-tengah ketidakadilan"

Bab 1.

Babagan carane nampa ketidakadilan

Wong kudu nduwèni sikap sing bener marang ketidakadilan

— Geronda, nalika aku diperlakoni ora adil, atiku dadi atos.

— Kanggo nyegah supaya atimu ora dadi atos, aja tau mikir yèn wong sing nindakake ora adil marang kowe sing salah, utawa sepira gedhéné kesalahané; nanging, renungna sepira gedhéné kesalahané kowe dhéwé. Pikirna iki: nalika wong padha rebutan, saben wong negesake yèn dhèwèké dhéwé sing bener. Mula saka kuwi, wong tansah padha ora rukun siji lan sijiné. Contone, ana loro wong padha menyang polisi lan padha nunjuk siji lan sijine, banjur padha serentak muni: 'Dheweke nggebuki aku!' Nanging ora ana siji-sijine sing nyebut sepira sangsara sing dialami wong liyane amarga tangane dhewe! Jauh saka kuwi—malah saben wong nggawa penyerangé menyang pengadilan.

Yen kita merenung babagan kasunyatan manawa Kristus nggendhong kabeh ketidakadilan paling gedhé marang awaké dhéwé, kita bakal nampa ketidakadilan kanthi kabungahan. Minangka Gusti Allah, amarga katresnané sing ageng, Panjenengané mudhun menyang bumi lan nyekel awaké

³⁴ Permainan tembung: tembung 'volkolyot' (λυκόπτερο), sing digawé déning Sang Sepuh, homofon ing basa Yunani karo tembung 'helicopter' (ελικόπτερο). — *Cathetan penerjemah.*

dhéwé salawase sangang wulan ing kandungan Ibumé Gusti Allah sing Maha Suci. Banjur Panjenengané urip ing kasunyatan salami telung puluh taun; wiwit umur limalas nganti telung puluh, Panjenengané nyambut gawe dadi tukang kayu kanggo wong Yahudi. Sampeyan ngerti piranti kaya apa sing diduwèni nalika semana? Ing jaman semana, padha nganggo gergaji kayu sing untuné uga kayu. Wong-wong padha maringi macem-macem papan lan kandha: 'Gawe iki, gawe kuwi...' Nanging kepiye rasane ngamplasi papan-papan kuwi? Coba amplasi nganggo potongan wesi kikuk sing digunakake wektu kuwi tinimbang amplas! Apa kowe ngerti sepira abote pakaryan kuwi? Lan sawisé kuwi — telung taun sangsara. Kanggo mbedaraké ajaran, Panjenengané lelungan tanpa sandal ing saindenging tanahé. Panjenengané marasaké wong lara, mbukak mripat wong wuta mung kanthi nyentuh, nanging kabèh padha nuntut pratandha marang Panjenengané. Panjenengané ngusir setan saka wong sing kesurupan, nanging wong-wong sing ora ngucapake panuwun malah nyebut Panjenengané dhéwé wong kesurupan setan. Ana akèh ramalan lan prakiraan bab Panjenengané; Panjenengané nindakake akèh mujijat; nanging sanadyan kabèh kuwi, ing pungkasan Panjenengané diolok-olok lan dihukum pati ing Salib.

Mulane, wong-wong sing sabar nampa ketidakadilan iku anak-anaké Gusti Allah sing paling dikasihi. Amarga kanthi sabar nampa ketidakadilan, wong-wong iki nggawa Kristus ing atiné, sing piyambakipun uga tau nampa ketidakadilan. Apa ing pangasingan utawa ing panjara, padha bungah kaya-kaya ana ing Swarga, amarga Swarga iku ing endi wae Kristus ana.

— Geronda, apa bebané wong bisa dadi abot banget nganti ora bisa ditanggung?

— Gusti ora ngidini beban ngluwihi kekuwatan kita. Wong sing ora wicaksana sing masang beban sing ora bisa ditanggung ing pundhak wong liya. Asring, Gusti sing Apik ngidini wong apik liwat ing tangan wong ala, supaya padha bisa nampa ganjaraning swarga.

— Geronda, apa ana gandhèngané antarané rasa ora puas lan ora sukur?

— Inggih. Bisa uga wong liya [nalika ngendika marang wong] nduwé niat apik kanggo kapentingané, nanging dhèwèké ora mangertèni kuwi, ngrasa dirugèkaké kanthi ora adil, lan banjur ngetokaké rasa ora puas. Yen wong kaya ngono ora ngendhalèni dhiri, bisa waé dhèwèké pracaya yèn dhèwèké diperlakokaké ora adil sanajan dhèwèké sing kliru lan dijuluk supaya luwih ati-ati. Kanthi mangkono, dhèwèké malah bisa tekan ing rasa isèn-isènan. Contone, sawijining biarawati nalika nyemprotake wit zaitun, nambahake pestisida kakehan ing larutan nganti godhong-godhongan ing wit kobong. Dheweke ditegur, nanging tinimbang nyadari kesalahane lan kandha, 'Nyuwun pangapunten lan berkahi aku,' dheweke kroso dirugikake kanthi ora adil lan nangis. 'Padha nambani aku ora adil,' pikiré. 'Yen belalang wis mangan godhong wit, ora ana siji waé sing ngomong apa-apa! Nanging saiki aku sing ngrusak, padha rame-rame ngomel!' 'Ya Gusti, mung Panjenengan sing mangertos aku.' Banjur dheweke lunga, nangis kenceng! Biarawati kaya ngono malah bisa krasa seneng nalika mikir bab balas dendam kanggo 'ketidakadilan' sing wis dialami, lan matur nuwun marang Kristus amarga kuwi! Kahanan pikiran kaya ngono iku salah kaprah gedhe.

Kabungahan ing nampa ketidakadilan

— Geronda, apa kabungahan sing tak rasakaké nalika aku dicela amarga kasalahané dhéwé iku kabungahan sing murni?

— Delengen, yen kowe nampa omelan amarga kesalahmu tanpa ngeluh, nanging kanthi kabungahan lan kandha, 'Mulyakna kowe, Gusti, iki pancen sing tak butuhake!' — kowe bakal nduwé separo kabungahan. Nanging yen kowe dicela tanpa pantes, tanpa kaluputanmu, lan kowe nampa celaan kuwi kanthi ati sing apik, kabungahanmu bakal sampurna. Aku ora ngajak kowe ngupaya banget supaya ngundang ketidakadilan marang awakmu, amarga ing kahanan kaya ngono setan bakal nuntun kowe menyang kesombongan; nanging aku ngajak kowe nampa ketidakadilan nalika teka kanthi sendirine, lan bungah ing kahanan kuwi.

Ana papat tahap ing sikap wong marang ketidakadilan. Contone, umpama ana wong nyerang kowe kanthi ora adil. Yen kowe ana ing tahap kapisan, kowe bakal mbales pukulan. Yen kowe ana ing tahap kapindho, kowe kroso isin banget, nanging kowe nahan awakmu lan meneng bae. Ing tahap katelu, sampeyan ora kroso isin maneh, lan ing tahap kaping papat, sampeyan ngrasakake kabungahan gedhe lan atimu bungah banget. Yen ana wong dituduh kanthi ora adil bab apa wae, banjur sawise mbuktekake yen tuduhan-tuduhan kuwi ora ana dasare, dheweke mbusak jenengé saka tuduhan mau lan ngrasakake rasa puas. Ing kéné, dhèwèké ngrasakaké kabungahan donya. Nanging, kanthi nyedhaki kahanan ora adil mau kanthi rohani, kanthi niat becik lan tanpa kuwatir mbuktekaké yèn dhèwèké ora salah, dhèwèké ngrasakaké kabungahan rohani. Tegesé, ing kéné, dhèwèké nduwèni panglipur ilahi ing sajroning dhiri, lan ngluhuraké Gusti dadi kahanan uripé. Apa kowe ngerti kabungahan sing dirasakake nyawa manungsa nalika dirugikake nanging ora ngupaya mbenerake awake dhewe, ora ngupaya krungu 'bagus tenan' utawa 'nyuwun pangapunten'? Lan kabungahan sing dirasakake nyawa kaya ngono saiki, nalika nahan ketidakadilan, luwih gedhe tinimbang kabungahan sing bakal dirasakake yen bisa mbenerake awake dhewe. Wong-wong sing nggayuh kahanan kaya ngono kepengin matur nuwun marang wong sing wis nindakake kaluputan marang dheweke, loro amarga kabungahan sing wis diparingake marang dheweke ing urip donya iki lan amarga kabungahan sing wis dipastikake kanggo dheweke ing kalanggengan. Sepira beda jagad rohani karo jagad donya!

Ing gesang rohani ana sistem pangukuran sing béda. Yen kowe nyimpen barang sing awon utawa ora ana regane kanggo awakmu dhéwé, kowe krasa seneng. Yen kowe maringi marang wong liya, kowe krasa ora nyaman. Yen kowe kanthi andhap asor nampa ketidakadilan lan mbela tangganmu, ing atimu kowe nampa Kristus, sing bola-bali diperlakoni kanthi ora adil. Banjur, miturut hukum rohani sing ana, Kristus 'ngambah sewa'³⁵ atimu. Panjenengané tetep ana ing kono lan ngisi atimu karo tentrem lan kabungahan. Oh, para tresnaku, cobanen lan rasakna kabungahan iki kanggo awakmu dhéwé! Sinau seneng ora ing kabungahan donya, nanging ing kabungahan rohani iki. Nalika kowe sinau iki, saben dina bakal dadi Paskah kanggo kowe.

Ora ana kabungahan sing luwih gedhe tinimbang sing dirasakake nalika nandhang ketidakadilan. Oh, yen wae kabeh wong padha nindakake ketidakadilan marang aku! Aku kandha kanthi tulus: aku wis ngrasakake kabungahan rohani sing paling manis ing tengah ketidakadilan. Apa kowe ngerti sepira bungahé aku nalika ana sing nyebut aku kesasar? 'Kamulyan tumrap Panjenengan, ya Gusti,' pangandikaku, 'awit kula badhé nampi ganjaran kanggé tembung-tembung punika. Nanging menawi kula dipun wasmi wali, kula badhé krasa ngrumiyini.' Ora ana ing donya iki kang luwih manis tinimbang [ketidakadilan sing] kowe alami!

Ing sawijining esuk, ana wong ngetok lawang selku nganggo palu wesi. Isih kasep banget kanggo nampani tamu. Aku ndeleng saka jendhela lan weruh sawijining priya enom sing pasuryane sumunar. Aku nyadari yèn, amarga Rahmaté Gusti wis 'ngetokaké' dhèwèké kanthi cara iki, iku tegesé dhèwèké wis ngalami bab spiritual kanthi dhèwèké dhéwé. Mula, sanadyan aku duwé urusan penting sing kudu tak rampungaké, aku nyisihaké dhisik, mbukak lawang kanggo dhèwèké, nggawa dhèwèké mlebu selku, maringi banyu, lan nalika weruh ana bab spiritual sing kasembunyi ing jeroné, aku wiwit takon alus bab uripé. "Kowe nyambut gawe apa, cah enom?" takonku. "Pakaryan apa, Pak?" dhèwèké mangsuli. "Aku gedhé ing pakunjaran, lho. Umurku saiki wis 26 taun, lan meh kabèh uripku wis tak lampahi ing kana." "Kowe nindakake apa nganti mlebu pakunjaran?" takonku, lan dhèwèké mbukak atiné marang aku. "Wiwit aku isih cilik," dhèwèké miwiti crita, "aku ngrasakaké lara banget nalika weruh wong liya nandhang sangsara. Aku ngerti jeneng kabèh wong sing nandhang sangsara lan butuh pitulungan — ora mung ing paroki kita, nanging uga ing paroki liya. Pastur paroki lan pangurus paroki terus-terusan nglumpukaké dhuwit, ngentekaké kanggo mbangun

³⁵ Para panyewa papan kanggo panggunaan omah lan profesional nduwé hak, miturut undang-undang sewa, supaya sewaané diperpanjang sanajan masa sewa sadurungé wis kadaluwarsa.

manéka gedhong lan aula, kanggo ndandani gréja lan sapituruté, déné kulawarga mlarat lan butuh pitulungan dibiarkan kesepian. Aku ora wani ngadili apa pancen ana kabutuhan nyata kanggo kabèh bangunan kuwi, nanging aku mung ngomong yèn aku weruh akèh wong mlarat. Mula saka kuwi aku wiwit nyolong dhuwit saka kotak koleksi. Aku ora njupuk kabèh, mung sak cukupé waé. Kanthi dhuwit sing dicolong, aku tuku panganan lan piranti penting liyane banjur tak tinggalake ing ambine omahé wong mlarat. Sawisé kuwi, supaya ora ana wong sing ora salah ditangkep amarga dicurigai nyolong, aku langsung menyang polisi lan kandha: 'Aku nyolong dhuwit saka gréja lan wis tak gunakake.' Aku ora ngomong apa-apa maneh. Padha nggebuk aku, nyebut aku 'preman' lan 'maling', nanging aku meneng bae. Banjur aku dipenjara. Kahanan iki terus lumaku pirang-pirang taun. Kutha kita nduwé telung puluh ewu jiwa; kabèh padha krungu bab aku lan nyebut aku ora liya kajaba 'preman' lan 'maling'. Lan aku meneng bae lan ngrasa seneng. Ana sawijining wektu, aku nglakoni hukuman telung taun ing penjara. Kadhangkala aku dipenjara mung amarga dicurigai maling — sanajan aku ora salah — lan nalika pelaku sejati ketangkep, aku banjur dibebasake. Nanging yen pelaku saka kejahatan sing durung tak tindakake ora ditemokake, aku bakal nglakoni paukuman sakabehe sing ditujokake kanggo maling kuwi. Mulané, Bapak, aku kandha marang Bapak yèn aku wis ngentekake akèh uripku ing panjara."

Sawisé ngrungokaké critané kanthi tliti, aku kandha: "Ngéné, nak. Sanajan kabèh sing kok critakaké katon apik tenan ing pandelengan pisanan, sejatiné ora ana sing apik babar pisan. Aja ngono manèh. Aku bakal maringi pitutur. Kowe gelem nampa pituturku?" — "Inggih, Bapak," wangsulane. "Kowe kudu ninggalaké kutha asalmu," ujarku. "Pergi menyang panggonan sing ora ana sing kenal kowe — menyang kutha siji. Aku bakal njamin kowe ketemu wong-wong apik ing kana. Miwiti makarya lan sak isa mbiyantu wong mlarat, barengna roti pungkasanmu, amarga iki luwih ajiné tinimbang apa sing wis kok lakoni nganti saiki. Nanging sanajan wong ora duwe apa-apa kanggo diwenehake marang pengemis lan atiné lara amarga kuwi, dhèwèké isih menehi sedekah paling luhur. Dheweke maringi sedekah kanthi getih saka atiné. Amarga yèn wong maringi sedekah saka apa sing diduwèni, atiné krasa bungah; nanging yèn dhèwèké ora nduwèni apa-apa kanggo diwènèhaké, atiné krasa lara. Sawisé ngrungokaké aku, priya enom kuwi janji bakal manut pituturku lan lunga kanthi semangat."

Pitu wulan wis kliwat. Ing sawijining dina aku nampa layang saka Pakunjaran Coridallu.³⁶ Sawisé mbukak amplop, aku maca ing ngisor iki: "Bapakku, mesthi Bapak kaget amarga sawisé kabèh pitutur sing wis Bapak paringaké lan janji-janji sing wis Bapak ucapaké, aku nulis manèh marang Bapak saka pakunjaran. Nanging mangertosi yèn wektu iki aku nglakoni paukuman sing wis tau tak lakoni sadurungé. Ana kesalahan yudisial. Syukur marang Gusti yèn ora ana kaadilan ing antarané manungsa: yèn kaadilan kuwi ana, mesthi bakal dadi ketidakadilan tumrap wong-wong rohani, sing banjur bakal kelangan ganjaran swarga. Sawisé maca tembung-tembung pungkasan mau, aku kagum marang pemuda iki, sing wis nyekel urip rohani kanthi semangat banget lan wis mangerténi jero inti urip iki. Maling demi Kristus! Dhèwèké nduwèni Kristus ing sajroning atiné. Dhèwèké ora bisa nahan kabungahan sing dirasakaké. Dhèwèké ngrasakaké kabodhoan ilahi, kabungahan kang meriah!

— Geronda, apa kabungahan iki asalé saka kasunyatan yèn wong-wong padha nutupi dhèwèké karo isin?

— Kabungahan kuwi asalé saka kasunyatan yèn dhèwèké nglakoni kahanan ora adil. Dheweke iku wong donya — dheweke ora nate maca Riwayat Para Kudus utawa tulisan Para Bapa Gereja, lan senadyan dheweke dipukul kanthi ora adil lan dipenjara, senadyan ing kutha dheweke dianggep preman, wong ala lan maling, senadyan dheweke dihinakake lan dipermalukan, — sanadyan kabèh kuwi, dhèwèké ora nggoleki alesan lan nyedhaki kabèh kanthi jero rohani! Dhèwèké isih enom — nanging ora kuwatir bab carané mbalèkaké ajiné dhiri, nanging bab carané mbantu wong liya.

³⁶ Salah siji panjara pusat ing Yunani. — *Cathetan penerjemah.*

Mayor, penjahat sejati asring ora tau dipenjara sanadyan sapisan, nanging wong sengsara iki wis kapenjara kaping pindho amarga maling sing padha. Lan kaping pirang-pirang dhèwèké dipenjara kanthi ora adil — nganti sing saktenané dadi pelaku ditemokaké! Nanging sanajan kabèh warga kutha kuwi padha kumpul, ora ana sing ngrasakaké kabungahan kaya sing dirasakaké dhèwèké. Telung puluh ewu kabungahané wong-wong kuwi ora bisa ngluwihi siji kabungahan sing dirasakaké dhèwèké.

Mulané aku kandha yèn wong rohani ora ana sedhih. Nalika katresnan saya tambah ing sajroning ati lan atiné kena pangayomaning Gusti, sedhih ora bakal bisa nemokake papan manèh. Wong-wong marakaké lara lan sangsara marang wong kaya ngono, nanging kabèh mau bisa diatasi amarga katresnané sing gedhé marang Kristus.

Nampa kahanan ora adil iku pakaryan sing nguntungake

— Geronda, kadhang ana sedulur wadon sing ngetokake tuduhan palsu marang aku, lan aku ora bisa nampa kaya kuduné, banjur atiku dadi adhem marang dhèwèké.

— Siji detik! Apa sing diwulangake Gréja marang kita? Kepiye carane tumindak ing kahanan kaya ngono? Lan ing kahanan endi kowe dhéwé éntuk manfaat paling gedhé? Ya wis, ayo dianggep masalah iki pancèn kaya sing kowe kandhakake — ya iku, kowe ora salah. Mula saka kuwi: yèn kowe diperlakoni ora adil, kowe bakal éntuk kauntungan. Lan adhine kuwi, sing kepengin mbenerake awake dhewe, nggawe tuduhan palsu marang kowe, sabanjure bakal ngrasakake rasa salah, bakal tobat lan bakal ngubuhake kowe kanthi katresnan sing luwih gedhe. Mangkono, saka kasunyatan manawa kowe diperlakokake kanthi ora adil, ora mung siji bab apik sing metu, nanging loro utawa telu sekaligus. Iki maringi kowe kasempatan emas kanggo dadi sugih lan ngowahi awakmu saka bocah gipsi sing compang-camping dadi cah wadon bangsawan. Napa kowe isih kepengin urip kaya gipsi [tetep dadi gelandangan] nalika Gusti Allah wis maringi kowe kasempatan kanggo dadi sugih lan mbagi kasugihanmu marang wong liya?

— Nanging pikiranku meksa aku supaya takon marang adhiku piye dheweke nerangake tingkah lakuku lan ngundang fitnah iki marang aku...

— Ya mesthi, kepiye wong mlarat bisa nahan yen weruh kowe duwe cadangan [spiritual]? Dhèwèké meksa kowe mbela awakmu dhéwé, supaya kanthi cara iki kowe bisa ngusir Kristus saka jeroning awakmu.

— Geronda, nanging isih, aku kepengin kaluputanku diapura, paling ora kadhangkala.

— Kowe pengin dibebasake? Ya wis, ayo dianggep kowe wis dibebasake. Apa kowe entuk kauntungan rohani saka iki, utawa malah ngalami kerugian rohani?

— Aku ngalami rugi.

— Saiki, yen kowe duwe toko, apa sing luwih kowe pilih — entuk bathi utawa rugi?

— Kanggo entuk bathi.

— Ya wis: yen kita ora kepengin ngalami kerugian ing babagan donya, sepira maneh kita kudu ngupaya supaya ora ngalami kerugian ing babagan rohani! Wong donya nguber kauntungan materi lan ora ngeculake — mula apa pantes wong rohani nglirwakake kauntungan rohani? Nanging wong donya iku beda: kanthi mbuwang-mbuwang dhuwité, dheweke mung mbuwang bandha donyane, dene kita, yen ora gelem nampa kahanan sing ora adil marang awak dhewe, iku padha mbuwang bandha rohani, bandha swarga kita. Kita padha mbuwang kabeh bandha iki ing donya. Dadi, ngapa kita kudu ngganti sing langit karo sing donya? Luwih maneh, wong donya sing sengsara kuwi tetep ing kabodhoan rohani, dene makna [rohani] [urip kita] ora samar marang kita. Kita dadi biksu kanggo nggayuh sing langit, nanging nyatane, sawise mangkat kanggo siji tujuan, kita malah obah menyang tujuan liya. Yen wong donya tatu, dipukul, utawa mung diusir kanthi ora adil, iku banget pait kanggo dheweke. Nanging, kita [para biksu] kudu ngupaya kabeh iki dhéwé; kita kudu nahan kabeh iki kanggo katresnan marang Kristus. Kita kudu ngupaya nampa isin, pangremehan, lan cacian—awit

iku nggawa kabecikan kanggo nyawa kita. Wong sing nduwé kulawarga nyoba mbeneraké dhiri amarga dhèwèké duwé urusan donya. Lha, dhèwèké mikir kepriyé dhèwèké lan anak-anaké sing apes bakal urip yèn, umpamané, dhèwèké kelangan ajiné utawa bangkrut. Mula, wong awam nduwé kahanan sing ngurangi tanggung jawab, déné kita ora nduwé kahanan kaya ngono.

Nalika kita diperlakoni kanthi ora adil, kanthi nampa kahanan iki sejatine kita nampa berkah. Contone, aku wis difitnah lan dipenjara kanthi ora adil. Ya wis, apa masalahé? Kaping pisan, amarga aku ora nindakake kesalahan apa-apa, nuraniku resik. Lan kapindho, ganjaraning swarga wis ngenteni aku. Apa ana karunia sing luwih agung sing bisa diparingake marang aku? Aku ora ngeluh, nanging aku matur nuwun marang Gusti: 'Kepiye aku bisa matur nuwun marang Panjenengan, Gustiku, amarga aku ora nindakake kejahatan iki? Amarga yen pancen aku sing nindakake, aku ora bakal bisa nahan rasa nyeri ing atiku.' Kanggo wong-wong sing mikir kaya ngono, panjara dadi swarga. Utawa njupuk conto liya: ana wong sing nyerang aku kanthi ora adil. 'Mulyakna Panjenengan, Gusti!' ujarku. 'Mbok menawa kanthi cara iki aku bakal nglakoni pangapuran sawetara dosaku, amarga biyen aku uga nate ngangkat tangan marang tanggane.' Utawa mbok menawa aku wis dihina kanthi ora adil, lan aku matur nuwun: 'Mulyakna Panjenengan, ya Gusti! Aku nampa iki amarga katresnan Panjenengan, sing kanthi katresnan Panjenengan Panjenengan nampa hina lan caci maki kanggo aku.'

Sumbangan kanggo kas langit

— Geronda, aku kuciwa amarga wong liya ora nduwé panemu apik marang aku.

— Apik tenan kowe wis ngandhani aku iki! Wiwit dina iki, aku bakal ndedonga supaya wong liya ora tau nduwé panemu apik marang kowe, awit, anakku sayang, panemu apik saka wong liya ora ana gunané kanggo kowe. Gusti Allah, ing pangayomané, ngidini wong nindakake tumindak ora adil marang kita lan ngina kita supaya kita bisa mbayar sawatara dosa liwat iki, utawa nglumpukaké modal rohani kanggo urip sing bakal teka. Nanging aku ora bisa mangertos: urip rohani kaya apa sing kok karepake? Kowe durung nyadari apa sejatine manfaat rohani iku; kowe kepengin ngentekake kabèh modal rohani-mu saiki lan ing kéné — lan ora ninggalaké apa-apa kanggo Swarga. Ngapa kowe ndeleng kabèh kaya ngono? Buku apa sing kowe waca? Apa kowe wis maca **Evergetinos**³⁷? Apa ora ditulis ing kana carane kowe kudu tumindak? Lan apa kowe maca Injil? Pasthekake kowe maca saben dina.

— Geronda, nalika aku nindakake kabecikan, aku nesu yen wong liya ora ngakoni.

— Rungokna, nanging pangalembana apa sing kok karepake: saka Kristus utawa saka manungsa? Apa kowe bisa entuk apa sing luwih migunani tinimbang pangalembana saka Kristus? Lan apa gunane yen wong padha merhatiin kowe? Yen wong padha ngakoni kabecikan sing wis kowe lakoni saiki, mengko, ing gesang langgeng, kowe bakal krungu: *'Panjenengané Gusti nampi pakaryan becik Panjenengan...'*³⁸ Kita kudu bungah yèn wong liya ora ngakoni pakaryan kita lan ora maringi ganjaran [manungsa], awit Gusti bakal ngétung pakaryan sing ora diparingi ganjaran manungsa mau lan maringi ganjaran langgeng marang kita. Amarga ana ganjaran ilahi, ayo padha ngupaya nyumbang—sanajan sethithik—kanggo rekening tabungané Gusti. Kita kudu nampa ketidakadilan sing ditindakake marang kita minangka berkah gedhe, amarga liwat ketidakadilan kuwi jumlah tartamtu bakal dicathet ing akun [bank rohani] kita—minangka berkah langit.

— Geronda, piye yen ana wong sing kanthi loman nampa ketidakadilan sing ditindakake marang dheweke, ora amarga dheweke mikir babagan Pengadilan sing bakal teka, nanging mung amarga dheweke pracaya yen kuwi luwih becik; apa dheweke tumindak kanthi bener?

³⁷ 'Evergetinos' — sawijining kumpulan sistematis piwulang asetik saka Para Bapa Suci, disusun watara abad kaping 11 déning Paulus, pangadeg lan abbot biara 'Evergetis' ing Konstantinopel, lan pisanan diterbitaké ing pungkasan abad kaping 18 déning Sang Mulya Nikodemus saka Gunung Athos.

³⁸ Lukas 16:25.

— Ya, apa pikiran manawa iki cara sing luwih becik ora bakal pungkasané nggawa dheweke mikirake Penghakiman sing bakal teka? Mung aja nganti dheweke tumindak kaya ngono mung kanggo dadi 'wong becik', amarga kuwi sing ditindakake wong Éropah.³⁹ Kita kudu éling yèn kowe digawé miturut gambaré Gusti Allah lan kuduné padha karo Sang Pencipta ing kabèh bab. Yèn pancèn pikiran iki sing nyurung wong tumindak, mula dhèwèké lagi mlaku ing arah sing bener. Yèn ora, dhèwèké bisa kecemplung ing humanisme wong Éropah.⁴⁰

Pura-pura suci

— Geronda, ana pinten pertapa ing Gunung Suci?⁴¹

— Aku ora ngerti. Wong-wong kandha ana pitu.⁴² Ing taun-taun pungkasan iki, dadi banget angel golek panggonan sepi lan terpencil kanggo nglakoni asketisme. Mula, sanadyan isih ana biara ing Gunung Suci sing nduwé sel-sel pisah⁴³, sawetara bapak nemokake cara liya kanggo nglakoni asketisme. Contone, sawisé wiwitan nglakoni asketisme ing panggonan liya, ing sawijining wektu padha kandha: "Ora, aku ora krasa nyaman ing kene. Luwih becik aku lunga nyambut gawe ing sawijining komunitas biara lan nglumpukake dhuwit sithik." Wong-wong ing sacedhake padha pracaya menawa pancen kaya ngono. Sang asket banjur pindhah menyang komunitas biara, nyambut gawe ing kana telung utawa papat wulan, banjur nuntut kenaikan gaji sing cukup gedhe. Lan nalika panjaluké kenaikan gaji kuwi ditolak, dhèwèké kandha: "Ya wis, ora pantes aku kerja kaya ngéné. Aku arep lunga." Dhèwèké nggawa sawetara roti kering, ninggalake biara, ndhelik ing guwa lan nyawisake awaké kanggo nglakoni tapa brata. Wong-wong sing isih ana ing biara padha nganggep yèn dhèwèké wis golek gawéan ing panggonan liya. Nalika para biksu ing biara kuwi ditakoni, 'Dadi, apa kowé tau nduwé Bapak Si A ing kéné?'—padha mangsuli, 'Ya, dhèwèké tau ana ing kéné, nanging kok rewel tenan! Dhèwèké teka kéné kanggo nglumpukaké dhuwit. Dhèwèké nuntut kenaikan gaji! Coba pikirna: biksu nuntut kenaikan gaji! Biksu kaya apa kuwi?' Mangkono, wong asketis iku entuk manfaat kaping pindho—saka praktik asketis lan saka tuduhané wong-wong mau. Lan uga saka maling: nalika maling krungu yèn dhèwèké nduwé dhuwit, padha menyang guwané, nggebuk dhèwèké, nanging ora nemokaké apa-apa.

— Geronda, nanging yèn sang siswi nyumput, kepriye aku bisa niru kabecikane?

— Apa kowe mikir dhèwèké bodho nganti ora ndhelikaké awaké dhéwé? Para wali nindakake kaelokan sing luwih gedhé ora kanggo nggayuh kabecikan, nanging kanggo ndhelikaké kabecikan mau. Apa kowe ngerti apa sing ditindakake para bodho suci kanggo katresnané Kristus? Kaping pisan, padha nyingkiri kemunafikan donya iki lan mlebu ing alam kabeneran Injil. Nanging kuwi uga durung cukup kanggo wong-wong mau, lan padha maju luwih adoh — menyang kemunafikan suci kanggo katresnané Kristus. Sawisé kuwi, wong-wong mau ora peduli maneh karo apa sing ditindakake marang dheweke, utawa apa sing diomongake babagan dheweke. Nanging iki mbutuhake andhap asor sing gedhe. Lan pikirna iki: yen kowe ngomong sing ora nyenengake marang

³⁹ Nalika nyarios babagan wong Éropah, Sang Sepuh ora ngremhake bangsa-bangsa Éropah Kulon, nanging kepéngin nglinghungi kita saka semangat rasionalisme sing nguwasani nagara-nagara kasebut.

⁴⁰ Humanisme—gerakan budaya sing dipusatake marang individu sing ngatur dhiri dhewe, yaiku sing pisah saka Gusti Allah lan Gréja—mekar ing Kulon sajroné jaman sawisé Abad Pertengahan.

⁴¹ Ing sawijining dina taun 1950, nalika Sang Sepuh Paisios pisanan teka ing Gunung Suci Athos lan lagi nggoleki dalan saka Kausokaliwia menyang skete Santa Anne, piyambakipun ketemu karo sawijining pertapa sing pasuryané sumunar cahya. "Wong iku katon watara pitung puluh taun umuré, lan saka sandhangane bisa dideleng yèn dhèwèké ora nduwé gandhèngan karo wong liya... Cetha katon yèn ana wong suci sing ngadeg ing ngarepku." Nalika Elder Paisios takon marang wong iku ing endi dhèwèké manggon, wong iku mangsuli, "Ing kéné" — lan nunjuk pucuk Gunung Suci. Mengko, para sesepuh sing wis pengalaman mastèkaké marang Bapa Paissios yèn ana rolas rahib sing manggon kanthi nyelep ing pucuk Gunung Athos. Delengen *Elder Paissios*. Para Bapa saka Gunung Suci lan Crita-crita saka Gunung Suci. Holy Trinity Sergeev Lavra, 2001. kaca 45–47.

⁴² Diarakaké ing November 1988.

⁴³ Biara mandhiri (otonom) iku kebalikané saka biara komunal (kinovial). Iki biara tanpa abbot lan diatur déning para wali amanat. Para panginep ing biara mandhiri ngetutake rutinitas monastik dhéwé, ora mangan bebarengan, lan nampa tunjangan dhuwit saka biara kanggo nindakake tugas monastik. Biara mandhiri pungkasan ing Gunung Athos diowahi dadi biara komunal ing taun 1992.

wong donya, dheweke bakal tersinggung; yen kowe ora muji dheweke bab apa wae, dheweke bakal kuciwa, dene para bodho suci demi Kristus malah bungah amarga wong nduweni pandangan sing salah bab dheweke.

Ing jaman biyen ana para biksu sing malah pura-pura kesurupan setan, kanthi tujuan ndhelikake kabecikané lan ngrusak pandangan apik saka wong liya marang dhèwèké. Nalika manggon ing Biara Philotheos (⁴⁴) ing jaman biyen nalika panggonan kuwi isih dadi komunitas biksu, aku ketemu sawijining biksu sing sadurungé wis nglakoni tapa brata ing Gurun Vigla (⁴⁵). Nalika nyadari yèn para bapak ing kana wis ngira-ngira babagan prestasi asketis lan kamajuan spiritualé, dhèwèké njaluk berkah saka bapak spiritualé banjur mangkat. "Wah, apik tenan!" ujure nalika lunga. Aku wis muak tenan karo roti kering lapuk iki. Aku bakal menyang biara mandhiri: ing kana aku bakal mangan daging lan urip kaya manungsa sejati! Apa aku iki bodho yen tetep kene?" Mula dhèwèké pindhah menyang Biara Filofeevsky lan pura-pura kesurupan. Para biksu liyané, y⁴⁶, nalika krungu yèn dhèwèké wis kesurupan, padha kandha antarané: "Kasihane — dhèwèké wis kesurupan. Ya, apa sing bisa diarep-arep: iki wis mesthi bakal kelakon. Dheweke mlayu saka kene: wis muak karo roti busuk, ngerti ora! Dheweke pindhah menyang biara mandhiri — kepengin segedhe daging sithik!" Lan piye karo sing "kesurupan" kuwi? Ya iki: dheweke manggon ing Filofey luwih saka rong puluh lima taun, lan sajrone kabeh taun kuwi dheweke ora nate masak panganane dhewe lan ora nate turu. Nglawan ngantuk, dhèwèké mlaku-mlaku ing lorong-lorong biara karo lentera sakwengi. Nalika dhèwèké wis kesel banget, sang askèt mandheg lan nyandhak sakedhap ing témbok, nanging nalika turu wiwit ngrebut dhèwèké, dhèwèké langsung munggah lan miwiti bisik-bisik Doa Yesus: "Gusti Yesus Kristus..." Banjur dhèwèké nerusaké ndedonga meneng-meneng — ora banter — sanadyan kadhang donga kuwi kélangan saka lambe lan krungu wong liya. Nalika ketemu biksu liya, dhèwèké nyuwun: "Donga, donga, supaya setan ninggalaké aku." Ing sawijining wektu, sawijining novis enom umur limolas taun kandha marang aku bab dheweke: "Lali wae, wong edan kuwi." — "Aja ngomong kaya ngono," ujarku marang dheweke. "Wong iki wis nduwéni kabecikan sing ora sithik lan mung pura-pura kesetanan." Sawisé kuwi, novis enom kuwi ngajeni sang askèt. Lan nalika sang resi seda, dhèwèké kapanggih nyekel selemba kertas kang isiné dhaptar sedulur ing biara. Ing ngarepé saben jeneng biksu, [wong sing pura-pura alus] wis nulis julukan. Dheweke nindakake iki supaya sanajan sawisé seda, dheweke bisa ngrusak kabèh pamanggih becik sing sithik waé digawé wong liya babagané. Mengko, jasadé wiwit ngetokaké ambu wangi. Kowe weruh: dheweke kepengin ndhelik, nanging Rahmaté Gusti Allah mbukak dhèwèké marang wong liya.

Mula saka iku, kita ora kena nyimpulake babagan wong mung saka penampilané—awit kita ora bisa mangertèni apa sing didhelikaké ing jerone atiné.

Bab 2.

Babagan cara pembenaran dhiri ngusir sih rahmaté Gusti saka kita

Pembenaran dhiri ngalangi kamajuan rohani

— Geronda, apa maksudé nalika wong-wong kandha yèn kowe ora bakal nemokaké pembenaran dhiri ing Kitab Suci?

— Pangalembana dhiri kuwi, ing sawijining teges, ora bisa dibenerake.

⁴⁴ Ing taun 1956–1958

⁴⁵ Vigla — sawijining wewengkon pagunungan sing sepi ing sisih kidul-wétan Semenanjung Athos.

⁴⁶ Sedulur rohani — biksu sing wis nampa cukuran monastik saka sesepuh sing padha.

— Nanging, Geronda, nalika aku mbenerake awaké dhéwé, aku kelingan manawa mbenerake awaké dhéwé iku ora pantes kanggo biksu.

— Iku ora mung ora pantes—nglegakaké dhiri ora ana gandhèngané karo urip rohani. Wong kudu mangertèni yèn kanthi nglegakaké dhiri, wong kuwi ana ing kahanan goroh. Wong kuwi motong sambungané karo Gusti lan nyegah dhiri saka Rahmat Ilahi. Amarga Rahmat Ilahi ora teka marang wong sing ana ing kahanan goroh. Wiwit ana wong mbenerake apa sing ora bisa dibenerake, dhèwèké misah lan nyisihake dhiri saka Gusti. Ruang antarané wong lan Gusti kebak bahan isolator, kaya ban [spiritual]. Apa arus listrik bisa liwat ban? Ora, ora bisa; ban iku ora tembus arus. Mangkono uga, kanggo Rahmat Ilahi, ora ana bahan isolasi sing luwih kuwat tinimbang mbenerake awake dhewe. Kanthi mbenerake awake dhewe, kowe, kaya-kaya, mbangun tembok sing misahake kowe saka Gusti, lan kanthi mangkono kowe motong kabeh sambungan karo Panjenengané.

— Geronda, panjenengan kerep ngendika: 'Ayo paling ora nyoba supaya ora tiba ing ngisor tandha lulus spiritual.' Apa iku tandha lulus spiritual?

— Nilai lulus spiritual iku pangakuan andhap asor marang kaluputan dhéwé, uga nolak mbenerake dhéwé, paling ora nalika wong dituduhake ing ngendi kesalahane lan padha ngakoni kesalahane. Ya, ora mbenerake dhéwé nalika dituduh nindakake apa sing ora ditindakake — kuwi wis dadi nilai lulus kelas siji. Sapa waé sing nggolek alesan kanggo awake dhéwé ora mung gagal makmur, nanging uga ora nduwé katentreman batin sing sejati. Gusti ora bakal ngukum kita amarga kesalahan sing wis kita lakoni; nanging kita dhéwé ora kena nggolek alesan kanggo kesalahan kuwi utawa nganggep iku lumrah.

— Lan yen aku ditegur amarga kelalen, nanging aku ora ngerti sepira gedhene kesalahanku, apa aku kudu takon supaya bisa luwih ati-ati sabanjure? Utawa luwih becik meneng bae?

— Yen kowe salah limang persen, nanging nyalahake awakmu dhéwé rong puluh lima persen, apa kowe ora isih entuk kauntungan? Nyalahake awakmu dhéwé kanthi margin supaya luwih aman. Iki praktik spiritual sing kudu kowe lakoni: nggoleki kekuranganmu dhéwé lan nyekel awakmu dhéwé nalika lagi nindakake. Yen ora, kowe wedi ngeculake 'dirimu', kowe nggolek alesan kanggo mbela, nanging atimu ora tentrem.

— Geronda, apa ana manfaaté wong sing wis kebiasaan nggoleki alesan, banjur nyadari kesalahane lan nyalahké dhéwé?

— Paling ora, wong kaya ngono entuk pengalaman. Yen padha migunakaké pengalaman kuwi kanthi becik, bakal dadi kauntungané. Lan yèn Gusti Allah ngendika, 'Amarga wis nyadari kasalahane lan tobat, pantes diparingi apa-apa,' wong kuwi bakal nampa semacam 'hibah', nanging saka dana [spiritual] sing béda — dana tobat.

Alesan wong mbenerake awake dhewe iku amarga egoisme

— Geronda, yen aku ora bisa nemokake alesan tumindak wong liya, apa kuwi ateges atiku atos?

— Kowé ora nemokaké alesan kanggo wong liya, nanging kowé nemokaké siji kanggo awakmu dhéwé? Nanging mengko ora suwé Kristus uga ora bakal nemokaké alesan kanggo kowé. Yen wong tumindak ala, atiné bisa dadi atos kaya watu sakedhap. Lan yen tumindak kanthi katresnan, atiné bisa dadi alus banget sakedhap. Duwéna ati kaya ibu! Kaya ibu tumindak: dheweke ngapura kabeh [sing ditindakake anak-anake] lan kadhangkala pura-pura ora weruh [kacilakané].

Wong sing nindakake pangembangan rohani kanthi bener bakal nemokake alasan sing meringankan kanggo saben wong, mbenerake saben wong, lan ora tau nggoleki pembenaran kanggo awake dhewe — sanajan pancen bener. Dheweke tansah nganggep awake dhewe sing salah, nalika merenung manawa dheweke durung maksimal nggunakake kesempatan apik sing diparingake marang dheweke. Contone, yen wong kaya ngono weruh ana wong sing nyolong, dheweke mikir yen dheweke dhewe mesthine bakal nyolong luwih akeh yen dheweke nyimpang saka dalan sing bener. 'Gusti Allah sing nulungi aku,' pangandikane wong kaya ngono, 'nanging aku malah njupuk

jasa saka karunia-Nya. Iki maling sing luwih gedhe tinimbang sing ditindakake tanggane: bedane mung siji, malinge dheweke katon cetha, dene malingku isih ndhelik.' Kanthi cara iki, wong iku ngadili awake dhewe kanthi atos, nanging ngadili tanggane kanthi welas asih. Utawa, nalika weruh kaluputan ing tanggane—cilik utawa gedhe—wong kaya ngono bakal mbela, nyebut yèn tumindaké iku amarga niat apik. Dhèwèké kelingan yèn dhèwèké dhéwé uga akèh kaluputan sing katon déning wong liya. Amarga yèn dideleng tenanan, ana akèh banget kaluputan ing jeroné awaké dhéwé! Banjur mbela tanggane dadi gampang banget. Pira akèh masalah *sing* wis tak akibakaké! "*Aja kelingan dosa-dosaku nalika isih enom lan bodho, ya Gusti.*"⁴⁷

— Geronda, kadhangkala, nalika aku dijaluk tulung, aku seneng maringi, nanging amarga kesusu aku malah ngaco sethithik, banjur, nalika aku dikritik, aku nyoba golek alesan...

— Yen, nalika kepengin nindakake kabecikan, kowe kleru sethithik, mula kowe kudu [andhap asor] nampa celaan amarga kesalahanmu — supaya kowe bisa nampa ganjaranmu kanthi lengkap. Setan iku licik banget. Dhèwèké ngerti pakaryané kaya ora ana tandhingané. Mula, apa dhèwèké ora migunakaké pengalaman pirang-pirang tauné? Dhèwèké sing nyurung kowe supaya gawé alesan, supaya kowe kelangan ganjaran saka kabecikan sing wis kowe lakoni. Yen kowe weruh wong, , kebak kringet, nggawa beban ing pundhaké, lan kowe kepengin njupuk beban kuwi menyang pundhakmu dhéwé supaya uripé luwih gampang, iku bisa diarani lumrah. Kowe weruh carané dhèwèké nggawa beban kuwi lan, amarga welas asih, kowe langsung mbantu. Nanging, nggawa beban pelanggaran ora adil sing ditindakake wong liya mbutuhake biaya sing luwih gedhe. Yen kita dikritik banjur langsung golek alesan, iki nuduhake yen pamikiran donya isih urip banget ing jero kita.

— Geronda, apa sababé mbeneraké dhiri dhéwé kuwi?

— Ing egoisme. Pembeneran dhiri iku sawijining panyimpangan; iku ngusir Rahmaté Gusti. Manungsa ora mung kudu nyingkiri mbenerake awake dhewe, nanging uga kudu tresna marang ketidakadilan sing ditindakake marang awake dhewe. Amarga apa maneh kajaba mbenerake awake dhewe sing ngusir kita saka Swarga? Apa iki dudu inti saka kejatuhané Adam? Nalika Gusti Allah takon marang Adam: 'Apa kowe wis mangan saka wit sing tak larang kowe mangan?' — Adam ora kandha, 'Inggih, Gusti, kula sampun dosa,' nanging wiwit golek alesan: 'Wadon ingkang Panjenengan paringi dhumateng kula maringi kula sawetawis woh wit punika, lajeng kula dhahar.' Kanthi mekaten, piyambakipun sejatinipun kandha dhumateng Gusti, 'Menika kesalah Panjenengan, awit Panjenengan nyipta Hawa.' Nanging apa Adam kedah taat marang Hawa ing prakawis punika? Gusti Allah takon pitakon sing padha marang Hawa, nanging dhèwèké uga wiwit nggoleki alesan: 'Ular iku ngapusi aku.'⁴⁸ Yen Adam wis kandha, 'Aku wis dosa, aku salah, Gusti Allah,' lan yen Hawa uga ngakoni kesalahané, mesthiné kabèh bakal bali bener manèh. Nanging ora: loro-loroné padha wiwit nggoleki alesan kanggo awake dhéwé, saben-saben nyoba ngalahaké sijiné.

— Geronda, yen ana wong ora nyadari sepira gedhene ala saka mbenerake dhiri dhewe, apa sing kudu disalahake?

— Apa sing kudu disalahake? Kasunyatané, awake dhewe sing kudu disalahake. Kanthi terusan mbenerake awake dhewe lan percaya yen wong liya ora ngerti, yen kabeh wong sakupenge ora adil, dene awake dhewe iku korban sing taksih suci lan sengsara, wong iku dadi ora rasional lan kelangan kendali marang awake dhewe. Lan pikirna: kadhangkala wis nindakake ketidakadilan lan nglarani wong liya, wong kaya ngono kandha: 'Aku mesthi bakal nampa ketidakadilan iki, nanging aku ora pengin nuntun wong liya menyang dosa!' Tegese, dheweke nyoba mbenerake awake dhewe, kanthi alesan katresnan, supaya wong sing, miturut dheweke, wis nglarani dheweke, bisa sadar lan ora tiba ing dosa! Utawa padha miwiti menehi akèh penjelasan supaya 'wong sing nindakake salah'

⁴⁷ Mazmur 24:7.

⁴⁸ Delengen Kejadian 3:11–13.

ora tiba ing dosa amarga ora sengaja salah paham marang dheweke. Apa kowe weruh pakaryan alus sing ditindakake setan?

Sapa waé sing sok golek alesan ora bakal nampa pitulungan rohani

Aku wis weruh yèn saiki kabèh wong—enom lan tuwa padha—mbeneraké kabèh nganggo pikiran setan. Setan nerangaké kabèh manèh miturut karepé dhéwé, lan kanthi mangkono wong-wong kuwi padha kelangan sambungan karo kasunyatan. Panjelasan setan—iku sing diarani mbeneraké dhiri dhéwé.

— Geronda, kenapa ana wong sing tansah golek kasalahan ing saben tembung sing diucapake marang dheweke?

— Oh, ngomong karo wong sing wis kebiasaan nggoleki alesan iku pancen nyusahake! Iku kaya ngomong karo wong sing kesurupan. Mugi Gusti ngapura aku, nanging wong sing nggoleki alesan iku nduweni setan dhewe minangka 'bapak rohani'-e. Wong-wong iki pancen sangsara banget; ora ana tentrem ing atine. Padha nganggep membenaran diri minangka ajarane. Kanthi tembung liya, kaya maling sing ora turu sakwengi mikir cara nyolong barang, wong-wong iki tansah mikir cara mbenerake kaluputane. Nalika wong liya mikir babagan carane ngendhegake awake dhewe utawa nindakake kabecikan, wong-wong iki malah nyusun kebalikané — cara kanggo mbenerake apa sing ora bakal bisa dibenerake. Wong-wong iki dadi kaya pengacara pembela sejati! Mesthi ora mungkin ngganti pikirane — kaya nyoba ngganti pikirané setan. Kowe ora bakal ngerti sepira aboté perjuanganku karo wong kaya ngono! "Apa sing kok lakoni iki ora ana gunané," aku ngajak dhèwèké. "Kowe kudu merhatosaké sawetara bab, , kowe wis kesasar tenan; kowe kuduné nindakake iki lan kuwi..." Nanging dhèwèké tansah nemokaké alesan kanggo saben tembungku, lan ing pungkasan obrolan malah kandha: 'Kowe durung ngandhani aku apa sing kudu tak lakoni!' — 'Kancaku sing tak tresnani,' aku gagap, 'apa sih sing wis suwe kita rembug nganti saiki?' Kita lagi ngomongake kesalahmu, babagan kepiye kowe wis mlebu dalan sing salah, nanging kowe terus-terusan nggoleki alesan. Sajrone telung jam kita ngobrol, kowe wis nganti ngentekake tenagaku! Kowe wis nggawa aku tekan pinggir jurang! Ya, apa aku durung ngandhani apa sing kudu kowe lakoni?" Koyok ngene: kowe menehi conto sing relevan marang wong kuwi, nerangake yèn nindakake kabèh kaya sing ditindakké iku egois setan; kowe ngelingké yèn dhèwèké kena pangaribawa setan lan yèn ora owah, bakal rusak — lan sawisé kabèh kuwi, dhèwèké malah ngaku yèn kowe durung ngandhani apa sing kudu ditindakké! Tenan, kowe ora bakal nesu ing kahanan kaya ngono? Yen wong ora peduli apa-apa, mesthi ora bakal nesu ing kahanan kaya ngono. Apa wae sing kelakon, kabeh mung perkara remeh ing uripe.

Nanging, yen kowe ora acuh tak acuh, kowe mung njeblug ing kahanan kaya ngene. Ora, pancen begja tenan wong-wong kuwi—wong-wong sing ora peduli apa-apa.

— Nanging, Geronda, kowe dhewe mesthi ora bakal kepengin tetep ora peduli ing kahanan apa wae...

— Adhiku, wong sing ora peduli, paling ora ora mbuwang tenagane kanggo bab sing sia-sia. Wajar yen nandhang sangsara kanggo wong sing lagi lara. Nanging iki sing kedadeyan: kowe kesel nganti abis tenaga kanggo dheweke, kowe wis ngomong akèh marang dheweke, nanging ing pungkasan dheweke kandha, 'Kowe ora ngandhani aku kudu apa' — lan mbenerake apa sing ora bakal bisa dibenerake. Mangkono dheweke malih saka manungsa dadi setan! Pira medeni! Yen wae dhèwèké mikir sakedhap bab upaya sing wis kowe lakoni kanggo mbantu dhèwèké, mesthiné dhèwèké bakal owah paling ora sethithik. Aku malah ora ngomong bab dhèwèké nyadari sepira larané kowe ndelok dhèwèké nandhang sangsara. Nanging dhèwèké weruh kowe nandhang sangsara, kowe berjuang lan kasiksa, nanging dhèwèké tetep nglirwakaké kabèh kuwi!

— Geronda, yen kowe ngandhani wong sing mbenerake tumindaké sing keterlalu yèn kuwi pancèn pembenaran dhiri, lan dhèwèké, sing kepéngin mbuktekake yèn kuwi dudu pembenaran dhiri, terus-terusan mbenerake dhiri, apa isih ana kasempatan dhèwèké bakal mbenerake lakuné?

— Kepiye carane dheweke bisa mbenerake kesalahane? Dheweke nyadari yen wis keliru amarga ngrasakake sangsara, nanging amarga egois dheweke ora gelem ngakoni. Kuwi pancen medeni tenan!

— Ya, nanging ing wektu sing padha dhèwèké ngaku: 'Kowé ora gelem nulungi aku. Aku njaluk tulung marang kowé, nanging kowé malah ora gelem ngajak aku ngobrol. Kowé ngremehake aku.'

— Nah, kuwi lho — kahanan pikiran kaya ngono uga asalé saka egoisme. Kanthi nindakake kuwi, dhèwèké sejatine kandha marang kowé: 'Dudu aku, nanging kowé sing kudu disalahaké amarga kahananku dadi parah banget iki!' Ya, ya, wong kaya ngono pancèn bisa tekan ngono. Biyènna dhèwèké: ora ana gunané mbuang wektu kanggo dhèwèké, amarga kowé ora bakal bisa mbantu dhèwèké. Bapak rohani utawa — yen dheweke manggon ing biara — abbot utawa abbess ora nduwé tanggung jawab marang wong kaya ngono. Iki dudu egoisme manungsa, nanging egoisme setan. Egoisme manungsa nyiksa wong-wong sing, sanajan durung cukup andhap asor kanggo ngomong 'Aku nyuwun pangapunten', nanging tetep ora nggoleki alesan kanggo awake dhewe. Nanging sapa waé sing nalika nindakake dosa banjur mbenerake awake dhéwé, padha ngowahi atiné dadi sarangé setan. Yen wong kaya ngono ora ngremuk 'dhiriné', dhèwèké bakal nindakake kesalahan luwih akèh lan luwih akèh, lan egoisé dhéwé bakal ngrusak dhèwèké tanpa ana gunané. Yen ana wong sing ora ngerti ala saka pembenaran dhiri, wong iku nduwéni kahanan sing ngurangi kesalahan. Nanging, yen wong iku wis sinau bab iki—apa kanggo dhèwèké dhéwé utawa saka tembung wong liya—maka dhèwèké ora nduwéni kahanan sing ngurangi kesalahan.

Nalika kowe kepéngin mbantu wong sing wis kebiasaan nggawe alesan, kudu ati-ati banget. Amarga yen padha nggawe alesan, iku tegese dheweke banget egois, mula kadhangkala kedadene kaya ngene: kowe ngandhani dheweke yen dheweke wis tumindak salah, lan dheweke, kanggo nglindhungi 'kesempurnaane' lan mbuktekake [menawa sing salah kowe], wiwit numpuk goroh demi goroh lan pembenaran demi pembenaran. Ing kéné, kowé—sawisé n akak yèn dhèwèké salah—sing dadi sabab kenapa dhèwèké malah dadi luwih egois lan tukang goroh tinimbang sadurungé. Nalika kowé weruh dhèwèké terus-terusan nggoleki alesan, mandhega nyoba mréntah karo dhèwèké, nanging ndedonga supaya Gusti maringi pencerahan marang dhèwèké.

Yen kowe ora mbela awakmu, Gusti Allah bakal mbela awakmu

— Geronda, asring nalika aku dikritik, mikir yen aku kudu menehi penjelasan, aku miwiti: 'Ya, kuwi bener, nanging aku ora ngerti, mbok menawa sampeyan mikir...'

— Napa kowe perlu kabeh tembung 'nanging' lan 'utawa mbok menawa'?⁴⁹ Ora ana... isi ing 'utawa mbok menawa' iki! Lan kuwi ngowahi kabeh. Yen ana wong sing nunjukake marang kowe, kandhaa: 'Nyuwun pangapunten. Kanthi pandonga panjenengan, aku bakal luwih ati-ati ing mangsa ngarep.'

— Geronda, yen ana wong sing ndeleng aku nindakake iki utawa kuwi banjur nyimpulake kanthi salah, apa aku kudu nerangake apa sing nyurung aku tumindak kaya ngono lan ora tumindak liya?

— Yen kowe duwe kekuwatan rohani—tegesé andhap asor—mula ngakoni kasalahanmu lan aja nerangake apa-apa. Serahna marang Gusti supaya mbenerake kowe. Yen kowe ora ngomong kanggo awakmu dhéwé, Gusti bakal ngomong kanggo kowe mengko. Pikirna iki: nalika sedulur-seduluré adol Yusuf dadi budhak,⁵⁰ dhèwèké ora kandha [marang para pedagang Ismael]: 'Aku iki seduluré, dudu budhak. Bapakku luwih tresna marang aku tinimbang anak-anaké liyané.' Dhèwèké

⁴⁹ The Elder nggawe dolanan tembung: "Τὸ ἅλλὰ δὲν ἔχει ἀλάτι καὶ ὄλα τὸ ἀλλοιώνει." — *Cathetan penerjemah*.

⁵⁰ Delengen Kejadian 37:20 lan salajengipun.

ora ngomong apa-apa, nanging mengko Gusti Allah ngandika sabda lan ngangkat dhèwèké dadi panguwasa.⁵¹ Kowe mikir apa—apa Gusti Allah ora bakal mbukak [marang wong-wong kepiyé kahanané saktenané]? Yèn Gusti Allah, kanggo kabecikanmu, mbukak kabeneran marang wong-wong, ya wis. Nanging, yen Panjenengané ora mbukak kabeneran mau, iku uga kanggo kabecikanmu. Nalika ana wong nindakake tumindak ora adil marang kowe, pikirna yèn kuwi dudu amarga niat ala, nanging mung amarga dhèwèké ndeleng kahanan kaya ngono. Yen wong kuwi ora nduwé niat ala, Gusti bakal maringi pangerten marang dheweke bab kahanan sing saktenané. Banjur wong kuwi bakal nyadari yèn wis ora adil marang kowe lan bakal tobat. Gusti ora mbukak bebener marang wong mung yèn wong kuwi nduwé niat ala, amarga stasiun radio Gusti makarya ing frekuensi andhap asor lan katresnan.

— Geronda, apa diijini njaluk panjelasan marang wong sawisé ana salah paham antarane kowe lan dhèwèké?

— Apa pikiranmu [bab wong iki] wis dadi bengkok?

— Ora.

— Yen pikiranmu ora bingung, mula ora perlu wong iku nerangake apa-apa marang kowe. Nanging, yen pikiranmu dadi bingung, mula ora salah ngrungokake panjelasan, supaya ora tambah bingung maneh.

— Geronda, nanging kepiye yen sampeyan nerangake awake dhewe ora kanggo mbenerake tumindakmu, nanging mung kanggo njlentrehake sikapmu marang sawijining kedadeyan, utawa apa sing nyurung sampeyan tumindak kaya ngono?

— Kuwi uga ora ana gunané. Luwih becik ngomong 'Aku nyuwun pangapunten' lan ora menehi panjelasan, kajaba yen kowe dijaluk nerangake. Banjur kowe kudu kanthi andhap asor nerangake kepiye kabeh mau bisa kelakon.

— Geronda, ing kahanan apa panjelasan iku perlu?

— Panjelasan perlu ing kahanan nalika ana salah paham sing nyangkut wong liya. Ing kahanan kaya ngono, wong kudu menehi panjelasan supaya kahanané bisa diralat kanthi cara tartamtu. Kadhang ana wong sing kakehan sensitif, nduwé egois, lan yèn ora nerangaké dhiri, iki bisa marakaké dhèwèké kélangan tentrem. Ing kahanan kaya ngono, luwih becik yèn dhèwèké nerangaké apa sing nyurung tumindak tartamtu.

— Kadhangkala, Geronda, kita ora bisa mbedakaké antarane pembelaan dhiri lan panjelasan.

— Pembeneran dhiri ora nggawa tentrem ing atiné, déné panjelasan nggawa tentrem lan tentreming ati.

Wong sing mriksa dhiri kanthi becik ora nggawe alesan

— Geronda, kenapa sanajan aku ngrasa lan mangerteni kelemahanaku [spiritual], aku isih golek alesan kanggo diriku?

— Kowe nggawe alesan amarga kowe durung ngrasakake kelemahanmu. Yen wis ngrasakake, kowe ora bakal nggawe alesan. Lha, kita wong sing egois ora kepengin ngadhepi kesulitan, ora seneng kerja keras, lan asring kepengin dadi sugih [spiritual] tanpa ngangkat driji. Kita paling ora kudu ngakoni yèn kanthi nyedhaki kabèh kanthi cara kaya ngéné, kita cacad rohani ing loro sikil. Sawisé ngakoni kuwi, kita kuduné nampa kanthi andhap asor. Nanging adoh saka kuwi! Ing kasus kita, ora ana pratandha cilik waé saka kerja keras utawa pangakuan marang kelemahan dhéwé.

— Apa wong sing lagi ngupaya ngerti dhiri, sing mriksa awake dhewe, bisa mbenerake awake dhewe?

— Sapa waé sing sinau dhiri kanthi bener ora nggoleki alesan kanggo dhiri dhéwé. Delengen: sawisé kabèh, ana wong pinter, sanadyan luwih unggul tinimbang liyané, pungkasané nindakake

⁵¹ Delengen Kejadian 41:41.

tumindak bodho sing paling nggegirisi. Kuwi amarga kepinginan kanggo nggawe kahanan luwih nyaman kanggo dhiri dhéwé mlebu alon-alon. 'Kepiye carane aku bisa nggawe kahanan luwih nyaman kanggo awakku dhewe?' pitakoné wong kaya ngono, 'kepiye carane aku bisa njamin yèn kabèh iki apik kanggo aku pribadi?'

— Geronda, apa wong sing nggoleki alesan kanggo awake dhewe ora gagal ndeleng kaluputane dhewe ing urip rohani?

— Setan ngapusi wong kaya ngono ing saben tumindaké, lan wong kuwi golek alesan kanggo kabèh: kekarepané dhéwé, kekerasan atiné, kepentingané dhéwé, lan goroh.

— Lan yen wong kaya ngono nimbang awake dhewe kaya ndeleng ing cermin, kanthi merenung marang tulisan Para Bapa Suci lan utamane Kitab Suci, apa kuwi ora bakal mbantu dheweke?

— Kanggo wong sing mikir kanthi bener lan rohani, Kitab Suci lan tulisan-tulisan para Bapa Gereja sing suci ngrampungake kabeh kesulitan. Wong-wong mau mangerteni makna sing ditulis kanthi cetha lan ora samar. Nanging, yen wong ora melu praktik rohani lan atine durung resik, sanajan Kitab Suci ora bakal mbantu, amarga wong kaya ngono nerjemahake kabeh sing diwaca kanthi cara sing salah. Luwih becik padha nyritakaké pamikirané marang bapak rohani lan ora nyoba nerangaké makna saka apa sing diwaca dhéwé. Contoné, nalika maca Prajanjian Lawas, wong kaya ngono bisa nerangaké makna saka apa sing diwaca kanthi semangat tipu daya lan kena korupsi [rohani]. Aku wis weruh ana sawetara wong sing milih-milih ayat tartamtu saka buku spiritual banjur nerjemahake miturut karepé dhéwé. Sebabé dudu amarga padha kurang pinter utawa ora paham makna sing diwaca. Ora, dheweke menehi interpretasi dhéwé marang apa sing wis diwaca kanggo mbenerake awake dhéwé. Bab sing medeni! Luwih maneh, miturut pengamatanku, wong-wong iki arang banget nampa pitutur lan pandhuan rohani sing dirungokake saka wong liya kanthi cara sing bener. Contone, nalika aku kepengin narik kawigatené marang sawijining bab, aku nyritakake crita. Aku kepengin negesake siji titik tartamtu [soko sing banget spesifik], nanging padha motong crita sing tak critakake kanggo nggoleki bab sing beda banget, nyekel 'bab liya' kuwi lan nggunakake kanggo mbenerake sawetara kekurangan utawa kesalahane dhewe. Kanthi tembung liya, kabeh iki mung kanggo golek alesan kanggo napsu-napsune. Nalika aku nyritakaké marang wong sing pungkasané mlebu kahanan sengsara amarga kecerobohané, sawisé krungu crita kuwi padha ora merenung, nanging malah kandha: 'Yen ana wong sing kahanané ngono nggegirisi, mula kita pancèn ora ana tandhingané.' Kanthi mangkono padha mbeneraké awaké dhéwé. Sejatine, yen ana siji bab sing setan isa entuk kanthi akèh, iku alesan.

Nglegakaké dhiri ora nggawa tentrem ing atiné

Rohé wong sing mbeneraké dhiri dhéwé ora nemu tentrem. Wong kaya ngono iku ora éntuk panglipur. Dhèwèké dhéwé mbeneraké 'dhiriné', nanging apa 'dhiriné' kuwi mbeneraké dhèwèké? 'Dhiriné', yaiku nuranié, ora nemu pembenaran kanggo dhèwèké, mula rohé ora ana tentrem. Iki dadi pratandha yèn dhèwèké salah. Pira wicaksana Gusti Allah ngatur kabeh iki! Panjenengané wis maringi manungsa nurani. Iku prakara sing medeni! Liwat kekerasan, licik, lan muji-muji, wong bisa nggayuh apa sing dikarepake, nanging kanthi mangkono atiné ora bakal tentrem. Nanging yèn wong dipandu déning nuraniné, dhèwèké bisa nyadari, sanajan tanpa pitulungan saka njaba, yèn dhèwèké wis nyimpang saka dalan sing bener.

Nampa ketidakadilan kanthi tentrem iku padha karo nampa bandha rohani sing nggawa kabungahan. Nanging nalika mbenerake awake dhewe, manungsa koyo mbuwang sawenehing bandha kuwi—lan ora ngrasakake kabungahan. Sing tak maksud yaiku, ing kasus kapindho, wong iku kekurangan tentreming ati rohani sing saktene bakal diduweni yen dheweke ora mbenerake awake dhewe. Lan apa sing bisa diomongake babagan wong sing mbenerake awake dhewe nalika saktene dheweke pancen salah! Wong kaya ngono ngundang murka Gusti Allah tumrap sirahé dhéwé. Amarga sejatine, dhèwèké nyolong apa sing dudu duwéné. Dhèwèké diparingi kasugihan,

nanging malah mbuwang-mbuwang. Apa atiné wong sing mbuwang-mbuwang kasugihané bisa nemu tentrem?

Sapa wae sing sok golek alesan kanggo awake dhéwé iku padha nutupi mripaté dhéwé. [Banjur] setan bakal golek alesan kanggo wong kuwi, sanajan wong kuwi matèni wong. 'Kepriye kowé isa sabar karo dhèwèké suwéné ngono?' kandha setan. 'Kowe kuduné wis mungkasi uripé luwih cepet!' Lan wong kaya ngono malah bisa uga kepéngin nampa ganjaran saka Kristus kanggo sawetara taun sing wis 'sabari' dhèwèké kuwi! Kowé ngerti? Ya, ya, pancèn bisa tekan ngono!

— Geronda, nanging yen wong sing mbela diri iku nandhang sangsara, kenapa dheweke ora kepengin [mandheg mbela diri supaya bisa] mungkasi rasa nyiksa ing ati sing nglarani dheweke?

— Amarga pembenaran dhiri iku kabiasaan. Prelu tekad kuat kanggo mecahake. Wong kaya ngono kudu sinau ora mung nahan diri saka pembenaran dhiri, nanging uga njupuk sikap rohani sing bener. Amarga yen ana wong, sanajan ora mbenerake awake dhewe kanthi banter, nanging ing jero atine tetep yakin yen awake dhewe diperlakokake kanthi ora adil, kahanane bakal luwih parah; amarga yen dheweke ngomong kanggo mbela awake dhewe, mesthine bakal ana sing mbantah, lan kanthi cara kaya ngono dheweke bisa wae nyadari awake dhewe lan metu saka kesarane. Yen ora, dhèwèké bisa ora ngomong apa-apa kanthi banter, nanging mikir ing atiné: 'Kanyatan ana ing sisihku, nanging aku meneng amarga aku luwih dhuwur tinimbang bab kaya ngono.' Kanthi mangkono, wong iku tetep ana ing kaluputan.

Ayo padha nampa beban [dosa wong liya]

— Geronda, wingi sampeyan kandha yèn sabar iku siji bab, lan toleransi iku bab liya. Apa maksud sampeyan?

— Sabar iku ora ateges nambani wong kanthi toleransi. Kanthi ngaku yèn aku toleran marang wong tartamtu, sejatine aku kandha: 'Kahanané kanggo dhèwèké pancèn parah, nanging kanggo aku apik, mula aku nambani dhèwèké kanthi toleransi.' Kasabaran sejati dumunung ing rasa salah amarga kahanan sing dialami tangga teparo, lan welas asih marang dheweke. Ana akèh kerendahan ati lan katresnan ing sikap kaya ngono marang tangga teparo. Ing kéné, aku nampa sih rahmaté Gusti, lan tangga teparo nampa pitulungan. Contone, nalika ndeleng wong sing cacat mlaku, tuli, utawa pecandu narkoba, aku kudu mikir kaya ngéné: "Yen aku wong sing wis maju rohani, aku bakal nyuwun marang Gusti, lan Gusti bakal nyembuhaké jiwa sing cilaka iki." Amarga Kristus ngendika: "Aku bakal maringi kowe kuwasa kanggo nindakake mujijat sing luwih gedhé tinimbang sing wis tak tindakaké."⁵² Renungan kaya ngono nglairaké rasa sedhih marang tangga teparo lan katresnan marang wong-wong mau. Nanging yèn aku kandha: "Oh, nanging piye aku bisa mbantu dheweke: dheweke cacat lan kuwi wis; ya wis, aku bakal lungguh bareng dheweke sakedhik wektu — sapa ngerti, mbok menawa aku bakal entuk lan ganjaran kanggo tumindak becik," banjur aku "ngremehake" marang tanggane, nambani dheweke "kanthi toleransi" lan mbenerake awakku dhewe kanthi ngomong yen aku wis nepaki tugasku.

— Geronda, apa mesthi migunani njupuk tanggung jawab sakabehe kanggo dosa wong liya?

— Ya, yen kowe bisa nanggung beban iki, ganjarané gedhé. Salahké awakmu dhéwé kanggo kabèh. Tanggung rasa salah saka dosa tangga teparo ing awakmu dhéwé, jupuk lan sandhang, lan nyuwun marang Kristus supaya paring kekuwatan kanggo nanggung. Lan kanthi nampa bebane sing luwih abot tinimbang salahmu saktenane (sanajan kowe ora salah babar pisan, nanging golek cara kanggo mbuktekake marang awakmu dhewe yen kowe pancen salah), kowe ora bakal nyandhakake marang kekuwatanmu dhewe yen kowe bisa nanggulangi dosa wong liya. [Iki ateges] kowe ora bakal dadi sombong lan bakal bisa nampa sih rahmaté Gusti sing akèh. Nanging, kowe kudu ngukur kekuwatanmu kanthi tliti lan takon marang awakmu dhéwé: apa kowe pancèn bisa nggawa beban

⁵² Cf. Yohanes 14:12.

sing luwih abot? Amarga yen kowe kakehan maksa awakmu, kowe bakal kena hernia utawa kesele ing pinggang...

— Lan apa tegese 'kena hernia' lan 'keseleo ing punggung ngisor' ing konteks iki?

— Ya, contone, yen kowe nampa dosa wong liya sing bobote ngluwihi kekuwatanmu, lan kowe ora menehi penjelasan, mula kowe bakal wiwit nggrundel, nesu, lan nyalahake wong liya...

— Nanging yen aku menehi penjelasan, apa kuwi ora dadi membenaran dhiri?

— Ya wis, cobanen menehi penjelasan mung kanggo sing ngluwihi kekuwatanmu. Bab sing isih bisa kok angkat, aja dijelasake. Contone, yen wong iku sensitif, dheweke kudu nyoba ora nampa beban [spiritual] sing ngluwihi kekuwatane. Wong kaya ngono ora kena nyoba ngetokake awake dhewe kaya wong kiyat. Wong kuwi kudu nguji awaké dhéwé lan nyerahake awaké dhéwé marang tuduhan sing ora adil kanthi pikiran sing wicaksana — manut bobot [spiritual] sing bisa ditanggungé; yèn ora, mungsuh bisa nyeret wong kuwi menyang putus asa lan ndadekake wong kuwi ora ana gunané.

— Geronda, kadhangkala aku ora mung gagal nemokake kekuwatan ing jeroning atiku kanggo nahan ketidakadilan, nanging aku uga mindhah tanggung jawab ambruké dhiri dhéwé marang pundhaké wong liya.

— Ora mung kowe ora gelem, amarga katresnan, nggawa ransel tangganmu, nanging kowe uga kepengin mbebani dheweke karo beban abotmu dhéwé. Lan ora mung wong sing waras, nanging uga wong sing ringkih! Kowe perlu nduwèni kawani rohani supaya bisa njupuk tanggung jawab sakabehe tumrap dosamu dhéwé. Lan luwih akèh kita nambah beban rohani kanthi nampa kaluputan wong liya, luwih Gusti Allah sing Maha Apik bakal ngurangi abote beban kita — lan kita bakal ngrasakaké kabungahan ilahi.

Yen ana wong kiyat, amarga tresna marang tanggane sing ora duwe kekuwatan kanggo ngangkat beban abot, ngangkat loro karung semen ing pundhake, iki ora sak gedhe pangorbanan kaya nggendhong beban dosa wong liya, 'nginternalake' dosa iku dadi dosane dhewe — sanajan wong-wong padha mikir yen kowe sing saktene wis dosa. Iki sawijining kabecikan ageng, kerendahan ati ageng.

Ing sawijining wektu, sawijining novis ing biara komunal ing Gunung Athos ngomong kasar marang panguwasa aturan,⁵³ sing uga hieromonk. Panguwasa aturan mau, kepengin mbantu novis sing lagi maca nalika ibadah, nyedhaki lan nuduhake kontakion endi sing kudu diwaca dhisik. Nanging novis kuwi langsung kesusu nesu lan sawisé ibadah, nyekel dhéwé ing selé kanthi nesu. Nalika nggoleki kalepatan ing atiné dhéwé, sang guru liturgi nampa kesalahane dhéwé lan wiwit ngrasakaké sangsara, mikir yèn iku kaluputane dhéwé nganti seduluré kuwi mangsuli kanthi kasar. Amarga pancèn disiksa rasa salah, dhèwèké ora nyoba mbeneraké tumindaké kanthi alesan yèn dhèwèké wajib mulang novis kuwi apa sing kudu diwaca, amarga minangka pimpinan liturgi, dhèwèké tanggung jawab marang apa sing kelakon ing gréja. Nanging, dhèwèké kandha marang dhèwèké dhéwé: 'Kabeh iki kesalahanku nganti sedulur kuwi nesu.' Lan , mula piyambakipun mangkat menyang sel sang novis supados nyuwun pangapunten; nanging sang novis wis ngunci lawang saka njero lan ora gelem mbukak. Banjur sang hieromonk lenggah ing ngandhaping lawang wiwit esuk nganti jam telu sonten. Nalika lonceng kanggo Vesper muni, novis mau kapeksa mbukak lawang lan metu. Novis mau nyungkur ing dhengkul, nyembah ing ngarepé lan kandha: "Nyuwun pangapunten, sedulur, iki kesalahanku." Mangkono Rahmaté Gusti rawuh.

⁵³ 'Ustavshchik' iku biksu sing tanggung jawab njamin patuh marang paugeran liturgi lan, sacara luwih umum, njaga katertiban ing gréja.

Bab 3.

Bab Kaadilan Ilahi lan Manungsa

— Geronda, critakna marang aku, apa iku kaadilan ilahi?

— Kaadilan ilahi iku nalika kowe nindakake apa sing nggawa tentrem marang tangga teparo. Contone, yen kowe kudu mbagi barang antarane kowe lan tangga teparo, aja menehi separo saka sing kowe duwé, nanging wenehana sak pira sing dikarepake. Takoni dhèwèké: 'Pira sing kowe péngin dijupuk dhéwé? Loro setengah, telu pérangan? Nèh, jupuk.' Wènèhana wong liya pérangan sing apik, lan simpen sing bosok kanggo dhéwé. Wènèhana wong liya pérangan sing luwih gedhé, lan simpen sing luwih cilik kanggo dhéwé. Coba bayangna yen ana sedulur wadon sing nggawa sepuluh bohlam saiki. Yen amarga keserakahan aku mangan wolung bohlam lan ninggalake kowe loro, aku wis tumindak ora adil marang kowe. Kanthi ngomong, 'Amarga ana loro wong, aku bakal mangan lima, lan lima bakal kowe entuk,' aku wis tumindak manut kaadilan manungsa. Nanging yen, amarga weruh kowe seneng plums, aku mung mangan siji lan kandha marang kowe, 'Tuduhna katresnan lan rampungna sing liyane; aku sejatine ora pati seneng, lan maneh, iki nggawe lara weteng,' kuwi bakal dadi kaadilan ilahi.

— Dadi, critakna marang aku, apa sejatine kaadilan manungsa iku?

— Kaadilan manungsa tegesé, nalika kowe kudu mbagi barang karo wong liya, umpama kowe maringi separo lan nyimpen separo maneh kanggo awakmu dhéwé.

— Geronda, apa panggonané kaadilan manungsa ing urip spiritual?

— Kaadilan manungsa ora ditujokake kanggo wong-wong rohani, nanging dadi pangreksa tumrap wong-wong ing donya iki. Yen wong spiritual nyandhak pangarep-arep marang kaadilan manungsa, iku bodho, amarga dibandhingake karo kaadilan Ilahi, kaadilan manungsa ora ana gunane. Nanging sanajan wong donya, sing wis nggayuh apa-apa ing urip iki kanthi ngetrapake kaadilan manungsa, ora bakal ngrasakake kabungahan sejati utawa tentreming ati.

Umpamane ana loro sedulur lanang sing duwe sebidang tanah ukuran sepuluh stremmm.⁵⁴ Miturut kaadilan manungsa, saben-saben kudu njupuk limang stremmm, nanging miturut kaadilan ilahi, saben-saben kudu njupuk sak pira sing dibutuhake. Yaiku, yen siji sedulur nduwé pitung anak lan sijiné mung loro, utawa yen siji éntuk gaji gedhé déné sijiné gaji cilik, mula bagéan tanah sing luwih akèh kuduné diparingaké marang sing luwih butuh. Yen ing kéné adhine nomer loro njupuk sak padha akèh karo kang nomer siji, iku bakal ora adil. Nanging, wong donya ora nggatekake kasunyatan yèn adhine meh ora cukup kanggo nutupi kabutuhané. Amarga ora mikir sacara rohani, wong kaya ngono ora nyadari yèn mbagi harta kaya sing dikarepaké bakal dadi ora adil. 'Kowe kudu nerangake marang keluargamu yèn adhimu lagi butuh, supaya padha sarujuk yèn kowe kudu maringi bagéan sing luwih akèh marang dhèwèké,' kowe kandha marang wong kaya ngono. Lan ing wangsulan kowe krungu: 'Ngapa? Lha, [kanthi mbagi harta separo] aku ora nate nindakake sing ora adil marang dhèwèké.'

Nanging, yen sing ngomong iku wong sing nduwé pamanggih spiritual, sanajan ana panolakan saka bojoné lan anak-anaké, dhèwèké kuduné ngyakinaké wong-wong mau supaya nampa apa waé sing disetujoni seduluré sing butuh. Yen sedulur sing butuh kuwi ngomong, 'Kowe njupuk siji stremma kanggo awakmu,' mula sing siji kuduné njupuk siji kanggo awaké dhéwé lan meneng bae, supaya seduluré sing njupuk bagéan luwih akèh kuwi bisa krasa tentrem. Saka endi waé panjenengan ndeleng, pamérangan sing paling adil yaiku sing ditindakake manut Injil.

Aku kagum karo kabecikané Abraham. Nalika para penggembala Lot lan Abraham wiwit padha rebutan babagan panggonan penggembalaan, Abraham marani Lot lan kandha: 'Ora pantes kita padha rebutan, awit kita sedulur.' Piyé arah sing luwih kowe senengi? Apa kowe luwih milih menyang tengen utawa kiwa?" Sanadyan Lot tumindak, paling ora ing sawetawis, amarga motif

⁵⁴ Stremma iku satuan area sing padha karo 1.000 m². – *Cathetan penerjemah.*

manungsa, dhèwèké milih Sodom lan Gomora amarga ana padang rumput ijo ing kana—pakan sing apik kanggo ternak.⁵⁵ Lan sepira nggegirisi nasib sing banjur kudu ditanggung ing kana! Bab Abraham, amarga kaadilan ilahi, piyambakipun kepéngin maringi kabungahan marang Lot. Kasunyatan yèn Lot mapan ing panggonan sing luwih becik malah maringi kabungahan marang Abraham.

Kaadilan Ilahi

— Geronda, apa iku kaadilané Gusti Allah?

— Kaadilan ilahi iku sabar banget, sing uga ngemot andhap asor lan katresnan. Gusti iku paling adil, nanging uga paling welas asih,⁵⁶ lan welas asihé ngluwihi kaadilane. Supaya sampeyan bisa mangertos, ayo tak paringi conto: yen ana wong sing durung tau nduwé kasempatan apik kanggo krungu babagan Gusti, Gusti ora bakal ngadili wong mau miturut kahanané saiki, nanging miturut kahanané sing mesthiné bakal ana yèn dhèwèké wis ngerti Panjenengané. Amarga yèn ora, Gusti ora bakal adil. Kaadilan ilahi nduwèni pranatan matematika dhéwé: kadhangkala siji ditambah siji padha karo loro, lan kadhangkala padha karo rong yuta.

— Geronda, kepiye kaadilan ilahi ditrapake marang wong sing nindakake pelanggaran?

— Kaadilan manungsa kandha: 'Kowe wis nglakoni kaluputan lan kudu diukum,' déné Kaadilan Ilahi kandha: 'Apa kowe ngakoni kesalahmu lan tobat? Kowe bakal nampa pangapura.' Pikirna iki: yen ana wong sing wis nindakake kejahatan kanthi tulus tobat lan ngakoni apa sing wis ditindakake—sanajan durung ana sangsi sethithik wae marang dheweke—maka hukum manungsa wae ngetrapake kelonggaran marang dheweke. Lan yen wong kaya ngono diadili kanthi welas asih dening manungsa, sepira luwih ageng welas asih sing diparingake Gusti Allah—Hakim sing adil lan welas asih.

Kita kabeh ana ing tangané Gusti. Gusti ngreksa kita lan ndeleng kabèh kanthi cetha tanpa cela; ati saben wong kabuka ing ngarsané. Panjenengané ora bakal tumindak ora adil marang kita. Amarga ana kaadilan ilahi, paukuman ilahi lan — sing paling penting — amarga Gusti tresna marang kita, kabèh kabecikan sing ditindakake manungsa ora bakal sia-sia. Mula, sapa waé sing ngupaya supaya wong padha diperlakoni kanthi adil iku wong sing ora ana gunané, pancèn durung maju pikirane.

Aku wis weruh yèn wong sing diperlakokaké ora adil banjur nanggapi kedadéan mau manut paugeran kabeneran ilahi, Gusti bakal mberihakké dhèwèké sanajan ing urip iki. Aku kelingan, sawisé perang ana jenderal teka ing kesatuan kita kanggo mènèhi medali. Aku ora ana ing kana dina iku. Nalika jenderal nyebut jeneng mburi kula, salah siji kanca, wong asli Tesalia, maju saka barisan lan nampa panghargaan sing sejatine kanggo kula. Para prajurit liyane ora ngomong apa-apa, amarga ing jaman semana tipuan kaya ngono ing tentara bisa nggawa wong menyang penjara. , sawisé jenderal kuwi lunga, prajurit kuwi ndhelik, wedi kanca-kancané bakal nggebuk nganti setengah mati. Lan nalika aku bali menyang kesatuan, dhèwèké wedi nyedhak aku. Dhèwèké mlaku-mlaku ngubengi aku lan pungkasané kandha, 'Nyuwun pangapunten, aku wis nindakake kaya ngono.' — 'Ya wis, kowe bener njupuk medali kuwi! ' wangsulku. 'Apa sing bakal tak lakoni nganggo kuwi?' Sawisé kuwi, dhèwèké nganggo medali kuwi pas upacara. Lan patang puluh taun sawisé, komandan Tentara Kapisan saka Tesalia teka ing kéné menyang biara lan nggawa aku sawijining panghargaan — Tandha Jasa Alexander Agung. Nalika aku ndelok dhèwèké, aku ora bisa ora mesem. Patang puluh taun sawisé! Lan aku kaget amarga marshal kuwi teka saka Tesalia — tanah kelairané prajurit sing biyèn nampa panghargaan saka aku. Kowe weruh dhéwé kepiye asilé! Nanging, yen kita ngupaya supaya diperlakokake kanthi adil, banjur, ing pungkasan, kita kelangan loro-lorone: apa sing kita upayakake ing kene lan apa sing wis disedhiyakake Kristus kanggo kita ing gesang langgeng minangka ganjaran kanggo kabeh ketidakadilan sing wis kita alami. Kanthi tembung liya,

⁵⁵ Delengen Kejadian 13:1–13.

⁵⁶ Basa Yunani: "πολυεύπλαχνος"; Basa Slavia Greja: "sing welas asih banget". – *Cathetan panerjemah*.

amarga bab-bab sing sepele, kita kelangan apa sing paling penting, apa sing langgeng. Pungkasané, apa waé ing donya iki ora ana regané. Dadi, kenapa kita butuh kabèh mau?

Apa sing dadi haké biksu, Kristus njaga kanggo gesang sing bakal teka

— Geronda, apa tegese 'duwe hak' marang sawijining bab?

— 'Gadhah hak' iku logika donya. Luwih wong iku donyawan, luwih akèh 'hak'-é. Luwih wong iku spiritual, luwih sithik hak sing diduwèni. Iki utamané bener tumrap biksu — dhèwèké mung nduwèni kewajiban; dhèwèké ora nduwèni hak apa-apa. Sing tak maksud yaiku sawijining biksu ora kena nyimpen klaim marang sapa wae. Amarga katresnané Kristus, biksu wis nyingkirké kabèh; mula, yèn dhèwèké ngupaya nduwèni hak apa waé ing urip iki, iku kaluputan gedhé. Kanthi tumindak kaya ngono, biksu nglarani atiné Kristus lan nglarani monastisisme. Wong-wong ing donya iki 'duwé hak' marang akèh bab—mulane padha dadi donyan. Nanging apa sing dadi haké biksu—lan saktenané saben wong rohani—Kristus nyimpen kanggo urip sing bakal teka.

Mentalitas 'aku nduwé hak' saiki katon ora mung ing meh kabèh para mudha awam, nanging uga ing para biksu enom. Sawetara saka wong-wong mau ora ngerti kenapa padha dadi biksu lan apa sejatine monastisisme. Mulane padha nyimpen sikap 'aku nduwé hak' ing batiné, nduwé semangat donya, logika sing ora bisa diterangaké sacara spiritual, lan gagasan kaadilan manungsa — ing kabèh bab. Gagasan kaadilan manungsa iki, sing asalé saka semangat Éropa, saiki uga wis nyusup ing urip monastik.

Saiki, asring ketemu sikap kaya ngene ing urip biksu: 'Aku ora gawe repot marang tanggane, lan aku ora pengin dheweke gawe repot marang aku.' Lha, aku ora gawe cilaka marang dhèwèké; kabèh apik-apik waé karo aku." Utawa, kaya sing diomongaké sawetara biksu: "Aku wis nindakake tugaské: ing endi waé sing kuduné tak bantu, wis tak bantu; apa waé sing kudu rampung, wis tak rampungaké. Kabèh apik-apik waé karo aku. Nanging piye karo gawéan liyané? Kuwi dudu tanggung jawabku. Aku lunga—aku arep menyang selku kanggo netepi paugeran biaraku." Wong kaya ngono ora mikir yen sedulure bisa uga ringkih utawa lagi lara sirah, mula ora bisa nindakake tugas tartamtu, utawa kerja luwih sithik amarga melu Ibadah Wengi Kabeh lan bali kanthi kesel banget. Utawa padha bisa ngomong: "Iki porsi pangananku. Aku nduwé hak kanggo iki," tanpa mikir yèn tanggané luwih ringkih utawa awaké ngentekaké energi luwih akèh lan butuh gizi sing luwih cukup. Akibaté saka kabèh iki, sanadyan manggon ing lingkungan spiritual, padha pungkasané ngadopsi pola pikir donya lan dadi tuladha... donya iki. Apa kowe ngerti kepiye rasane ndeleng wong-wong sing spiritual, nanging nyedhaki kabeh kanthi cara donya? Aku wis nyumurupi manawa akèh biksu — ana sing luwih ketara tinimbang liyané — nalika puasa, ndedonga, rawuh ing upacara, nindakake tugas sing wis ditemtokake, nganggo jubah biksu lan urip manut tata monastik, padha nyedhaki kabèh prakara ora kanthi cara spiritual nanging kanthi cara donya. Padha tansah waspada, kuwatir ana wong sing bakal ngomong sing nyakitake atine utawa nambani kanthi ora adil. Kanthi tembung liya, para biksu iki tumindak ing wates kaadilan donya, dene sawetara malah ora tekan standar kuwi. Lan saiki coba, yen kowe kersa, nggayuh pangerten spiritual karo wong-wong mau! Para biksu iki nyoba ngatur kabeh supaya ing tembe ngarep itungan Kristus karo dheweke luwih gampang [supaya Panjenengané ora isih nduwé utang marang dheweke]! Nalika Kristus ndeleng sepira gedhene ketidakadilan sing ditanggung saben wong lan sepira gedhene pangorbanan dhèwèké supaya bisa mènèhi ganjaran sing cocog, wong-wong iki malah kepéngin ngétung [pahala dhèwèké dhéwé] kanggo Kristus.

Aku biyasane kaget karo pola pikir sing tak deleng ing sawetara biksu modhèrn. Ya, kuwi mung kaadilan manungsa! Nanging kepiye kaadilan manungsa cocog karo urip rohani? Sampeyan ora bakal maju adoh nganggo kaadilan manungsa, sanajan ing urip donya—apa maneh ing urip rohani! Nalika aku manggon ing biara komunal, kabèh biksu ing kana tansah nyoba nglakoni pangorbanan. Semangat iki nyebar ing endi-endi: ing pakaryan, ing dhahar. Padha mikir dhisik marang kancane lan urip kaya ana ing swarga. Contone, nalika padha lungguh mangan, sawijining biksu nyoba

mangan luwih sithik supaya liyane entuk luwih akeh. Sanajan dhèwèké dhéwé ora waras tenan, dhèwèké ora nggatekake kuwi. Bhikkhu kaya ngono ora peduli apa tangga teparoé waras utawa ringkih. Dhèwèké [mung] ngorbanake dhiri. Dhèwèké malah ora nggunakake panemune dhéwé, lan ora nganti kandha: 'Yèn sedulur mangan luwih saka porsiné, kuwi bakal ngrusakké awaké.' Nanging, wiwit sang pertapa wiwit kuwatir bab ora dirugèkaké, bab ora nganti kesel banget, utawa bab gaweyané mbuang-mbuang — katoné dhèwèké ora pracaya manèh yèn ana Gusti Allah, yèn ana urip sawise mati, yèn Pengadilan lan paukuman ilahi bakal ngentèni saben uwong. Sanajan dhèwèké makarya sakedhik luwih abot tinimbang wong liya—pagaweyan kuwi uga ora bakal sia-sia. Mung pagaweyan kéwan sing sia-sia. Nanging sanadyan makhluk-makhluk sengsara iki nyembahaké awaké dhéwé kanggo kapentingané kita! Lan iki sanadyan padha nandhang sangsara amarga kaluputan kita dhéwé. Amarga wiwit dosa para leluhur kita, alam ngraos kélangan bebarengan karo manungsa, ngrusakaké rasa welas marang dhèwèké. Pira medeni iki! Delengen kowe carane kéwan galak nandhang sangsara nalika tatu déning pemburu! Luka parah, sikilé patah, ora bisa mlayu saka kéwan pemangsa gedhé sing nyiksa lan mangané. Nanging kéwan sengsara iki ora nampa ganjaran sak cilik waé! Yen ana wong sing ora mangertèni iki, mula dhèwèké dudu manungsa. Gusti Allah paring akal marang manungsa persis kanggo iki: supaya bisa migunakaké akal mau kanggo nindakake sing bener lan nemokaké dalan. Aku ora ngomong saiki kowé kudu ngentèkaké tenaga nganti tekan pungkasan, nanging kowé kudu duwé welas asih.

— Kanthi tembung liya, Geronda, panjenengan kepéngin supaya atiné kita nggeter kanthi kepinginan sing murub kanggo maringi pitulungan lan kenyamanan marang tangga teparo kita...

— Inggih, amarga nalika kowe ngupaya ngurangi sangsara tangga teparo lan maringi tentrem, lan ing wektu sing padha kowe nyerahake awakmu sakabehe marang pangayomaning Gusti, kowe ora bakal kesel. Nanging yèn kowe wis kesel banget banjur nyritakaké iki marang wong liya, kabèh pakaryanmu bakal mbuang-mbuang. Apa kowe mikir Kristus bakal ngganjar kowe amarga ngeluh bab nasibmu sing pait? [Yèn Panjenengané 'ngganjar' kowe,] iku mung bakal dadi tamparan ing rai.

Sak isa-isané, cobanen nindakake pakaryan sing tak omongaké iki. Iki pakaryan rohani sing kudu kowe lakoni. Kanggo wong-wong sing ora nindakake pakaryan iki, sanajan nindakake tapa brata, ora bakal ana gunané, amarga pirantiné disetel ing frekuensi sing salah—ora ana ing gelombang sing padha karo radio Gusti. Lan yen kahanané kaya ngono, kabèh liyané dadi sia-sia: loro-loroné sujud lan puasa... Aku ora ngomong yèn kabèh iki ora perlu ditindakake, nanging aja mikir yèn yèn kita nindakake kabèh prestasi iki, kabèh wis tertib.

Wong-wong wis nggawe 'injl' sing béda kanggo awake dhéwé

— Geronda, ing kahanan apa wong bisa diarani bener?

— Saka sudut pandang donya, wong sing adil yaiku wong sing putusane adhedhasar kaadilan manungsa. Nanging, wong sing sampurna yaiku sing adil ora miturut [ukum] kaadilan manungsa, nanging miturut kabeneran Ilahi. Ing kéné, Gusti mberkahi e -e. Kanthi ora nate ngidini 'aku' utawa kapentinganku dhéwé ngaruh tumindakku, aku, bisa diomongaké, meksa Gusti maringi Rahmat Ilahi marang aku.

Saben kabeneran manungsa, sanajan sing paling sampurna, mesthi ngemot unsur-unsur manungsa. Lan salawase kabeneran manungsa tetep urip ing wong rohani, Roh ngupaya ngusir kabeneran iki saka dhèwèké—kaya ana awak asing—nalika dhèwèké berjuang, kadhang menang, kadhang kalah, lan kesel sacara rohani. Nanging sawisé éntuk kabeneran Ilahi, wong mau disucèkaké⁵⁷ lan dadi siap nampa pencerahan Ilahi.

— Geronda, yen aku kandha marang wong sing ngaku dirugikake manawa ana kaadilan Ilahi, apa tembung-tembung iki bakal mbantu dheweke?

⁵⁷ 'Λαμπικάρισμα', saka kecap kriya 'λαμπικάρω' — ngresiki, nyuling; ngresiki, nyaring; dadi bening. — *Cathetan panerjemah.*

— Ora, luwih becik kowe kandha marang dhèwèké: 'Delengen apa sing kedadeyan saka sudut pandang rohani, kaya sing diprentahaké Injil.' Amarga yèn kowe kandha marang dhèwèké yèn kaadilan Ilahi ana, dhèwèké bakal tenan pracaya yèn wong liya sing salah marang dhèwèké, padahal saktenané, mbok menawa dhèwèké dhéwé sing wis salah marang wong liya.

Ora, tenan, iki nyeri atiku banget. Aku ngerti wong sing rutin menyang gereja, puasa, nindakake kewajiban liyane sing diarepake saka wong Kristen, lan nganggep awake dhewe urip rohani. Nanging, sanajan nduwé limang apartemen, nampa loro gaji lan ora nduwé anak, dhèwèké ora tau maringi sedhākah sanadyan mung siji drachma marang wong mlarat. "Ya wis," ujarku marang dheweke, "kowe nduwé akèh sedulur sing mlarat. Napa kowe ora nulungi? Dhuwit kuwi arep kok gunakaké kanggo apa? Wènèhana marang para janda lan anak yatim..." Lan kowe ngerti apa balesané? "Yen mangkono, 'ujare, 'mung merga adhiku wadon janda, apa kuwi ateges aku ora kena njaluk sewa kanggo omahé?' Nalika aku krungu kuwi, getihku munggah ing sirah! Mangkéné kasunyatan ing donya iki! 'Amarga bocah-bocah sing ora duwe panganan dudu anakku nanging kagungané wong liya,' pikiré wong kaya ngéné, 'aku ora nduwé tanggung jawab marang wong-wong mau. Aku ora nindakake salah marang sapa wae. Mugi Gusti ora paring aku nindakake salah marang sapa wae!' Wong kaya ngono padha golek cara kanggo nenangake nurani, nanging ora nduwé tentrem sejati ing ati. Kanthi dipandu logika manungsa lan kaadilan donya, wong-wong iki tetep ora peduli — sanadyan ana prakara serius sing lagi kelakon ing ngarepé [sing mbutuhake keterlibatané]. Kepiye bisa padha ngrasakake bab spiritual sawisé kuwi? Ana wong sing gelem nyumbangaké omah sakabehé marang wong liya, nanging ing wektu sing padha, yèn ana wong sing nduwé utang sewa marang dhèwèké, dhèwèké nggawa wong kuwi menyang pengadilan. Kepiye panjenengan nerangaké iki?

— Geronda, apa iki bisa diterangake déning sipat manungsa?

— Kuwi malah dudu watak manungsa. Wong kaya ngono meh ora nduwé pangerten bab watak manungsa. Ing siji sisih, padha nyumbang satus ewu drachma marang wong, nanging ing sisih liya padha rebutan rega karo sopir taksi bab sewu drachma lan nggawa dhèwèké menyang polisi. Ya, piye panjenengan nerangaké kuwi?

— Mbok menawa, Geronda, pikirane ora waras?

— Ora, pikirane waras tenan.

— Mbok menawa, Geronda, padha maringi sedekah amarga sombong, supaya padha rumangsa wareg karo awake dhewe?

— Aha, kuwi pancen intiné! Padha maringi kanthi loman amarga sombong lan nindakake kuwi dudu kanggo kamulyaning Gusti, nanging kanggo ngluhurake awake dhéwé. Wong kaya ngono malah bisa maringi kabèh sing diduwèni marang wong liya, nanging ora nduwèni katresnan.

Saiki ana roh korup tartamtu ing antarané wong-wong. Malah wong-wong rohani padha ngupaya kaadilan hukum sanajan isih ngakoni pracaya marang Gusti Allah. 'Kowe nduwé hak iki, aku nduwé hak kuwi...' Oh, yèn waé ora ana sing diarani 'injil akal sehat' ing antarané wong-wong— 'akal sehat' sing nggegirisi iki! 'Aja nganggep aku bodho,' ujare wong-wong kaya ngono. Apa kowe ngerti yèn wong Kristen malah nggawa siji lan sijiné menyang pengadilan? Wong-wong kuwi ora kuduné menyang pengadilan, sanajan kabeneran ana ing sisihé — luwih-luwih yen padha salah! Mula saka kuwi ana sing kelangan iman — amarga kesalahané wong Kristen kaya ngono. Wong-wong weruh ana wong sing ora mlebu gréja lan ora mèlu pangibadah bengi, nanging ora nganti kaya wong Kristen tartamtu sing mlebu gréja, mèlu pangibadah bengi sakwengi, nindakake kabèh sing kuduné ditindakake, nanging isih nyeret wong mlarat menyang pengadilan amarga wong kuwi utangé dhuwit sithik. Lan dheweke nindakake iki mung kanggo 'mbela haké.' Aku takon marang sawijining priya sing arep nggawa wong menyang pengadilan amarga dhuwit sing diutangké: 'Apa kowe butuh dhuwit?' Utawa kowe nduwé anak luwih akèh tinimbang wong sing nduwé utang marang kowe? Utawa mbok menawa bojomu maksa kowe supaya ngetokake tindakan hukum, lan mulané

kowe dadi ana ing kahanan angel?" — "Ora," wangsulane, "aku nindakake iki kanggo njamin kaadilan."

Apa sing bisa diomongake! Mesthi wae, cara ngasuh sing ditampa sawetara wong nalika isih cilik ing lingkaran gereja uga nduweni peran. Wis pirang-pirang taun aku ora bisa lali salah siji kedadean tartamtu. Ing sawijining omah, ana bocah sing dirawat dening Sisters of Mercy, anggota persaudaraan biarawati Kristen sing wis ngucap sumpah selibat. Ing sawijining dina, bocah cilik lara lan perlu nindakake pemeriksaan medis sing mbutuhake paparan radiasi. Dokter njaluk para biarawati supaya teka lan mbantu, nanging ora ana siji anggota biara sing obah—padha wedi marang radiasi. Nanging ayo diwiwiti saka kasunyatan manawa, amarga dheweke wis nglakoni sumpah selibat, prakara iki ora perlu dibahas maneh. Yen dheweke arep nikah, mesthi beda; rasa wedine bisa luwih masuk akal. Nanging dheweke wong-wong sing nduweni iman, mula kudune padha nuduhake pangorbanan diri sanajan arep miwiti kulawarga. Bakal bener [secara spiritual] yen para suster iki padha rembugan antarané dheweke, mbela haké kanggo nglakoni pangorbanan iki. Nanging ing pungkasané, ana perawat liyané – sing dudu anggota susteran – sing mlayu ngewangi dhokter. Ora mung wanita enom iki ora nglakoni urip spiritual, nanging uga lagi ngrancang arep omah-omah; nanging dheweke welas marang bocah cilik kuwi.

Lan sing paling parah, wong-wong kaya ngono ora ngrasakake rasa salah, amarga padha kandha: 'Kabeh iki [pengorbanan dhiri] dudu kanggo kita. Kita urip kanggo ngupadi bab-bab rohani.' Padha malah bisa mikir: 'Ya, ana wong sing seneng ngorbanake dhiri, nanging aku luwih milih urip tentrem lan tentrem... Kadhangkala malah padha ngukum wong-wong sing ngorbanake awake dhewe, kanthi kandha yèn wong-wong mau durung nggayuh kahanan spiritual. Nanging Kristus manggon ing panggonan ana luhure lan loman, ana semangat ngorbanake awake dhewe, andhap asor lan kepinginan supaya ora dingerteni.

— Geronda, yen kowe weruh wong sing lagi ana ing kahanan angel, apa kowe ora kudu langsung nulungi — sanajan kowe kesel utawa lara?

— Ya, mesthi! Nanging, kowe ngerti, aku wis nyumurupi manawa akèh wong spiritual wis ngembangaké kawicaksanan donya ing jeroné. Padha wis nggawe 'Injil' donya dhéwé — 'Injil' sing disesuaikan karo standaré dhéwé. 'Wong Kristen,' ujure wong-wong kaya ngono, 'kudu nduwé rasa ajining dhiri; dhèwèké ora kena direndhahaké, lan ora kena katon konyol.' Kanthi tembung liya, wong-wong kaya ngono nyedhaki kabèh nganggo logika lan kabeneran donya. 'Aku nduwé hak kanggo iki!' kandhané wong kaya ngono. 'Aku ora nindakake sing salah marang dheweke, lan aku ora pengin dheweke nindakake sing salah marang aku!' Nanging swara batine ngendika manawa dheweke pancen bener. Ing wong kaya ngono, kabeh pratandha kabeneran donya katon cetha. Wong-wong kuwi ora nduwé katresnan, ora nduwé pangorbanan dhiri—ora nduwé apa-apa. Padha wis nggawe 'injil'-é dhéwé lan ora ana sambungan sak ciliké karo Gusti Allah. Nah, kepiye bisa anugrah Ilahi teka marang wong-wong kuwi sawisé kabèh iki?

Nalika aku ngabdi ing tentara, ana operator radio saka lapangan udara militer sing biyasané teka ing unit kita kanggo nglumpukaké call sign,⁵⁸ lan kita padha ngobrol. Sadurungé gabung karo tentara, dhèwèké wis sinau teologi, lan nalika ana ing unit dhèwèké malah maringi khotbah marang kanca-kanca prajurit. Nanging, kabèh wong nyebut dhèwèké 'The Jesuit',⁵⁹ amarga ora mung dhèwèké ora tau nglakoni pangorbanan pribadi, nanging uga ora gelem mbantu wong liya sanadyan sethithik. Kadhangkala aku takon marang dhèwèké: 'Kowe kan arep menyang lapangan terbang, muga-muga njupuk call sign iki kanggo operator radio siji-sijiné.' Nanging dhèwèké ora tau sarujuk. 'Ora,' ujure, 'aku wis lunga njupuk call signku dhéwé; ayo dhèwèké lunga njupuk call signé dhéwé.' Dhèwèké ngiyakinke dhéwé yèn dhèwèké ora tumindak ora adil marang wong liya. Nanging Kristus

⁵⁸ Ing tentara, Sang Sepuh iku operator radio.

⁵⁹ Ordo Yesuit — sawijining ordo monastik Katolik sing diadegaké déning Ignatius saka Loyola ing abad kaping 16, kondhang amarga disiplin internal sing ketat lan panggunaan cara-cara ekstrim kanggo nggayuh tujuwané. Sacara kias, istilah 'Yesuit' digunakaké marang wong-wong sing ngetutaké aturan kesalehan formal kanthi ketat, nanging ora nduwèni kahanan batin sing cocog.

kandha yèn wong kudu mlaku rong liga bareng karo wong liya yèn ora mung dijuluk, nanging dipaksa mlaku siji liga.⁶⁰ Panjenengané ora kandha: 'Yèn ana wong mung njaluk klambimu, wenehana uga busana njabamu,' nanging dhèwèké paring dhawuh: 'Yen ana wong sing kepengin nggawa kowe menyang pangadilan kanggo njupuk kemejamu, wenehana uga busana njaba.'⁶¹ Kristus maringi kita prentah iki, nanging ana wong sing nganggep awake dhewe rohani kandha: 'Aku wis mlaku luwih adoh kanggo kapentinganku, mula ayo dheweke uga mlaku luwih adoh kanggo kapentingané?' Kanthi tembung liya, kaya-kaya dheweke kandha: 'Kita wis nemokake wong bodho! Padha njaluk aku mlaku siji verst, apa aku kudu mlaku rong verst sakabehe?' Mula, kepiye sih sih rahmaté Gusti bisa nyedhak marang wong kaya ngono sawisé kuwi? Nanging yèn ana wong sing tenan-tenan ngetrapaké paugeran Injil iki marang dhèwèké lan nalika dipaksa mlaku siji verst malah mlaku luwih adoh, mula Kristus wiwit makarya. Lan wong sing meksa wong iki mlaku [bareng karo dheweke] iku owah sacara rohani lan, kanthi gumun, nggaruk-nggaruk sirahé: "Wah," kandhane, "istimewa tenan! Aku mung meksa dheweke mlaku sak verst, lan delengen, wis adoh tenan dheweke mlaku! Iku sing diarani welas asih!"

Yen Kristus nduwéni logika donya sing saiki akèh ditemokaké ing wong-wong 'spiritual', Panjenengané mesthi ora bakal ninggalaké Tahta Swarga kanggo mudhun menyang bumi, nandhang sangsara lan disalib ing tangan kita—manungsa sengsara. Nanging, ing jeroné 'kegagalan'é Kristus iki — saka sudut pandang manungsa — kapacak misteri panyelamatan kabèh manungsa. Sawise kabèh, apa sing ora ditahan Panjenengané kanggo panyelamatan kita! Panjenengané ngendhekaké dhiri nganti tekan pucuké nganti wong-wong ngenyèk Panjenengané lan kandha: 'Ramalké, sapa sing nyerang Kowe?' Kanthi tembung liya, wong-wong Yahudi seneng guyoni Kristus! Apa kowe ngerti sepira paité nalika aku isih cilik lan ndeleng bocah-bocah liyané padha main 'chizh'? Lan wong Yahudi banjur miwiti dolanan sing padha... karo Kristus! '*Nabiyana, sapa sing nyerang Kowe?*'⁶² Astaga, medeni tenan kuwi! Nanging kita malah ngupaya Kristen tanpa penyaliban, kanggo 'Kristen kebangkitan instan.' Kita mbentuk maneh Kristen lan monastisisme supaya cocog karo kepinginan kita. Kita ora kepengin matesi awak kita kanthi cara apa wae.

Nanging, supaya bisa ngalami gaib, kita kudu urip ngluwihi alam.

Bagéan 3.

Bab dosa lan tobat

"Tobat sing sejati iku dumadi nalika wong sepisanan nyadari kaluputane, ngrasakake lara ati, nyuwun pangapura marang Gusti, lan mung sawisé kuwi banjur ngakoni dosa. Kanthi mangkono, panglipur ilahi bakal rawuh. Mulané aku tansah maringi pitutur marang wong supaya padha tobat lan ngakoni dosa. Aku ora tau nyaranake supaya padha ngakoni dosa [tanpa tobat]."

Bab 1.

Babagan carane dosa nyiksa wong

Panyucianing Atiné

— Geronda, apa Kristus bisa manggon ing ati saben wong?

⁶⁰ Bandhingna karo Matius 5:41.

⁶¹ Cf. Mat. 5:40.

⁶² Lukas 22:64.

— Kristus mesthi bisa manggon ing kana, nanging manungsa ora bisa nampa Panjenengané amarga ora ngupaya mbenerake tumindaké. Supaya Kristus manggon ing sajroning kita, atiné kudu dibersihaké. *"Gawéna atiné sing resik ing sajroning aku, ya Gusti..."*⁶³

— Geronda, kenapa kéwan galak ora nglarani para wali?

— Nalika manungsa tentrem, kéwan galak uga dadi tentrem lan ngakoni manungsa minangka pangrasane. Ing Swarga, sadurunge Adam lan Hawa tiba, kéwan galak bakal ngrumat kanthi ngajeni, nanging sawisé tiba padha nyerang lan nyabuti awaké. Nalika wong bali menyang kahanan sadurungé tiba, kéwan manèh ngakoni dhèwèké minangka tuwané. Nanging saiki ana wong sing luwih ala tinimbang kéwan, luwih ala tinimbang ula. Wong-wong kuwi njupuk kauntungan saka bocah-bocah tunawisma kanggo kapentingané dhéwé, njupuk dhuwité, lan nalika weruh ana masalah, padha nelpon polisi, nyalahaké kabèh marang bocah-bocah mau lan malah nglebokaké wong-wong kuwi ing panti jiwa. Mulane aku ngucapake Mazmur 147—sing biyèn diucapake dening Sang Mulya Arsenius saka Kapadokia supaya kéwan galak dadi manut lan ora nglarani manungsa—kanthi tujuan supaya manungsa uga dadi manut lan ora nglarani kanca-kancané manungsa utawa kéwan.

— Geronda, kepiye carane wong bisa bali menyang kahanan sadurunge Runtuh?

— Atiné kudu disucèkaké. Siji kudu nggayuh kasucèan jiwa — yaiku ketulusan, kejujuran, tanpa pamrih, andhap asor, kabecikan, kalembutan, lan pangorbanan dhiri. Kanthi mangkono, manungsa mlebu ing pangembaran karo Gusti Allah, lan Rahmat Ilahi manggon ing sajroning atiné. Yen sawijining wong nduwèni kasucian badan nanging ora nduwèni kasucian jiwa, Gusti ora manggon ing sajroning atiné, amarga wong kuwi nyimpen tipu daya, kesombongan, niat ala, lan hawa napsu sing padha. Uripé mung tipu daya sing tanpa entèk-entèk. Wiwiti perjuangan rohani kowe persis saka kéné — usaha kanggo nggayuh kasucian jiwa.

— Geronda, apa bisa mungkasi kabiasaan ala sakaligus?

— Kaping pisan lan sing paling utama, wong kudu nyadari yèn kabiasaan iki mbebayani kanggo dhèwèké. Sawisé nyadari kuwi, dhèwèké kudu gelem miwiti perjuangan kanggo mbusak kabiasaan iki. Kanggo ngilangi kabiasaan ala sakpancon, wong kudu nduwé tekad sing kuwat. Tali sing alon-alon wis mbentuk alur ing lapisan kayu sumur, ora bakal selip menyang tengen utawa kiwa. Mangkono uga saben kabiasaan alon-alon mbentuk alur ing ati lan banjur angel dicopot saka alur kuwi. Mulane, wong kudu banget ngati-ati supaya ora nduwé kabiasaan ala, amarga bakal mbutuhake asung suwé lan kersaning sing gedhé kanggo mbusak kabiasaan kuwi. Kaya sing biyèn diomongaké Bapak Tikhon: 'Kabiasaan apik, anakku, iku sawijining kabecikan; kabiasaan ala iku sawijining napsu.'

Nanging, apa waé sing diomongaké, aku wis nyadari yèn nalika ngupaya, yèn ana wong terus-terusan kliru lan ora owah, sababé ana ing egoisé, katresnan marang dhiri dhéwé, lan kapentingané dhéwé. Wong kaya ngono kurang andhap asor lan katresnan, lan iki ngalangi campur tanganing Gusti. Wong kuwi dhéwé ora ngidini Gusti mbantu. Contone, yen Gusti Allah mbantu wong kaya ngono ngatasi hawa napsu tartamtu, dheweke bakal njupuk pujian lan dadi sombong, amarga dheweke bakal mutusake yen dheweke wis ngatasi hawa napsu mau kanthi dhewekan—tanpa pitulungan Gusti Allah.

Pembebasan saka pepeteng dosa

— Geronda, yèn sawijining wong ngotori awaké dhéwé [kanthi dosa] sawisé Baptisan Suci, apa kuwi prakara sing abot banget?

⁶³ Mazmur 50:12.

— Kabeh gumantung sepira parahé wong iku ngotori awaké dhéwé. Ana sing bisa katutupi saka sirah nganti sikil, ana uga sing mung kena semprotan sethithik; kanggo sawatara ana noda reged siji; kanggo liyané loro...

— Lan dosa apa sing ngotorake Rahmat Pembaptisan Suci — dosa abot?

— Ya, mesthi wae, dosa-dosa fatal ngrusak Sakramèn Pembaptisan Suci, lan banjur Rahmat Ilahi uga mundur saka wong Kristen. Mesthi wae, Panjenengané ora ninggalake wong iku [kabeh], kaya Malaikat Penjaga uga ora ninggalake wong iku. Apa kowe kelingan apa sing diomongake setan marang imam pagan sing putrine kepengin dinikahi sawijining biksu? 'Aja kesusu banget. Biksu iki wis ninggalake Gusti, nanging Gusti durung ninggalake dheweke.'⁶⁴

— Geronda, apa bisa urip ing pepeteng dosa nanging ora ngrasakake?

— Ora, saben wong ngrasakake, nanging mung wong-wong sing apatis. Supaya wong bisa teka ing pepadhangé Kristus, dhèwèké kudu kepéngin metu saka pepetengé dosa. Ayo njupuk tuladha, ana wong sing ana ing njero gudang peteng lan amarga kecerobohan, lawangé kélèm nutup dhéwé ing mburiné. Nalika weruh sinar padhang sing nyelonong liwat bolongan cilik mlebu ing gudang, dhèwèké maju marang padhang kuwi, alon-alon mbukak bolongan mau luwih amba, banjur nemokaké lawang lan metu. Mangkono uga kahanan wong sing ana ing pepeteng dosa: wiwit nalika dheweke ngrasa yèn kabecikan iku kabutuhan lan prihatin sing tulus nyekel atiné, dheweke bakal ngupaya sakabehe kanggo metu saka pepeteng iki. Sawisé kandha, 'Apa sing tak lakoni iki salah; aku wis nyimpang saka dalan,' wong iku andhap asor, sih rahmaté Gusti Allah teka marang dhèwèké, lan wiwit kuwi dhèwèké urip kanthi leres. Nanging yèn rasa prihatin sing leres ora nyanthel ing ati wong, ora gampang kanggo dhèwèké mbeneraké dhiri. Contoné, umpama ana wong lungguh ing kamar sing dikunci lan krasa ora waras. Kowe kandha marang wong kaya ngono: 'Munggah, bukak lawang, metu menyang udara seger lan kowe bakal waras,' nanging wong mau mangsuli: 'Aku ora bisa metu menyang udara seger. Nanging, critakna marang aku, kenapa aku dikurung ing njero papat tembok iki lan ora bisa ambegan? Kenapa ing kene ora ana udhara seger? Kenapa Gusti Allah nyelehake aku ing kene, dene maringi wong liya kasempatan kanggo nikmati kamardikané?' Nah, apa pancen bisa mbantu wong kaya ngono? Apa kowe ngerti pinten wong sing nandhang sangsara amarga ora ngrungokake wong sing bisa maringi pitulungan rohani?

Liwat dosa, manungsa ngowahi swarga donya dadi sangsara donya. Yen nyawa kena dosa-dosa abot, manungsa bakal ngalami kahanan kaya setan: dadi mbrontak, kasiksa, lan ora ana tentrem ing batine. Kosok baline, wong-wong sing urip karo Gusti, sing ngarahake pikirane marang bebener ilahi lan tansah nyimpen pikiran sing becik, iku tentrem. Wong kaya ngono urip ing swarga donya. Ana sing cetha beda saka dheweke dibandhingake karo wong sing urip tanpa Gusti.

Lan iki uga katon marang wong-wong ing sakupenge. Iki pancen sih rahmat ilahi sing mbukak pribadine wong, sanajan dheweke nyoba tetep ora dikenal.

Dosa Karsa

Kita kudu banget ngati-ati marang dosa sing kita tindakake kanthi karsa bebas kita, amarga pancen karsa bebas kita kuwi sing bakal dadi perhatian Gusti nalika Panjenengané rawuh ngadili kita. Dosa-dosa sing kita tindakake amarga kecerobohan ora pati abot. Sawetara dosa malah nduwéni kahanan sing ngurangi paukuman, sanajan tetep dadi dosa.

Saliyane, yen kita dosa tanpa niat, Gusti ngatur kahanan supaya kesalahan kita digunakake kanggo tujuan sing apik. Iki ora ateges kita kudu nindakake dosa supaya 'kabecikan' iki kelakon — nanging Gusti Allah mung nggunakake pelanggaran k kita kanggo kabecikan, lan asil sing apik muncul amarga kita nindakake dosa tanpa niat. Nanging, yen kita tobat saka dosa sing wis kita tindakake kanthi sadar, mula kita kudu ndedonga supaya dosa kita ora nyebabake apa-apa sing ala.

⁶⁴ Deleng The Ancient Paterikon. Moskow, 1899. kaca 87.

— Geronda, kepriye sang biksu sing kasebut ing 'Evergetinos' bisa kaslametake? Sajeroning sepuluh taun dhèwèké tiba ing dosa sing padha saben dina, nanging saben dina uga tobat.⁶⁵

— Sang biksu sing dimaksud iku, ing sawijining teges, diperbudhakake dening napsu, dadi tawanané. Dhèwèké dudu wong sing jahat, nanging ora nampa pitulungan; dhèwèké kesasar mlebu ing dalan ala. Mula saka iku, dhèwèké pantes nampa pitulunganing Gusti. Dhèwèké berjuang, nandhang sangsara, lan tobat kanthi tulus. Lan ing pungkasané, Gusti nylametake dhèwèké. Kowe weruh kahanané: wong bisa nduwé watak apik, nanging yèn ora nampa pitulungan nalika isih cilik lan keseret menyang ala, mengko bakal angel kanggo bangkit manèh. Wong kuwi nyoba [bangkit], tiba manèh, bangkit manèh... Tegesé, dhèwèké berjuang. Gusti Allah ora bakal ninggalake wong kaya ngono. Amarga nyawa sing apes kuwi wis ngupaya sakdayane, nyuwun pitulungan marang Gusti, lan nindakake dosa tanpa niat ala. Contone, ana wong sing miwiti lelungan tanpa niat nindakake dosa. Nanging, nalika lelungan ing dalan kuwi, dheweke kapancing godaan lan tiba ing dosa. Banjur dhèwèké tobat, nyoba [mbebasaké dhèwèké saka dosa], nanging ana jebakan manèh sing disiapaké kanggo dhèwèké, lan jiwa sing apes kuwi, sing ora nduwé niat nindakake sing salah, tiba manèh lan tobat manèh. Wong kaya ngono nduwé kahanan sing meringankan. Sebab, dhèwèké ora kepéngin nindakake sing salah, nanging kesasar mlebu ing sing ala, banjur tobat. Nanging yen ana wong kandha: 'Kanggo nggayuh tujuan iki, aku kudu nindakake ketidakadilan kaya ngene; kanggo nggayuh bab liya, aku kudu nganggo tipuan kaya ngene'—lan sapiturute—maka dheweke dosa kanthi sengaja, kanthi sadar tenan apa sing ditindakake. Kanthi tembung liya, wong kaya ngono nyusun rencana dosané dhéwé lan bebarengan karo setan nyiyapaké skéma kanggo nindakake dosa siji utawa liyané. Lan iki banget ngrendhahaké, amarga [dosa kuwi] ditindakaké kanthi niat sing wis dirancang sadurungé. Wong kaya ngono ora mung tiba ing godaan, nanging malah miwiti nindakake dosa kanthi kolaborasi karo sing nggoda. Wong kaya ngono ora bakal nampa pitulungan ilahi, amarga ora pantes nampa pitulungan kuwi. Ing pungkasané, wong kaya ngono mati tanpa tobat.

Nanging sanajan wong-wong sing kandha yèn bakal tobat nalika tuwa—kepriye bisa yakin yèn bakal ana wektu kanggo tobat lan pati ora bakal teka kanthi dadakan? Aku kelingan sawijining kontraktor sing uripé kebak dosa. "Yen aku wis tuwa," 'ujare, 'Aku bakal menyang Yerusalem, adus ing Kali Yordan, lan kabeh dosaku bakal kabasuh.' Lan dheweke terus urip kaya biyasane. Pungkasané, nalika dheweke wis tekan titik sing ora duwe tenaga maneh kanggo dosa—dheweke meh ora bisa mlaku, sanajan wektu kuwi—dheweke mutusaké menyang Yerusalem. "Rungokna," ujare marang salah siji mandor, "aku wis mutusaké arep menyang Yerusalem kanggo adus ing Kali Yordan." — "Wah, bos," wangsulane mandor kuwi, "yen sampeyan suci, sampeyan bakal bisa mlebu; yen sampeyan ora suci, sampeyan ora bakal bisa." Lan pancen bener tenan! Nanging durung sempat kontraktor kuwi tekan Athena kanggo ngurus dokumen sing dibutuhake, dhèwèké wis seda. Sawetara wong njupuk kabèh dhuwité, nggawa dhèwèké menyang pangurus pemakaman lan ngirim bali saka kono ing peti mati — menyang kutha asalé.

Ayo padha nindakake kabecikan amarga katresnan marang Kristus

— Geronda, nalika aku mikirake taun-taun sing angel ing ngarep, aku kebak rasa wedi.

— Kowe wedi apa? Mbok menawa kowe wedi pungkasané mlebu neraka lan nandhang sangsara bareng karo tangalashki? Aku ngerti yèn kowe kandha: 'Kristusku, tulung aku supaya dianggep pantes mlebu Swarga, supaya ora nyebabaké Panjenengan lara. Amarga bakal abot sanget kanggo Panjenengan ngerti yèn aku ana ing neraka sawisé kabèh sing wis Panjenengan tindakaké kanggo aku.' Nanging ora ana katresnan ing kepinginan mung supaya bisa mlebu Swarga amarga kepingin nyaman. Aku ora ngomong iki supaya kita miwiti urip sembrono, nindakake kakehan lan pungkasané nandhang sangsara ing Neraka. Nanging kadhangkala ana wong sing ngembangaké ikatan e : 'Aku bakal nindakake kabecikan supaya ora kelangan Swarga.' Yen kosok baline, kita

⁶⁵ Deleng Εὐεργετινός. Jilid I. Athena, 1996. kaca 34 sarta salajengipun.

nduwé katresnan, mula kita bakal mikir kaya ngéné: 'Akèh banget wong sengsara sing durung tau ngrasakaké seneng sejati sanadyan sethithik ing urip iki bakal nandhang sangsara ing neraka, nanging aku malah mung mikir bab awakku dhéwé?' Aku bakal ngomong terus terang: pitakon apa aku bakal ana ing swarga utawa neraka ora dadi urusané aku. Aku wis nyisihaké awakku dhéwé. Pitakonan apa aku bakal ana ing Swarga ora dadi urusan kanggo aku, dudu amarga aku ora kepengin cedhak karo Kristus—ora. Nanging aku ora netepake tujuan nindakake kabecikan kanggo entuk dalan menyang Swarga. 'Sanajan Panjenengan mbuwang aku, Kristusku,' ujarku, 'aku ora bakal kuciwa: amarga aku ora pantes mlebu Swarga.'

Saiki urip kita tanpa kabungahan lan abot amarga kepahlawanan lan pangorbanan dhiri wis saya suda. Malah wong-wong rohani mikir kaya pedagang cilik, lan malah nglakoni urip pseudo-rohani. Padha ngupaya nyekel saben kesenangan saka urip, salawase durung dadi dosa. 'Apa iki wis dosa utawa durung?' wong-wong kaya ngono ngetung. 'Ora, iki durung dosa. Dadi aku bisa nikmati iki.' Contone, dheweke nganggo cara kaya ngene kanggo puasa: 'Oke, sesuk apa? Jemuwah. Ya wis, tegese kita bisa mangan daging nganti jam setengah rolas bengi iki.' Mangga, ayo mangan! Ora, sawisé tengah wengi ora diijini maneh—dina anyar wis diwiwiti lan kuwi bakal dadi dosa." Kanthi tembung liya, wong kaya ngono kepengin nikmati urip donya tanpa kelangan Swarga. Kanthi nindakake kuwi, padha nganggep dosa lan siksa neraka kaya pedagang cilik sing mikir untung rugi. Nanging, yèn padha mikir nganggo ati sing resik, mesthiné bakal kandha marang dhiri dhéwé: Kristus nandhang salib lan ngrasakake sangsara banget kanggo aku! Képiye carane aku bisa nyilakake Panjenengane kanthi tumindak dosaku? Aku ora kepengin nemokake awakku ing sangsara neraka amarga alesan apa wae kejaba amarga aku ora bakal bisa nahan sangsara Kristus, sing bakal weruh yen aku ana ing neraka.

Aja nindakake kabecikan kanthi pangajab bakal nampa ganjaran, nanging ayo padha ngupaya amarga katresnan marang Kristus. Ayo padha ngupaya supaya kabeh sing kita tindakake iku murni lan kanggo Kristus. Ayo padha ati-ati supaya ing tumindak kita ora ana motif manungsa, kepinginan kanggo nyenengake awake dhewe, kapentingan pribadi, utawa sing padha. Ayo padha eling yèn Kristus ndeleng kita, ngreksa kita, lan ayo padha usaha supaya ora nglarani atiné. Yèn ora, iman lan katresnan kita bakal ambyar.

Lan yen kita nyawang luwih jero marang kabeh sing kita tindakake ing urip rohani—askese, puasa, jaga bengi lan sapiturute—kita bakal weruh yen kabeh [praktik kasebut] uga nguatake kesehatan jasmani kita. Apa ana sing turu ing amben sing atos minangka bagéan saka praktik asketis? Lan para dhokter uga nyaranake sing padha: 'Turu ing amben sing atos, amarga turu ing amben sing empuk mbebayani.' Apa ana sing nindakake sujud? Akeh wong nindakake senam kanggo nguatake otot. Apa ana wong liya sing cukup turu sethithik? Nanging turu kakehan malah nglalénake pikiran. Wong-wong ora kandha: 'Wong kuwi kaya lalat ngantuk, dene wong ing kana apik tenan—dheweke malah ora ngantuk'? Kanthi tembung liya, latihan rohani sing ditindakake wong uga nguatake kesehatan fisik. Luwih maneh, wong entuk manfaat gedhe saka pangendalian diri. Malah, wong-wong sing nindakake riset ilmiah lan sapiturute uga ngupaya urip murni, supaya pikirane ora kabur nanging tetep cetha. Mesthi wae, iki dudu tujuane niat nahan dhiri kita [monastik], nanging salah siji asil saka praktik spiritual sing kita lakoni yaiku manfaat sing diidam-idamake wong donya. Kita nglakoni praktik spiritual, lan liwat praktik spiritual iki kita uga entuk kasehatan jasmani.

Godaan ing urip kita

Gusti ngidini godaan miturut kahanan rohani kita. Ing sawijining conto, Gusti ngidini kita nggawe kesalahan tartamtu—umpamane, rada ora merhatiin ing sawijining bab—supaya ing wektu sabanjure kita bakal luwih waspada lan nyingkiri, utawa luwih tepaté, nyegah kejahatan sing luwih gedhé sing disiapake setan kanggo nyerang kita. Ing conto liyane, Panjenengané ngidini setan nggodha kita kanggo nguji kita. Tegesé, [ing kéné] kita lagi diuji, lan tinimbang ngrusak kita, setan sakténané malah maringi kabecikan marang kita. Coba pikirake Sang Sepuh Filaret, sing ngeluh:

"Anakku, Gusti wis ninggalake aku — dina iki ora ana siji godaan!"⁶⁶ Sang Sepuh kepengin nglawan godaan saben dina — supaya bisa nampa mahkota pemenang saka Kristus.

Wong sing kuwat, kaya Sang Sepuh Filaret, ora nyingkiri godaan, nanging nyuwun marang Kristus: "Kristusku, kintunana aku godaan lan paringana aku kekuwatan kanggo nglawan." Nanging wong sing ringkih bakal kandha liya: "Kristusku, aja nganti aku tiba ing godaan." *'Aja nganti kita mlebu ing panggodha...'*⁶⁷ Nanging asring, nalika kita tiba ing panggodha, kita wiwit ngeluh: 'Iki pancen ora bener! Lha, aku mung manungsa; aku ora bisa nerusake maneh!' — padahal kita kudune ngomong: 'Aku dudu manungsa; aku mung sampah manungsa. "Ya Gusti, tulung aku supaya dadi manungsa sejati!" Aku ora ngajak kita nggoleki godaan dhéwé. Nanging nalika godaan teka, kita kudu ngadhepi kanthi tabah lan pandonga.

Ing mangsa badai rohani apa waé, ayo padha ngenteni kanthi sabar lan ngarep-arep mangsa semi rohani. Godaan paling gedhé biasané teka kaya angin topan. Lan yèn pas nyerang, kita isa nyingkiri, pasukan setan sing wis ngliwati kita banjur nerusaké dalané, lan kita bébas saka bebaya. Nalika sawijining wong wis nyawiji karo Gusti, dhèwèké ora nemoni godaan manèh. Apa setan bisa nglarani malaékat? Ora; nalika dhèwèké nyedhak, dhèwèké dhéwé kobong déning geni.

Urip rohani iku prasaja lan gampang. Kita dhéwé sing ndadekaké dadi rumit amarga nindakaké kanthi salah. Kanthi sethithik usaha, lan kanthi andhap asor lan kapitadosan marang Gusti sing akèh, manungsa bisa nggayuh kamajuan gedhé. Amarga ing ngendi ana andhap asor, setan ora nduwé papan. Lan ing ngendi ora ana setan, ora ana godaan setan.

— Geronda, apa wong bisa tiba ing dosa kanthi idiné Gusti?

— Ora, ngomong yèn Gusti maringi idin marang kita kanggo dosa iku kaluputan sing abot banget. Gusti ora nate maringi idin marang kita supaya tiba ing dosa. Kita dhéwé sing maringi idin marang awaké dhéwé [kanggo maringi setan kasempatan], banjur dhèwèké teka lan miwiti nggodha kita. Contone, nalika aku sombong, aku ngusir Rahmat Ilahi saka diriku; Malaikat Penjagaku mundur saka aku, lan ana 'malaikat' liyane sing nyedhak aku — yaiku, setan. Akibaté, aku ngalami kegagalan total. Nanging iki dudu idin saka Gusti; nanging aku dhewe sing wis maringi idin marang setan [kanggo nyurung aku menyang dosa].

— Geronda, apa bener yen wong ngomong babagan kejatuhané dhéwé kaya ngéné: 'Sing nuntun aku menasar iku godaan'?

— Aku uga asring krungu saka sawetara wong yèn panggodha sing kudu disalahaké kanggo sangsara sing dialami, padahal sejatine awake dhéwé sing kudu disalahaké amarga nduwé sikap sing salah marang apa sing kelakon marang kita. Luwih manèh, panggodha kuwi—ya, dhèwèké pancèn panggodha. Apa dhèwèké bakal nyegah kita saka sing ala? Dhèwèké mung nindakake tugase. Kita ora kena ngalihake kabèh salah marang dhèwèké. Ana sawijining novis sing manggon ing sel karo guruné. Ing sawijining dina, nalika guruné lunga sedhela, novis kuwi njupuk endhog, diselehake ing cincin kunci — kowe ngerti kunci lumbung jaman biyèn? — banjur miwiti nggoreng endhog mau ing ndhuwur lilin! Tiba-tiba sang sesepuh bali lan nyekel dheweke lagi tumindak. "Kowe ngapa kok ana ing kono?" — "Ya, Geronda, Iblis nggodha aku supaya nggoreng endhog!" — muridé wiwit nggoleki alesan. Tiba-tiba ana swara medeni muni ing kamar: "Wah, aku durung tau krungu resep kaya ngono sadurungé! Aku sinau saka dhèwèké!" Sétan kadhang turu, nanging kita dhéwé sing nyurung dhèwèké [kanggo nggodha kita].

Wong dosa nduwé akèh bahan kanggo ngembangaké andhap asor

Wong-wong sing biyen uripé dosa nanging sakwisé tobat banjur miwiti urip rohani, kudu nampa kanthi bungah pangremehan lan sedhih sing teka, amarga kanthi nampa kuwi padha mbayar utangé jaman biyen. Kita weruh yèn Bunda Maria saka Mesir, sing biyèn uripé kebak dosa, nalika

⁶⁶ Deleng *Elder Paisios*. Para Bapa Gunung Suci lan Crita-crita saka Gunung Suci. Lavra Holy Trinity St Sergius, 2001. kaca 63.

⁶⁷ Lukas 11:4.

tobat lan ngowahi lakuné, dhèwèké kasiksa déning hawa napsu donya. Nanging, kanggo ngusir hawa napsu mau, Bunda Maria mlebu ing perjuangan gedhé. Setan kandha marang dhèwèké: "Ya, apa sing bakal kowe rugi yèn mung ndelok sekedhap Alexandria? Aku ora nyurung kowe mlayu menyang kana kanggo seneng-senang! Cukup ndelok sakedhap saka adoh!" Nanging Sang Wali malah ora nyawang ing arah kuwi. Pira tobat sing dituduhake! Wanita-wanita suci liyane, sing sadurunge ora nate urip donya, ora ngalami perjuangan kaya ngono. Nanging Santa Maria, sing wis nate urip donya, ngadhepi perjuangan iki. Sangsara [saka perjuangan] iki iku pembakaran tatu dosa. Kanthi mangkono, loro-lorone padha tekan pungkasan ing kahanan [spiritual] sing padha.

— Geronda, ing kasus kaya sing dialami Sang Maria sing Mulya saka Mesir, apa wong asketis iku ora nampa panglipur ilahi babar pisan?

— Mesthi wae! Malah akèh banget! Santa Maria wis nggayuh tingkat rohani sing dhuwur banget nganti nalika ndedonga, dhèwèké bisa munggah saka lemah sak dawane sikut.

Wong sing nindakake dosa gedhe, sawise padha ngerti awake dhewe, mesthi duwe akeh bahan mentah kanggo andhap asor. Mesthi wae, saben tiba tetep dadi tiba. Nanging tiba uga dadi bahan mentah, 'stok' kanggo andhap asor lan pandonga. Dosa-dosa sing digunakake wong sing dosa kanggo andhap asor iku kaya pupuk, sing digunakake kanggo nyuburi tanduran. Dadi kenapa ora nggunakake bahan iki kanggo nyuburi lahan atimu, supaya dadi subur lan ngasilake panen? Yaiku, wong sing wis nindakake dosa gedhe, sawise nyadari sepira gedhene kesalahane lan kandha, 'Aku ora pantes ngangkat sirah lan ndeleng wong liya,' nundhuk atine kanthi jero lan mulane nampa sih rahmat sing akèh. Wong iku maju kanthi ajeg, tanpa kendho, lan bisa nggayuh tingkat [spiritual] sing cukup dhuwur. Nanging wong sing durung nindakake dosa gedhe, amarga ora nduwé sikap sing bener, ora bakal ngomong: 'Gusti Allah wis nylametaké aku saka akèh bebaya, nanging aku pancèn ora sukur. Aku luwih dosa tinimbang wong sing paling dosa.' Wong kaya ngono sacara rohani luwih asor tinimbang wong sing dosa sing ngendhekaké dhiri.

Coba pikirna wong Farisi lan panagih pajak.⁶⁸ Wong Farisi duwé pakaryan becik, nanging uga duwé kesombongan. Panagih pajak, kosok baliné, duwé dosa, nanging ngakoni, nyesel, lan ngendhekaké dhiri — lan iki persis sing paling dikarepake Kristus saka sawijining wong. Mulané — kanthi cara sing gampang — panagih pajak kaslametaké. Apa kowe wis weruh carane wong Farisi digambarke ing salah siji ikon? Dheweke nunjuk driji marang panagih pajak: 'Aku ora kaya dheweke!' Panagih pajak sing mlarat, ndhelik ing mburi kolom, malah ora wani ngangkat mripate kanggo ndeleng sakupenge. Lan wong Farisi iku nunjuk driji marang Kristus kanggo nuduhake ing endi panagih pajak kuwi ana! Apa sampeyan wis nyumurupi iki? Ana sing mikir yèn Kristus piyambak ora ngerti ing endi panagih pajeg iku ndhelik! Mula, sanadyan wong Farisi kuwi netepi paugeran agama sing katon saka njaba, kabèh kuwi ora ana gunané kanggo dhèwèké. Kuwi akibat saka kesombongan! Wong dosa sing ora nduwé andhap asor iku nduwé dosa-dosaé panagih pajeg lan kesombongané wong Farisi. Sawijining 'kado' kaping pindho! Kaya sing diomongaké ing Epirus, ⁶⁹ ' — loro-loroné kebak kutu lan kurus kerontang.

Supaya dadi waras rohani, upayakna sak tenane supaya nyuceni awakmu saka racun rohani — yaiku hawa napsu.

Bab 2.

Bab Kaperluan Ngopeni Nurani

⁶⁸ Delengen Lukas 18:9–14.

⁶⁹ Epirus – sawijining wewengkon ing Yunani Kulon. – *Cathetan panerjemah*.

Ayo padha mriksa nurani kita

Gusti Allah sing Maha Apik paring nurani marang manungsa pisanan—undhang-undhang Ilahi sing sepisanan. Gusti wis ngukir jero nurani ing ati manungsa, lan wiwit kuwi saben wong nampa nurani saka wong tuwane.

Yen ana wong tumindak salah ing cara apa wae, nuranine sing makarya ing jerone atine bakal nyalahake lan nuntun dheweke marang tobat. Nanging, wong kudu nindakake praktik spiritual sing bener lan mriksa nuranine supaya tansah bisa krungu swarane. Tanpa mriksa nurani, wong ora bakal entuk manfaat saka maca buku spiritual utawa saka pitutur para sesepuh suci. Lan tanpa mriksa nurani, wong malah ora bakal bisa netepi dhawuhe Gusti.

— Geronda, apa bisa wong sakabehe ora ngerti kahanan spiritual sejatine lan ora nyadari yen wis nyimpang saka dalan?

— Yen wong ora ngawasi nuranine lan ora ngresiki, alon-alon nuranine bakal katutup lapisan kerak, lan dadi kebas. Dheweke nindakake dosa, nanging koyo ora ana apa-apa sing ora lumrah kelakon marang dheweke.

— Geronda, tulung critakake marang kita kepiye carane ngopeni lan ngrawat nurani kita.

— Kanggo mesthekake manawa kita pancen tumindak manut swara nurani, kita kudu ngawasi awak dhéwé kanthi tliti lan mbukak marang bapak rohani. Amarga, bisa waé nalika nginjak-injak nurani, wong pracaya yèn kabèh wis apik-apik waé. Utawa, sawisé nuraniné rusak, wong bisa nganggep kaluputané minangka kabecikan. Uga bisa ana wong sing cilaka amarga wis ndadekake nuranine kakehan sensitif.

— Geronda, aku ngadili wong liya ing jero ati lan ora bisa ngontrol awakku dhéwé bab iki. Mbok menawa kabèh mau asalé saka kasunyatan yèn aku wis dadi atiku atos?

— Prelu ati-ati banget. Amarga nalika wong nindakake dosa kapisan, dheweke ngrasakake celaan batin lan keganggu amarga kuwi. Sawise nindakake dosa sing padha maneh, dheweke ngrasakake celaan sing luwih sithik, lan yen dheweke ora waspada lan terus dosa, nuranine dadi atos. Contone, yen kowe nyalahake wong amarga kaluputan cilik, dheweke bakal ngganti topik supaya ora krasa geter ing ati utawa ora nesu. Iki persis kaya wong Hindu sing nyemplung ing nirwana!⁷⁰ Ana wong enom ing Himalaya mateni lima pendaki Italia lan sawisé ngubur jasad-jasad mau, banjur miwiti latihan konsentrasi. Dheweke lungguh ing lemah lan mbaleni rong jam terus-terusan: 'Wit, wit, wit...' — kanggo 'mlebu ing kekosongan spiritual', lali apa sing wis kelakon lan bebas saka geger pikiran. Ayo dianggep, umpama aku ngomel marang salah siji sedulur wadon kita amarga tumindak sengaja sing salah. Yen sedulur wadon iki ora nglakoni disiplin spiritual sing bener lan ora nyoba mbenerake laku, mula minangka wangsulan marang kabeh omelanku dheweke bisa ngomong: "Lan dina iki lonceng bakal muni luwih awal kanggo Vesper..." — kanggo ngganti topik. Banjur setan bakal mbingungake pikirane lan nyaranake: "Aja kuwatir! Kowé ngomong kaya ngono supaya ora nguciwani sesepuh!" Setan uga nemokake alesan kanggo dheweke, lan tinimbang ngakoni: "Aku nindakake iki kanggo nginjak-injak nuraniku," dhèwèké mbeneraké dhiri: "Aku nindakake iki supaya sang tuwa ora nesu!" Apa kowé weruh apa sing ditindakké setan? Iku pakaryan alus! Dhèwèké mbalikaké kenop penyetèl menyang frekuensi liya supaya kita ora weruh kaluputan dhéwé.

— Geronda, apa bisa wong nyumurupi kaluputan ciliké dhéwé nanging ora weruh dosa gedhé?

— Mesthi bisa! Sapa penyesat sing tak kenal ngandhani aku bab kasus kaya ngene. Ana wong wadon teka marang dheweke kanggo ngaku dosa, nangis tanpa kendhat lan bola-bali ngucapake ukara sing padha: 'Aku ora niat matèni dheweke!' — "Rungokna," pangakune wiwit nglipur, "yen kowe tobat, Gusti bakal ngapura dosamu. Lha Gusti wis ngapura Dawud nalika dhèwèké tobat."⁷¹ — "Ya, ya, nanging aku ora sengaja!" dhèwèké mbaleni. "Kowe matèni piye, ya?" pangakune takon

⁷⁰ Eyang iku nyebutaké teknik yoga lan meditasi sing dienggo para penganut agama Wétan kanggo nggayuh kahanan sing diarani nirwana, sing padha mangertèni minangka kamardikan.

⁷¹ Delengen 2 Raja 12:13.

kanthi ati-ati. "Ya, iki carané: aku lagi ngelap-lap bledug, ora sengaja nyabet nganggo sapu bledug lan matèni dhèwèké! Nanging aku ora niat matèni lalat kuwi!" Lan saliyané kabèh kuwi, wong wadon iki wis selingkuh karo bojone, ninggalaké anak-anaké, mecahaké kulawargané lan manggon ing endi waé sing Gusti waé sing ngerti, nanging dhèwèké ngomongaké kabèh kuwi kaya-kaya mung prakara sepele. "Kanggo kabèh iki, paukuman perlu ditindakake," kandha pangakun nalika krungu bab 'prestasi'-é. "Lan kenapa dhèwèké kudu nindakake paukuman kanggo 'kabèh iki'?" dhèwèké mbantah. Ya, critakna, kepiye carané mbantu wong kaya ngono?

Nurani kang bebas

— Geronda, kadhang ana wong sing kandha marang aku: 'Karep iki nyumput ing alam bawah sadarmu, nanging kowe ora nyadari.' Kepiye carane aku bisa nyadari?

— Yen kowe nyawang awakmu kanthi tliti, kowe bakal nyadari manawa sanajan kowe ngomong kabeh apik-apik wae, kowe isih krasa ora sehat. Mula saka iku kowe butuh pemeriksaan [spiritual]. Yen ana wong krasa ora waras [fisik], ngalami penurunan kekuwatan fisik lan sapiturute, mula conto-contoé dianalisis ing laboratorium mikrobiologi lan dheweke ngalami CT scan kanggo nemokake panyebab kahanan ora warasé. Yen kowe weruh yèn atimu ora tentrem lan kowe krasa sedhih, ngertèna yèn ana sing ora bener ing jeroné atimu lan kowe kudu ngenali gangguan iki supaya bisa mbeneraké. Contoné, sawisé nindakake kaluputan [dosa], kowe keganggu amarga kuwi, nanging tetep meneng bab kuwi nalika ngakoni dosa. Wektu lumaku, lan ana kabungahan sing teka marang kowe. Kowe rumangsa bungah; kabungahan iki nutupi rasa nyeselmu marang dosa, lan kowe alon-alon lali. Kowe ora weruh maneh dosamu, amarga kabungahan kaya tutup wis nutupi.

Kabungahan nutupi dosa, nyurung supaya luwih jero, nanging isih terus makarya saka njero. Kanthi mangkono, wong nginjak-injak nuranine lan wiwit atos, nalika atine alon-alon dadi kebak kekerasan. Lan banjur setan nemokake alesan kanggo kabeh: 'Iki mung prakara cilik, lan kuwi lumrah...' Nanging wong kaya ngono ora nemu tentrem, amarga kasangsaran sing dipendem jero atine ora meneng. Padha ngrasakake rasa ora tentrem ing jeroné; padha ora duwé katentreman lan tentreming ati. Padha urip karo sangsara sing ora kendhat, nandhang lara, lan ora bisa mangertèni sababé kabèh iki, amarga dosané ditutup-tutupi lan didorong jero ati. Wong kaya ngono ora nyadari yèn dhèwèké nandhang sangsara amarga wis nindakake dosa.

— Geronda, yen kowe mbukak mripaté wong kaya ngono lan ngandhani panyebab sangsarané, apa kuwi bakal mbantu?

— Kudu ati-ati, amarga yen kowe mbukak paningalé, nuraniné bakal tangi. Nuraniné bakal miwiti nyalahké dhèwèké. Lan yen wong kaya ngono ora ngendhegake dhiri, dhèwèké bisa klelep ing putus asa, amarga bebener kuwi abot banget kanggo ditampa. Nanging, yen dhèwèké ngendhegake dhiri, mula [ngerti sabab sejati sangsarané] bakal mbantu dhèwèké.

— Geronda, apa ana wong sing lair kanthi nurani sing wis atos?

— Ora ana wong sing lair kanthi nurani sing wis kebak. Gusti ora nggawe nurani sing kebak. Nanging, yen wong ngubur dosane, nyurung menyang jero, nuranine alon-alon katutupi lapisan kerak lan ora maneh nyalahake dheweke.

— Geronda, wong kaya ngono dadi 'mandhiri'; padha nggawe undhang-undhangé dhéwé.

— Ya... Bab sing medeni!..

— Apa kuwi? Kahanan sing keliru?

— Ya, apa maneh? Mesthi wae, iku penipuan dhiri.

Nurani sing Bengkok

— Geronda, panjenengan kerep ngendika yèn manungsa kudu ati-ati supaya ora ngrusak utawa nyimpangaké nuraniné. Kepiye carané nurani bisa dadi bengkok?

— Kanthi nyenengake pikirane, wong nginjak-nginjak nuranine. Kanthi nyenengake pikirane suwene wektu sing dawa, wong nggawe nurani anyar kanggo awake dhewe — nurani sing digawe miturut ukurane dhewe, yaiku nurani sing bengkok. Nanging, ing kéné, wong iku kelangan tentrem ing ati, amarga nurani sing bengkok lan rusak ora bisa maringi tentrem ing ati. Sawise kabèh, wong sing wis nindakake kaluputan ora bakal nemu tentrem, sanajan ana wong sing pura-pura ora weruh kaluputane utawa nglipur, 'Iki dudu kesalahmu, aja kuwatir.' Sawetara wong sing dadi pengikut macem-macem guru lan nindakake praktik kaya ngono, nalika nyadari ana sing ora bener karo awake dhewe, padha teka marang aku kanggo njaluk pitutur. Nanging nalika aku arep mbantu, aku miwiti nerangake soko, padha tetep keukeuh: 'Ora, kabeh wis bener ing iman kita.' — "Rungokna," wangsulanku, "nanging yen 'kabeh wis bener' kanggo kowe, lan yen 'kabeneran' iki maringi kowe tentrem, kenapa kowe teka marang aku karo pitakonmu?" Mangkono kahanané wong-wong iki: ora bisa nemu tentrem ing batiné amarga gorohé, nanging tetep meksa manut karepé dhéwé lan nyoba, ing endi waé ana kesempatan, nyekel sethithik tentrem palsu. Nanging, padha ora nemu tentrem sejati.

'Geronda, apa bisa wong urip saklawasé nganggo nurani sing bengkok?'

— Yen padha percaya karo pikirane dhéwé, ya bisa.

— Lan piye carane dheweke mbenerake nurani sing wis bengkok kuwi?

— Dhèwèké bisa mbeneraké yèn mikir kanthi andhap asor, ora percaya marang pikirane dhéwé, lan mbahas mau karo bapak rohani.

— Geronda, apa wong bisa nyimpangaké nuraniné mung amarga dhèwèké [kakehan] peka?

— Yen wis mbengkokaké nuraniné, tegese kamungkinan gedhé kepekaané ora ana gunané. Amarga sing wis rusak bakal nuntun marang karusakan luwih lanjut. Ana sing kandha, 'Aku iki wong sing peka,' nanging padha nambani wong liya kanthi kasar lan nyerang tanpa sebab.

— Geronda, apa wong sing asring mbenerake awake dhewe iku nduwé nurani sing wis dadi 'keras'?

— Sanajan wong sing nglakoni pembenaran dhiri ora sakabehe ilang swara nurani ing jero ati; dheweke ora kaku. Lan amarga dheweke ora kaku, dheweke ngrasakake lara amarga kaluputan dosane, banjur panglipur ilahi teka marang dheweke. Nanging wong-wong sing wis mbengkokaké nuraniné dadi atiné atos. Wong kaya ngono padha pamer babagan kejahatan sing wis ditindakake. Aku wis weruh wong-wong sing nyritakaké kejahatan sing wis ditindakké kaya padha ngagungkaké prestasi gagah berani. Amarga yèn ana wong sing nyempurnakaké nurani sing wis rusak, kuwi ora mung kebakalan; nanging kuwi luwih parah manèh. Sakwisé, nalika aku manggon ing Biara Stomion ing Konitsa,⁷² ana wong lanang teka lan kandha: "Aku pengin ngakoni dosa." — "Aku dudu imam," aku miwiti nolak, nanging dhèwèké terus meksa: "Ora, aku pengin nyritakaké iki marang kowé." Ana sawetara wanita sing lagi ngadeg ing sacedhaké, padha teka menyang biara kanggo nyembah reliq suci. "Kowe luwih becik lunga," ujarku marang para wanita mau. "Ora apa-apa, ayo padha tetep lan ngrungokake," kandha wong lanang kuwi, banjur miwiti nyritakake kisah jaman enomé: "Nalika aku isih enom, aku dikirim sinau dagang nggawe sepatu, nanging nalika lungguh ing bengkel saben awan, aku tansah ngantuk lan ketiduran. Kok ngono, takonmu? Amarga bengi, bareng karo kanca-kanca sing padha sembrono kaya , aku metu nyolong. Ing kecamatan kita, kepala polisi kecamatan iku wong sing pinter. Dheweke kandha marang kita: 'Apik tenan, kanca-kanca; saya peteng bengi, saya akèh sing bisa dipikolehi maling. Aku butuh loro wedhus jantan. Sisane kanggo kowe—apa wae sing isa kok gawa.' Ya, merga kahanané kaya ngono, kita mangkat, kaya sing diomongké, kanggo nyerbu omahé wong. Aku bakal mbusak topi coklatku, lan sing pisanan tak lakoni yaiku nggebuk moncongé asu nganggo cambukku—cambuk sing apik, digawe saka kayu cornel—banjur kita mlebu kandhang, milih loro wedhus jantan lan sapérangan wedhus betina sing isa kita angkut.

⁷² Konitsa — sawijining kutha cilik ing sisih kulon Yunani, ing ngendi Elder Paisios nglampahi masa cilik lan mudhané. — *Cathetan panerjemah*.

Anak wedhus mau diparingake marang pejabat distrik; kita ndhelikake wedhus ing kandhang kita dhewe, banjur tanpa suwe—kowe piye kira-kira?—pejabat distrik kuwi malah nglebokake kita ing sel! Nanging rungokna crita sakbanjure! Para petani sing wis weruh kita nyolong saka dheweke bengi iku langsung mlayu menyang kantor polisi esuk banget kanggo ketemu konstable distrik lan kandha: 'Si A lan si B wis nyolong kita!' — 'Apa maksudmu "si A lan si B"? Wong loro iku saiki lagi ana ing sel!' "Kowe teka arep nyebar fitnah bab wong liya?" Banjur dhèwèké lunga, nggebuk wong-wong mau nganti biru-biru!... Nanging iki ana crita sing arep tak critakaké: sawijining dina kita nemoni kowanan wedhus lan weruh penggembala—wong enom Vlashenok,⁷³ nanging kekuatane kaya sapi jantan—lan bapaké ana bareng. "Kepiye carané kita nyedhaki kowanan iki?" kancaku takon. 'Bakal nyebarake kita kaya korek api!' Korek api, kowe kandha? Ya wis... Aku njupuk bedhil potong saka pundhakku, nginceng bocah Vlasenko kuwi, lan—blam!—wis, bocah kuwi ambruk... Aku ngiket bapak tuwa kuwi ing wit pir nganggo tali... "Wah, tak kandha, kita entuk rampokan sing cukup akèh tenan ing kana!.." Lan dhèwèké nyritakaké kabèh mau marang aku kaya prestasi gagah, karo ngguyu! Kowé weruh apa sing bisa digawé niat sing rusak marang wong?

Lan ana polisi sing tak kenal, sing makarya ing Departemen Transportasi Panjara, ora bisa mandheg nangis amarga narapidana sing kudu diantar saka siji panjara menyang panjara liyane wis dijatuhi hukuman pati dening pengadilan militer amarga akèh tindak kejahatan lan banjur ditembak. Polisi kuwi banjur nggoleki sedulur-seduluré wong sing ditembak kuwi; dhèwèké nemokaké sawatara lan nyuwun pangapura marang wong-wong mau. Nanging salah siji seduluré si penjahat kuwi, sing manggon ing Amerika, ngirim wangsulan kaya ngéné: 'Wong kuwi kuduné wis ditembak suwé banget; akèh wong mesthiné isih urip!'

Apa sampeyan weruh bedane gedhe banget antarane kahanan pikiran polisi lan kahanan pikiran wong sing wis tak critakake mau? Sing sepisanan, nalika lagi tugas, mung nganterake penjahat menyang penjara lan nganggep awake dhewe salah amarga pati penjahat kuwi. Nanging sing kapindho, nyritakake kejahatan sing wis ditindakake kaya-kaya iku tumindak heroik, lan malah ngetokake kebanggaan bab kuwi!

Kabohongan ora nggawa tentrem marang wong

— Geronda, apa pandonga saka wong liya bisa mbantu wong yen, percaya marang pikirane dhewe, dheweke wis nggawe donya dhewe?

— Amarga dhèwèké wis nggawe donyané dhéwé, apa dhèwèké butuh pitulungan... Siji wong wis nggawe donya sakabèhé kanggo dhèwèké dhéwé! Kowé mikir kuwi perkara sing sepele? Pikirna iki: yèn ana wong sing nggawe donyané dhéwé liwat pikirane dhéwé, kowé mikir dhèwèké tentrem, apa dhèwèké rumangsa seneng? Kuwi goroh. Lan goroh nggawe wong tetep ing pepeteng. Bayangna ana wong sing kapeksa goroh kanggo nylametake tanggane. Senajan bisa nylametake saka pati, goroh iku isih setengah dosa. Kadhangkala wong sing niaté apik nggunakake goroh kanggo mbantu sawijining prakara lan nyingkiri godaan. Contoné, ana wong sing lagi lelungan spiritual teka menyang biara kanthi diam-diam, supaya ora ana sing ngerti, kanggo nyritakaké masalah kulawarga lan ngeculaké beban ing ati. Banjur, ayo kita anggep, adhine teka ing biara lan takon, 'Apa si anu wis teka kene?' Yen kowe ngomong jujur, kahanané bakal dadi rame, amarga adhine bakal kena masalah. Akibate, kowe kepeksa mangsuli: 'Aku ora ngerti.' Amarga yen kowe ngandhani yen wong kuwi wis teka, prakara kuwi malah bisa dadi kekerasan fisik. Sanajan saiki kita ora ngrembug kasus kaya ngono, isih perlu waspada, amarga yen kedadeyan kaya ngene telu utawa papat kaping, wong kuwi bisa alon-alon malah luwih adoh. Amarga wis kebiasaan goroh tanpa perlu, dhèwèké bakal ngowahi nuraniné. Dhèwèké bakal tekan titik nganti nyipta crita sakabèhé, lan sanadyan mangkono nuraniné ora bakal nyalahké dhèwèké. Banjur 'fabrication' kaya ngono dadi seni sejati.

⁷³ Warga Vlach iku sawijining klompok etnis Balkan sing manggon ing wewengkon pagunungan Yunani lan nganggo dialek Romawi. — *Cathetan panerjemah*

Pinter tenan sawetara wong nyambungake siji goroh karo goroh liyane – pancen wis nyempurnakake seni iki! Oh! Kanggo meyakake kowe bab apa wae, padha isa ngarang crita dawa sakabehe! Nalika semana, ana kenalanku sing teka menyang gubugku, digandheng karo sawetara warga desa saka bocah sing tak bantu. Bocah miskin iki nduwé akal waras lan atiné apikan, nanging dhèwèké wong males sing ora gelem kerja. Dhèwèké wis kebiasaan nganggur tanpa gawe apa-apa. Sak suwéné patang taun berturut-turut aku wis ngupaya golekaké dhèwèké pakaryan, lan wektu iki aku uga nyuwun marang warga désané: 'Mangga cobanen golekaké bocah kuwi pakaryan. Aku wis tau nyoba mbantu dhèwèké sadurungé. Aku malah ngirim dhèwèké marang sawetara kenalanku ing kutha Kastoria,⁷⁴ supaya dhèwèké bisa sinau dagang kulit, nanging dhèwèké mlayu saka kono. Lha, dhèwèké isih enom; bakal sayangé yèn dhèwèké kesasar. Dhèwèké mung nduwé ibuné; bapaké wis seda.' Krungu kabèh kuwi, sawijining kenalanku sing teka bareng karo wong-wong sing tak ajak ngomong, wiwit kandha marang wong-wong mau: "Ya, Bapa Paissius lan aku wis nyoba sak tenane golek magang kanggo bocah iku lan ngajari dadi tukang bulu. Lan kowe ngerti pira dhuwit sing tak sia-siakake kanggo telegram sing tak kirim menyang Kastoria marang wong-wong sing mulang dheweke, mung kanggo nglipur atine sawisé dheweke mlayu saka kono! Ya wis, aja dipikirake— kabeh iku wis kepungkur; luwih becik ora ngrembug bab kaya ngono. Aku wektu kuwi ngomong persis kaya ngono marang Bapa Paissios: 'Makam sing bakal mbenerake wong bungkok.' 'Apa gerangan sing diomongake!' pikirku, nanging aku ora ngucapake rasa kagetku, supaya ora ngremhake wong kuwi. Coba pikir! Sawise krungu bab bocah iki pisanan ing uripe, dheweke ngarang crita dawa babagan kepiye kita ngopeni pemuda iku bareng karo dheweke, kepiye, amarga kepengin nulungi, kita wis 'golekake dheweke pakaryan dadi tukang kulit' lan sapiturute! Dheweke ngomong nganggo nada nganti aku uga wiwit mikir [mbok menawa pancen bener]!

— Apa dhèwèké ngomong iki pas ngadhepi kowé?

— Pas ing pasuryanku. Lan ing ngarep wong liya uga.

— Lan apa sing dirasakaké?

— Aku kepingin weruh apa sing dirasakake! Nalika dhèwèké ngucapaké kabèh goroh kuwi, dhèwèké ngrasakké rasa seneng egois, sanajan sakwisé kuwi atiné disiksa rasa nyesel. Miturutmu, apa dhèwèké tentrem karo dhèwèké dhéwé?

— Lan nalika ana wong, nalika nyritakake sawijining kedadeyan, mbèdakake sakedhik...

— Ya, ngias sithik!...

— Apa dhèwèké nindakake kuwi amarga kesombongan?

— Ya, apa maneh? Wong ngomong bab apa wae kanthi mbèdakaké amarga kesombongan, amarga egoisme.

— Lan apa sing bisa mbantu wong kaya ngono mbenerake lakuné?

— Wong-wong kuwi kudu mandheg goroh. Kudu nyadari yèn goroh, sanajan ana kahanan sing ngurangi, isih setengah dosa.

— Geronda, apa sing kaya ngene bisa kelakon: kita diparingi pitulungan, nanging kita mikir yèn kita pantes nampa kuwi?

— Delengen, yen aku kandha marang kowe: 'Kowe, adhik, bisa nggayuh pangkat sang wali!' — banjur, nalika krungu tembung-tembung kuwi, kowe bisa wae mesem konyol sakedhap, nanging atimu ora bakal tentrem. Sing palsu ora nggawa katentreman marang manungsa. Kaya wong sing ora adil kuwi, nalika nindhes wong liya lan kandha, 'Iki kagunganku,' ora ana tentrem ing atiné. Delengen, wong Turki wis njupuk Konstantinopel pirang-pirang taun kepungkur, nanging nalika padha weruh wong Yunani teka ing , Konstantinopel, wong Turki krasa wis nyekel apa sing kagungané wong liya, lan padha katon kaya yèn sing duwé wis bali! Lan sanadyan padha wong Turki, lan pirang-pirang taun wis kliwat!

⁷⁴ Kastoria – sawijining kutha ing sisih kulon Yunani, pusat utama pangolahan bulu. – *Cathetan penerjemah.*

Nurani sing resik maringi kapastian sing ora bakal keliru

Kanggo wong, ora ana sing luwih penting tinimbang nurani sing resik. Yen nuranimu ora nyalahke kowe amarga ora nindakake apa sing sejatine bisa kowe lakoni, iku bab sing apik banget. Ing kahanan kaya ngono, wong nduweni kabungahan batin sing tansah ana, lan sakabehe uripe dadi perayaan, pesta. Kabungahan batin iki maringi wong kekuwatan rohani.

— Geronda, kepiye carane kita bisa ngerti manawa tumindak kita nyenengake Gusti Allah?

— Siji wong nduwé swara batin.

— Apa swara batin dhéwé wis cukup, utawa kesaksian saka wong liya uga perlu?

— Aku ngomong babagan wong sing nuranine resik, dudu wong sing wis ngrusak nuranine. Nurane sing resik maringi swara batin sing ora bakal kliru. Ing kahanan iki, wong nduweni pangarep-arep lan kandha kanthi andhap asor: 'Aku ora pantes mlebu Swarga; aku pantes nampa sangsara langgeng; nanging aku pracaya yen katresnan lan sih-rahmaté Gusti ora bakal ninggalaké aku.' Dhèwèké ngrasa kuwi amarga dhèwèké ngupaya; dhèwèké ora mung lungguh diam, nanging terus nenangaké pikirane nganggo tembung: 'Gusti bakal nylametaké aku.'

Nurani iku prakara kang medeni! Ora ana geni kang luwih nyengat, ora ana sangsara neraka kang luwih gedhe tinimbang kobongé nurani. Siksa nurani iku ulat kang paling medeni lan paling nyiksa kanggo manungsa. Wong-wong sing ana ing neraka bakal nandhang sangsara langgeng, amarga padha bakal disiksa dening pikiran yèn wis ngorbanaké berkah swarga mung kanggo sawetara taun cendhak uripé ing donya, sanadyan taun-taun ing donya kuwi kebak rasa nyiksa ati lan sesak ing jeroné.

Kajaba iku, hawa napsu wong-wong sing nandhang sangsara ing neraka ora bakal nemu kepuasan, lan iki bakal dadi sangsara liyane kanggo dheweke.

— Geronda, kepiye ing praktiké sawijining biksu bisa ngalami 'mati suri' saka nurani?

— 'Martiirdom' saka nurani ora mung kanggo biksu; iku kanggo kabèh wong. Luwih saka kuwi, biksu uga nandhang sangsara manis saka tapa brata. Nanging sejatine, kanggo wong sing nindakake tapa brata kanthi bener, ora ana sing diarani 'martiirdom' saka nurani. Amarga saya gedhé sangsara rohani sing dirasakaké wong—tegesé, saya nyeri atiné, apa amarga kotorané dhéwé utawa amarga melu nandhang sangsara karo Gusti—maka saya gedhé panglipur ilahi sing ditampa. Yen nurani wong tentrem, sanajan lagi ngrasakaké sedhih, susah, lan sapituruté, dhèwèké ngrasakaké panglipur ilahi ing jeroné atiné.

Bab 3.

Bab Kaperluan Observasi Diri lan Pangawikan Diri

Pemeriksaan dhiri

Ing tentara, ing korps sinyal, kita duwe jaringan pemantauan radio, lan operator radio duwe bagan identifikasi [kanggo mbedakake antarane stasiun radio kanca lan mungsuh]. Kita ngawasi stasiun radio lan bisa mbedakake sing endi mungsuh lan sing endi kita, amarga kadhangkala operator radio mungsuh nyusup menyang komunikasi antarane stasiun kita. Kanthi cara sing padha, saben wong kudu ngawasi pikiran lan tumindaké dhéwé kanggo mriksa apa wis cocog karo paugeran ing Injil. Wong kudu nyadari kaluputané dhéwé lan ngupaya mbeneraké. Sawise kabèh, sapa waé sing nglilani kaluputané ora kasil diweruhi utawa gagal merenung babagan kakurangane nalika wong liya nunjukaké, ora bakal bisa maju ing babagan rohani.

Pemeriksaan dhiri iku paling migunani saka kabèh wujud sinau. Wong bisa maca akèh buku; nanging, yèn dhèwèké ora merhatiin dhiri dhéwé, kabèh sing wis diwaca ora ana gunané. Nanging yèn dhèwèké merhatiin dhiri dhéwé, paédah sing dipikolehi gedhé banget, sanajan mung maca sethithik. Ing kahanan kaya ngono, tumindak lan tingkah laku wong mau dadi luwih alus — apa waé sing ditindakké.

Yen ora, dheweke nggawe kesalahan serius tanpa nyadari. Nalika ana tamu teka ing kalivaku, aku nggawa balok kayu saka ujung liyane pekarangan supaya padha lungguh. Lan aku wis weruh, nalika padha lunga, wong-wong malah ora mikir sapa sing bakal nggawa tunggul-tunggul mau bali menyang panggonané. Utawa, nalika padha weruh aku nggawa siji tunggul kanggo dheweke lan padha nyadari yèn iku ora cukup kanggo kabèh wong lungguh, para tamu isih ngenteni nganti aku nggawa tunggul-tunggul liyane. Nanging yen wong-wong kuwi mandheg sedhela lan mikir, banjur kandha, 'Ana limang utawa enem wong kene; mesthi Bapak ora perlu nggawa tunggul wit saka ujung pekarangan liyane kanggo kita kabeh,' — banjur saben wong njupuk siji tunggul, mesthi padha cepet-cepet nggawa menyang panggonan sing dibutuhake.

— Geronda, salah siji sedulur wadon sing isih enom takon marang aku: 'Minangka biksu anyar, apa sesepuh tau kendho ing perjuangane? Apa dheweke ora tau duwe pikiran "kiri"? Apa dheweke ora tau kecemplung ing sikap ngadili wong liya?'

— Yen ana kahanan kaya ngono ing perjuanganku, utawa kapan wae aku disupeki, aku ora maringi akses tanpa wates marang kabeh iku.

— Geronda, apa tegese 'a free pass'?

— Maringi kaluputan lan pelanggaran 'kebebasan tanpa wates' tegesé nglirowakaké. Ya iku, nyoba supaya kesadaran marang kaluputan kuwi ora nyentuh jiwa, nanging mung 'ngliwati' waé. Yen lemah malih dadi watu lan atos, sanajan udan banter, banyu ora bakal nyerep. Kahanan sing padha kelakon marang wong sing maringi kaluputan lan pelanggarané 'kebebasan tanpa wates'. Awaké wong kaya ngono atiné dadi atos amarga ora peduli, lan apa waé sing diomongaké marang dhèwèké, apa waé sing kelakon marang dhèwèké, ora ana pangaribawa; tegesé dhèwèké ora ngrasa salah lan ora nuduhaké tobat. Nalika aku [minangka pamula] ngerti yèn ana wong sing nyebut aku, umpamané, munafik, aku ora kandha: 'Muga-muga dhèwèké kena laknat, amarga ngomong kaya ngono,' nanging aku nyoba nggoleki alesan sing ndadèkaké dhèwèké ngomong kaya ngono bab aku. 'Ana sing ora bener kéné,' pikirku, 'wong iki ora sing salah; aku dhéwé sing kurang waspada, mènèhi alesan marang dhèwèké, lan dhèwèké salah paham tumindakku.' Dheweke ora bakal ngomong kaya ngono tanpa sebab. Yen aku wis waspada lan tumindak wicaksana, dheweke ora bakal salah paham tumindakku kaya ngono. Aku wis nindakake salah marang tanggane lan bakal tanggung jawab marang Gusti Allah. Lan langsung aku nyoba nggoleki ing endi aku salah lan mbenerake. Kanthi tembung liya, aku ora nyelidiki kenapa wong kuwi ngomong kaya ngono bab aku: apa amarga iri, cemburu, utawa amarga dheweke salah paham karo apa sing dirungokake saka wong liya. Pitakonan kuwi ora dadi perhatianku. Lan saiki, ing kabeh kasus sing padha, aku tumindak kaya ngono. Contone, yen ana wong ngomong tembung kasar marang aku, aku malah ora bisa turu. Lan yen pancen kahanané kaya sing diomongké, aku bakal kuciwa lan nyoba mbeneraké dhiri. Nanging sanajan kahanané ora kaya sing dipikiraké lan diomongké wong kuwi, aku isih bakal kuciwa, mikir yèn aku sing salah kanthi cara tartamtu, amarga aku kurang waspada lan nuntun tangganku menyang dalan sing salah. Aku ora nyalahake kabeh marang tanggane: aku mikirake piye Gusti Allah bakal ngadili tumindakku, tinimbang piye tumindakku katon ing mata wong.

Yen wong ora mriksa apa sing kedadeyan kaya ngono, ora ana sing bakal migunani kanggo dheweke. Wong asring kandha: 'Wong kuwi wis kelangan kendali marang awake dhewe.' Apa kowe ngerti kapan wong kelangan kendali marang awake dhewe? Nalika dheweke ora ngawasi awake dhewe. Yen wong ora waras tenan lan mulane ora bisa ngontrol awake dhewe, ana kahanan kang ngurangi kesalahan. Nanging, ora ana kahanan kang ngurangi kesalahan kanggo wong sing ora duwe masalah kesehatan mental nanging gagal ngontrol tumindak amarga ora ngawasi awake dhewe.

Pelajaran saka kegagalan kita

Nalika kowe njelajah dhiri pribadimu, bakal banget mbiyantu yen kowe mriksa uripmu saka wektu ke wektu: saben langkah, diwiwiti saka jaman cilikmu. Iki perlu supaya kowe bisa weruh ing endi kowe biyen, ing endi kowe saiki, lan ing endi kowe kudune. Yen kowe ora mbandhingake jaman kepungkur karo saiki, kowe ora bakal nyadari manawa sanajan kowe ana ing kahanan sing lumayan becik, kowe isih durung ana ing panggonan sing kuduné kowe tekan... Sampeyan ora bakal nyadari yen sampeyan nyebabake Gusti sedhih. Nalika wong isih enom, dheweke duwe alesan yen kondisine ora pati apik. Nanging, dheweke ora duwe alesan yen, sawise suwe ninggalake masa enom, dheweke tetep ing kahanan sing padha utawa ora nggawe kemajuan sing cukup.

Luwih akèh taun sing kliwat, luwih wong kudu dadi mateng sacara rohani. Lan kanthi migunakaké piwulang saka jaman kepungkur kanthi becik, kita maju kanthi luwih yakin lan andhap asor. Asring, malah pasang surut ing perjuangan rohani mbantu wong ngetutaké dalan rohanié menyang Swarga kanthi wohé lan yakin.

Bocah cilik nalika sinau mlaku iku lumrah banget tiba ngglundhung mudhun tangga, kepalane nabrak pegangan tangga, munggah kursi nganggo sikile banjur tiba saka kursi. Bocah cilik kuwi ora nyadari yèn nalika munggah kursi nganggo sikilé lan ngadeg ing pinggiré, dhèwèké bakal tiba bareng kursi kuwi. Nanging, nalika dhèwèké saya gedhé, bocah kuwi entuk pengalaman, tambah dewasa lan dadi luwih waspada. 'Wektu pungkasan,' pikiré, 'aku munggah ing kursi lan tiba. Aku ora bakal nindakake kuwi maneh.' Kaya ngono uga ing perjuangan [spiritual] kita: kanthi merhatosi tenanan kabèh sing kelakon lan migunakaké kabèh mau kanggo kabecikan, kita entuk pengalaman, sing banjur maringi pitulungan sing gedhé.

Aku kelingan nalika ing omah kita ing Konitsa, kita duwe enem jaran: jaran diwasa lan anak jaran. Nalika semana, aku kebeneran mimpin jaran-jaran kita nyabrang jembatan saka balok kayu. Salah siji balok wis bosok, lan sikil jaran enom umur patang taun tenggelam ing antarané balok lan papan. Sawisé kuwi, aku ndandani jembatan kuwi, ngganti kabèh balok lan papan sing bosok nganggo sing anyar lan kukuh. Nanging saben aku nggawa jaran-jaran nyabrang jembatan kuwi, jaran cilik sing tau kecemplung kuwi dadi ora tenang, nggeleng-nggeleng sirah, banjur mbebasake tali kekangé lan mlayu, utawa mlumpat sakjumptut menyang sisih liya jembatan. Delengen: yen kewan sing ora bisa ngomong—jaran umur patang taun—nggunakake pengalamane lan ngindhari nginjak ing jembatan sing biyen tau ambruk, sepira maneh manungsa kudu nggunakake piwulang saka kesusahané dhéwé!

Kita kudu nahan mungsuh ing siji panggonan lan nyerang dhèwèké

— Geronda, aku durung bisa nresnani andhap asor, pangorbanan dhiri, utawa nampa ketidakadilan...

— Ora persis kaya sing kok kandhakake. Aku ora kuwatir [bab kowe], amarga aku weruh yen rasa prihatin sing sehat wis ngakar ing atimu. Kowe bakal enggal bebas saka hawa napsumu, amarga kowe wis miwiti 'nyekel awakmu dhéwé ing tindakane'. Lan iki luwih mbantu tinimbang apa waé. Sapa waé sing 'nyekel awaké dhéwé ing tindakane' bakal mbuwang dhiri lawasé lan miwiti lumaku ing dalan rohani sing bener. Diri lawas kita ngrampok apa sing diasilake dening diri anyar. Kanthi sinau nyekel diri lawas kita nalika lagi tumindak, kita uga nyekel kabeh maling liyane sing ngrampok kabecikan sing diparingake Gusti marang kita. Kanthi mangkono, kasugihan rohani kita tetep ana ing kita.

— Geronda, piye yen aku kuwatir banget bab kesalahan sing wis tak lakoni, contone ngomong kasar marang salah siji biarawati—apa kuwi bakal ana manfaat kanggo aku?

— Iku bakal dadi manfaat kanggo kowe, nanging kowe kudu ati-ati supaya ora kakehan, ora ngluwahi wates sedhih sing lumrah. Rasa sedhih, nanging bareng karo sedhih kuwi, rasa seneng uga,

amarga kowe wis diparingi kasempatan sing becik kanggo ngenali lara sing wis muncul lan mariake. Pikirna kaya ngene: 'Amarga aku kasar marang adhiku lan tumindak ala marang dheweke, iku ateges ana hawa napsu sing ndhelik ing jeroku. Lan saiki aku diparingi kesempatan sing apik: hawa napsu kuwi wis muncul supaya aku bisa ndeleng lan mbenerake.' Nanging, mesthi wae, kowe uga kudu nyuwun pangapura marang adhimu. Kegagalan-kegagalan iki mbantu kowe luwih ngerti awakmu dhewe. Kabeh mau muncul ing lumahing, lan sethithik demi sethithik, pakaryan migunani [ing dhiri dhéwé] bisa rampung. Pikirna iki: sanajan dhokter kadhangkala menehi pasien macem-macem zat supaya gejala laraé katon lan diagnosa sing bener bisa ditindakake. Contoné, pasien diwenahi gula, banjur conto getih dijupuk kanggo dianalisis supaya bisa dideleng apa kadar gula ing getihé wis munggah.

Ing perang rohani, kita kudu ngenali 'koordinat' titik-titik ringkih ing watak kita — kekurangan kita — banjur ngupaya nyerang titik-titik kasebut. Iki kaya ing perang: nalika nindakake pengintaian ing wilayah tartamtu, kita nandhani ing peta panggonan mungsuh dumunung utawa benteng-benteng sing bisa dadi panggonan kanggo nyerang kita. Lan banjur kita ngawasi panggonan-panggonan kasebut kanthi tliti. Amarga, ngerti persis ing endi mungsuh ana nggawe kita bisa obah kanthi yakin. Komandan militer mbukak peta lan kandha: 'Mungsuh ana ing kene lan ing kene. Dadi kita kudu ngrebut bukit iki lan kuwi ing wektu sing pas.' Kita kudu ngirim pasukan tambahan ing kene, lan ing kene kita butuh jinis senjata kaya ngene lan kaya ngono.' Tegese, ngerti panggonan mungsuh ngidini kita nyusun rencana. Nanging, kanggo ngerti iki, kita kudu waspada lan nindakake pengintaian [ing teater operasi]. Kita ora bisa santai kene.

— Geronda, endi sing luwih apik: nalika wong nyadari kekurangané dhéwé, utawa nalika wong liya sing nunjukaké?

— Apik yen ana wong sing nyadari kaluputane dhéwé, nanging sanajan wong liya nunjukake, dhèwèké ora kena nesu. Wong kudu nampa celaan saka wong liya kanthi bungah. Amarga, wong isa ndeleng awake dhéwé kaya sing dikarepake, tinimbang kaya kahanané saktenané.

— Geronda, apa wong liya saka njaba ndeleng aku luwih cetha tinimbang aku ndeleng diriku dhéwé?

— Yen kowe kepéngin, kowe bisa ndeleng awakmu dhéwé luwih cetha tinimbang wong-wong sing cedhak karo kowe. Kanthi tembung liya, luwih gampang kanggo wong ngenali reaksi dhéwé marang sawijining prakara utawa kesalahan tartamtu lan nemtokake sababé, déné pengamat saka njaba nggayuh kesimpulan babagan tanggané adhedhasar prasangka dhéwé.

— Geronda, apa bisa ana wong, nalika ngupaya ndeleng awake dhewe kaya saktenane, ora kasil nggayuh kuwi?

— Inggih. Yen ana rasa bangga ing upaya wong, dheweke ora bakal bisa ndeleng awake dhewe kaya apa sing saktenane.

Kita kudu ndeleng wong liya kaya cerminan

Wong ndeleng awake dhewe ing cahya sing luwih apik nalika ndeleng wong liya kaya cermin. Gusti wis maringi saben wong kado sing dibutuhake kanggo kapentingané dhéwé — ora preduli apa wong iku migunakaké kado kuwi kanggo kabecikan utawa ora. Yen wong migunakaké kado sing diparingaké mau kanthi wicaksana, dhèwèké bakal nggayuh kasampurnan. Kekirangan kita — apa sing kita entuk amarga kecerobohan dhéwé utawa sing diwarisaké saka wong tuwa — uga dadi pérangan saka jati diri kita. Saben kita kudu nglakoni perjuangan sing perlu kanggo mbebasaké dhéwé saka kekirangan kasebut. Nganti kita bébas saka kuwi, kita kudu 'ndelok' kekirangan tangga teparo lan nimbang posisi kita. Contone, nalika ndeleng cacat tartamtu ing tangga teparo, kita kudu langsung kandha: 'Ayo tak delok, mbok menawa aku uga nduwé cacat sing padha.' Lan yen pancen kita nemokake cacat iki ing awak dhéwé, kita kudu miwiti perjuangan kanggo ngilangi cacat kuwi.

— Geronda, piye yen ana pikiran sing kandha yèn aku ora nduwé cacat kaya ngono—kaya piye aku kudu nanggapi?

— Wangsulane kaya ngene: 'Aku duwe kaluputan liya sing luwih gedhe. Dibandhingake karo kaluputanku, kaluputan tanggane iki cilik banget.' Amarga kadhangkala kaluputanmu pancen luwih cilik, nanging kowe uga ora duwe akèh kahanan sing ngurangi kesalahane. Yen wong mriksa awake dhewe kaya ngono, dheweke bakal weruh yen cacate dhewe luwih gedhe tinimbang kekurangan tanggane. Lan banjur dheweke wiwit weruh kabecikan tanggane uga. 'Ayo tak deleng,' kandha wong kuwi, 'apa aku duwe kabecikan iki? Ora. Aduh, aduh, aduh! Sepira adoh aku isih saka kahanan [spiritual] sing kuduné tak capai!' Kanthi nindakake pakaryan iki, wong nampa pitulungan saka kabèh, owah — ing teges paling apik — lan dadi luwih becik. Dhèwèké éntuk manfaat saka para wali, éntuk manfaat saka para askét, lan malah éntuk manfaat saka wong-wong ing donya iki. Contone, nalika ndeleng carane wong donya ngutamakake wong liya tinimbang awake dhewe lan ngorbanake awake dhewe, wong Kristen sing nindakake pakaryan rohani kaya ngono kandha: "Apa aku duwe ketelakan kaya ngono? Ora ana kesempatan! Nanging aku kudune dadi wong rohani!" Mula saka iku, dheweke nyoba niru kabecikan sing wis dideleng. Kita—tegesé kabèh manungsa—duwé akèh gawéan sing kudu ditindakake! Gusti sing Apik ngatur kabèh kanthi wicaksana banget kanggo kabecikan kita dhéwé.

Wong sing pancen ngerti dhiri duwé andhap asor

— Geronda, aku biasane mung nyadari kesombonganku sawisé kedadéyan, sawisé aku wis kecemplung ing dosa iki.

— Tantangane yaiku kowe kudu nyadari sadurunge tiba. Yen ana wong sing ngandhani kowe wis nindakake kabecikan, aja kroso wareg. Aja nganti pujian kuwi nempel utawa nyantol marang kowe.

— Lan apa sing bisa mbantu aku ing bab kuwi?

— Pangawikan dhiri. Yen wong wis ngerti dhiri, iku wis rampung. Sawisé kuwi, pujian dadi kaya benda asing: ora nempel maneh. Contone, yen ana wong ngerti yèn dhèwèké iku mlarat, pikiran yèn dhèwèké iku raja ora bakal nempel marang dhèwèké. Yen kowe mbayangaké awakmu dadi putri, kuwi ateges kowe cacat mental.

— Lan yen aku wis siyap sadurunge ora nampa pujian, apa kuwi bakal mbantu aku ing perjuangan sing lagi kita omongake?

— Mesthi wae, kowe kudu nyoba supaya tansah siyap. Nanging, kadhangkala kowe bakal kasil ing bab iki, lan kadhangkala ora. Tugasmu yaiku ngerti awakmu dhéwé. Tanpa ngerti awakmu sing lawas, wong Kristen ora bisa ngendhekaké awaké dhéwé. Mula saka iku, pambelah spiritual saka atom [egoisme]-é—sing perlu kanggo mlebu orbit spiritual—ora bisa kelakon. Lan mula, wong iku tetep ana ing orbit donya.

— Geronda, critakna, apa pangertosan aku marang dhiri iki bisa keliru?

— Lha, kita iki ora ngomongake bab kahanan pikiran sing keliru. Sapa wae sing nduweni pangerten sejati marang awake dhewe, iku nduweni andhap asor. Lan nalika wong dadi andhap asor, sih rahmat Gusti mesthi bakal teka.

Wong sing nindakake pakaryan sing perlu kanggo ngerti dhiri kaya wong sing nggali jero ing lemah lan nemokake mineral ing kana. Luwih jero kita nyilem ing pangertosan dhiri, luwih andhap asor kita ndeleng dhiri kita. Kanthi mangkono, wong dadi andhap asor, nanging tangan tengené Gusti tansah ngangkat dhèwèké. Lan nalika wong pungkasane ngerti dhiri, andhap asor dadi kahanané, lan Rahmaté Gusti mesthi nduwé hak kanggo 'nganyari sewa'-é [ing atiné]. Kesombongan ora bakal ngancam wong kaya ngono. Nanging wong-wong sing ora nglakoni proses kaya ngono ing jeroné atiné terus-terusan nambah-nambah sampah ' ' [spiritual]-é, nggedhekaké tumpukan sampahé;

sawatara wektu padha lungguh kanthi bangga ing pucuké, nanging pungkasane bakal ambruk mudhun.

Kita kudu ngerti apa sing ngganggu kita

— Geronda, aku kerep weruh kaluputan wong liya lan ngadili.

— Apa kowe ngerti apa sing ngganggu kowe?

— Ora.

— Mulané kowe ngerti lara wong liya. Yen kowe ngerti lara awakmu dhéwé, kowe ora bakal ngerti lara wong liya. Aku ora ngomong kowe ora kena ngrasakaké lara wong liya, nanging kowe kudu mandheg merhatosaké kakurangane. Yen wong ora nggarap awake dhewe, Kuwasa Ala bakal golek gawéan kanggo dheweke, lan wong kuwi bakal nggatekake wong liya. Nanging, kanthi nggarap awake dhewe, wong bakal ngerti awake dhewe lan tanggane. Yen ora, kanthi gagasan sing salah, kanthi nyimpulake bab awake dhewe kanthi keliru lan nerapake kriteria sing padha marang wong liya, wong kuwi uga bakal salah nalika ngadili wong liya.

— Geronda, apa sing paling mbantu wong supaya bisa luwih maju?

— Sepisan lan kang paling utama, karsa, kepinginan. Karsa, kepinginan [kanggo ngapikake] iku, kanthi siji teges, wiwitan sing apik. Banjur wong kudu nyadari yèn dhèwèké lara lan miwiti ngonsumsi 'antibiotik' [spiritual] sing cocog. Amarga yèn wong sing lara [fisik] ndhelikaké laraé, ing sawijining wektu — malah ora disangka déning dhèwèké dhéwé — dhèwèké bakal ambruk kaya keserang, lan perawatan medis ora bakal ana gunané manèh.

Ayo dianggep ana wong sing ngerti yèn dhèwèké rawan kena tuberkulosis, lan mulané dhèwèké ora nduwé napsu mangan. "Ngapa kowé ora mangan?" pitakoné wong-wong marang dhèwèké. "Oh," wangsulane, "aku ora kepéngin mangan iki!" Banjur dhèwèké wiwit kelangan tenaga lan meh ora kuwat narik sikilé. "Ana apa kowe? Kenapa kowe meh ora bisa mlaku?" pitakoné wong-wong kaget. "Ya," wangsulane, "aku seneng mlaku alon-alon. "Ngapa aku kudu kesusu kaya wong edan!" Dhèwèké ndhelikaké yèn kekuwatane wis suda lan mulané dhèwèké meh ora bisa obah sikilé. Banjur dhèwèké wiwit batuk. "Ngapa kowe batuk?" pitakoné wong-wong. "Iki mung alergi!" wangsulane. Dheweke ndhelikake kasunyatan yèn panyakit TBC wis nyerang paru-paruné lan kondisiné parah banget. Sawisé sawatara wektu, pasien wiwit batuk getih. "Apa kuwi?!" wong-wong sing ditresnani padha takon. "Ora apa-apa," jawabé, "iku mung radang selaput tenggorokan!"

— Geronda, apa manungsa nindakake kabèh iki mung supaya laraé ora katon déning wong liya?

— Ya, dhèwèké tumindak kaya ngono kanggo ndhelikaké lara. Mula dhèwèké ndhelikaké terus-terusan, banjur tuberkulosisé maju dadi wujud sing parah banget. Paru-parune bosok, getih mili saka tenggorokane kaya saka pipa sing pecah, dhèwèké ambruk, lan wong-wong sakupenge padha ngerti yèn dhèwèké lara. Nanging, lara kuwi wis tekan tahap sing ora gampang disembuhake. Nanging yen wiwitane lara, dhèwèké nyadari yèn panyebabé, umpamané, suhu awaké rada munggah iku tuberkulosis tahap awal, lan gelem diobati, dhèwèké mesthiné bakal dadi luwih séhat tinimbang wong sing séhat. Kahanan sing padha uga kelakon ing urip rohani: sapa waé sing mbeneraké napsuné pungkasané bakal kapengaruh déning setan, lan iki ora bakal luput saka perhatian. Apa kowe ngerti apa sing kelakon nalika wong kapengaruh déning setan? Wong sing kapengaruh déning setan dadi pait, malih dadi kéwan, ngadeg kaya kéwan, ngomong marang wong liya kanthi kasar lan ora isin, lan nolak pitulungan saka sapa waé.

Mula saka iku, dhasaré kabèh ana ing manungsa sing dhisik ngenali lara lan bungah amarga wis nyadari kuwi. Sawisé kuwi, dhèwèké kudu gelem diobati lan ngombe obat sing cocog. Luwih saka kuwi, dhèwèké kudu matur nuwun marang dhokteré — bapak rohani utawa sesepuhé — lan ora nolak dhèwèké. Contone, sawijining pasien nampa transfusi getih: dhèwèké ngulur lengené marang dhokter, ngidini uraté ditusuk, ngrasakaké lara, nanging sabar amarga dhèwèké ngerti yèn transfusi

kuwi bakal mbantu. Lan sepira sangsara wong sing ngalami operasi! Nanging, sanadyan ngrasakake sangsara, pasien sarujuk dioperasi supaya mari.

— Geronda, yen aku ngerti, contone, celaan sing tegas saka wong liya iku kanggo kabecikanku, kenapa aku ora nampa celaan kuwi minangka bab sing nyenengake?

— Ya wis, mbok menawa kowe ora nemokake apa-apa sing nyenengake ing omongan kaya ngono. Nanging apa kowe paling ora nyadari yen kowe tumindak salah?

— Ya, aku ngerti kuwi.

— Ya, yen kowe ngerti, kuwi wis ana gunané. Delengen: pasien luwih gelem ngombe pil sing pait tinimbang permen sing legi, amarga dheweke ngerti yen pil kuwi bakal maringi manfaat. Tanpa ngombe obat pait, pasien ora bakal mari. Wong kudu ngenali kelemahane dhewe lan ngombe obat [spiritual] sing cocog, supaya Kristus bisa nguwatake dheweke.

Bab 4.

Babagan kepiye kasadharan kita marang kasalahan kita dhéwé nggerakake Gusti supaya welas asih

Ngakoni kasalahan

— Geronda, Abba Isaac kandha yèn ing pandonga wong kudu krasa kaya bocah.⁷⁵

— Ya, kudu krasa kaya bocah, nanging bocah sing ora nurut. Kudu nyadari yen wis nglarani ati Bapaké, lan nangisi kuwi. Banjur bakal ngrasakaké kelembutané Gusti. Ora kena ngomong: 'Aku iki bocah, mula Gusti mesthi tresna lan ngapura aku, supaya aku bisa nglakoni macem-macem polah nakal.'

— Geronda, aku maca ing tulisané Santo Gregorius saka Nyssa yèn kanggo nyebut Gusti 'Bapak', kita kudu nggayuh tanpa napsu; yèn ora, iku 'ngina lan ngremehake'.⁷⁶

— Aja kuwatir, anakku. Santo nulis iki kanggo wong-wong sing urip santai lan dosa. Nanging, yen nalika dosa, wong iku nyadari kesalahane kanthi jero, dheweke bisa nyebut Gusti 'Bapa'.

— Geronda, aku rumangsa duwe utang gedhe marang Gusti, lan iki marakake aku lara.

— Wiwit kowe rumangsa duwe utang marang Gusti lan kanthi andhap asor ngucap, '*Aku wis dosa, ya Gustiku*,' Gusti ngapura kowe, nulungi kowe lan maringi sih-rahmaté. Lan yèn pati teka nalika kowe ana ing kahanan iki, kowe bakal slamet. Lha, kowe ora mung nyebut awakmu minangka wong kang nduwé utang nalika ing wektu sing padha terus-terusan mlebu dalan sing licin. Ora — kowe lagi ngupaya. Kowe ora ana ing kahanan setan — muga-muga Gusti ora kersa! Amarga kanthi pitulungan Gusti, ing kéné ing biara, kabèh para biarawati, apik utawa ala, padha ana ing kahanan tobat. Malih, mangertèni iki: kanthi ngrasa ora pantes sakabehe, wong rohani nampa Rahmat Ilahi. Amarga pangerten bab dosa dhéwé iki dadi wudhu rohani tumrap wong kuwi.

⁷⁷Nalika ana wong sing ngomong karo aku kanthi lara bab awake dhewe: 'Aku iki, iku, lan liyane,' aku bungah, amarga yen wong ngakoni kaluputane, dheweke bakal bebas saka iku. Saklawasé, ing Gunung Athos, aku nemoni gubug ing ngendi ana wong sing manggon bareng kucing lan asu. Amarga wedi kobongan, dhèwèké malah ora gelem nyalakaké geni kanggo anget. Wong iki wis dilalekaké lan ditinggalaké kabèh wong! Aku krasa prihatin marang dhèwèké, nanging nalika aku miwiti nyatakaké rasa prihatinku, dhèwèké m : "Aja ngasihani aku, biksu. Aku kudu nandhang sangsara. Yen kowé ngerti sepira akèh ala sing wis tak lakoni, kowé ora bakal ngasihani aku. Malah

⁷⁵ Cf. Panutan Asketik Bapa Kita Isaac saka Suriah, ing Karya Suci Bapa Kita Isaac saka Suriah. Moskow, 1993. kaca 97.

⁷⁶ St. Gregorius saka Nyssa. Babagan Pandonga. Khotbah II, PG 44, 1141 A; cf. *St. Gregorius saka Nyssa*. Karya. Bagéan I. // Karya Para Bapa Suci ing Terjemahan basa Rusia, diterbitake dening Akademi Teologi Moskow. Jilid 37. Moskow, 1861.

⁷⁷ Ing taun 1994

kahanan panggonanku saiki kakehan apik banget kanggo aku." Nanging apa Gusti ora bakal nyedhiyakake panyelamatan kanggo wong kaya ngono—ora preduli dosa apa waé sing wis ditindakake ing jaman kepungkur? Bubar iki, nalika aku dirawat ing rumah sakit, ana sawijining wanita sing nyedhaki aku sing lengené kebak bekas transfusi getih nganti medeni banget kanggo dideleng! Ora ana siji waé kulit sing sehat sing isih katingal! "Ora ana sing apik ing aku," ujare dhèwèké marang aku, "mbok menawa Gusti bakal welas asih marang aku lan nggawa aku menyang swarga. Soalé aku nduwé cacat kaya ngéné, kekurangan kaya ngéné..." — lan dhèwèké nyalahké dhéwé amarga akèh banget kekurangan sing béda-béda. Pira alusé dhèwèké ngadili dhéwé! Aku durung tau weruh wong liya ana ing kahanan kaya ngono!

— Geronda, aku krungu ana wong kandha: 'Aku mikir yèn [nalika ngadili wong] Kristus bakal nglakoni marang kita kanthi welas asih.' Apa iki pikiran sing bener?

— Yen ana wong sing nduwèni andhap asor banget, sing ngakoni kesalahane, ngrasakaké rasa salah sing jero lan nandhang sangsara, mula Kristus bakal 'nglakoni' marang wong mau kanthi welas asih lan ngapura. 'Anakku,' Kristus bakal kandha marang wong iki, 'mandheg mikir bab iki. Kabeh iku wis ana ing jaman kepungkur sing ora bisa dibalekake.' Nanging, yen wong tanpa nyadari kesalahane nglipur awake dhewe kanthi mikir yèn Kristus bakal 'nglakoni' marang dheweke kanthi welas asih lan ngapura, iki banget mbebayani. Apa iki ateges Kristus bakal ngganjar wong-wong sing dosa?

Pangerten sejati marang dhiri dhewe nggerakake Gusti Allah marang welas asih lan maringi kita pitulungan ilahi lan kabungahan swarga. Nanging, yen kita bisa nampa pitulungan tanpa ngerti dhiri kita dhewe, Gusti Allah ora bakal nuntut iki saka kita.

— Geronda, sampeyan kandha 'pangerten dhiri sejati'. Apa ana sing diarani pangerten dhiri palsu?

— Inggih, menawa bisa, kanthi nduwèni pangerten sing kliru babagan jati dhiri, wong bisa mbeneraké awaké dhéwé lan ngendhokaké nurani. Mula, nalika aku kandha yèn wong wis nyadari kesalahane, maksudku yèn dhèwèké paling ora nyoba sethithik kanggo mbeneraké awaké dhéwé. Contone, aku utang marang kowe limang atus ewu drachma. Nalika ketemu kowe, aku kandha: 'Aku utang limang atus ewu,' nanging mbayar utang kuwi ora ngganggu aku; aku mung ngakoni yen aku utang. Sawise sawetara wektu, aku kelingan maneh lan kandha marang kowe maneh: 'Ya, ya, aku utang.' Nanging iki ora ateges pangerten sejati [bab utang]. Nalika wong pancen nyadari yèn dhèwèké nduwé utang, dhèwèké ora bisa tentrem: dhèwèké golek cara kanggo mbayar. Lan ing kéné, dhèwèké ngucapaké tembung, 'Aku nduwé utang marang kowé,' kanthi nada sing marakaké sing diutangi ngerti yèn mbayar utang iku dadi perhatian sejati kanggo sing utang.

Kesadaran marang dosa lan kasil ing perjuangan

— Geronda, yen ana wong ora maju ing perjuangan spiritualé, apa bener yèn dhèwèké kandha marang dhiri dhéwé: 'Kowe kuwi kowe, lan kowe bakal tetep kaya ngono. Aku ora ngarep-arep apa-apa sing luwih apik saka kowe.'

— Kanthi ndeleng kahanané kaya ngono, wong bisa kesasar. Wong kaya ngono bisa nganti kandha: 'Wong sing wis ditakdiraké mlebu Swarga bakal mlebu. Dadi kenapa aku kudu usaha?' Apa kuwi ateges para wali disucèkaké tanpa perjuangan? Ngomong kaya ngono, wong nggenteni bener lan panyelamatan saka hawa napsu tanpa ngupaya apa-apa. Wong kuwi tumindak kaya wong tuwa sing kepengin mangan woh beri lan lungguh ing sangisore wit mulberry karo cangkem mbukak, nggenteni woh beri tiba saka wit menyang cangkemé dhéwé.

— Geronda, critakna aku, kepiye carane aku bisa ngerti yèn aku wis ngalami kamajuan rohani?

— Yen kowe nyadari dosa-dosamu, mula kowe bakal ngalami kamajuan rohani. Luwih gedhé kowe nyadari dosa-dosamu, luwih gedhé kesadaranmu marang dosa, lan luwih kowe bakal maju.

— Geronda, apa bisa wong nyadari kesalahane sing dosa nanging ora maju ing babagan spiritual?

— Nalika ana wong sing nyadari kesalahane amarga dosa nanging tetep nindakake maneh sanajan ora dikarepake, iku tegese dheweke duwe kesombongan utawa kecenderungan marang kesombongan. Lan mulane Gusti Allah ora nulungi dheweke supaya maju.

Yen ana wong sing nyadari kesalahane, iku minangka kekuwatan gedhe, prestasi gedhe. Banjur wong iku wiwit muak marang awake dhewe, ngendhekaké awake dhewe, nyandhakake kabèh kabecikan marang katresnané Gusti marang manungsa lan kabecikané Panjenengané, lan ngrasakaké rasa syukur sing gedhe marang Panjenengané. Mulané Gusti Allah luwih tresna marang wong dosa sing ngakoni kesalahane, tobat lan urip kanthi andhap asor tinimbang wong sing nyambut gawe keras nanging ora ngakoni kesalahane lan ora tobat.

Kita kudu kanthi andhap asor nyuwun sih rahmaté Gusti supaya kita bisa dibenerake.

— Geronda, nalika Para Bapa Suci ngendika yèn tobat iku dumadi saka wong sing mutusaké ora mbaleni dosa-dosa biyèn lan ngrasakaké sedhik marang kuwi, apa kuwi ateges kita kudu tansah éling marang dosa-dosa sing wis kita tindakaké?

— Ora perlu ngelingi saben dosa siji-siji, nanging wong kudu tansah waspada marang dosa-dosané. Nganti tekan titik tartamtu, wong kudu merenung marang kaluputane, banjur kanthi andhap asor nyuwun rahmat marang Gusti — lan yen wong iku ora kagungan rasa sombong, Gusti bakal nulungi. Iki luwih bener kanggo wong sing peka: yen wis tobat lan ngakoni dosa-dosane sing kepungkur, luwih becik lali marang kuwi. Yen ora, setan bisa ngélingaké dhèwèké marang dosa-dosa lawas, mbebani pikirané, supaya nyolong wektu lan ngganggu pandonga. Nanging, yèn wong sing ora pati sensitif weruh rasa sombong muncul ing batiné, becik yèn dhèwèké éling marang dosa-dosané kanggo ngendhegaké rasa sombong kuwi.

— Geronda, apa bisa ana wong sing sadar marang kesalahane nanging ora nduwé tobat?

— Bisa, yen wong iku ora nduwé andhap asor. Nalika egoisme nyampur karo tobat, wong iku terus-terusan nyiksa dhiri dhéwé nganggo pikiran kaya: 'Kepiye aku bisa nindakake kuwi maneh?', 'Kepiye wong liya bakal ndeleng iki?', 'Apa sing bakal dipikirake wong liya bab aku?' — lan disiksa déning pikiran-pikiran kuwi. Ing tembung-tembung: 'Kepiye aku bisa nindakake iki maneh?' lan 'Kepiye aku bisa ngidini awakku tiba nganti kaya ngene iki?' — ana egoisme. Ora ana tobat ing tembung kaya ngono. Wong kudu nyadari yèn dhèwèké wis dosa, lan sawisé nyadari kuwi, kanthi andhap asor nyuwun pangapura marang Gusti. 'Gusti Allah,' pangandikane wong kuwi, 'kula sampun dosa; nyuwun pangapunten. Kula menika makhluk ingkang sengsara. Gusti, welasana kula. Menawi Panjenengan boten paring pitulungan, kula saged dados langkung awon; kula boten saged dados langkung sae. Kula boten badhe bener malih kanthi dhéwé." Lan, sawisé ngendika mangkono, wong kudu ngupaya supaya ora mbaleni dosané. Akeh wong, sawisé nindakake dosa, ngrasakaké lara ora amarga padha tiba ing paningal wong liya, nanging amarga wis nyilakaké Gusti Allah kanthi dosané.

Yen wong sing wis urip ing donya motong tali karo roh donya, asring dheweke nemokake — sanajan ora dikarepake — yen roh iki narik dheweke bali marang awake dhewe. Nanging, wong kaya ngono ora perlu putus asa. Aku pracaya yèn ing kahanan kaya ngono, pratandha kamajuan yaiku rasa ora tentrem sing apik sing wis wiwit nyekel atiné wong sing dosa, sing nyalahaké nyawane amarga kaluputan-kaluputan sing wis ditindakake lan amarga kasunyatan yèn dhèwèké bisa nindakake apa-apa [sing apik] nanging ora ditindakake. Alon-alon, ana perjuangan; wong iku tanpa disengaja ngendhekaké dhiri lan putus asa kanthi putus asa sing becik, yaiku putus asa marang 'diri'-é dhéwé. Banjur dhèwèké nyandhakaké kabèh sing apik marang Rahmaté Gusti lan tenanan pracaya marang tembungé Gusti: *'Tanpa Aku kowé ora bisa nindakaké apa-apa.'*⁷⁸ Yen sabanjuré wong kaya

⁷⁸ Yohanes 15:5.

ngono miwiti ngupaya kanthi sakabehing atiné lan kanthi andhap asor banget, nalika pracaya marang kuwasa Gusti sing maha kuwasa, mula Gusti sing apik bakal welas asih marang dhèwèké.

Sedhih amarga dosa-dosa kita

— Geronda, kepiye carane wong bisa nyegah mbaleni kaluputan sing wis tau ditindakake?

— Yen wong pancen ngrasakake lara saka kaluputane, dheweke ora bakal mbaleni. Supaya wong bisa bener, kudu ana penyesalan ing ati sing tulus bebarengan karo tobat sejati. Mulané Santo Markus si Asceta kandha: 'Yen wong ora sedhih marang dosane miturut abote, dheweke bakal gampang kecemplung ing jebakan sing padha maneh.'⁷⁹ Kanthi tembung liya, yèn dosa iku cilik, pangapurané uga sithik; yèn dosa iku luwih abot, pangapurané uga luwih gedhé. Tanpa nimbang aboté kesusahané lan tanpa nangisi kanthi proporsional karo aboté, wong gampang tiba manèh ing pelanggaran sing padha utawa malah luwih abot.

— Lan kepiye carane kita bisa ngerti yèn kita durung nelongso amarga kesusahan kita miturut aboté?

— Bukti ketidakcocokan antara gedhéné kasalahan lan sedhih yaiku kowe mbaleni dosa sing padha manèh. Saliyane, nalika ngamataké awakmu dhéwé, aja winates mung ing siji diagnosa [spiritual]. Sawise kabèh, kowe terus-terusan nindakake panaliten mikrobiologis [spiritual]. Sawise nemokake kuman [spiritual]-mu, kowe nyidik lan kandha: 'Aku kudu ngremuk kuman cilik iki.' Nanging kowe ora tau miwiti pangobatan. Ya wis, kowe wis yakin yèn kowe nandhang lara. Kowe kudu langsung mikir carane nyembuhake lara iki. Apa gunané terus-terusan nindakake analisis tanpa usaha kanggo ngapikake awakmu dhéwé? Kowé kandha: 'Aku nduwé semangat kaya ngéné; aku nduwé semangat liyané.' Nanging kowé ora motong semangat-semangat kuwi lan, nalika kowé ngeluh, kowé tetep ana ing kahanan semangat sing padha. Kanthi mangkono, kowe mbuwang kekuwatanmu lan nyia-nyiakan awakmu kanthi sia-sia. Kowe mbuwang pikiranmu lan atimu. Kesedihanmu nggawe kowe lara, banjur kowe ora bisa nindakake apa-apa. Banjur, sawise kowe mari, kowe miwiti nangis maneh: 'Kepiye kok aku bisa lara kaya ngono kaping pungkasan? Ngapa iki kelakon?' Aku ora ngomong kowe ora kena ngopeni awakmu—ora. Aja nganti kaluputanmu luput saka perhatian. Nanging, sedulurku, ana wates sepira kowe kudu nesu! Kowe ora kena acuh tak acuh, nanging uga kudu nyingkiri rasa cilaka lan sedhih! Apa kowe wis nindakake kesalahan? Apa kowe wis mikir bab kuwi? Apa kowe wis weruh ing endi kowe salah? Apa kowe wis nyadari? Apa kowe wis ngakoni? Yen mangkono, terusna mlaku; aja kesangkut ing kesalahan kuwi. Cukup simpen ing memori supaya wektu sabanjure kowe duwe kesempatan mbaleni, kowe bakal luwih ati-ati. Yen kita ora nyoba mbenerake kesalahan kita, nganti kuwatir terus-terusan babagan iku ora ana gunane. Kanthi nangisi kesalahan kita tanpa nyoba mbenerake, kita kaya wong sing nangis tanpa enteke kanggo wong sing lara tanpa usaha mbantu supaya waras.

— Geronda, apa ora perlu sedhih sanajan kowe nampa sangsara sing pantes amarga kesalahanmu?

— Ora kaya ngono. Ing kahanan kaya ngono, kowe kudu sedhih, nanging rasa sedhihmu kudu pantes lan selaras karo kasalahanmu. Yen kowe ora ngrasakake lara amarga kasalahanmu, kowe bakal amarga ora mikir maneh tiba maneh ing kasalahan sing padha — tegesé kowe ora bakal tobat. Nanging, yen sawisé miwiti kanthi sedhih sing tulus, kowe malah pungkasané nyerah, iku tegese kowe wis nangisi luwih saka sing perlu. Ing kahanan kaya ngono, kowe kudu nyemangati awakmu sethithik lan nambani kasalahanmu kanthi rasa ora peduli sing welas asih.

Kita butuh nyalahake dhiri, dudu putus asa

— Geronda, nanging apa pancen gampang tekan pangerten jero bab dosa dhewe nalika ana ing wiwitan dalan rohani?

⁷⁹ Cf. Katresnan Kabecikan (ing terjemahan basa Rusia). Jilid I. Lavra Trinitas Suci Sergius, 1992. kaca 560.

— Nalika kita ana ing wiwitaning urip rohani, Gusti Allah, amarga katresnané, ora ngidini kita nyadari dosa-dosa kita, supaya kita ora remuk [amarga abote]. Sawetara jiwa sing alus lan peka ora bakal bisa nahan kesadaran bab dosa-dosané lan bakal nandhang cilaka. Mula, Gusti maringi kabut marang mripat kita supaya kita ora weruh kabèh kaluputan kita sakaligus. Contone, lengan klambi kita bisa waé keno rereget manuk, nanging nalika kita ndelok, kita bisa mikir yèn kuwi dudu rereget manuk nanging kelopak kembang. Nanging, nalika kita maju ing perjuangan rohani, Gusti alon-alon maringi kita weruh kaluputan kita. Ing wektu sing padha, Panjenengané maringi kita kekuwatan kanggo ngupaya lan mbenerake kaluputan-kaluputan mau. Tanpa pengalaman, pakaryan alus kaya ngono ora ana gunané. Kahanan sing padha uga ditrapake ing nyadhari berkah saka Gusti. Yen ana wong, ing wiwitaning urip rohani, weruh berkah saka Gusti, dheweke bakal ngalami pendarahan rohani, amarga nalika weruh berkah saka Gusti lan nyadari rasa ora sukur marang berkah mau, wong iku bakal nandhang sangsara lan layu.

— Geronda, aku ora bisa ndeleng kaluputanku dhéwé, lan atiku kaya watu.

— Kadhangkala Gusti ngidini mripat kita ora weruh kaluputan kita, lan atiné dadi kaya watu, amarga yèn ora, setan bisa nyemplungaké kita menyang putus asa. Wong kudu nyedhaki kasalahané kanthi wicaksana. Tobat sing disertai rasa sedhih sing abot lan putus asa ora asalé saka Gusti; ing tobate kaya ngono, setan wis main akal-akalan. Wong kudu waspada, amarga setan, sawise nyekel wong 'ing tengen'—ing tobat—bisa nyeret wong 'ing kiwa'—menuju sedhih lan putus asa. Setan kepéngin ngancuraké manungsa—boh roh lan badan—lan ndadékaké ora ana gunané. Kanthi tembung liya, dhèwèké nggawa rasa nyesel sing béda—sing kebak kasangsaran batin—kanggo ngancuraké manungsa liwat rasa nyesel kuwi. Contone, setan bisa kandha marang wong: 'Kowe iku wong dosa gedhe banget nganti kowe ora bakal slamet.' Kanthi pura-pura peduli marang nyawa wong, setan malah nyemplungake wong mau ing sangsara mental lan putus asa! Dadi, kenapa kita kudu ngidini setan nindakake apa wae sing dikarepake? Nalika setan kandha marang kowe, 'Kowe iku wong dosa,' wangsulana, 'Ya, apa urusanmu? Aku bakal ngakoni yen aku wong dosa nalika aku dhewe sing milih, dudu nalika kowe milih.'

— Geronda, apa sababé kuciwa asring ngunjungi jiwa?

— Putus asa lan ati abot biasane asalé saka godhongan nurani, sing muncul amarga wong kuwi kakehan sensitif. Ing kahanan kaya ngono, wong kudu marani pangakuan dosa supaya nampa pitulungan saka bapa rohani. Amarga yen wong kuwi banget sensitif, dosa sing wis ditindakake bisa uga cilik banget, nanging mungsuh nggedhekake dosa kuwi ing paningal wong kuwi. Dheweke nampilake dosa iki kaya diintip nganggo mikroskop, supaya wong kuwi kecemplung ing putus asa lan dadi ora ana gunane.

Contone, setan bisa nyuntikake kapercayan marang wong sing kakehan sensitif kuwi manawa dheweke wis nyebabake sangsara gedhe marang tanggane, wis nggawe kesulitan kanggo wong-wong mau, lan sapiturute. Kanthi cara iki, setan nyemplungake wong mau ing kahanan sangsara sing ngluwihi kekuwatane. Nanging, yen setan pancen peduli marang kabecikan nyawa kita, kenapa dheweke ora mbangkitake nurani wong sing ora sensitif? Jauh saka kuwi: marang wong sing ora sensitif—supaya dheweke ora sadar—setan nancepake kapercayan manawa dosa gedhe sing ditindakake ora ana akibaté.

Manungsa kudu ngerti awake dhewe kaya apa sejatine, lan ora kaya sing digambarke mungsuh—sétan—ing paningalé dhéwé. Amarga sétan mung peduli siji bab: carane nglarani kita. Manungsa ora kena putus asa—yen duwé tobat, amarga dosané luwih sithik tinimbang dosané setan, lan ana kahanan sing ngurangi kesalahan—awit, manungsa digawé saka lemah, nanging amarga ora waspada, padha klelep lan kotor kena lendhut.

Supaya perjuangan rohani bisa dilakoni kanthi bener, kita kudu muter rodha [mesin rohani kita] ing arah sing kebalikan saka sing diputeraké setan. Apa setan maringi saran marang kita yèn kita kuwi ana gunané? Kita kudu ngembangaké rasa nyalahké dhiri ing jeroning ati. Apa dhèwèké

nyaranaké yèn kita ora ana gunané? Ayo padha kandha: 'Gusti Allah bakal paring welas asih marang aku.' Yèn ana wong tumindak kaya ngono—kanthi prasaja, pracaya marang Gusti Allah lan ngandelaké Panjenengané—maka tobat lan andhap asor mlebu ing uripé, lan dhèwèké munggah menyang puncak rohani.

— Geronda, apa kuwi ateges nyalahake dhiri ora ana gunané ing perjuangan spiritual?

— Iku mbiyantu, nanging perlu wicaksana. Contone, ana wong sing bisa kandha marang awake dhewe: 'Oh, kowe iki ora ana gunane...' Nanging, awake dhewe kudu nyalahake awake dhewe kanthi andhap asor, supaya bisa ngguyoni setan, lan uga kanthi wani, ora mung ngrasakake kasangsaran dhéwé. Kita butuh nyalahake awake dhewe, dudu putus asa.

Yen ana wong pracaya yèn dhèwèké ora nindakake apa-apa sing apik; yèn — kanthi teges positif — dhèwèké putus asa marang dhèwèké dhéwé, marang 'jiwané'; yen dheweke pracaya manawa liwat tumindaké dheweke tansah nambah nol ing nol, nalika nerusake perjuangan rohani kanthi pangarep-arep marang Gusti — iki pratandha manawa dheweke wis nggayuh kematangan rohani. Ing kéné, Gusti sing Maha Apik, nalika ndeleng nol-nol saka niat apiké, bakal welas asih lan nambah angka siji ing wiwitan nol-nol mau. Kanthi mangkono, nilainé nol-nol mau bakal mundhak, lan dhèwèké bakal dadi sugih rohani. Kahanan rohani sing apik kasembunyi ing sajroning kahanan andhap asor amarga kuciwa marang dhiri dhéwé.

Gawean spiritual ing sangisore kaca pembesar

— Geronda, kepiye carane wong isa tansah ndeleng awake dhewe minangka wong dosa?

— Wong bisa ndeleng awake dhewe minangka wong dosa yen padha mriksa awake dhewe kanthi tliti. Luwih tliti wong mriksa awake dhewe, luwih dosa sing dideleng.

— Lan kepiye carane wong sing kebanjiran akèh urusan bisa nindakake praktik kaya ngono?

— Apik menawa sajrone dina, wong kaya ngono nyisihaké paling ora sethithik wektu kanggo Doa Yesus, lan uga nduwèni wektu tartamtu kanggo mriksa asil lan rugi [spiritual]-é. Pikirna iki: juragan toko sembako ngetung dhuwité saben dina. Yen ora ngawasi bathi lan utangé, dhèwèké bakal bangkrut lan malah kebak utang.

— Geronda, ana wong-wong sing ora ngerti kudu ngomong apa nalika pengakuan dosa. Kenapa kok?

— Iki nuduhaké yèn padha ora nglakoni pangembangan dhiri sing alus. Yèn kita ora nglakoni pangembangan dhiri sing alus, kita ora bakal nyadari cacat gedhé dhéwé. Kita perlu nyucèkaké mripat jiwa kita. Wong wuta ora weruh apa-apa. Wong siji mripat bisa ndeleng soko, nanging wong sing duwé loro mripat lan waras ndeleng luwih cetha tinimbang sapa waé. Lan yèn wong kaya ngono uga duwé teropong lan mikroskop, dhèwèké bakal bisa ndeleng kanthi cetha banget apa sing adoh banget lan apa sing cedhak banget. Contone, aku bisa ngrampungake ikon cilik sing diukir sajrone telung dina; nanging, yen tak tinggalake sawetara dina banjur tak garap maneh, aku bakal nemokake akeh cacat ing kono. Aku bisa nggarap siji ikon sajrone seminggu, sasi, utawa rong taun. Lan yen aku kepengin, aku bisa nggarap nganti limang taun. Nanging, ing kahanan kaya ngono, aku kudu makarya nganggo kaca pembesar. Maksudku yaiku pakaryan rohani uga ora ana enteke. Luwih maju sawijining wong sacara rohani, luwih resik mripat atine, lan alon-alon, dheweke weruh dosane saya gedhe lan gedhe. Kanthi mangkono, wong dadi andhap asor, lan Rahmaté Gusti Allah nyabrang marang dheweke. Para wali sing kandha, 'Aku iki wong dosa sing sengsara', pracaya iki amarga mripat atiné wis malih dadi mikroskop [spiritual]. Luwih maju, luwih kuwat mikroskop spiritual sing dipikolehi, lan kanthi cara iki padha ndeleng awake dhéwé minangka wong dosa gedhé. Contoné, saiki, nganggo mripat telanjang, aku ndelok tanganku, lan katon ayu kanggo aku. Nanging, yen aku ndeleng nganggo kaca pembesar, rambut-rambut alit iki sing meh ora katon saiki bakal katon kaya sakumpulan wit pinus! 'Adhiku,' aku bakal kaget, 'apa iki tegese aku iku troglodyte?' Kanthi

nindakake karya spiritual kaya ngono marang awakmu dhewe, kowe bakal muak marang awak lawasmu.

Diri lawas kita iku 'panghuni' sing jahat sing manggon ing jeroning kita. Supaya dheweke lunga, kita kudu ngrubuhake panggonané lan miwiti mbangun bangunan anyar—kanggo mbangun diri anyar.

Bab 5. **Bab kakuwatan gedhé pangapuran**

'Nanging nalika dhèwèké bali marang dhèwèké dhéwé...'⁸⁰

Gusti Allah cedhak banget karo kita, nanging ing wektu sing padha uga dhuwur banget ing ndhuwur kita. Supaya manungsa bisa ngyakini Gusti Allah supaya mudhun lan manggon bareng karo dheweke, dheweke kudu ngendhegake awake dhewe lan tobat. Banjur, nalika Gusti Allah sing Maha Asih weruh manungsa iku andhap asor, Gusti munggahake dheweke menyang swarga lan nyawuri dheweke kanthi katresnan ageng. "*Ana kabungahan ing swarga amarga siji wong dosa sing tobat,*"⁸¹ — kandha Injil.

Gusti Allah maringi manungsa akal supaya bisa merenung bab gedhéné dosané, tobat lan nyuwun pangapura. Wong sing ora tobat wis dadi atos lan bodho banget, amarga dhèwèké ora gelem tobat lan mbebasaké dhèwèké dhéwé saka sangsara cilik neraka sing saiki dienggoni lan sing nuntun dhèwèké menyang sangsara sing luwih awon — sangsara langgeng. Kanthi mangkono, dhèwèké mbuwang kabungahan donya kang kaya swarga kuwi, sing bakal malih dadi kabungahan langgeng sing luwih ageng, lan nerusake ing Swarga bebarengan karo Gusti.

Adoh saka Gusti, manungsa dadi ora waras. Delengen, Injil kandha yèn anak sing mbuwang-mbuwang kuwi '*weruh atiné lan kandha: "Aku bakal bali menyang omahé bapakku."*' Kanthi tembung liya, putra sing boros kuwi mutusaké bali marang bapaké sawisé éling lan tobat. Nalika urip ing dosa, dhèwèké ora waras, urip tanpa akal utawa tujuan, amarga dosa iku ngluwihi akal sehat.

— Geronda, Abba Alonius kandha: 'Yen ana wong sing kepéngin, dhèwèké bisa nggayuh ukuran ilahi saka ésuk nganti sonten.'⁸² Apa maksudé kuwi?

— Urip rohani ora mbutuhake pirang-pirang taun. Kanthi tobat, manungsa bisa dipindhahake saka sangsara neraka menyang swarga mung sajrone sedhela.⁸³ Manungsa iku gampang owah-owahan. Dheweke bisa dadi malaikat, utawa bisa dadi setan. Ah, sepira kuwate tobat! Iku nyerep sih rahmat ilahi. Yen ana wong sing ngetokake siji pikiran andhap asor, dhèwèké bakal slamet. Yen dhèwèké ngetokake pikiran sombong lan malah ora tobat, banjur mati ing kahanan kaya ngono, ya iku—dhèwèké bakal kesusahan. Mesthi waé, pikiran andhap asor kudu dibarengi ambegan jero lan rasa nyesel ing ati. Amarga pikiran iku mung pikiran; nanging manungsa uga nduwé ati. '*Kanthi kabèh nyawaku, lan kabèh pikiranku, lan kabèh atiku,*' ujare pangripta kidung⁸⁴. Nanging aku mikir Abba Alonius nduwé ing pikirane kahanan sing luwih ajeg.

Mbutuhake wektu kanggo nggayuh kahanan sing becik. Aku kesandhung, aku tobat — lan ing wektu kuwi aku nampa pangapura. Yen aku duwe semangat asketis, aku bisa alon-alon nguwatake kahanan kuwi; nanging nganti kuwi kelakon, aku bakal digoyang-goyang saka sisih siji menyang sisih liyane.

⁸⁰ Lukas 15:17.

⁸¹ Lukas 15:7.

⁸² Cf. Cariyos Eling bab Asketisme Para Bapa Suci lan Kabegjan. Lavra Trinitas Suci St. Sergius, 1993. kaca 42.

⁸³ Ing kéné, Sang Sepuh ora nyebutaké nasib sawise mati, nanging bab pamulihan wong sing dosa saka kejatuhané lan owah-owahaning urip donyané. — *Cathetan juru basa*.

⁸⁴ Delengen Kanon Pangajab marang Sang Ibumé Gusti Allah sing Paling Suci, Oda kaping 7.

— Geronda, apa wong tuwa bisa mbantu awake dhewe sacara rohani?

— Nalika wong tuwa, dhèwèké diparingi kasempatan istimewa kanggo tobat, amarga ilusi-ilusié sirna. Nalika isih enom, nduwé kekuwatan fisik lan ora ngadhepi kasulitan, dhèwèké ora weruh kelemahané dhéwé lan nganggep yèn dhèwèké ana ing kahanan sing apik. Nanging nalika tuwa, kasangsaran sing diadhepi, lan raos krasa abot, mbantu wong iku nyadari yèn kahanané ora waras, yèn piyambakipun pincang sacara rohani, lan sawisé nyadari kuwi, banjur tobat. Yen wong kaya ngono entuk manfaat rohani saka sisa taun-taun uripe sing sethithik, lan yen dheweke migunakake pengalaman sing diwarisake saka pirang-pirang taun kepungkur, Gusti Kristus ora bakal ninggalake dheweke; Panjenengané bakal paring welas asih marang wong iki.

Luh pangapuran

Tobat iku baptisan luh. Kanthi tobat, wong ngalami baptisan anyar lan lair maneh. Rasul Petrus, lumantar pangingkarane, wis ngianati Kristus ing sawetawis. Nanging, dheweke '*nangis kanthi pedhes*'⁸⁵ lan mulane nampa pangapura kanggo kesalahane. Kanthi tembung liya, tobat sing tulus nyawiji marang Rasul Petrus lan ngresiki dheweke maneh. Pikirna iki: Gusti Allah sepisanan nyipta bumi, segara, lan sakabehe, banjur njupuk lemah lan nyipta manungsa. Manungsa kaping pisan lair ing daging, lan banjur, ing Sakramèn Baptisan Suci, dhèwèké lair manèh sacara rohani saka banyu—penciptané Gusti—lan saka Roh Suci—Kurnia Ilahi. '*Kanthi banyu lan Roh*'⁸⁶ manungsa lair manèh lan dadi manungsa anyar.

— Geronda, apa pancen kaya déné Gusti njupuk lemah lan mbentuk manungsa nalika pambentukan, saiki ing Sakramèn Baptisan Suci Panjenengané migunakaké banyu kanggo mbangun manungsa manèh?

— Inggih, banyu nduwèni makna panyucènan, mulané imam nyemplungaké wong ing banyu nalika Sakramèn Pembaptisan Suci. Wong mau diumbah saka dosa asal, disucèkaké saka dosa-dosa, diparingi sih rahmaté Gusti, dianggo busana Kristus, lan dadi wong anyar, wong kang lair manèh. Iki asilé Pembaptisan Suci. Nalika Nikodemus teka marang Kristus lan takon kepiye carane wong bisa lair maneh, Kristus mangsuli kanthi cetha: '*Amin, amin, Aku kandha marang kowe, kajaba wong lair saka banyu lan Roh, dheweke ora bisa mlebu Karajaning Allah*'⁸⁷ Ing Sakramèn Pembaptisan Suci, sawijining wong dadi ciptaan anyar sing sampurna saka Gusti Allah sawisé Kejatuhan. Mula, yèn wong ora ngrusak Pembaptisan Suciné, dhèwèké bakal nduwèni akèh Rahmat Ilahi. Nanging sanadyan dhèwèké ngrusak awaké dhéwé sawisé Sakramèn Pembaptisan Suci, dhèwèké isih nduwèni baptisan lumantar tobat. Yen wong nyadari dosane, lan ngrasakake lara amarga kuwi, mula ing sawijining teges dheweke wis diumbah resiko dening luh tobat, lan sih rahmaté Gusti Allah bali marang dheweke⁸⁸.

— Geronda, wis pirang-pirang taun aku ora bisa nangis amarga dosaku; ora ana luh siji wae sing metu saka mataku. Apa iki tegese aku ora duwe tobat sing sejati?

— Apa kowe ora ngrasakake lara amarga dosa-dosa sing wis kowe lakoni?

— Ya, nanging aku kira lara atine ora jero banget.

— Aja nyimpulake mung saka luh. Mesthi luh iku pratandha tobat sing khas, nanging ora siji-sijine. Sawetara wong nangis banjur, karo mripate isih teles luh, padha ngguyu. Lara ati lan desahan batin iku luh batin sing luwih dhuwur tinimbang luh ing njaba. Ana sawijining wong sing sial kandha marang aku: 'Aku iki wong atine atos tenan, Pak! Aku ora bisa netesake luh siji wae! Atiku wis dadi watu. Oh, atiku pancen atos tenan!' Amarga banget sensitif, wong sengsara iki rumangsa atine atos amarga ora bisa nangis. Nanging, dhèwèké ngos-ngos lan nggerung, lan cetha yèn nggerung lan

⁸⁵ Matéus 26:75 lan Lukas 22:62.

⁸⁶ Yohanes 3:5.

⁸⁷ Yohanes 3:5.

⁸⁸ Ing konteks iki, nalika ngendika 'Karahmaté Gusti rawuh', Sang Sepuh tegesé yèn Karahmaté Gusti manèh makarya, ngetokaké kakuwasané ing wong sing tobat.

ngos-ngos kuwi metu saka jeroning atiné! Nanging ana wong liya sing bisa nangis ing siji wektu banjur ngguyu ing wektu sabanjure. Wong kaya ngono kuwi kaya cuaca mangsa semi sing gampang owah-owahan. Contone, nalika ndeleng wong mlarat, wong kaya ngono bisa kroso welas, netesake sawetara luh, banjur langsung kandha marang awake dhewe: 'Delengen sepira aku welas marang lara wong liya!' Utawa, sawise netesake sawetara luh nalika ndedonga, dheweke kandha: 'Amarga pandongaku diwenahi luh, Gusti krungu!' Lan kanthi mangkono dheweke nenangake nuranine.

Nanging ana uga luh saka sedhik sing ora bisa dadi lega. Luh iki asalé saka welas dhiri. Ing luh kaya ngono ora ana tobat, nanging malah ana rasa bangga sing tatu. Ing kéné, wong nangis mung mikirake awake dhéwé merga ambruké dhéwé. Dhèwèké nggarap-garap lukane ora amarga wis nyedhihake Gusti, nanging amarga, liwat kecerobohané dhéwé, dhèwèké wis tiba ing paninggal wong liya. Mula, dheweke nandhang sangsara kaping pindho. Aku kelingan salah siji panggerak utama klompok pemberontak nalika perang saudara. Muga-muga Gusti maringi tobat marang wong iki! Ing sawijining wektu, ana bapak miskin sing nduwé sangang anak tiba ing tangane. Amarga wong iki ora sarujuk karo ideologi komunis, pimpinan gerombolan perampok kuwi nggebuk dheweke nganti tiba ing lemah lan wiwit nggebuk tanpa welas asih. Nanging, wong sengsara iki biyen tau dadi abdi-ne. "Rungokna," kandha wong sengsara kuwi, "apa kowe ora welas marang aku? Aku nduwé sangang anak, lho! Apa kowe ora kelingan nalika kowe isih cilik, aku biyen nggendong kowe ing pundhakku? Apa salahku marang kowe?" Nalika ndeleng kepala geng iku nginjak-injak wong miskin mau kanthi kejem, salah siji kancane muni banter: "Rungokna, apa salahé dhèwèké marang kowe? Apa kowe ora krasa welas marang dheweke? Lha wong dheweke iku kepala kulawarga." Lan sakwise kuwi langsung ana owah-owahan sing nggumunake: wong jahat kuwi wiwit nangis kenceng, amarga omongan kancane kuwi nyorot egoisme-e!

Luh kaya ngono iku egois; iku kaya rasa nyeselé Yudas. Yudas, sawisé ngianati Kristus, menyang marang wong Farisi lan kandha, '*Aku wis dosa.*' Nanging wong Farisi mangsuli marang Yudas, 'Ya, kenapa kowe kandha yèn kowe wis dosa?' Tembung-tembung kuwi nyilet ati Yudas; dhèwèké nesu banget, mbuwang potongan-potongan pérak marang para Farisi, mlaku adoh lan, amarga egoisé, nggantong dhéwé.⁸⁹ Nanging yèn Yudas wis tobat, lunga marang Kristus lan kandha marang Panjenengané, 'Ampunana aku,' mesthiné dhèwèké bakal slamet.

Pakaryan pangapuran sing tanpa wates

— Geronda, apa iku 'raung sing nyenengake'?

— Nangis sing kebak kabungahan iku kabungahan sing muncul saka sedhik kita amarga dosa sing wis kita tindakake. Nangis sing kebak kabungahan ngemot loro rasa lara lan kabungahan; mulane uga diarani 'sedhik sing kebak kabungahan'. Amarga katresnan, wong ngrasakake sedhik amarga wis nyedhihake Kristus, nanging uga bungah — amarga ngrasakake panglipur ilahi. Wong dosa sing wis tobat tenanan nampa pangapura saka Gusti Allah, ngrasakake panglipur ilahi ing batine, lan bisa nggayuh kabungahan rohani.

— Geronda, apa wong sing ngupaya ing urip rohani bisa urip ing tobat saklawasé uripé?

— Inggih, kanthi usaha ingkang leres, tiyang boten mirsani kamajuane piyambak, nanging namung kalepatanipun, lan gesangipun tansah wonten pangapuran. Tiyang punika boten mangertos menawi ing wiwitan piyambakipun perang kaliyan setan siji, nanging sapunika, mbok menawa, piyambakipun perang kaliyan sak klompok setan. Amarga luwih semangat wong ngupaya mbusak hawa napsu saka jeroné lan ngrembakaaké kabecikan, luwih akèh mungsuh padha nglumpuk ing oyod-oyod hawa napsu kuwi [narik mudhun lan ngalangi wong sing nindakaké tapa ngrembakaaké]. Banjur wong kuwi ngalami kemajuan gedhé, sanajan dhèwèké ora weruh kamajuane dhéwé. Mula saka iku, wong bisa urip ing kahanan iki nganti mati. Dhèwèké bisa ora weruh kamajuane, mikir yèn amarga dhèwèké kesandhung, iku tegesé dhèwèké mung nglangi ing panggonan. Nanging sejatine,

⁸⁹ Delengen Matius 27:3–5.

wong kaya ngono kuwi lagi maju, amarga dhèwèké terus-terusan nambah perjuangan lan nglawan akèh tangalas sing saya tambah.

Kanggo wong sing melu perjuangan rohani, tobat iku upaya sing ora ana enteke. Nalika ana wong mati, wong padha nangisi, dikubur ing lemah, banjur dilalekake... Nanging kita bakal nangis amarga dosa-dosa kita terus-terusan—nganti kita mati. Nanging kita bakal nindakake pakaryan iki kanthi wicaksana lan pangarep-arep marang Kristus, Sing nandhang Salib supaya bisa mbangkitake kita sacara rohani saka pati.

Transformasi Urip

Kanggo ora tiba maneh ing dosa, wong kudu ngupaya ngindhari kabeh sing nyurung dheweke nindakake dosa kuwi. Contone, yen wong sing kecanduan arak pengin njaluk tulung lan mandheg ngombe, dheweke ora kena nyedhaki bar. Sithik ketaatan lan watak sing apik iku cukup, banjur Gusti Allah sing Maha Apik bakal nulungi kita ngatasi kasulitan. Contone, ana wong sing nduwé hawa napsu tartamtu. Wong mau ngakoni hawa napsu iki, ngupaya ngendhegake, tobat lan ngendhegake dhiri. Dheweke nduwé kersa ngendhegake hawa napsu iki; kersa iki diparingaké marang Gusti, lan Gusti banjur nulungi. Nanging kepiye Gusti Allah maringi sih rahmat marang wong yen wong kuwi ora ngupaya owah lan terus-terusan dosa? Sih rahmat Gusti ora teka marang wong sing ana ing kahanan dosa, amarga sih rahmat kuwi ora mbantu wong kaya ngono. Amarga yen sih rahmat mbantu ing kahanan kaya ngono, Gusti mesthi wis maringi marang setan uga.

Wong sing wis tiba ing dosa nanging ora ngglegèsi—tegesé ora tetep ing pikiran dosané, nanging tobat saka kesalahané lan ngupaya ora mbaleni—nampa sih rahmaté Gusti lan dibantu. Nanging, yèn wong ora nduwé tobat lan nganggep dosa iku modhè, kahanané kaya setan.

— Geronda, kepiye salah siji maling sing disalib bareng Kristus bisa slamet?

— Maling iki munggah pager lan mlebu Taman Eden! *"Tobat maling wis nyolong Swarga."*⁹⁰ Kanthi tembung liya, liwat tobat gedhé, maling pinter kuwi malah bisa 'nyolong' Swarga.

— Geronda, yen ana wong sing wis mbalèkaké uripé lan ora manut maneh marang kabiasaan dosa lawasé, nanging kadhangkala isih klelep maneh ing salah siji dosa lawasé, apa kuwi ateges dhèwèké ora nduwé tobat?

— Ya, yen dheweke kliru nalika lagi ngupaya mbenerake laku, ana kahanan sing ngurangi paukuman. Ora gampang ngganti urip ing wiwitan. Nanging, nalika wong pancen mangerteni sepira abote dosa-dosa sing wis ditindakake, dheweke ora bakal maneh tiba ing dosa-dosa mau.

Ing jaman biyen, tobat iku tulus. Yen ana wong tobat, dheweke ora mbaleni omongane. Aku kelingan ana sawijining wanita sing wis tobat. Piyé dhèwèké mbantu aku kanthi tobat sing sejati! Dhèwèké tumindak banget andhap asor lan ora ngomong apa-apa. Nganggo busana ireng—kaya busana biarawati—wanita iki teka ing kapel cilik lan ngresiki, nyalaké lampu minyak... Mung kanthi ndelok dheweke, kowe entuk manfaat gedhe. Nanging saiki aku weruh ana sawetara wong sing sakdurunge mung bisa ngowahi urip dosane, banjur wiwit mulang wong liya, padahal awake dhewe isih urip ing jerone. Mesthi wae, yen ana wong sing tobat, mandheg urip kaya biyen — ing zinah lan pesta pora — lan miwiti urip rohani, iku bakal dadi pitulungan gedhe kanggo wong liya uga. Nanging, yen sawise meh ora obah saka siji kahanan dosa menyang kahanan dosa liyane, padha langsung pura-pura dadi wong rohani lan mbedahake piwulang, iku mung samaran.

— Mbok menawa, Geronda, wong kaya ngono tumindak kaya ngono amarga padha mikir yèn kanthi mangkono bakal mbantu wong liya?

— Ya, padha tumindak kaya ngono kanggo mbantu wong liya. Nanging, ing balik tumindaké — utamané yèn dhèwèké wong sing wis rada misuwur — ana pikiran sombong: 'Saiki wong-wong

⁹⁰ Delengen Octoechos, Nada 1, ing Ipakoi saka Matins Minggu.

bakal lali karo Karaiskakis⁹¹ lan Kolokotronis⁹² lan bakal padha ngomongaké aku!" Saka kéné, cetha sepira kotor niaté. Yen pancen padha ngrasakake lara amarga dosane, sajrone wektu sing cendhak luwih becik padha kelingan lan ngindhari rasa yakin dhiri. Padha kudu banget ati-ati. Lan nalika macem-macem gambar utawa pikiran saka urip biyen muncul, dheweke kudu mbuwang kuwi minangka pikiran blasphemous. Mbuwang kuwi bakal dadi bukti manawa dheweke ora nampa maneh pikiran-pikiran kuwi, manawa keberadaan [spiritual]-e nanggapi kanthi negatif. Kanthi tembung liya, supaya pancen bisa owah, sawijining wong kudu, sawise ngrasa jijik marang jaman kepungkur, nduweni andhap asor sing gedhe. Yen dheweke isih nyimpen sithik saka uripe sing kepungkur—sing dianggep ora pati mbabayani—mula kabeh liyane bakal kena pangaribawa saka unsur 'ora mbabayani' iki. Wiwit ana wong nyimpen sanadyan siji pikiran cilik—bangga sethithik marang awake dhewe sing lawas—Gusti Allah bakal mandheg maringi pitulungan, lan apa wae sing ditindakake wong iku ora bakal suci.

— Geronda, sawisé ngowahi uripé, apa wong kudu nyoba mbeneraké kesan sing wis diduwèni wong liya marang dhèwèké sadurungé?

— Wong ora kena egois nyoba mbenerake panemu wong liya. Yen ana wong sing ngupaya mbenerake tumindaké, panemu wong liya bakal sirna kanthi sendirine. Lan yen urip dosa biyéné wis ninggalake bekas ing masyarakat utawa ing lingkungané, bekas kuwi bakal mari kanthi sendirine nalika wong kuwi tumindak bener, kanthi cara Kristen. Wong sing wis tobat ora perlu ngomong apa-apa marang wong liya. Gusti Allah piyambak bakal ngandika marang wong liwat tembung-tembung tobatane.

"...dosa kula tansah ana ing ngarsaku"⁹³

— Geronda, apa migunani nulis dosa-dosa supaya ora lali sadurunge pangakuan?

— Yen aku pancen ngrasakake lara amarga dosa sing wis tak lakoni, aku ora bisa lali. Nuraniku nyalahake aku. Jiwaku lara, lan aku tansah kelingan dosa sing wis tak lakoni. Sajrone wektu antara nindakake dosa lan pangakuan, dosa kuwi terus 'nyambut gawe' ing jeroku; kuwi nglarani atiku lan nyalahake aku. Kanthi tembung liya, aku nandhang sangsara, nanging miturut sangsara iki aku nampa ganjaran saka Gusti Allah. Nanging, yen sawise nindakake dosa aku ora mikir bab iku sakabehe, tegese dosaku ora nglarani atiku sethithik wae. Aku lali lan tetep ora tobat. Mula saka iku, sawetara wong, nalika diparingi teguran amarga kaluputan cilik, padha ngguyu — kaya-kaya iku kabèh omong kosong. Ana rasa ora isin lan apatis ing kéné. Nglakoni dosa kaya ngono pancèn setan tenan. Apa kowe kelingan apa sing diomongaké Nabi Dawud? '*Aku bakal ngakoni kaluputanku; aku bakal ngurus dosaku.*'⁹⁴ Lan maneh: '*Dosaku tansah ana ing ngarepku.*' Sanadyan Gusti Allah wis ngapura Dawud nalika dhèwèké tobat, Dawud—amarga katresnané marang Gusti—rasa lara ing batin lan mulané tansah ngupaya panglipur ilahi.

Nanging ana sawetara wong sing tansah melu 'diagnosa dhiri' rohani, lan upaya iki nguras kabeh tenagané. Padha tanpa kendhat lan tliti nyathet kaluputané — konon kanggo nindakake karya rohani sing alus — mecah kaluputan mau dadi bagéan-bagéan cilik, lan mumet mikiraké, nanging ora ngowahi tumindaké. Nanging, yen padha ngenali cacat gedhé siji-siji lan ngupaya mbeneraké dhiri, cacat cilik uga bakal sirna.

— Geronda, yèn ana wong sing ora urip kanthi tobat nanging muji Gusti, apa Gusti nampa pujiané?

⁹¹ Georgios Karaiskakis (1782–1827) – pahlawan nasional Hellas, tokoh wigati ing Revolusi Yunani taun 1821. – *Cathetan penerjemah.*

⁹² Theodoros Kolokotronis (1770–1843) – pahlawan nasional Yunani, tokoh penting ing Revolusi Yunani taun 1821. – *Cathetan penerjemah.*

⁹³ Mazmur 50:5.

⁹⁴ Mazmur 37:19.

— Ora, kepiye Gusti bisa nampa pujian kaya ngono? Taubat iku sing paling wigati. Amarga yen wong tetep ana ing dosa, apa gunane dheweke ngucap: '*Mulyakna Panjenengan, sing wis paring padhang marang kita...*'? Ana kakebalan ing kéné. Iki siji-sijiné pujian sing pantes kanggo wong kaya ngono: 'Aku matur nuwun marang Panjenengan, Gustiku, amarga Panjenengan ora ngedhunaké kilat kanggo nyabet aku,' amarga pangapuran ana ing pujian kaya ngéné.

Tobat paksa

— Geronda, Abba Isaac nulis: 'Sabèn tobat sing ditindakake tanpa kersané dhéwé ora ana kabungahan, lan ora dianggep pantes nampa ganjaran.'⁹⁵ Kepiye carané wong tobat tanpa kersané dhéwé?

— Iki nuduhaké wong sing dipaksa tobat amarga wis tiba ing paningalé wong liya, nanging ora nduwé andhap asor nalika nindakake kuwi. Mangkéné pangertenku marang tembungé Santo Isak.

— Dadi apa pancen ana tobat tanpa karsa bebas kita dhéwé?

— Ya, ana sing diarani taubat paksa. Contone, amarga pengin nyingkiri akibat sing ora nyenengake kanggo aku, aku nyuwun marang kowe supaya ngapura marang aku amarga cilaka sing wis tak lakoni marang kowe, nanging ing jero atiku aku ora owah. Wong sing trampil ing tipu muslihat ngaku wis tobat; dheweke tumindak licik, nyembah wong liya kanthi katresnan palsu lan nyuwun pangapura supaya bisa ngapusi wong-wong mau. Nanging, sanajan wong dosa menyang pangakun kanggo ngandhani dosané, amarga wedi mlebu ing sangsara neraka, kuwi uga dudu taubat. Tegesé, kanggo wong kaya ngono, tujuwané dudu carané taubat, nanging carané supaya ora mlebu ing sangsara neraka! Tobat sejati yaiku ngakoni kaluputan, ngrusakake lara amarga iku, nyuwun pangapura marang Gusti, banjur marani pangakuan dosa. Kanthi mangkono, panglipur ilahi bakal teka marang wong. Mula saka iku aku tansah nyaranake tobat lan pangakuan dosa marang wong. Aku ora tau nyaranake pangakuan dosa wae.

Pikirna iki: nalika ana gempa bumi, cetha menawa wong-wong sing nduwé niat apik bakal kaget banget, tobat lan ngganti uripé. Nanging wong liya—mayoritas—mung sadar sedhela, nanging sawisé bebaya liwat, padha bali manèh marang urip kaya biyèn. Mula, nalika ana wong kandha marang aku yèn ana gempa bumi gedhé ing kuthaé, aku takon marang dhèwèké: 'Dadi, kowe diguncang abot? Nanging apa gempa kuwi mbangun kowe?' — 'Mesthi, mesthi!' dhèwèké mangsuli. 'Iku pancen mbangun kowe,' ujarku, 'nanging kowe bakal turu maneh.'

Tobat nggawa panglipur ilahi marang wong

— Geronda, apa iku panglipur ilahi?

— Apa iku panglipur ilahi? Kanggo mbantu sampeyan luwih mangertos, aku bakal menehi conto. Ayo ngomong ana bocah sing ngrusak barang regane ora larang—umpamane, nganti pecah salah siji piranti bapakne—banjur dadi sedhih lan nangis, amarga dheweke nganggep karusakan sing ditimbulake iku gedhe banget. Nanging, luwih asring dheweke nangis tanpa kendhat, nyadari yen dheweke wis nyebabake karusakan lan krasa sedhih, luwih asring bapake ngelus lan nglipur dheweke: 'Ora apa-apa, nak cilikku, aja kuciwa; iki ora masalah gedhe — mengko kita tuku piranti anyar.' Nanging bocah iku, weruh katresnan alus bapake, malah nangis luwih kenceng amarga asih sayang. 'Aku ora bisa ora sedhih,' ujare dheweke karo nangis. 'Kita butuh piranti iki saiki, lan aku wis ngerusaké.' 'Nakku,' bapakné nglipur manèh, 'ora apa-apa; piranti kuwi wis tuwa.' Nanging bocah kuwi isih kuciwa. Lan saya kuciwa, saya kenceng bapakné nyekel dhèwèké ing pangkuan, nyium lan ngelus-ngelus. Kaya mangkono, luwih wong nandhang sangsara lan sedhih amarga dosa-dosané utawa ora ngucapake syukur marang Gusti, nangis kanthi tulus amarga liwat dosané wis nyedhihaké Gusti—Bapaké—maka luwih gedhé kabungahan ilahi sing diparingaké Gusti marang wong mau, lan

⁹⁵ Cf. Wulang Asketik Bapa Kita Isaac saka Suriah. Moskow, 1993. kaca 11.

luwih Gusti nglegakaké atiné. Sanadyan ana lara ing sedhihé wong kaya ngono, nanging ana uga pangarep-arep lan panglipur ing jerone.

Nanging, sapa waé sing kepéngin nampa panglipur ilahi ora kena njaluk. Wong kuwi kudu ngrasa aboté dosané, tobat, banjur panglipur ilahi bakal teka dhéwé. Nalika semana, ana skandal ing Gunung Suci lan sawetara biksu ngrusak jeneng apik. Salah sijine, nalika ketemu aku, wiwit kandha: 'Oh, aku kepengin banget ketemu kowe, supaya kowe bisa maringi panglipur marang aku.' Dhèwèké péngin aku maringi panglipur amarga dhèwèké wis kena omelan sing pantes! Lan aku kudu ngakoni yèn sapa waé sing wis maringi omelan kuwi pancèn bener tenan! Aku ngrungokaké biksu iki kanthi gumun banget. Salah, nanging malah njaluk panglipur! Yen tanpa njaluk panglipur dhèwèké nyuwun pangapura lan kandha, 'Aku wis dosa, Gusti,' mesthiné panglipur ilahi bakal muncul ing atiné. Nanging, sanadyan dheweke salah, dheweke kepengin aku ngomong kaya ngene: 'Iku ora apa-apa, aja kuwatir, soale kesalahmu ora pati gedhe. Liyane uga ana sing kudu disalahake.' Nah, tulung kandha, kuwi panglipur kaya apa? Kuwi dudu panglipur, nanging ejekan. Panglipur ilahi asalé saka tobat.

— Geronda, nalika sawisé tiba ing dosa, sawijining wong tetep tobat nanging ing wektu sing padha ngrasakaké ambruké jiwa lan raga, apa kuwi ateges tobaté salah?

— Ing dina kapisan, ambruké emosional lan fisik iki bisa dingerteni. Nanging, yèn wong kuwi nduwèni tobat sing sejati, nalika ngalami sedhih lan lara ing batin, dhèwèké uga ngrasakaké panglipur ilahi.

— Inggih, nanging mesthi wae dheweke uga ora lali marang dosane?

— Inggih, dhèwèké ora lali marang dosané. Wong kaya ngono kuwi sedhih lan nampa panglipur, sedhih lan nampa panglipur. Dhèwèké nyalahké dhéwé amarga dosa sing wis ditindakake, lan Gusti Allah alus nyenengaké; dhèwèké nyalahké dhéwé manèh, lan Gusti Allah nyenengaké manèh... Iki taubat, sing maringi panglipur ilahi marang manungsa.

Bagéan 4.

Kekuwatan pepeteng saka pepeteng

"Kekuwatan pepeteng ora ana gunané. Wong-wong kuwi dhéwé, kanthi mbalik saka Gusti, sing ndadékaké kuwi dadi kuwat, amarga kanthi mbalik saka Gusti, wong-wong maringi setan kuwasa marang awaké dhéwé"

Bab 1.

Babagan Tenung

Amarga aku kerep banget—kanggo kepinginan mbantu kowe—wis crita marang kowe babagan Swarga, Malaikat lan para wali, saiki—sekali maneh kepengin mbantu kowe—aku bakal crita sethithik babagan panyiksa Neraka lan para setan, supaya kowe ngerti sapa sing dadi mungsuh kita. Ing sawijining dina, ana wong enom—tukang sihir saka Tibet—tekun ing pertapaanku. Dhèwèké nyritakaké akèh bab uripé. Nalika umuré telung taun—bar anyar dipunpisah saka susu ibuné—dhèwèké diserahaké bapaké marang klompok telung puluh tukang sihir Tibet, supaya dhèwèké bisa mlebu rahasia ilmu sihiré. Wong enom iki wis nggayuh derajat sewelas ing ilmu sihir—derajat paling dhuwur yaiku rolas. Nalika umuré wis nem belas taun, dhèwèké ninggal Tibet lan lelungan menyang

Swedia kanggo ketemu karo bapaké. Ing Swedia, dhèwèké kebeneran ketemu karo sawijining imam Ortodoks lan kepéngin ngomong karo dhèwèké. Panganggé sihir enom kuwi pancèn ora ngerti apa iku pendeta Ortodoks. Ing aula panggon padha rembugan, pemuda kuwi, kepéngin nuduhaké kakuwasané, miwiti nindakake manéka trik gaib. Dheweke nelpon salah siji setan sepuh sing jenenge Mina lan kandha marang dheweke, 'Aku kepengin banyu.' Sawise ngucapake tembung-tembung kuwi, salah siji gelas munggah ing udara kanthi dhewe, mabur menyang kran, krané kabuka, gelas kuwi kebak banyu, banjur mabur liwat lawang kaca sing ditutup mlebu kamar ing ngendi padha lungguh. Wong enom kuwi njupuk gelasé lan ngombe banyu mau. Banjur, tanpa ninggalake kamar, dhèwèké nampilaké marang imam sing lungguh ing ngarepé kabèh jagad raya, langit lan lintang-lintang. Dhèwèké nggunakake sihir tingkat papat lan niat nggayuh tingkat sewelas. Banjur dhèwèké takon marang imam apa sing dipikiraké bab kabèh sing dideleng. "Yen dhèwèké wis ngina Setan," kandha dhèwèké marang aku, "aku bisa mateni dhèwèké." Nanging, imam kuwi meneng bae. Banjur dhèwèké takon, "Ngapa panjenengan ora paring pratandha marang aku?" "Gusti Allahku iku Gusti Allah kang andhap asor," wangsul imam kuwi. Banjur pandhita iku njupuk salib cilik, dipasrahaké marang tangané pemuda tukang sihir mau lan kandha, 'Tampilna pratandha liyane.' Pemuda iku ngundang Mina—demon kepala—nanging Mina, gemeter kaya godhong aspen, ora wani nyedhak marang dhèwèké. Banjur pemuda iku nelpon Setan dhéwé, nanging Setan, nalika weruh salib ing tangane, tumindak persis padha—dhèwèké wedi nyedhak marang pemuda iku. Setan mung maringi dhèwèké siji dhawuh: lunga saka Swedia sakcepete lan bali menyang Tibet. Banjur dhèwèké wiwit nyalahké Setan: 'Saiki aku mangertèni yèn kakuwatanmu sing gedhé kuwi sejatiné kakuwatan sing ora ana gunané.' Sawisé kuwi, dhèwèké diwulangké bab kabeneran iman déning imam sing welas asih kuwi. Pastur mau nyritakaké marang dhèwèké bab Tanah Suci, Gunung Suci Athos, lan panggonan-panggonan suci liyané. Sawisé ninggalaké Swedia, pemuda kuwi nindakake ziarah menyang Yerusalem, ing kono dhèwèké weruh Api Suci. Saka Yerusalem dhèwèké lelungan menyang Amerika, kanggo mènèhi ajang perang marang kanca-kanca Satanisé lan mbeneraké pikirané. Gusti Allah nggawe pemuda iki dadi pangkotbah paling apik! Saka Amerika, dhèwèké teka ing Gunung Suci Athos.

Nalika isih cilik, nyawa sing apes iki diperlakokaké kanthi ora adil, mula Gusti sing Maha Apik nulungi dhèwèké piyambak, nyawiji ing uripé tanpa upaya saka dhèwèké. Nanging, ndedonga kanggo dhèwèké, amarga para dukun, bebarengan karo kabèh pasukan setan, padha nglawan dhèwèké. Yen padha nglawan aku kanthi cara kaya ngono — nalika dhèwèké teka marang aku lan nyuwun pitulungan — coba bayangna sepira luwih sengit perangé marang dhèwèké dhéwé! Nalika para imam maca pandonga pangusiran setan marang dhèwèké, urat ing lengené bocah malang kuwi pecah lan getih mili. Para setan nyiksa pemuda miskin iku banget; nanging sadurunge, nalika dhèwèké apikan karo wong-wong mau, padha ora nindakake apa-apa sing ala marang dhèwèké, malah mbantu lan nepaki kabèh panyuwuné. Ndongakna. Nanging dhèwèké dhéwé saiki kudu ati-ati banget, amarga ana ing Injil katulis yèn roh najis wis metu saka sawijining wong, *'mlebu lan nggawa pitu roh liya sing luwih jahat tinimbang awake dhewe, banjur padha mlebu lan manggon ing kana; lan kahanane wong iku ing pungkasan bakal luwih parah tinimbang sing sepisanan.'*⁹⁶

Para dukun uga nggunakake macem-macem 'relik' setan

— Geronda, sapa kuwi *'penyeneng'*?⁹⁷

— Dukun sihir. Ing ilmu sihire, padha nggunakake Mazmur Daud, jeneng para wali lan sapiturute, nanging dicampur karo panguwuh setan. Yaiku, kaya kita nalika maca Mazmur nyuwun pitulungan marang Gusti lan nampa sih rahmat Ilahi, dheweke kanthi nggunakake mazmur lan benda suci kanthi cara sing padha malah nindakake sing kebalikan: padha ngina Gusti, mbalik saka sih

⁹⁶ Matius 12:45.

⁹⁷ Deleng Kitab Kanon. Lavra Sang Tritunggal Suci Sergius, 1992. kaca 101. Kanon kaping 61 saka Konsili Ekumenis kaping enem.

rahmat Ilahi, lan sawisé kuwi setan nindakake apa waé sing dijuluk. Aku krungu crita babagan sawijining pemuda sing menyang dukun kanggo njaluk pitulungan nggayuh tujuan tartamtu. Dukun mau maca sawetara tembung saka Kitab Mazmur marang pemuda iku, lan pemuda iku kasil entuk apa sing dikarepake. Nanging, ora suwe sawisé kuwi, pemuda sing kasihan mau wiwit luntur, lumer kaya lilin. Apa sing ditindakake dukun mau?

Dheweke njupuk sawetara kacang lan wiji ing telapak tangané lan miwiti maca Mazmur 50 marang bocah iku. Nalika dhèwèké ngucapaké tembung: "*Pangastané marang Gusti*,"⁹⁸ dhèwèké ngencengaké tangané lan mbuwang kacang-kacangan lan wiji sing dicekel mau, kanthi mangkono dhèwèké nyuguhaké kurban marang setan supaya nyukupi panyuwuné. Mangkono, kanthi pitulungan Kitab Mazmur, dukun iki ngina marang Gusti.

— Geronda, sawetara wong sing nglakoni sihir nggunakake salib, ikon...

— Inggih, kula mangertos bab punika. Saking punika, saged dipun tingali panipuan ingkang wonten ing sakjroning sedaya lampahipun! Kanthi migunakaken benda-benda suci, piyambakipun nuntun tiyang-tiyang ingkang sial menyang dalan ingkang nyasar. Tiyang-tiyang mirsani bilih dukun nyalakaken lilin, 'ndedonga' ing ngarep ikon, lan nindakake lampah-lampah kados makaten — lan tiyang-tiyang pitados dhumateng para penipu punika. Ana wong lanang siji sing kandha marang aku yèn ing kutha panggonané ana wong wadon Turki sing nyelehaké ikon Sang Putri Allah Paling Suci ing watu lan saiki nyebut watu kuwi 'watu sing nulungi wong'! Dhèwèké ora kandha yèn Sang Putri Allah Paling Suci sing nulungi wong, nanging ngaku yèn watu kuwi sing nulungi. Iki mbingungake wong Kristen sing ndeleng ikon Sang Putri Allah sing Maha Suci. Wong-wong ing antarané sing warasé ringkih padha kesusu menyang watu iki, mikir bakal nampa pitulungan saka watu kuwi, banjur setan nindakake apa waé marang wong-wong mau miturut kersané. Amarga wiwit wanita Turki kuwi ngomong yèn kuwi dudu Ibumé Gusti nanging watu sing nulungi wong, setan langsung mlebu, amarga tembung-tembung kuwi minangka tindak ngremehake marang Ibumé Gusti sing Maha Suci. Rahmaté Gusti lunga saka wong-wong, lan wiwit ana kesurupan. Mula wong-wong Kristen padha nyurung awaké dhéwé menyang watu kuwi kanthi gegabah, ngarep-arep yèn kuwi bakal marasaké wong-wong mau—watu kuwi, bebarengan karo tangalashka! Lan ing pungkasané, padha cacad, awit kepiye carané wong isa nampa pitulungan saka setan? Yen wong-wong kuwi nduwé sethithik waé akal sehat, mesthiné padha mandheg lan mikir: wong wadon Turki kuwi wong Muslim; apa sing nyambungaké dhèwèké karo ikon Sang Ibumé Gusti Allah sing Paling Suci? Sanajan wanita Turki iki ngomong yèn Indungé Gusti Allah sing Paling Suci mbantu wong, pantes menawa mandheg sedhela kanggo mikir: apa sesambungané dhèwèké karo Indungé Gusti Allah sing Paling Suci, amarga dhèwèké wong Muslim? Apamanèh manèh nalika, miturut pangakuané, iku watu sing marasaké wong! Nalika krungu crita iki, aku nyuwun marang kancaku supaya ngandhani panguwasa sing relevan ing Administrasi Keuskupan kutha panggonan kedadéyan iki lan njupuk langkah-langkah sing perlu kanggo nglindhungi wong-wong saka kejahatan iki.

— Geronda, wong-wong padha njaluk rosario marang kita...

— Nalika wong njalukamu jimat, luwih becik kowe maringi salib. Aja nggawe jimat, merga saiki malah dukun-dukun padha nganggo. Ing njaba, padha nempelake ikon utawa salib ing jimat, nanging ing njero padha nyelehake macem-macem barang gaib. Wong-wong ndeleng ikon utawa salib ing njaba banjur bingung. Sawetara dina kepungkur, ana wong nggawa aku kantong doa sing dijupuk saka wong Turki jenenge Ibrahim. Ing njaba kantong doa kuwi ana sulaman salib. Aku krungu bab sawijining dukun, sing pancen ora wedi marang Gusti Allah, sing nggulung macem-macem ikon cilik dadi tabung lan nempatake wol, potongan kayu cilik, jarum, maneka manik-manik lan barang-barang padha ing njero.⁹⁹ Nalika Gereja ngecam dukun iki, dhèwèké ngaku dadi medium.

⁹⁸ Mazmur 50:19.

⁹⁹ Kanun 61 saka Konsili Ekumenis Kaping Enem nemtokake yèn 'pembuat jimat pelindung' kudu nglakoni paukuman suwéné enem taun, lan yèn isih ora tobat, bakal diasingaké saka Gréja. Kanun iki nyebutake dukun sihir sing nggawe amulet utawa jimat sing diisi

Lan amarga medium diparingi kabebasan ing nagara kita, dhèwèké terus nindakake apa waé sing disenengi. Aku kandha marang sawijining wong sing wis dirugèkaké déning dukun iki: 'Melu pangakuan dosa, merga kowé kena pangaribawa setan.' Dheweke terus-terusan lunga konfes, banjur bali marang aku lan kandha: 'Aku ora krasa ana bedane antarane kahananku saiki lan kahananku sadurunge konfes.' — 'Rungokna, mbok menawa kowe nggawa barang apa wae sing diwenehake wong sing kesasar kuwi?' — takon aku. "Ya," wangsulane, "aku nggawa kothak cilik sing katon kaya Injil, sing diwenehake marang aku." Aku njupuk kothak iku saka dheweke, mbukak, lan nemokake macem-macem ikon cilik sing bengkok ing njero. Nalika aku mbukak maneh, aku nemokake manik-manik, potongan wol, serpihan kayu, lan barang-barang kaya ngono ing njero! Sawisé aku njupuk kothak cilik kuwi saka wong sengsara kuwi, dhèwèké bébas saka pangaribawa setan. Kowé weruh dhéwé yèn setan kuwi licik tenan!

Wong-wong sing apes nggawa jimat lan azimat kaya ngono ing awaké dhéwé, konon supaya éntuk pitulungan, nanging pungkasané padha nandhang sangsara. Sapa waé sing wis kesandhung karo dukun, lan nampa barang-barang gaib kaya ngono saka dhèwèké minangka 'berkah', kudu ngobong barang-barang kuwi lan ngubur abuné ing lemah utawa mbuwang menyang segara. Sawisé kuwi, wong-wong kaya ngono kudu lunga lan ngaku dosa. Iki siji-sijiné cara kanggo mbebasaké dhiri saka pangaribawa setan. Ana sawijining pemuda sing tau teka ing gubugku, kondisiné pancen parah banget ing pirang-pirang bab. Dheweke wis nandhang sangsara sacara fisik lan mental luwih saka patang taun. Dheweke wis urip ing dosa, lan bubar iki dheweke nyekel dhéwé ing omah, ora gelem ketemu sapa-sapa. Loro kancané, sing kerep sowan menyang Gunung Suci, kanthi angel banget bisa nyakinaké dheweke supaya gelem lunga bareng karo wong-wong mau. Kabeh mau ditindakake supaya bisa nggawa dheweke marang aku. Padha numpak kapal saka Uranopolis menyang Daphne¹⁰⁰. Saben kapal mandheg ing maneka biara ing Gunung Suci, pemuda iku ambruk amarga kesel ing dek kapal. Kanca-kancané lan para biksu sing ana ing kapal nyoba mbangkitaké dhèwèké kanthi maca Doa Yesus. Kanthi angel banget, dheweke bisa digawa menyang kalivaku. Bocah miskin iku mbukak atine marang aku lan nyritakake uriye. Amarga aku weruh yen dheweke kena pangaribawa setan, aku nyaranake supaya dheweke menyang bapa rohani ing Gunung Athos, nindakake apa wae sing diprentahake, lan kanthi cara kuwi dheweke bakal mari. Dheweke pancen lunga lan ngakoni. Nalika padha bali saka Gunung Athos lan numpak kapal, pemuda iku kandha marang kancane yen bapak rohani wis maringi dhawuh supaya dheweke mbuwang ing segara talisman sing diwenehake kanca kenalan, sing tansah digawa. "Nanging aku ora bisa mbuwang iki!" ujare bocah malang kuwi. Sanajan kanca-kancane terus-terusan nyurung supaya dheweke ngadeg lan mbuwang jimat kuwi menyang segara, dheweke koyo wong sing wutah dadi watu lan ora bisa tangi saka panggonane. Banjur, kanthi angel banget, kanca-kancane nggawa dheweke menyang dek kapal. Kanthi pitulungan kanca-kancané, pemuda iku nyopot jimat setan kuwi saka awaké dhéwé. Dhèwèké malah ora duwé kekuwatan kanggo mbuwang jimat kuwi menyang segara. Dhèwèké mung mbukak tangané, lan jimat setan kuwi tiba dhéwé menyang segara. Sakwise kuwi, dhèwèké krasa tangané dadi bébas lan awaké sing kesel langsung pulih kekuwatan. Kanthi kebak urip, pemuda iku wiwit mlumpat-mlumpat ing kapal uap kanthi kabungahan, banjur mlayu nyoba kekuwatan tangane ing pegangan wesi lan lambung kapal.

Wong-wong sing nglakoni ilmu sihir uga nggawe akèh goroh

— Geronda, apa para dukun nampa wahyu apa wae babagan wong, babagan kedadéyan sing lagi kelakon, lan sapiturute?

maneka benda gaib (umpamane rambute, wol, cakar, balung ula utawa kalong, lan sapiturute). Para dukun sihir mau sepisanan nglebokake benda-benda iki ing pangaribawa setan liwat sihir.

¹⁰⁰ Daphne – pelabuhan utama ing Gunung Athos. – *Cathetan panerjemah*.

— Kadhangkala padha sinau soko setan, nanging uga akèh sing digawé dhéwé. Kowe kabèh sing nindakake tugas ing archondarion,¹⁰¹ kudu waspada. Aja nganti apa sing kelakon ing kana metu saka kendali. Kowe kudu merhatiin jinis wong sing teka ing biara, amarga bisa waé ana wong sing nindakake ilmu sihir teka. Apa iki katingal nggumunake kanggo sampeyan? Sakwisé, ana loro wong sing nglakoni ilmu sihir teka kéné kanggo nglakoni jaga bengi. Wong-wong kuwi ngganggu lan mbingungake wong liya. Padha ngapusi kabèh wong kanthi ngaku yèn padha bisa nyambung karo Metropolitan Augustine.¹⁰² Padha kandha marang sawijining wanita: "Sampeyan wis kena kutukan. Ayo padha teka ing omahmu lan mbusak kutukan saka awakmu nganggo salib sing kita duwé." Lan wong-wong, nalika weruh para dukun teka ing pangibadah bengi lan ngomong babagan rohani, padha mikir: "Nanging amarga padha rawuh ing pangibadah bengi, mesthi padha wong sing nduwé iman" — banjur mbukak atiné marang para penipu. Piyé padha ngaburukaké pikirané wong nganggo gorohé! Salah sijiné tukang goroh kuwi, sing kepéngin ngapusi sawijining cah wadon, kandha marang dhèwèké: 'Pastur Paisius nduwé wahyu yèn kowé lan aku bakal omah-omah. Mula, jupuk barang cilik iki lan pasang ing gulu kowé. Nanging aja ndelok ing njero!' Lan dhèwèké maringi semacam jimat sihir. Untunge, bocah wadon iku ora nganggo. 'Oh, dadi Bapa Paissius melu ing barang-barang cilik kaya ngono!' dhèwèké nesu. Tanpa ragu-ragu, dhèwèké lungguh ing meja lan nulis layang kanggo aku—kebak tembung kasar. Papat kaca kanthi tulisan rapi! Dhèwèké ngutuk aku nganggo tembung-tembung paling ala! "Ya wis, omongno kabeh, omongno kabeh," aku gumun dhewe nalika maca layang kuwi, "iki dudu perkara gedhe. Kanggo aku, cacianmu kuwi kaya balsem — soale kowe ora nganti keceblos lan ora nganggo jimat setan kuwi!"

— Apa dheweke ngerti kowe, Geronda?

— Ora, dheweke ora ngerti aku. Lan aku uga ora kenal karo wong-wong mau: ora dheweke, ora uga penipu kuwi.

Sihir setan

— Geronda, apa sing kok omong marang bocah-bocah sekolah sing teka ndeleng kowe dina iki lan kandha yen padha wis nimbali roh?

— Apa sing arep padha kandha? Bab pisanan sing tak lakoni yaiku maringi omelan sing pantes marang wong-wong mau! Sawise kabèh, kabèh sing wis padha lakoni iku padha karo mbantah iman Kristen. Nalika wong nelpon setan lan nampa, padha nyingkiri Gusti Allah. Mula saka iku aku nyaranake marang wong-wong mau, sepisanan lan sing paling utama, supaya padha tobat, nglakoni pangakuan sing tulus, lan luwih ngati-ati ing mangsa ngarep: menyang gréja, nampa Komuni Suci kanthi berkah saka pangakune, supaya bisa urip suci. Nanging ing kasus bocah-bocah sekolah iki—amarga isih bocah—ana kahanan sing ngurangi kesalahan. Padha nindakake iki kaya dolanan. Yen padha wong diwasa, tumindak kaya ngono mesthi bakal nimbulake cilaka gedhe: setan bakal entuk kuwasa gedhe marang wong-wong mau. Nanging dhèwèké wis nyebabake cilaka marang kabèh bocah-bocah iki.

— Geronda, apa sing sejatine padha ditindakake?

— Sing akèh wong lakoni... Padha nyeleh gelas isi banyu ing meja lan nggambar bunderan ngubengi nganggo huruf-huruf abjad: alfa, beta, gamma lan sateruse. Banjur padha nyelup driji ing banyu lan nelpon roh, ya iku setan. Gelasé wiwit obah ing meja, mandheg ing ngarep huruf-huruf, lan kanthi cara iki tembung-tembung kabentuk. Bocah-bocah sing teka dina iki nelpon roh lan, nalika wis teka, padha takon: 'Apa ana Gusti?' — 'Ora ana Gusti!' — mangsuli setan. 'Lan sapa kowe?' — takon bocah-bocah. 'Setan!' — mangsuli. 'Lan apa Setan iku ana?' — takon bocah-bocah. 'Ana, mesthi ana!' wangsulane. Kuwi omongan sing pancen ora masuk akal tenan! Ora ana Gusti, nanging ana setan! Lan nalika ditakoni maneh apa ana Gusti, setan mau mangsuli, 'Ana, mesthi ana.' Sepisan

¹⁰¹ Archondariki – papan panampian tamu ing biara-biara Yunani. – *Cathetan penerjemah*.

¹⁰² Augustine (Kandiotis) (lair taun 1907) – Metropolitan Florina wiwit taun 1967 nganti 1999. – *Cathetan penerjemah*.

iya, banjur ora. Mula bocah-bocah mau dhewe uga ora ngerti kudu piye nanggapi kuwi. Gusti Allah ngatur kaya ngono kanggo mbantu wong-wong mau. Banjur ana bocah wadon saka klompoké sing banjur mecah gelas kuwi. Dheweke mecah gelas mau kanthi pangayoman Gusti Allah, supaya bocah-bocah liyane uga bisa sadar.

Saiki, akèh wong sing kepéngin nglarani wong liya banjur nyedhaki dukun sing nganggo boneka lilin. Boneka lilin kuwi kaya dolanan; mung minangka hobi para dukun.

— Geronda, apa sing ditindakake karo boneka kuwi?

— Wong-wong kuwi nggawe boneka saka lilin sing mirip manungsa. Nalika ana wong teka lan njaluk, umpama supaya mungsuhe dadi wuta, padha nyuntik jarum ing mripat boneka kuwi sambil ngucapake jeneng wong sing dikarepake wuta. Padha uga nindakake tumindak gaib liyane. Lan yen wong sing kena kutukan kaya ngono kuwi uripe kebak dosa lan ora gelem ngaku dosa, mula pangaribawa setan nyerang mripaté. Larané banget nganti krasa kaya mripaté arep metu saka bolongané! Wong kuwi dipriksa dhokter, nanging dhokter ora nemokake apa-apa sing salah.

Lan apa waé cilaka sing ditindakake déning dukun, paranormal, peramal, lan sapituruté marang wong! Ora mung nguras dhuwit wong, nanging uga ngrusak kulawarga. Contone, ana wong menyang dukun lan nyritakake masalahé. "Delengen," ujure dukun, "salah siji sedulurmu wadon, kulit rada peteng lan rada luwih dhuwur tinimbang wong umume, wis masang kutukan marang kowe." Wong iku banjur miwiti nggoleki wong ing antarané seduluré sing cocog karo ciri-ciri kuwi. Ora mungkin ora ana siji wae saka seduluré sing nduwé sanadyan sithik kemiripan karo wanita sing digambarke déning dukun kuwi. "Ah," kandhane wong lanang kuwi, sawisé nemokake "pelaku" ing balik sangsaraé. 'Mula dheweke sing masang kutukan marang aku!' Lan atine kebak kebencian marang wanita iku. Nanging wanita kasihan iku pancen ora ngerti kenapa dheweke sengit marang dheweke. Bisa uga dheweke wis tau nulungi dheweke, nanging atine kebak sengit lan dheweke malah ora gelem ndeleng dheweke! Banjur dhèwèké bali marang dukun, sing kandha: 'Ya wis, saiki kita kudu mbusak kutukan iki saka kowé. Kanggo kuwi, kowé kudu mbayar aku sak cilik dhuwit.' — 'Ya wis,' kandha wong sing bingung kuwi, 'awit dhèwèké wis ngerti sapa sing masang kutukan marang aku, aku kudu mènèhi ganjaran marang dhèwèké!' Lan dhèwèké mbayar dhuwit kuwi.

Apa kowe weruh apa sing digawé setan? Dhèwèké nggawé godaan. Nanging wong sing becik — sanajan dhèwèké yakin ana wong sing wis nindakake ala marang wong liya — ora bakal ngomong marang korban: 'Wong siji-sijiné wis nindakake ala marang kowe.' Ora, dhèwèké bakal nyoba mbantu wong sing apes kuwi. 'Rungokna, ' ujure marang wong kuwi, 'aja nganti pikiran negatif nguasani kowe. Ayo langsung menyang pengakuan dosa, lan aja wedi apa-apa.' Kanthi cara iki, dheweke mbantu loro-lorone. Amarga wong sing wis nindakake ala marang tanggane, nalika weruh carane wong liya nambani dheweke kanthi apikan, bakal merenung — kanthi makna sing paling becik — lan tobat.

Setan ora bakal bisa nindakake kabecikan apa wae

— Geronda, apa dhukun bisa marasake wong sing lara?

— Supaya dukun bisa marasaké wong sing lara? Wong sing disiksa déwéké bisa 'diwarasaké' déning dukun — kanthi ngirimaké déwéké mau marang wong liya. Lha, dukun lan setan iku kanca lan kancané. Dukun kandha marang setan: 'Metu saka wong iki lan mlebu ing wong kuwi.' Kanthi tembung liya, nalika ngusir setan saka wong sing kena pangaribawa, dukun biasane ngirim setan mau menyang salah siji sedulur utawa kenalan sing wis maringi setan kuasa marang awake dhewe. Banjur wong sing kesurupan kuwi kandha: 'Aku ngrasakake sangsara, nanging siji-sijine dukun wis nyembuhake aku.' Iki dadi iklan gratis kanggo dukun. Nanging ing pungkasané, setan sing wis ninggalaké wong kuwi terus ngganggu sedulur lan kanca-kancané. Contone, sawise kena pangaribawa setan, ana wong sing dadi bongkok. Dukun bisa ngusir setan saka wong kuwi lan ngirim

menyang wong liya. Kanthi cara iki, wong sing bongkok mau bakal lurus maneh. Nanging, yen dheweke dadi bongkok amarga kacilakan, dukun ora bisa marasake.

Aku tau dikandhani yèn ana sawijining wanita sing 'nyembuhaké' wong lara nganggo manéka pratandha lan barang suci. Nalika krungu apa sing ditindakake, aku kagum karo kapinterané kabèh—kriya setan. Ing sajroning upayane, dukun kuwi nyekel salib ing tangane lan nyanyi manéka kidung greja. Contone, dheweke nyanyi '*O Perawan Ibu Gusti Allah*' lan nalika tekan tembung '*Kabulnawo wohing kandhutmu*', ngidak ing sacedhake salib; kanthi cara iki dheweke ngina Kristus, lan mulane tangalashka mbantu dheweke. Kanthi cara iki dhèwèké 'nyembuhaké'—umpamane saka kahanan mental sing abot [depresi]—wong-wong tartamtu sing lara amarga pangaribawa setan. Para dhokter ora bisa marasaké wong-wong iki, nanging dhèwèké 'nyarasaké' amarga dhèwèké ngusir setan sing ngebebani nyawane. Banjur dhèwèké ngirim setan kuwi marang wong liya. Nanging akèh wong lara nganggep dukun sihir iki wong suci! Padha golèk pitutur dhèwèké, déné dhèwèké kanthi meneng ngrusak nyawane lan ngrusakké.

Kita kudu waspada. Kita kudu adoh-adoh saka dukun lan ilmu sihir, kaya ngadohi geni utawa ula. Kita ora kena nyampuraduk siji karo sijine. Setan ora bakal bisa nindakake apa-apa sing apik. Dheweke mung bisa 'nyembuhake' lara sing dheweke dhewe nyebabake.

Aku ngerti siji kasus kaya ngono. Ana wong enom sing kesandhung karo dukun lan banjur miwiti sinau ilmu sihir. Banjur dhèwèké dadi ora waras, lara, lan pungkasané mlebu rumah sakit. Dhèwèké nginep ing rumah sakit pirang-pirang wulan, lan bapaké mbuwang akèh dhuwit, amarga wektu kuwi durung ana asuransi kesehatan utawa sing padha. Para dhokter nyoba nggoleki panyebab lara iku, nanging ora nemu apa-apa. Kahanan pemuda iku saya parah tenan. Lan apa sing ditindakake setan wektu kuwi? Dheweke muncul marang pemuda iku kanthi wujud Sang Panutan Mulya — santo pelindung ing panggonané. 'Sang Panutan Mulya' kandha marang wong lara iku: 'Aku bakal nyembuh kowe yen bapakmu mbangun gréja.' Enom iku nyritakaké marang bapaké bab panglihatan kuwi, lan bapaké sing bingung kandha: 'Iki anakku, ya. Aku bakal maringi kabèh sing tak duwé, supaya dhèwèké mari.' Mula bapaké enom iku ngiket janji mbangun gréja kanggo ngajèni Sang Forerunner Sing Mulya. Sétan ninggalaké enom iku, lan dhèwèké mari. Sétan wis nindakaké... 'mukjizat'! Sawisé mari, bapaké nom-noman kuwi kandha: 'Aku wis janji arep mbangun gréja, lan saiki wayahe nepati janji kuwi.' Wong-wong kuwi ora nduwé dhuwit cadangan, lan kanggo mbangun gréja, padha adol kabèh tanahé. Bapaké nom-noman kuwi bangkrut, lan kabèh anaké dadi ora nduwé omah. "Sialan Ortodoksi iki!" ujure kanthi nesu lan padha dadi Saksi Yehuwa. Apa kowe weruh apa sing digawé setan? Kamungkinan gedhé, sadurungé ora ana Saksi Yehuwa ing wilayah kuwi, lan dhèwèké nyusun cara kanggo nyebarake gulma Saksi Yehuwa ing kana uga!

Ing kahanan apa ilmu sihir nduwé kuwasa?

— Geronda, ing kahanan apa ilmu sihir nduwé kuwasa?

— Yen ilmu sihir wis mujud, tegese wong iku wis maringi setan kuwasa marang awake dhewe. Kanthi tembung liya, dheweke wis maringi setan alesan sing kuat kanggo tumindak lan ora banjur ndandani awake dhewe lumantar tobat lan pangakuan dosa. Yen ana wong sing nindakake pangakuan dosa, mula kutukan—sanajan diparingake langsung marang dheweke—ora bakal nglarani. Iki amarga nalika wong iku nindakake pangakuan dosa lan nduweni ati sing resik, para dukun ora bisa 'kolusi' karo setan kanggo nglarani wong iku.

Siji dina, ana wong lanang umur setengah baya teka ing gubugku. Dheweke teka kanthi sikap angkuh lan nyolot. Nalika weruh saka adoh, aku nyadari yèn dhèwèké kesurupan setan. "Aku teka supaya kowe bisa mbantu aku," ujure dhèwèké marang aku. "Dongakna aku, amarga aku wis suwe nandhang sirah mumet banget lan para dhokter ora nemokake apa-apa sing salah." "Ana setan ing jeronmu," wangsulku. "Setan iku mlebu marang kowe amarga kowe wis maringi kuwasa marang setan." "Ora, aku ora nindakake apa-apa kaya ngono," dhèwèké miwiti ngiyakiné aku. "Kowe

durung nate nindakake kaya ngono?" aku kandha. "Piye karo wektu kowe ngapusi bocah wadon kuwi—kowe lali? Dheweke banjur menyang dukun lan ngucapake kutukan marang kowe. Saiki, lunga lan nyuwun pangapura marang bocah wadon sing kowe ngapusi, banjur lunga konfirmasi. Saliyane, mantera lan pandonga kudu diwaca marang kowe supaya kowe mari. Nanging yen kowe ora mangertos, ora nyadari dosamu lan ora tobat, sanajan kabeh pengakuan saka saindenging jagad padha kumpul lan ndedonga kanggo kowe, setan isih ora bakal ninggalake kowe." Nalika wong teka marang aku kanthi tanpa isin kaya ngono, aku ngomong terus terang, ngarani spade iku spade.

Ana wong liya sing kandha marang aku yèn bojone kesurupan roh najis; dhèwèké nyebabaké keributan parah ing omah, mlumpat ing wayah wengi, mbangunaké kabèh kulawarga lan mbalikaké kabèh dadi amburadul. Aku takon, 'Kowe mlebu pengakuan dosa?' Dhèwèké mangsuli, 'Ora.' Aku kandha, 'Mesthiné kowe wis maringi kuwasa marang setan. Kedadeyan kaya ngéné ora ana alesané.' Wong iki banjur nyritakaké bab dhèwèké, lan pungkasané kita nemokaké alesané apa sing kedadeyan marang bojone. Ternyata dhèwèké wis marani marang sawijining hodja, sing, 'kanggo begja', wis maringi banyu kanggo disemprotaké ing sakubengé omahé. Wong iki ora maringi teges apa-apa marang semprotan setan kuwi. Banjur setan pancèn ngamuk ing omahé.

Kepiye carane ngilangi ilmu sihir?

— Geronda, yen ilmu sihir wis mengaruhi wong lan nduwèni kuwasa marang dhèwèké, kepiye carané supaya dhèwèké bisa bébas saka kuwi?

— Siji wong bisa dibebasake saka ilmu sihir liwat tobat lan pangakuan. Amarga sepisanan lan sing paling utama, sebab kenapa ilmu sihir kuwi mujarab marang wong kudu ditemokake. Dheweke kudu ngakoni dosane, tobat lan ngakoni. Pira akeh wong sing kasiksa dening kutukan sing ditimpakake marang dheweke, teka menyang selku lan njaluk: 'Dongakna aku, supaya aku bisa bebas saka sangsara iki!' Dheweke njaluk tulung marang aku, nanging ora ndeleng jero awake dhewe, uga ora nyoba mangerteni saka ngendi asalé piala sing nyiksa dheweke — supaya bisa mbusak sababé. Kanthi tembung liya, wong-wong iki kudu mangertèni ing ngendi kaluputane lan kenapa ilmu sihir bisa nduwé kuwasa marang dhèwèké. Dhèwèké kudu tobat lan mlebu pangakuan dosa supaya sangsaraé bisa rampung.

— Geronda, kepiye yen wong sing wis kena kutukan tekan kahanan ing ngendi dheweke ora bisa nulungi awake dhewe maneh? Yaiku, yen dheweke ora bisa maneh marani pangakuan dosa utawa ngomong karo imam? Apa wong liya bisa nulungi?

— Wong-wong sing ditresnani bisa ngajak imam menyang omah supaya dhèwèké bisa maringi Sakramèn Panguripan Wong Loro marang wong sing kena kutukan utawa nganakake doa bareng banyu suci. Wong sing ana ing kahanan kaya ngono kudu diwènèhi banyu suci kanggo diombé, supaya piala bisa surut sanadyan sethithik lan Kristus bisa mlebu ing dhèwèké, sanadyan mung sethithik. Ana sawijining wanita, sing anaké ana ing kahanan kaya sing panjenengan critakaké, tumindak kaya ngono, lan kuwi mbantu anaké. Dhèwèké kandha marang aku yèn anak lanangé nandhang sangsara banget amarga ana kutukan sing ditujokaké marang dhèwèké. 'Dhèwèké kudu lunga lan ngakoni dosa,' aku maringi pitutur. "Pastur," ujare dheweke, "nanging piye bisa dheweke mlebu pangakuan dosa ing kahanan kaya ngono?" "Mangkono," aku kandha, "nyuwun marang pastur pangakuanmu supaya teka ing omahmu kanggo ngadani doa pangberkah banyu, lan wenehana anakmu sawetara banyu suci iki kanggo diombe. 'Nanging apa dheweke gelem ngombe?' 'Dheweke bakal gelem,' wangsulane. 'Yen mangkono,' ujarku, 'wiwiti dhisik karo upacara pangberkah banyu, banjur cobanen supaya anakmu ngomong karo pastur. Yen dheweke mlebu pengakuan dosa, dheweke bakal bisa ngusir setan adoh saka awake dhewe.' Lan pancen, wanita iki ngetutake pituturku, lan putrané kauripaké. Sawisé sawatara wektu, dhèwèké bisa lunga ngakoni dosa lan mari waras.

Lan apa kowe ngerti apa sing dipikirake dening sawijining wanita sialan liyane? Bojone wis kesengsem karo dukun lan malah ora gelem nganggo salib ing gulu. Kanggo mbantu bojone sethithik, dheweke nyulam salib cilik ing kerah jakete. Ing sawijining dina, bojone kudu nyebrang jembatan menyang seberang kali. Nalika dhèwèké nginjak ing jembatan, dhèwèké krungu swara sing ngélingaké: "Anastasius! Anastasius! Tanggalna jaketmu supaya kita bisa nyebrang jembatan bebarengan ." Begjané dina iku adhem banget, lan dhèwèké mangsuli: "Tanggalaké? Adhem kenceng!" — "Tanggalna," swara kuwi ngedorong manèh, "tanggallna supaya kita bisa nyebrang jembatan." Mlayu menyang neraka, setan! Setan kepengin mbuwang wong iki saka jembatan menyang kali, nanging ora bisa amarga wong iku nganggo salib. Akhire, setan mung bisa nyurung wong sengsara kuwi tekan pinggir jembatan. Keluargane padha nggoleki sakwengi lan pungkasane nemokake dheweke lagi nggleleng ing jembatan. Yen ora adhem banget, mesthine dheweke wis nyopot jakete, banjur setan mesthine bakal mbuwang dheweke menyang kali. Wong iki kaslametake amarga ana salib sing dijahit ing sandhangane. Bojone sing kasihan iku wong sing nduweni iman. Yen ora, yen dheweke ora nduweni iman, apa dheweke bakal ngjahit salib ing sandhangane bojone?

Kerjasama para dukun lan setan

— Geronda, apa ora ana wong sing nduwé kasucian sing bisa mbantu sawijining dukun?

— Kepiye carane dhèwèké bisa mbantu? Kowé ngandhani wong sing sethithik wedi marang Gusti supaya ati-ati, merga urip kaya ngono iku mlebu dalan sing salah — lan wong kaya ngono, sanajan wedi marang Gusti, isih waé nindakake manut karsané dhéwé. Lan apa sing bisa diomongaké bab dukun sing wis dadi sekutu setan! Kepiye kowe bisa mbantu wong kaya ngono? Kowe bisa wae ngomong babagan rohani, nanging dheweke tetep bakal tetep karo setan. Kowe ora bisa mbantu dukun sakabehe. Mung yen kowe maca Doa Yesus ing ngarepe — banjur setan bisa kaget lan dukun ora bakal bisa nindakake pakaryane.

Ana sawijining wong sing lagi lara. Banjur ana dukun—penipu paling ala—datang menyang omahé kanggo 'mbantu'. Nanging wong lara kuwi lagi ngucapaké Doa Yesus. Dhèwèké wong sing prasaja banget lan ora ngerti yèn sing teka kuwi dukun. Mula Gusti Allah campur tangan ing apa sing kelakon. Lan delengen apa sing Gusti paringi kelakon, supaya wong sengsara kuwi bisa mangerteni sapa sing diadhepi. Wong lara kuwi lagi ngucapake Doa Yesus, lan para setan banjur padha nggebuki dukun kuwi, nganti dukun kuwi dhéwé wiwit nyuwun tulung marang wong sing omahé arep 'nyembuh' kuwi!

— Geronda, apa wong lara kuwi pancen weruh setan nganggo mripaté dhéwé?

— Dhèwèké ora weruh setan; dhèwèké weruh yèn ana prakara sing ora bisa dibayangké lagi kelakon. Dukun kuwi njerit, 'Tulung!' — ngglundhung ing lantai, ambruk, nglingdungi awaké nganggo tangan saka pukulan mungsuh sing ora katon. Mula aja mikir yèn para dukun uripé gampang lan yèn setan mesthi nindakake apa waé sing kok jaluk. Kanggo para setan, cukup yen para dukun wis mbaleni Kristus mung sapisan. Wiwitane, para dukun gaib nggawe prajanjian karo setan supaya padha mbantu, lan sawetara taun setan-setan mau manut marang parentahe. Nanging, sawise wektu lumantar, setan-setan mau kandha marang para dukun gaib: 'Ngapa kita kudu ngajeni kowe?' Lan yen para dukun gaib gagal nindakake tugase setan-setan mau, ya kowe ngerti apa akibaté kanggo dheweke sawisé kuwi?

Aku kelingan nalika kita lagi ngobrol ing pekarangan kaliva karo dukun enom saka Tibet sing wis tak critakaké marang kowe sadurungé. Tiba-tiba dhèwèké mumbul, nyekel lengenku lan muteraké ing mburiku. 'Ayo Hajjefendi¹⁰³ teka saiki lan mbebasaké kowe!' ujure kanthi ngelawan. 'Setan kowe!' aku nesu. 'Metu saka kéné!' aku nyurung wong sing ngina kuwi, lan dhèwèké tiba ing lemah. Kepiye aku bisa mung ngadeg lan ngrungokake dheweke ngina wali?! Banjur dheweke mlumpat lan nyoba nendhang aku, nanging malah gagal: sikilé mandheg pas ing lambéku. Gusti

¹⁰³ Yaiku, Santo Arsenius saka Kapadokia.

nylametaké aku. Aku ninggalake dheweke ngadeg ing pekarangan lan mlebu selku. Sawisé suwe, aku ndelok: ana dhèwèké—kebak duri lan kesangkut ing ranting-ranting—metu saka jurang sing kebak suket liar cedhak kalivaku. "Setan wis ngukum aku," kandhané, "amarga aku ora bisa ngalahaké kowé. Dhèwèké sing nyeret aku mlebu ing semak-semak iki."

Kekuwatan pepeteng saka ala iku ora ana gunané. Wong-wong kuwi dhéwé, kanthi mbalik saka Gusti, sing ndadèkaké kuwi dadi kuwat, amarga kanthi mbalik saka Gusti, manungsa maringi setan kuwasa marang awaké dhéwé.

Bab 2.

Bab wong-wong sing kesurupan roh najis

— Geronda, pinten setan ing wong kesurupan saka Gadara?¹⁰⁴

— "*Akeh setan*,"¹⁰⁵ — mangkono sing kacathet ing Injil. Mulané roh najis, sing ngomong liwat wong sing kesurupan kuwi, kandha yèn jenengé "*Legion*."¹⁰⁶ Lan pikirna iki: kaya akèh setan bisa manggon ing wong sing kesurupan roh najis, mangkono uga kabèh para wali bisa nemokake panggonan ing atiné wong pracaya. Amarga yèn Kristus piyambak manggon ing atiné wong Kristen, apa manèh sing perlu diomongaké bab para wali! Iki misteri agung! Nalika aku manggon ing pertapaan Salib Suci, ana tamu teka lan ngetok lawang gapura nganggo ketokan wesi. Nalika aku ndeleng saka jendela, aku weruh pemandangan medeni! Aku weruh wong sing ditututi barisan setan. Dheweke dikelilingi klompok setan ireng! Iku pisanan aku weruh wong sing ana ing sangisore kuwasa akèh roh najis. Jiwa sing cilaka kuwi sawijining dukun. Dhèwèké kerep nyampur tembung-tembung pandonga gereja karo panguwuh marang setan, nyampur buku Kristen karo literatur gaib, lan akibaté setan-setan mau entuk kuwasa marang dhèwèké. Kedadéan sing medeni! Nalika ndelok dhèwèké, atiku banget kélangan tentrem.

Ana psikiater sing nganggep wong sing kesurupan roh najis iku lara jiwa. Ana para imam, ing sisihé, sing nganggep sawatara wong sing lara jiwa iku kesurupan. Nanging wong sing lara jiwa lan sing kesurupan roh najis kuduné nampa pitulungan ing panggonan lan cara sing béda. Kepiye carané psikiater bisa mbantu wong sing kesurupan?¹⁰⁷

— Geronda, apa wong sing kesurupan bisa mangertèni apa kesalahané lan kenapa roh najis mlebu ing dhèwèké?

— Ya, dhèwèké bisa mangertèni iki, kajaba ing kasus nalika akalé wis rusak. Ing kasus pungkasan kuwi, angel banget mbantu wong sing kesurupan setan. Nanging yèn dhèwèké mung kesurupan—tegesé akalé durung rusak—maka gampang nggayuh pamahaman bebarengan karo dhèwèké lan maringi pitulungan. Nanging, wong kaya ngono kudu manut. Yèn ora, kepiye dhèwèké bisa nampa pitulungan?

Siji dina, ana tamu saka Yunani Kidul teka ing kalivaku. Dhèwèké wis melu macem-macem wong Hindu ing kana, lan akibaté ana roh najis sing mlebu ing dhèwèké. Dhèwèké ngucapaké kutukan ala, lan busa metu saka cangkemé. Mripaté wong kasihan kuwi kaku; mripaté mbeseng saka lubangé. "Aja ngucapake cacian kaya ngono, merga kowe ngundang setan," aku ngelingake, nanging dhèwèké ora nggatekake aku. Ing wektu sing padha, dhèwèké nyuwun tulung marang aku. "Tulung

¹⁰⁴ Delengen Lukas 8:26 lan salajengipun.

¹⁰⁵ Lukas 8:30.

¹⁰⁶ Lukas 8:30; legiun (Bahasa Slavia Greja: *legeón*) – satunggaling unit tentara Romawi kang cacahé antawis 3.000 ngantos 6.000 prajurit.

¹⁰⁷ Sing tuwa kandha yèn wong sing lara jiwa butuh perawatan medis saka dhokter sing apik, psikiater sing pracaya lan pandhuan rohani saka pangakun dosa, dene wong sing kesurupan roh najis (yèn akalé isih waras) kudu ngenali kaluputané dhéwé—sebab kenapa dhèwèké kesurupan—tobat lan nglakoni pangakun dosa supaya bébas saka roh najis.

aku," dhèwèké nyuwun, "mung kowe sing bisa nulungi aku." "Rungokna," aku mangsuli. 'Kepiye carane aku bisa mbantu kowe? Apa kowe pengin aku ndedonga supaya, lumantar sih-rahmaté Kristus, kowe bisa dibebasake saka roh najis, nalika kowe dhéwé malah nelpon roh-roh najis iki!' "Ayo menyang pengakuan dosa, supaya padha maca pandonga pangusiran setan kanggo kowe, banjur bali marang aku lan kita bakal rembugan." — "Aku ora gelem," wangsulane. "Ya wis, yen mangkono, ayo paling ora menyang gréja; aku bakal ngoles kowe nganggo lenga saka lampu," ujarku. "Aku ora gelem," balesé. "Aku péngin kowe mbantu aku." Banjur dhèwèké mlaku menyang pinggir lan miwiti ngomong karo salah siji pengunjug sing ana ing pekarangan omahku. Ing wektu sing padha, aku lagi ngomong karo sak klompok peziarah babagan carane Gusti ngidini cobaan kanggo kaslametan kita. Krungu omonganku, wong sing kesurupan kuwi, tanpa nyedhak marang kita, muni: "Apa sih sing kok omong, ngomong yèn Gusti lagi nylametaké manungsa? Kita mung nduwé siji Bapa ing swarga lan siji Bapa ing bumi! Lan ing ndhuwur kabèh, kita isih nduwé pangeran liyané!" — "Mandheg omong kosong setanmu!" — aku mangsuli, banjur miwiti maca Doa Yesus. "Ah," dhèwèké kandha, "saiki kowé malah mbingungaké aku!" — "Pergi!" — aku paring dhawuh, lan dhèwèké mabur menyang sisih. Banjur dhèwèké miwiti takon marang aku: 'Lha kowe bareng sapa?' — 'Bareng Kristus,' ujarku. 'Kowe goroh,' kandhané, 'kowe ora bareng Kristus, merga aku iki Kristus, lan kowe nyerang aku.' Setan ngetokaké kabèh mau kanthi cara sing mbalik kabèh.

— Geronda, apa kuwi Setan dhéwé sing ngomong kabèh kuwi?

— Ya, Setan, nanging delengen, Gusti Allah paring kekuwatan marang wong iki supaya bisa teka ing Gunung Suci. Ing kahanane, lelungan menyang Athos saka ujung liya Yunani iku dudu pakaryan gampang! Nanging apa sing bisa kok lakoni: dhèwèké ora gelem ngrungokaké kowe, lan kahanané saya parah. Nanging yen dhèwèké manut, mesthiné dhèwèké bakal nampa pitulungan.

Kanthi kesombongan setan, wong bisa kesurupan

Sapa waé sing duwé rasa sombong gedhé iku wong sing pikirane kabur. Sirahé kabanjiran kabut, kaya kebak asap knalpot. Dhèwèké nindakake dosa abot nanging ora nyadari. "Aku," ujare salah siji wong kaya ngono marang aku, "tresna marang kabèh wong, lan aku uga tresna marang setan. Lha, setan kuwi ora jahat, ora..." — "Kowe ngomong apa tenan iki?" tak bales. "Yèn Gusti Allah ngidini setan tumindak bebas, mesthi wis nyabuti kita kabèh. Sapa sing tau weruh ana bab becik sing metu saka setan nganti kowe uga ngarep-arep sing padha?" Nanging, wong sengsara iki wis tekan kahanan pikiran kabur nganti dheweke ora ngerti apa-apa—ora preduli apa sing kok omong kanthi pangarep-arep mbantu dheweke. Dheweke bakal langsung miwiti ngomong yen kowe 'ngetokake tekanan marang dheweke'! Nanging apa [nyoba mbebasake dhèwèké saka pola pikir kaya ngono] iku pancèn tekanan? Wong iki ora edan; pikirane isih waras. Dhèwèké kudu nyadari yèn ngomong kaya ngono padha karo mbantah Kristus, yèn [ngakoni yèn setan ora jahat] iku ngina Gusti.

Lan kanthi cara iki, wong-wong alon-alon padha nyembah Setan. Nalika kowe weruh para Satanis, cetha yèn wong-wong mau dadi budaké Setan. Malah penampilane uga nggawa pratandha sing gaib ala. Kakuwatan peteng, kanthi pitulungan musik satanis, nuntun bocah-bocah malang menyang endi waé sing dikarepake. Kahanan iki wis tekan titik nalika wong-wong nyuwun pitulungan marang Setan. Aku krungu yen kowe muter album musik rock tartamtu kanthi mbalik, kowe bakal krungu lagu-lagu sing ngemot pangibadah marang Setan.¹⁰⁸ Kahanan iki malah wis tekan titik nalika padha 'ngluhurake' Setan: 'Setan, aku nyawisake awakku kanggo kowe.' Pira medeni kuwi!

— Geronda, apa kesombongan bisa nyebabake wong kesurupan?

¹⁰⁸ Sing dimaksud Sang Sepuh yaiku informasi sing ana ing sawetara cakram, sing dirasakaké déning pamirsa ing tingkat bawah sadar. Ing buku sing ditulis déning panaliti musik rock Yunani, E. Dadi, *Rock Music*, ana 16 conto tartamtu saka lagu lan rekaman dening artis rock lan pop Kulon lan Yunani sing misuwur, sing ngemot pesen subliminal sing ngajak pamirsa nyembah Setan, nggunakake narkoba, melu pesta pora, lan sapiturute. Delengen El. Dadi. *Rock Music*. Thessaloniki, 1993. — *Cathetan penerjemah*.

— Ya. Ayo kita anggep ana wong sing nindakake dosa lan mbenerake tumindaké. Yen ana wong sing nunjukake iki marang dhèwèké kanggo mbantu, dhèwèké malah ngaku yèn dhèwèké diperlakokaké ora adil. Amarga nganggep dhèwèké luwih apik tinimbang sing ngritik, dhèwèké banjur ngukum wong-wong mau. Banjur, sethithik demi sethithik, dhèwèké wiwit ngadili para wali. Sepisan wali anyar, banjur wali lawas.... "Wali iki ora nindakake mujijat," ujare wong kuwi, "lan wali kuwi nduwé cacat kaya ngéné..." Sawisé sawetara wektu, wong kuwi, sing terus maju ing panghakimane, malah miwiti nghakimi Majelis-Majelis Gréja kita. "Lan ing kabèh Majelis kuwi," ujare, "padha ngadopsi kabèh jinis resolusi..." Mula, miturut panemune, malah Konsili-konsili Gréja Ortodoks kita iku keliru. Pungkasané, wong kaya ngono tekan titik ngumumaké: 'Yen mangkono, ngapa Gusti nggawe kaya ngéné iki?' Mula, yèn ana wong tekan kahanan kaya ngono, dhèwèké ora dadi edan — ora. Dhèwèké dadi kesurupan.

Nalika semana, ana wong sing kesurupan setan teka menyang selku; dhèwèké nyebut awaké dhéwé déwa. Dhèwèké teka karo bapaké. Wong kesurupan iki wis kerep ketemu karo bapak rohani sing ora manggon ing Gunung Suci Athos, lan bapak rohani kuwi, amarga wedi setan bakal nyerang dhèwèké, kandha marang wong kesurupan kuwi: "Yen mangkono, berkahi aku!" Apa sing bisa diomongake bab kuwi? Ah, ora apa-apa, luwih becik mandheg nganti kene... Banjur wong sing kesurupan kuwi wiwit kandha marang bapakne: "Kowe bakal weruh, Bapa Paissios uga bakal sarujuk yen aku iki dewa." Mula dhèwèké ngadani taruhan karo bapaké kabèh dhuwit sing digawa, yèn aku bakal nampa dhèwèké dadi déwa. Nanging sakwisé aku miwiti ndonga nganggo rosario, wong sing kesurupan kuwi mbrangkang kaya kesengat. "Kowe arep ngapa nganggo barang gumremamu kuwi?" dhèwèké njerit. 'Aku wis nindakake kabeh dosa sing ana! Aku wis nindakake dosa iki, lan dosa iku... Aku diduwèni setan ing jeroné. Aku wis dadi déwa. Kowé kudu sarujuk yèn aku iki déwa. Lan kowé, si anu, ora nindakake apa-apa! Kowé mung terus nggrundel nganggo barang nggrundel cilikmu kuwi!' Kowé ngerti apa sing diarani kabèh omongan najis sing diucapaké kuwi? Aku langsung nesu. "Saiki, metu saka kene, kowe wong sengsara!" ujarku marang dheweke. Aku banjur nggebuk dheweke abot! Merga kuwi, dheweke dadi edan tenan, kaya kewan galak. Dheweke njupuk dhuwit saka kanthonge banjur mbuwang marang bapakku. "Jupuk iki," kandhane, "dhuwit menangmu; aku kalah taruhan."

Wong sing kesurupan reaksi marang barang suci apa wae

— Geronda, kepiye carane ngerti apa wong kuwi kesurupan utawa lara jiwa?

— Malah dhokter sing prasaja nanging taat uga bisa ngerti. Wong sing kesurupan setan dadi kegugupan nalika nyedhaki barang suci; padha wiwit gemeter. Saka kéné cetha manawa ana setan ing jerone. Yen kowe nawakake banyu suci kanggo diombe utawa arep nggawé pratandha salib nganggo relik suci marang wong-wong kuwi, padha nolak, amarga Rahmaté Gusti nahan setan ing jerone. Nanging yen wong nandhang lara jiwa, dheweke ora nolak relik suci babar pisan. Wong sing kesurupan dadi kegugupan lan wiwit gemeter, sanajan kowe mung nyedhaki nganggo salib. Nanging biyen aku tau rawuh ing Doa Wengi Saben Sore ing sawijining biara ing Gunung Athos. Komunitas biara ngandhani aku yèn padha curiga salah siji peziarah sing teka ing biara iku kesurupan roh najis. Aku lungguh ing stasidia jejere wong kuwi lan nyentuhé nganggo salibku sing isiné pecahan Salib Suci Gusti. Wong sing kesurupan kuwi wiwit gemeter, munggah lan mlayu menyang pojok paling adoh ing gréja. Nalika jamaah bubar sawisé pangibadah bengi, aku nyoba alus lan ramah ngajak dhèwèké ngomong. Nanging kedadeyan sing padha bola-bali. Lan aku nyadari yèn dhèwèké pancèn kesurupan.

Kadhangkala ana bocah-bocah digawa menyang selku lan diandharake marang aku yèn dhèwèké kesurupan setan. Kadhangkala, kanggo mastiake apa pancèn kaya ngono, aku njupuk pecahan reliké Santo Arsenius saka Kapadokia lan tak cengkam ing telapak tanganku. Lan kowe kudune weruh: loro tanganku kenceng mepet, nanging yen bocah iku kesurupan roh najis, dheweke ndelok kanthi wedi marang tangan sing nyumputake pecahan relik sang wali. Nanging yen bocah

iku ora kesurupan babar pisan, nanging mung nandhang kahanan tartamtu—kayata gangguan otak—maka dheweke ora nanggapi relik iku; dheweke ora nolak. Lan kadhangkala aku maringi bocah-bocah banyu sing wis tak celupake pecahan relik suci dhisik. Nanging yen ana setan ing bocah-bocah mau, dheweke ora ngombe banyu iki — padha mlayu. Pisan ana bocah cilik sing kesurupan digawa marang aku. Sepisanan aku maringi dheweke akèh panganan legi supaya ngelaké, banjur aku maringi banyu saka relik suci. "Kanggo Yanakis kita," ujarku, "aku bakal menehi banyu sing rasane luwih enak tinimbang sing dipangan wong liya." Sawisé mung nyicipi banyu iki, bocah cilik mau wiwit njerit: "Banyu iki kobong—apa sing ana ing kono?" "Ora ana apa-apa ing kono," wangsulku. "Apa sing kok lakoni marang aku? "Iki kobongake aku!" kandha bocah cilik kasihan kuwi. "Ora kobongake kowe, ," ujarku, "iki kobongake wong liya." Aku banjur nggawe pratandha salib ing sirah bocah cilik kuwi, lan dhèwèké wiwit gemeter; dhèwèké kecemplung ing kahanan kesurupan. Setan ing jeroné bocah cilik kuwi muter-muter awaké.

Apa kowe kelingan murid sing biyen teka ing kéné menyang candhi pirang-pirang taun kepungkur? "Ana setan sing manggon ing jeroku," dhèwèké kandha marang aku, "lan setan kuwi nyiksa aku banget. Aku nandhang sangsara banget merga setan iki, merga, saliyané kabèh, setan kuwi meksa aku ngucapaké kabèh omongan ala. Aku wis tekan titik putus asa. Aku krasa dhèwèké nyekel aku saka njero, nyubit aku ing kéné lan ing kono," — lan bocah malang kuwi nunjuk wetengé, dhadhané, iga-igané, lan lengené. Jiwa malang iki pancen banget sensitif. Mula, supaya ora nglarani atine lan kanggo nglipur, aku kandha: "Rungokna, ora ana setan ing jerone awakmu. Apa sing kedadeyan marang kowe iku pengaruh setan saka njaba." Nalika aku mlebu gréja bareng karo dheweke, aku nyuwun marang para biarawati sing ana ing kana supaya padha ndedonga kanggo makhluk Allah sing apes iki. Aku dhéwé mlebu ing ruang suci, njupuk pecahan reliké Santo Arsenius, metu saka ruang suci, nyedhak wong malang kuwi lan takon manèh: 'Dadi, persis ing endi setan menek lan nyiksa kowe? Ing endi miturutmu dhewe dheweke lungguh?' Nalika kuwi, dhèwèké nunjuk ing sisih-sisihé. 'Ing endi? Ing kene?' takonku lan nyentuhé nganggo relik suci. Wah, dhèwèké muni nguwhu kenceng! 'Kowe wis ngobong aku, kowe wis ngobong aku! Aku ora bakal lunga, aku ora bakal lunga!' Dhèwèké njerit, ngumpat, lan ngucapaké kabèh jinis tembung najis. Banjur aku miwiti ngucapake Donga marang Gusti Yesus kanthi meneng: "Gusti Yesus Kristus, Gusti Yesus Kristus, usir roh najis saka makhluk Panjenengan." Nalika aku ndonga, aku ngolesi wong kasihan kuwi nganggo relik suci. Iki lumaku watara rong puluh menit. Banjur setan mau wiwit nggoyang-goyang dheweke, nganti nganti dheweke tiba ing lemah, lan wong mlarat mau wiwit ngglundhung ing lantai. Jasé, sing kebak bledug, katon kaya kain lap lantai. Kita mbantu wong mlarat mau supaya bisa tangi. Kabèh awaké gemeter, lan dheweke kejang-kejang kanthi kenceng lan konvulsif. Kanggo njaga imbangané, dhèwèké nyekel iconostasis. Tangane kebak kringet adhem — kaya embun ing suket esuk. Ora suwe setan kuwi ninggalaké dhèwèké lan wong mlarat kuwi meneng manèh. Dhèwèké wis bébas saka roh najis lan saiki urip, waras, lan krasa apik.

Aja nganti nggatekake tembungé wong sing kesurupan

- Geronda, apa sing kudu digatekake nalika ngomong karo wong sing kesurupan?
- Wong kudu ngucapake Doa Yesus lan nambani wong kaya ngono kanthi welas asih.
- Geronda, apa wong sing kesurupan kuwi kelingan apa sing diomongake nalika kesurupan?
- Sawetara kuwi kelingan, sawetara ora. Kita ora ngerti carane Gusti Allah makarya. Kadhangkala Panjenengané maringi roh-roh sing cilaka iki kelingan apa sing wis diomongaké nalika kesurupan, supaya padha bisa andhap asor lan tobat.

Yen wong sing kesurupan setan njaluk soko, ora gampang mbedakake kapan dheweke njaluk kuwi amarga pangaribawa setan, lan kapan dheweke dhewe — minangka manungsa — pancen butuh kuwi. Nalika aku ketemu karo sawijining wanita enom sing kesurupan. Dheweke wis maca akèh

buku-buku Kazantzakis¹⁰⁹ lan pracaya marang cacian marang Gusti sing ana ing kono. Amarga kabeh kuwi, dheweke dijupuk alih dening roh najis. Nalika kita lagi ngomong, dheweke ujug-ujug ngalami serangan setan lan wiwit njerit nganggo swara medeni: 'Aku kobong, aku kobong!' Keluargane nahan dheweke supaya aku bisa nggawe pratandha salib ing atase. Banjur dheweke njerit maneh: 'Banyu, banyu!' 'Gawa banyu,' aku nyuwun marang keluargane. 'Ora, ora!' wong-wong mau mangsuli. 'Ana wong sing kandha marang kita supaya ora ngrungokake setan.' 'Nanging,' aku kandha, 'wanita iki lagi krasa ngelak. Gawa banyu.' Aku bisa mbedakake kapan rasa kobong sing dirasakake kuwi saka setan, lan kapan mung amarga dheweke ngelak. Wadon sing kasihan kuwi ngombe loro gelas banyu. "Ing njero aku," ujare sawisé, "kaya ana arang geni sing kobong; ngono krasa panasé. Senajan aku wis ngombe sak ember banyu, geni sing tak rasakaké ing njero aku isih ora bakal mati." Ngono krasa panasé!

— Geronda, nalika wong kesurupan muni kenceng, kepiye carane mbedakake kapan setan sing ngomong liwat lambe, lan kapan wong iku ngomong kanggo awake dhewe — kaya manungsa?

— Nalika setan ngomong, lambéné wong sing kesurupan obah ora alamiah. Obahé kaya mesin. Nanging nalika wong sing kesurupan ngomong minangka manungsa, lambéné obah kanthi alamiah. Yen ana doa pengusiran setan diwaca marang wong sing kesurupan lan dhèwèké muni banter, iki bisa amarga dhèwèké dhéwé lagi ngrasakaké sangsara lan, umpamané, kandha marang setan: 'Pergi adoh, kenapa kowe ora gelem lunga?' Ing kasus liyane, setan dhéwé ngumpat wong utawa imam sing ngélingaké dhèwèké. Kadhangkala setan ngutuk Kristus, Indungé Gusti Allah sing Paling Suci, lan para wali. Kadhangkala setan ngomong goroh, lan kadhangkala kakuwatan jenengé Kristus meksa dhèwèké ngomong kabeneran. Ana uga kedadeyan nalika wong sing kesurupan muni kenceng tembung saka buku rohani sing wis diwaca, lan sapiturute. Apa sing bisa diomongake? Kabeh iki pancen mbingungake. Mula, nalika ngomong karo wong sing kesurupan, kudu ati-ati banget. Aja nganti maringi teges marang tembungé. Contone, dheweke bisa ngomong: 'Kowe ngobong aku.' Yen pancen kowe ngobong dheweke lan, sarujuk karo kuwi, kowe ngomong: 'Aku ngobong dheweke,' ya wis — kowe [spiritually] rampung. Yen, ing sisih liya, kowe pracaya yen kowe ngobong setan, padahal sejatine ora ana apa-apa sing kaya ngono, ya kowe rampung kaping pindho. Utawa, contone, ana wong sing kesurupan setan muni banter: "Oh, kowe wong wadon jahat!" — nanging dhèwèké bisa uga kandha marang salah siji biarawati: "Nanging kowe — kowe suci." Yen biarawati kuwi pracaya marang tembungé setan, ya wis; dhèwèké kesasar. Mula saka kuwi, aja nganti nyoba-nyoba karo setan.

Siji dina, ana wong sing kesurupan setan digawa menyang biara. Sang abbot nglumpukake para sedulur ing gréja supaya padha ndedonga kanggo wong mau nganggo rosario. Biara iku nyimpen tengkorak Santo Parthenius, Uskup Lampsacus.¹¹⁰ Rahmaté Gusti Allah wiwit nindhes setan mau kanthi abot. Para sedulur padha ndedonga kanggo wong sing kesurupan nganggo rosari, nalika ing wektu sing padha sang abbot maringi dhawuh marang salah siji hieromonk ing biara supaya maca doa pangusiran setan marang wong mau. Hieromonk iki katon taat saka njaba, nanging sajatiné nduwèni rasa sombong sing didhelikaké ing batiné. Dhèwèké nyawisaké awaké dhéwé sacara fisik kanggo nepaki kabèh paugeran monastik. Dheweke nduwèni pendhidhikan sing apik lan maringi pitutur rohani marang wong liya. Nanging, dhèwèké dhéwé ora nampa pitulungan saka sapa waé— amarga sedulur liyané, nalika weruh yèn dhèwèké nindakake sing salah, ora wani ngandhani merga ngajèni dhèwèké. Wong iki wiwit nduwèni khayalan bab dhèwèké dhéwé. Dhèwèké nganggep dhèwèké minangka wong sing paling suci ing biara lan ngembangaké pikiran-pikiran kaya ngono. Ing dina iku, Iblis nemokake kasempatan sing pas kanggo nglarani hieromonk iki. Dheweke nggunakake kabèh liciké supaya wong sing apes kuwi krasa yèn dhèwèké sing ngusir setan saka

¹⁰⁹ Nikos Kazantzakis (1885–1957) — sawijining blasfemer Yunani sing misuwur lan panulis anti-Kristen, pangarang novel sing banget blasphemous **The Last Temptation** (sing akèh wong ngerti saka filmé M. Scorsese) lan buku-buku liya sing ngremehake Kristus, Gréja, lan simbol-simbol suci iman Kristen. — *Cathetan juru basa*.

¹¹⁰ Dina raya Santo Parthenius saka Lampsacus dirayakake tanggal 7 Februari.

wong sing kesurupan. Mula, nalika dhèwèké miwiti maca doa pangusiran setan marang wong sing kesurupan, setan kuwi njerit: 'Aku kobong! Kowe arep nggawa aku menyang ngendi, kowe sing tanpa welas asih?' Sang hieromonk wiwit mikir yèn setan kobong amarga dhèwèké sing maca pandonga, padahal sejatiné pandonga saka sedulur-sedulur liyané sing ngusir setan mau. Sang hieromonk sing apes kuwi mangsuli marang setan: "Mlebu ing awakku." Ya, saka uripé Santo Parthenius wis dingerteni yèn ing sawijining wektu kaya ngono dhèwèké pancèn ngucapaké tembung-tembung iki marang setan. Nanging dhèwèké iku wong suci, toh! Pancèn, kedadeyan kaya ngono tau kelakon karo Santo Parthenius. Dhèwèké lagi ngusir setan saka wong sing kesurupan, lan setan kuwi njerit: 'Aku kobong, aku kobong! Aku arep menyang ngendi?' Banjur Santo Parthenius mangsuli marang dhèwèké: "Mlebu marang aku." Lan setan mau mangsuli marang Sang Wali: "Mung jenengmu wae wis nglayani aku, Parthenius!" — lan ninggalake wong sing kesurupan sing wis disiksa mau. Lan mula saka kuwi hieromonk iki, sing lagi kita omongake, kepengin ngaku yèn dhèwèké iku Sang Wali Parthenius lan banjur dhèwèké dhéwé kesurupan. Wiwit wektu kuwi, setan mau entuk kuwasa marang dhèwèké. Sawisé pirang-pirang taun, wong malang kuwi nandhang sangsara lan ora bisa nemu tentrem ing endi waé. Dhèwèké tansah ngumbara, ora tau manggon ing panggonan siji. Kadhangkala dhèwèké ngumbara ing donya, kadhangkala ing Gunung Athos. Apa sing kudu ditanggung déning dhèwèké, wong sengsara kuwi! Kahanan sing dialami nyebabake kelelahan mental lan fisik. Awaké sing k nggetak kaya kena demam. Delengen: biyèn dhèwèké imam sing apik, nanging ing kahanan kaya ngono dhèwèké ora bisa manèh nindakake Liturgi Ilahi.¹¹¹ Apa kowé weruh apa sing digawé setan?

— Geronda, apa ana gandhèngané ngombe kopi karo tumindaké wong sing kesurupan?

— Nalika sistem saraf wong kuwi keganggu lan dheweke ngombe akeh kopi, sarafé malah luwih ora karuan, lan tangalashka njupuk kauntungan saka kahanan kuwi. Dudu amarga ana sing gaib ala ing kopi — ora — nanging tangalashka nggunakake efek kafein marang saraf, banjur kahanan wong sing kesurupan malah tambah parah.

Nulungi wong sing kesurupan

— Geronda, ana tulisan ing endi wae sing kandha yèn setan manggon ing ati wong sing kesurupan, nanging ora péngin wong kuwi ngerti lan miwiti nglawan nganggo Doa Yesus. Apa pancèn kaya ngono?

— Ya, amarga setan nduwé hak manggon ing wong sing kesurupan sajrone wektu tartamtu. Dhèwèké bisa ngintip ing jerone wong kuwi, ndhelik, meneng kaya banyu, kasembunyi ing sangisore suket. Lan nalika padha nglawan dhèwèké nganggo Doa Yesus, kahanan dadi angel kanggo dhèwèké; dhèwèké dadi nesu lan bisa ninggalake wong kuwi. Doa Yesus iku artileri abot nglawan setan. Nalika semana, ana wong enom sing kesurupan digawa menyang selku; dheweke terus-terusan ngucapake Doa Yesus. Bapake bocah malang kuwi biyen biksu, nanging wis mbusak jubah, bali menyang donya sekuler lan omah-omah. Mula anaké sing apes kuwi lair kesurupan. Gusti ngidini iki supaya bocah iki nampa ganjarané, kanthi mangkono nylametaké bapaké, lan uga supaya kita—para biksu—nduwé tuladha ing ngarepé para biksu sing wis bali menyang donya lan saiki nandhang sangsara. Nalika obrolan kita, setan wiwit nyiksa wong sing kesurupan, lan dhèwèké muni krek-krek banter kaya pitik. "Ana apa kowe?" takonku. Ing wektu kuwi aku ngucapake tembung iki: "*Ing asmané Gusti Yesus Kristus, metu kowe, roh najis, saka makhluké Gusti Allah iki.*" — "Nanging aku pengin lunga dhéwé," jerit setan, "amarga wong iki nyiksa aku banget! Lha, dhèwèké terus-terusan ndonga tanpa mandheg! Oh, kepéngin tenan aku arep menyang Pakistan lan ngaso sakedhik!"

— Geronda, kenapa setan ora ninggalake pemuda iki, padahal dheweke lagi ngucapake Doa Yesus?

¹¹¹ Delengen *Elder Paisios*. Para Bapa saka Gunung Athos lan Crita-crita saka Gunung Athos. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. kaca 101.

— Katoné, dhèwèké dhéwé maringi setan panguwasa marang dhèwèké. Nanging iblis kuwi uga nduwé panguwasa sing luwih dhuwur, lan dhèwèké nampa dhawuh saka panguwasa kuwi.

— Geronda, tembung apa sing khusus kudu diucapake nalika ndedonga kanggo wong sing kesurupan?

— Sepisan lan sing paling utama, manungsa kudu muji Gusti. Kudu ngendika: 'Kula matur nuwun, Gusti Allah kula, amarga sampun paring pitulungan dhumateng kula lan amarga kula isih wonten ing kahanan waras, padahal kula saged kemawon dados pangantos jiwa sing cilaka menika, lan menawi mekaten, boten namung gangsal utawi nem setan ingkang manggen ing salebet kula, nanging ewon-ewon. Kula nyuwun dhumateng Panjenengan, tulungna abdi Panjenengan ingkang sanget sangsara.' Tegesipun, sepisanan kita kedah ndedonga kanthi tulus, lajeng nerusake ndedonga Doa Yesus: 'Gusti Yesus Kristus, welasana abdi Panjenengan.'

Kadhangkala, nalika ndedonga kanggo wong sing kesurupan, kita dhéwé dadi alesan kenapa setan ora ninggalake wong mau. Iki kelakon amarga kita ndedonga kanthi sombong. Yen kita nyimpen sanajan siji pikiran sombong—umpamane, mikir, 'Saiki, liwat pandongaku, aku bakal nggawe setan mabur metu saka wong sing kesurupan kaya peluru'—maka pikiran kaya ngono bakal langsung ngalangi pitulungan Ilahi, lan kita bakal mbantu setan supaya tetep ana ing wong sing apes kuwi.

Nalika ndedonga kanggo wong sing kesurupan roh najis, ayo tansah nindakake kanthi andhap asor, sedhih, lan katresnan. Aku kelingan sawijining wanita kesurupan sing atiku lara banget. Wadon malang iki, wis nyerah marang dosa, ngucap 'ya' marang setan, lan wiwit kuwi—wis pirang-pirang taun—roh najis wis nyiksa dheweke banget. Iku ngobong daginge. Dheweke karo bojone lelungan menyang maneka biara, nggawa putrine sing umure nem belas taun. Kulawarga iki nglampahi wengi-wengi ing gréja, mèlu jaga bengi saklawasé. Yèn wong wadon sing mlarat iki dadi priya, mesthiné aku bakal nyekel dhèwèké raket ing pangkuanku. Yèn ana wong sing nyekel wong sing kesurupan setan kanthi raket ing pangkuané, kanthi katresnan ilahi, roh najis ing jeroné bakal nandhang sangsara banget.

Yèn ana wong sing ora ngundang-undang wong sing kesurupan setan utawa mbantah dheweke, nanging malah ngrasakake lara atine, setane bakal lunga — kanggo wektu sing luwih cendhak utawa luwih dawa. Andhap asor iku pukulan paling kuwat marang setan. Ing sawijining biara, sawisé ibadah, relik suci digawa metu supaya para peziarah bisa ngormati. Tiba-tiba, salah siji peziarah sing kesurupan roh najis munggah marang sang abbot lan kandha kanthi swara galak: "Apa—kowe arep maksa kita sujud marang relik iki?" Sang abbot mangsuli kanthi andhap asor lan welas asih: 'Ora, ora kanthi paksa, nanging saka kersamu dhéwé.' Banjur, kanthi muni banter, 'Ya wis, aku bakal paksa!' — wong sing kesurupan kuwi nyerbu marang relik suci lan nyiumé. Sampeyan weruh, andhap asor lan kabecikané sang abbot kuwi ora disenengi setan. Amarga setan padha wedi marang andhap asor lan kabecikan.

— Geronda, apa sih rahmaté para wali mbiyantu wong sing kesurupan roh najis nalika ing dina pangeling-elingé, nyawa-nyawa sing cilaka kuwi rawuh ing upacara agung ing gréja sing didedikasikaké kanggo para wali?

— Luwih becik wong sing kesurupan ora rawuh ing pesta pelindung, amarga kuwi ngganggu wong liya saka ndedonga. Kacau balau kelakon ing gréja. Ayo padha teka ing dina liya kanggo ngormati relik suci utawa ikon. Lan sanajan sedulur wong sing kesurupan roh jahat ngerti yèn ana wong sing kebak sih rahmat sing bakal rawuh ing pesta pelindung lan bisa nulungi, isih aja nggawa wong sing kesurupan kuwi menyang kana nalika akèh wong padha kumpul. Kita ora ana ing kéné kanggo nggolek publisitas, toh!

Saliyane, wong-wong ora kena padha nglumpuk ngubengi wong sing kesurupan nalika lagi kejang. Sawetara dina kepungkur, ana bocah kesurupan sing apes ngeluh marang aku: 'Aku wis dadi kuntilanak.' Nalika dheweke lagi kejang, sakumpulan wong padha nglumpuk ngubengi dheweke —

kaya klompok gagak. Kedadéan iki ana ing sacedhaké kalivaku. Aku nyuwun marang wong-wong mau, 'Aja padha nglumpuk, apa iki pertunjukan sirkus?' Nanging wong-wong mau ora krungu aku lan ora lunga. Wong-wong ora ngerti yèn yèn ana wong sing nduwé cacat lan cacat kuwi dadi katon kabèh wong, wong kuwi banjur dadi bahan guyonan wong liya.

— Geronda, apa Komuni Suci mbantu wong sing kesurupan setan?

— Kanggo wong-wong sing lair wis kacekel roh najis, Komuni Suci sing kerep dadi obat paling mujarab, amarga roh najis mlebu marang wong-wong mau tanpa kaluputané dhéwé. Yen wong-wong kaya ngono ora ngeluh nganti sih rahmaté Gusti Allah mbebasaké saka roh najis, bakal nampa ganjaran gedhé. Kanthi nahan kahanan iki, wong-wong kaya ngono diétang kalebu para martir, mula saka iku padha kudu nampa Komuni Suci asring. Nanging, yèn ana wong sing kena pangaribawa roh najis amarga kecerobohané dhéwé, mula dhèwèké kudu tobat, lunga konfesion lan — supaya mari — nindakake paucuman. Sawisé kuwi, dhèwèké bisa nampa Komuni Suci kanthi berkah saka bapak rohani, nalika kahanan ngidini [sawisé wong kuwi nindakake paugeran pangapuran sing cocog]. Yen wong kaya ngono nampa Misteri Suci Kristus tanpa nglakoni pangapuran lan pangakuan, roh najis bakal nyekel dhèwèké luwih kiyat. Nalika sawijining wong kesurupan digawa menyang Kalice Suci kanggo nampa Komuni, dhèwèké ngluwari Hadiah Suci Kristus. Kristus nyawisake awaké dhéwé minangka kurban, kanthi kersa maringi manungsa Awak lan Getihé — nanging wong sengsara iki ngeluarke Hadiah Suci Kristus! Pira medeni! Sampeyan weruh: setan ora nampa pitulungan.

— Geronda, apa diidini menehi jeneng-jeneng wong sing kesurupan kanggo dieling-eling nalika Proskomedia?

— Inggih, mesthi. Nalika para imam ngéling-éling jeneng-jeneng wong sing kesurupan kanthi rasa sedhik sajrone Proskomedia, nyawa-nyawa sing cilaka kuwi nampa pitulungan ageng.

— Geronda, kadhangkala ana wong sing kesurupan wis tobat, lunga pangakuan lan nampa Komuni kanthi rutin, nanging isih krasa ana ing pangaribawa setan. Apa sing kedadéan ing kéné?

— Setan ora lunga amarga kahanan rohani wong iki durung stabil. Yen Gusti Allah mbantu wong langsung bébas saka pangaribawa setan, Gusti bakal langsung maringi alesan marang setan kanggo mlebu maneh. Mula saka iku, amarga katresnané sing ageng, Gusti Allah ngidini piala surut alon-alon, sithik demi sithik. Kanthi mangkono, wong mau nyuwun pangapura marang dosa sing wis ditindakake, lan ing wektu sing padha nggawe kahanan rohanié luwih stabil. Lan luwih stabil kahanan spiritualé, luwih cepet piala mundur. Sepira cepeté wong dibebasaké saka pangaribawa setan gumantung marang dhèwèké dhéwé. Ana sawijining bapak sing anaké kesurupan tau takon marang aku: 'Kapan anakku bakal mari manèh?' "Nalika kowe nggawe kahanan rohani kowe stabil," wangsulanku, "mangkono anakmu uga bakal nampa pitulungan." Bocah apes iki sepisanané urip kanthi rohani, nanging bapakné nentang lan kandha yèn dhèwèké bakal edan kajaba ngganti cara uripé. Mengko, bapakné dhéwé malah miwiti nggawa anaké menyang griya pelacuran. Akibate, bocah iku kejiret ing dosa lan roh najis mlebu ing awake. Mengko, nalika setan ing jerone nguwasani, bocah malang kuwi nyerang ibune kanthi niat ala. Kanggo uwal saka serangan putrane, ibu sing apes kuwi kapeksa mlayu menyang salah siji pulo. Bapaké bocah malang kuwi tobat lan nyoba nglakoni urip rohani; nanging anaké isih ora mari. Anaké mung mari nalika bapaké ngunjungi kabèh biara lan papan suci bareng karo dhèwèké, maca lan nyerap tenanan uripé kabèh wali, lan nguwatké kahanan rohani dhèwèké dhéwé.

Bab Pengusiran Setan

— Geronda, dina iki ana wong wadon sing kesurupan setan digawa menyang biara kita lan kita dijuluk ngundang imam supaya bisa maca doa pangusiran setan kanggo dheweke. Apa sing kudune kita lakoni?

— Ing kasus iki, kowe mesthi luwih becik ngandhani wong-wong sing nggawa dheweke yèn bapak rohani wanita sing cilaka iki sing kudu mutusaké apa perlu maca pandonga pangusiran setan

marang dheweke utawa ora. Amarga yèn setan ana ing jeroné, iku tegesé yèn dheweke dhéwé utawa wong tuwané wis nindakake dosa gedhé lan kanthi mangkono wis maringi wewenang marang setan kanggo nguwasani wanita sing cilaka iki. Amarga dosa nggawa setan bebarengan. Yen wong sing wis nindakake dosa ora tobat lan ora ngaku dosa, dosane ora sirna, mula setan uga ora lunga. Utawa bisa uga Gusti Allah ngidini wanita sengsara iki kena kuwasané setan amarga sebab liya sing kita ora ngerti.

— Geronda, apa pangusiran setan iku mbiyantu wong sing kesurupan?

— Iku béda-béda saben wong sing kesurupan. Eksorsisme mbiyantu ing kasus nalika pandonga eksorsisme diwaca marang bocah sing kesurupan sing durung maringi setan kuwasa marang dhèwèké lan ora ngerti apa iku pengakuan dosa. Yèn ora, eksorsisme bisa mbiyantu wong diwasa sing wis ilang akal lan ora bisa lunga pangakuan dosa. Yen wong sing kesurupan iku waras pikirane, mula sing paling dhisik kita kudu mbantu dheweke ngenali kesalahane dhewe — sebabe dheweke kesurupan. Wong kuwi kudu tobat, lunga ngaku dosa, lan mung sawisé kuwi — yèn perlu — doa pengusiran setan bisa diwaca marang dhèwèké. Sawise kabèh, setan bisa waé ninggalaké wong sing kesurupan sawisé doa pangapura diwaca marang dhèwèké ing Sakramèn Pengakuan Dosa.

Sawetara imam nggabungake wong-wong sing kesurupan roh najis karo wong sing lara, banjur padha maca doa pengusiran setan kanggo kabèh wong mau sakaligus. Aku kelingan ana wong sing kena penyakit Parkinson digawa mrana kanggo pengusiran setan! Mung dina iki ana wong tuwa digawa menyang kene, lan padha kandha yèn dhèwèké kesurupan roh najis. Tangan kiwa wong kasihan iki gemeter ora kendhat. Kadhangkala dhèwèké kejang-kejang. 'Suwéné pira kowe wis kaya ngéné iki?' takonku. 'Wiwit cilik,' jawabé. Aku kaget. Banjur aku weruh ana cekungan cilik ing sisih kiwa sirahé wong kasihan iki. Ternyata, cekungan kuwi asil saka tatu nalika lair, lan apa sing kelakon marang dhèwèké iku akibat langsung saka kuwi. Coba bayangna: ana wong sing lara, nanging diomongake yen ana roh jahat manggon ing jerone; mantera diwaca marang dheweke, lan ana prentah: 'Metu kowe, roh najis...', lan akibaté dheweke dadi bahan guyonan ing mata wong liya! Iki ora bisa ditrima! Pira bocah sing dianggep kesurupan, saktene ora ana setan ing jerone! Ana sawijining priya umur 25 taun sing tau digawa marang aku; wong-wong kandha yèn dhèwèké kesurupan. Aku maringi banyu suci kanggo diombé, lan wong mlarat kuwi ora nuduhaké reaksi apa-apa. "Lan kepiye pratandha sing kok omongake mau katon?" takon marang bapaké. "Wiwit kapan dhèwèké nandhang sangsara amarga gangguan iki?" "Wiwit yuswa enem taun," wangsulane. "Aku biyèn duwe toko, lan sawijining dina jenazah eyangé sing wis dipatèni digawa menyang kono. Sawisé kuwi, kabèh kedadeyan aneh mau wiwit kelakon marang dhèwèké." Mangkono kuwi sababé: bocah malang kuwi mung ngalami guncangan saraf. Yen wong diwasa sing ana ing panggonané, bisa uga padha kena gangguan kesehatan sawisé ngalami kahanan kaya ngono. Apamanèh bocah cilik! Lan saiki, nyatane: bocah malang kuwi diarani kesurupan!

— Geronda, apa doa pangusiran setan bisa diwaca alon-alon, tinimbang banter?

— Luwih becik manèh diucapaké kanthi meneng. Bab sing paling wigati nalika ngucapaké pandonga pangusiran setan yaiku kudu kanthi sedhih, andhap asor, lan ora kanthi sombong. Nalika para imam kanthi banter lan sombong 'ndhawuhaké' roh najis: 'Metu, roh najis,' iki marahi setan nesu; dhèwèké ngamuk, nggugah egoisme wong sing kesurupan, lan bisa uga kandha marang dhèwèké: 'Delengen kuwi—dhèwèké wis nggawe kowe konyol ing ngarepé donya! Ayo, pukul imam kuwi!' Wong sing kesurupan, digerakake dening roh najis, wiwit nyerang imam, saéngga sing mlayu dudu setan, nanging imam karo buku liturgié... Ana sawijining wektu, nalika eksorsisme, sawijining imam kandha marang wong sing kesurupan: 'Aku paring dhawuh marang kowe, roh najis, metu saka wong iki!' — "Ya wis, bener tenan," mangsuli setan liwat cangkemé wong sing kesetanan, "mulané aku ora gelem metu—amarga kowé sing mréntah aku..." Mulané aku maringi pitutur marang para imam, nalika maca pandonga pangusiran setan, aja nganti mbengok tembung: "Metu, roh najis!..." Wong bisa waé mikir yèn setan-setan kuwi ora krungu!

Uga, sedulur wong sing kesurupan ora kena ngandhani wong liya yèn padha ngajak pastur mlebu omah kanggo maca pandonga pangusiran setan. Luwih becik ngandhani wong yèn pastur teka kanggo mimpin ibadah. Lan bab pandonga pangusiran setan—supaya ora narik kawigaten—luwih becik diwaca kanthi swara alus.

Uripé wong sing kesurupan iku kaya urip martir

Apa waé sing diomongaké, wong-wong sing nyimpen setan ing jeroné atiné nandhang sangsara banget. Amarga wong-wong kuwi nyerah marang setan, nanging tetep disiksa déning setan! Sakwisé, ing Biara Stavronikita, aku ketemu karo cah lanang umur 23 taun sing kesurupan roh najis. Dheweke mung kulit lan balung! Adhem banget; kompor kobong ing gréja, nanging pemuda iku, nganggo klambi tipis lengan cekak, lungguh ing serambi gréja. Aku ora tahan ndelok kahanané kaya ngono, mula aku nyedhak lan maringi swéter wol anget. "Kenakan swéter iki," ujarku marang dhèwèké. 'Apa kowe ora krasa adhem?' 'Adhem? Ora adhem babar pisan, Pak,' wangsulane. 'Aku kobong!' Kowe weruh: iki pancen sangsara sejati.

Ana sawetara wong sing kesurupan sing sacara alamiah banget sensitif. Roh jahat nyuntikaké kapercayan marang wong-wong kuwi yèn dhèwèké ora bisa dislametaké, lan nyurung supaya padha bunuh diri. Pira medeni! Iki dudu guyonan! Aku ngerti siji wong sing kesurupan sing wis dadi gangguan malah kanggo para imam. Wong sengsara kuwi teka menyang gréja supaya doa pengusiran setan diwaca kanggo dhèwèké, nanging para imam malah nolak. Banjur setan wiwit ngomong marang dhèwèké bab aku uga: 'Aja menyang marang dhèwèké uga; dhèwèké uga ora bakal nampa kowe.' Setan nyemplungaké dhèwèké ing putus asa.

Aku kelingan wong liya sing kesurupan, sing kanthi sih rahmaté Santo Arsenius saka Kapadokia dibebasaké saka roh najis. Wah, godaan apa sing banjur digawé déning setan kanggo dhèwèké! Sawisé wis dibebasaké saka roh najis, dhèwèké tau teka ing kéné menyang biara kanggo ngormati relik sucié Sang Mulya Arsenius. Nanging, biara iku ditutup.¹¹² Banjur, cedhak gapura ngisor biara, setan muncul marang dheweke kanthi wujud Santo Arsenius lan kandha: 'Muga-muga sikilmu ora tau nginjak kene maneh. Aku lan Paissius ora kepengin ndeleng kowe.' Mangkono setan ngusir dheweke. Sampeyan ngerti? Sawise kuwi, wong sengsara iku wiwit ngina Santo Arsenius lan ngumpat aku... Ya wis, mesthi wae beda yen nyerang aku, nanging ngina wali!... Akibate, wong sengsara kuwi kesurupan maneh. Ya, yen wong tumindak tanpa isin-isin, sih rahmaté Gusti mundur saka dhèwèké. Lan apa sing bisa diomongake bab wong-wong sing ngina para wali! Mengko, dhèwèké teka ing Gunung Suci Athos, mlebu ing kalivaku lan wiwit muni banter: 'Apa salahku marang kowe nganti kowe ora péngin ndeleng aku? Napa kowe uga ora péngin nulungi aku? Apa kowe péngin aku nandhang sangsara?' — 'Wong bodho,' aku ngélingaké dhèwèké. 'Sing katon marang kowe lan ngusir kowe iku setan. Iku dudu wali. Para wali ora ngusir wong.' Nanging dhèwèké ora gelem ngrungkaké aku. Dhèwèké pracaya marang khayalane dhéwé. Apa kowe ngerti kepiyé nyawa-nyawa sengsara iki nandhang sangsara, kepiyé padha disiksa saben dina?

Nanging akèh wong sing kesurupan nandhang sangsara supaya wong liya bisa eling. Amarga nalika padha weruh carane wong kesurupan nandhang sangsara, wong-wong liya padha merenung bab tumindaké, banjur eling lan tobat. Ora kena mikir yèn wong sing kesurupan nduwé dosa luwih akèh tinimbang wong liya. Nanging Gusti ngidini dhèwèké kesurupan, supaya dhèwèké andhap asor, nyesel, mbayar dosa-dosané lan nampa ganjarané dhéwé. Nanging wong liya uga, kanthi nyekseni sangsara kuwi, nampa pitulungan.

Mesthi wae, ana sing bisa ngomong yen ana wong-wong sing ora kesurupan, sanajan padha nindakake akeh dosa. Napa bisa kaya ngono? Iki sebabe: nalika wong tekan kahanan atine wis kebak

¹¹² Ing akèh biara Yunani ing njaba Gunung Athos, ing dina-dina puasa ing minggu (Senèn, Rebo, lan Jemuwah), gapura biara tetep ditutup sedina muput supaya para biksu bisa nyingkiri kontak karo donya njaba ing dina-dina kuwi lan nyawisake dhiri kanggo pangembangan spiritual. Ing dina-dina liyane ing minggu, gapura biara dibukak ing wektu-wektu tartamtu, nalika para peziarah bisa ngunjungi biara lan ngormati relik suci ing kono. — *Cathetan panerjemah.*

kekerasan, dheweke ora kena serangan setan, amarga Gusti Allah weruh yen wong kaya ngono ora bakal entuk paedah saka serangan kuwi. Amarga kita kudu nyadari yèn kerentanan marang pangaribawa setan iku, ing sawijining teges, uga minangka karunia saka Gusti marang wong sing dosa, supaya dhèwèké bisa andhap asor, tobat, lan kaslametaké.

Bab 3.

Tipuan Sing Ngeri

Asketisme lan Ilusi

— Geronda, aku wedi kesasar.

— Sampeyan bener nindakake kuwi. Sapa waé sing wedi kesasar ora bakal kesasar, amarga wong kuwi, kanthi waspada, ngakoni kabèh pikirane marang [sesepuh]. Dheweke ora ndhelikaké apa-apa lan mula nampa pitulungan.

— Geronda, critakna, apa iku kecenderungan marang ilusi?

— Duwé kecenderungan marang kesesatan tegesé nduwé pamanggih yèn kowe iku wong wigati, lan nampilaké marang wong liya yèn kowe lagi nindakake sawijining upaya. Gadhah kecenderungan marang delusi tegesé pracaya yèn kowe wis nggayuh tingkat spiritual tartamtu, amarga, umpamané, kowe nindakake sawijining prestasi, nalika nganggep wong liya durung mangertèni makna urip spiritual, lan tumindak angkuh marang wong-wong mau. Yen ana wong kanthi egois meksa awake dhéwé mlebu asetikisme, kepéngin nggayuh tingkat wong suci lan dikagumi wong liya, iku wiwitané ilusi. Meksa awake dhéwé iku siji bab, nanging meksa awake dhéwé kanggo nindakake prestasi iku bab liya. Nalika aku ngomong marang sawijining wong: 'Ati-ati aja nganti kesasar amarga sikap sing salah marang urip rohani. Kowé ana ing bebaya rohani.' 'Aku kesasar?' dhèwèké mbantah. 'Nanging aku malah ora mangan daging!' Nanging, wong iki malah ora tau mlebu pangakuan dosa. Dheweke 'ngakoni' dosane marang gambar suci. 'Kowe Ortodoks apa Protestan?' takonku. 'Ing buku endi kowe maca yen ngakoni kudu kaya ngene?' 'Apa masalahé?' pitakoné. 'Apa Kristus ora krungu aku?' Apa kowe ngerti apa sing kedadeyan!

— Geronda, apa disiplin asketis mbantu ing perjuangan nglawan hawa napsu?

— Yen ascetisme fisik digunakake kanggo ngatasi hawa napsu, mula iku mbantu. Awak diendhekaké, lan daging manut marang roh. Nanging, yen ana wong sing nindakake ascetisme 'kering',¹¹³ mula asilé padha nggawe ilusi kanggo awake dhéwé. Lha, tapa brata kaya ngene iki malah ngembangaké hawa napsu emosional, nambah rasa sombong, nggedhekake kapercayan dhiri lan nuntun marang kesesatan. Banjur, nalika ndeleng tapa brata 'kering'-e, wong iku narik kesimpulan bab kemajuan rohani-e. 'Aku nglakoni disiplin awak kaya ngene,' ujure kanthi sombong. 'Nanging sedulur siji lan sijine kurang ing bab iki. Aku wis tekan tingkat sang suci si anu, lan aku wis ngluwihi sang suci si anu liyane...' — banjur dhèwèké nambah puasa lan jaga wengi. Nanging, kabèh upaya asketis iku mbuang-mbuang waé, amarga ora ditindakake kanggo ngendhegake hawa napsu, nanging kanggo éntuk kapuasan egois. Aku ngerti sawijining biksu sing amarga sombong nindakake tapa brata, lan pikirane kandha yèn dhèwèké iku wong tapa brata gedhé. Dhèwèké wis nganti ekstrim: ora mangan, ora nate ngumbah sandhangan, lan turu ing sajroning ambu ora enak lan rereged. Sandhangané wis bosok kabèh merga rereged. Siji dina aku nggawa sandhangan kanggo ngumbah. Nanging pancen ora ana gunane nyoba ngumbah! Ing sawijining wektu dhèwèké kandha

¹¹³ Sing Wreda nyebut asketisme lan penolakan dhiri sing ditindakake minangka tujuan dhéwé, tinimbang minangka sarana kanggo ngresiki ati lan nggayuh kasampurnan ing Kristus, minangka 'kering'.

marang aku: "Aku wis ninggalaké Saint John the Bush-Dweller¹¹⁴ adoh ing mburi." — "Apa ta sing kok omong kuwi?" ujarku. "Apa kowé mikir Saint John the Bush-Dweller éntuk kasucian liwat kokoran?" Sawisé sawetara dina, dhèwèké teka manèh marang aku lan ngumumaké: "Aku uga wis ninggalaké Sang Mulya Maximus saka Kavsokali¹¹⁵ ." — "Kepiye carané kowé bisa ninggalaké dhèwèké?" takon aku. "Ya, kepiye?" dhèwèké mangsuli. "Gampang tenan: aku muter-muter kaya balok ing Gunung Suci Athos!" — "Wah, kowe pancen istimewa," ujarku, "kowe pancen beda! Sang Mulya Maximus wis nggayuh kaanan tanpo badan lan mabur, tinimbang muter kaya balok, kaya sing kok lakoni!" Banjur wong iki wiwit 'ngrembaka' rasa fana ing jeroné lan terus ngendika marang dhiri dhéwé: "Aku saiki ana ing neraka." Sawisé wektu lumayan suwe, dhèwèké — konon kanggo ngendhegake rasa sombong — wiwit kandha: 'Saiki aku wis dadi setan, aku wis dadi Satan, lan aku bakal lunga nglumpukaké para pengikutku.' Kanthi mangkono, wong iki kecemplung ing ilusi.

Fokus marang imajinasi

— Geronda, panjenengan ngendika yèn nalika ndedonga, pikiran kita kudu nyingkiri macem-macem gambar saka uripé Kristus lan sapituruté. Napa gambar-gambar kuwi kudu dihindari?

— Supaya setan ora ngapusi kita liwat fantasi lan imajinasi. Imajinasi iku bab apik, lan yen digunakake kanthi wicaksana, nduweni kakuwatan gedhe. Ana wong sing, contone, bisa ndeleng sawijining pemandangan lan setaun sawise isih bisa kelingan persis kaya asline, banjur nggambarake ing lukisan. Gusti maringi kemampuan iki marang manungsa, nanging setan nggunakake kanggo kapentinganane dhewe. Wong-wong sing gampang kapengaruh ilusi mbayangake apa sing wis dideleng utawa diwaca manut karsa dheweke. Banjur padha pracaya yèn gambar sing digawé saka imajinasi kuwi pancèn kasunyatan. Supaya jiwa-jiwa malang iki nampa pitulungan, padha kudu ana ing pangawasan [spiritual] sing terus-terusan, amarga setan tansah nggawa dheweke menyang dalan sing nyasar.

Mula, nalika ana wong sing wis duwé imajinasi sing urip banget lan diomongké yèn pikirane salah, dhèwèké kudu mandheg lan nanyakké marang pikirane dhéwé. Aku ngerti sawijining wanita prasaja sing tansah ndedonga—lan nyuwun marang Kristus supaya dheweke bisa ndeleng Panjenengané ing kéné, ing urip iki, amarga—miturut dheweke—ing urip sabanjuré dheweke ora bakal bisa ndeleng Panjenengané. Lan pancen, nalika dheweke nyedhaki kanggo nampa Komuni Suci, Kristus muncul marang dheweke ing Cawan Suci ing wujud bayi cilik sing rambute katutupan getih. Banjur panglihatan iku sirna lan wanita mau bisa nampa Komuni Suci. Sawisé kedadeyan iki, mungsuh wiwit nyiksa dhèwèké nganggo pikiran yèn dhèwèké iku wong istimewa, banjur nyulut imajinasi dhèwèké, terus-terusan nyuguhaké 'pamutaran film'-é dhéwé kanggo dhèwèké. Ing sawijining wektu, sawisé ninggalaké Gunung Suci Athos lan mlebu donya, aku nemoni wanita sing cilaka iki ing sawijining omah lan krungu dhèwèké nyritakaké khayalane marang para priya lan wanita sing padha kumpul ing kono. Aku kudu ngupaya banget kanggo ngélingaké dhèwèké. Aku ngomong abot marang dheweke ing ngarepe kabeh wong, supaya kahanan delusine dadi cetha lan dheweke bisa waras maneh.

— Geronda, apa visi-visi iki mung imajinasine?

'Fantasi lan khayalan.'

'Geronda, apa dheweke ora ngandhani bapak rohani bab wahyu-wahyu iki?'

'Apa kowe ngerti apa sing kelakon ing kahanan kaya ngono? Setan ngapusi wong-wong kaya ngono liwat apa sing dideleng. Wong-wong kuwi ora nganggo akal, lan ora tau kepikiran yèn kuduné padha ngandhani bapak rohani bab "pamanggihan" kaya ngono. Setan kuwi licik tenan! Iku bab sing medeni!'

¹¹⁴ Dina raya Sang Mulya Yohanes sing manggon ing semak dirayakake tanggal 15 Januari.

¹¹⁵ Dina raya Venerable Maksimus saka Kavsokaliw dirayakake tanggal 13 Januari.

Yen wong ora nggatekake imajinasine, panggodha bisa nuntun dheweke menyang kesesatan, sanajan nganggo kedadeyan sing paling prasaja lan alamiah. Nalika aku manggon ing Biara Stomion, aku biyen nyalakake tungku nalika maca Vesper ing mangsa adhem. Para wanita sing kadhangkala teka menyang biara saka kutha wiwit nyumurupi manawa nalika Vespers ana swara krisik-krisik sing krungu saka ikon Sang Putri Allah ing ikonostasis. Aku ora merhatosake swara krisik kuwi, nanging para wanita mau wiwit bisik-bisik: 'Kowe percaya ora! Nalika biarawan maca Vespers, ana swara krisik saka ikon Sang Putri Allah!' Krungu padha bisik-bisik, aku mikir: "Ayo tak delok ikon sing nggawe swara kuwi." Aku ora ateges ngomong yèn aku ora pracaya marang prastawa ilahi — ora, aku pracaya yèn Ibuné Gusti Allah rawuh marang manungsa lan ngandika karo wong-wong mau, lan wong-wong sing ana ing kahanan rohani sing becik bisa ndeleng Panjenengané; nanging, ing kahanan kaya ngono, wong kudu ati-ati. Mula saka kuwi, aku njupuk kursi, munggah ing ndhuwur lan ndelok apa sing kedadeyan karo ikon kuwi. Apa sing wis kelakon? Papan sing digambar ikone wis tuwa, nganggo pasak kayu sing diselipake saka mburi. Nalika kompor wis panas tenan, salah siji pasak kuwi panas, ngembang lan muni retak. Banjur aku ngetokake paku ing ikone lan muni retak kuwi mandheg. Sawisé kuwi, aku takon marang para wanita iki: "Nah, saiki kowe krungu muni retak-retak?" — "Ora," wangsulane. "Mangkono kuwi," ujarku, "kowe aja nganti maringi teges apa-apa marang bab kaya ngono." Wong kudu ati-ati, amarga yen imajinasi wong saya nglantur, uripe dadi ora ana regane.

— Geronda, kepiye carane ngerti manawa sawijining kedadeyan [gaib] kuwi asalé saka Gusti utawa saka setan?

— Iku cetha. Yen kedadeyan kuwi ora saka Gusti, setan bakal nyuntikake pikiran sombong ing manungsa. Luwih maneh, wahyu saka setan kasar: malah nganti ngina Gusti. Ana sawijining wong sing teka ing selku sing kesasar lan kesurupan roh najis. Aku ngomong karo dhèwèké, lan kuwi migunani kanggo dhèwèké. Lan apa kowé ngerti apa sing diomongaké dhèwèké marang aku sawisé kuwi? 'Kaya ngéné,' ujure, 'katrangan-katrangan wicaksana kaya ngéné durung tau tak krungu sadurungé! Aku malah durung tau maca bab kaya ngéné ing Injil!' Kanthi tembung liya, dhèwèké meh kandha marang aku: 'Apa sing kok omong luwih apik tinimbang sing diomongaké Kristus.' Apa kowe nyadari apa sing ditindakake setan kanggo nyuntikake pikiran sombong marang kowe? Apa wae sing diomongake sapa wae, yen wong ora nyadari yen dheweke ora bisa nindakake apa-apa kanthi kekuwatan dhewe, lan apa sing ditindakake kasil amarga kakuwatan Kristus, mula wong kaya ngono ora bakal ngasilake apa-apa, sanajan dheweke bisa ngusir ewonan setan saka wong sing kesetanan.

Setan muncul ing wujud malaikat pepadhang

Yen ana wong sing durung ngrasakake kabungahan swarga sing paling dhuwur—tegesé, sing ora nduwé pengalaman rohani [saka rawuhe Gusti]—lan ora waspada, wong kuwi gampang kesasar. Setan iku licik. Dheweke nggerakake ati wong sethithik lan nggawe wong kuwi ngrasakake rasa sing nyenengake. Kanthi cara iki, kanthi nggawe kesan ing pikiran wong yèn rasa nyenengake kuwi rohani lan ilahi, Setan nuntun wong mau menyang kesesatan. Dheweke ngapusi ati wong, lan wong kuwi banjur pracaya yèn apa sing kedadeyan marang dheweke iku bener sacara rohani. 'Aku ora krasa semangat apa-apa,' kandha wong kaya ngono. Ya, pancen kowe ora krasa semangat apa-apa; nanging apa sing kowe rasakake kuwi dudu kabungahan rohani sejati. Kabungahan rohani iku bab langit.

Setan bisa muncul kanthi wujud malaikat utawa wali. Iblis sing nyamar dadi malaikat utawa wali nyebarake rasa ora tentrem lan kebingungan ing sakupenge—prekara sing dadi cirine. Nanging malaikat sejati utawa wali tansah sumebarake kabungahan swarga lan kabagyan langit. Wong sing andhap asor lan suci, sanajan durung pengalaman, bisa mbedakaké Malaikaté Gusti saka setan sing nyamar dadi malaikat pepadhang. Amarga wong kaya ngono nduwèni kasucian rohani lan raket karo malaikat. Nanging wong egois lan wong sing manut hawa daging gampang kagoda déning setan sing

licik. Setan muncul kanthi wujud malaikat cahya, nanging nalika ana wong ngetokake siji pikiran andhap asor, setan iku langsung sirna. Ing sawijining sonten, sawisé Vesper, aku lungguh ing bangku ing selku (aku manggon ing Biara Stomion) lan maca Doa Yesus. Tiba-tiba aku krungu swara piranti senar lan klarinet saka sawijining bangunan ora adoh saka biara, sing dadi omah panginepan para peziarah. Aku kaget banget! 'Musik apa iki sing bisa dirungu cedhak banget?' ujarku ing atiku. Pesta pelindung biara wis kliwat. Aku munggah saka bangku lan mlaku menyang jendhela kanggo ndeleng apa sing kedadeyan ing pekarangan. Aku ndelok sakupenge: meneng sepi lan tentrem kabeh. Banjur aku nyadari yen kabeh musik kuwi saka sing ala — tujuane supaya aku mandheg ndedonga. Aku bali menyang bangku lan nerusake Doa Yesus. Dumadakan, kamar kuwi kebak cahya padhang. Langit-langit lan lantai ndhuwurku ilang, atape mbukak, lan aku weruh tiang cahya sing ngancik tekan langit. Ing pucuk pilar cahya iku, aku bisa ndeleng pasuryané sawijining priya enom pirang sing rambuté dawa lan kumisé kandel, sing mirip karo Kristus. Setengah pasuryané katutup saka aku, mula aku munggah saka bangku supaya bisa ndeleng pasuryané kanthi cetha. Ing wektu kuwi, aku krungu swara ing jeroku kandha: 'Kowe wis dianggep pantes ndeleng Kristus.' — 'Nanging sapa aku iki, sing ora pantes, kanggo ndeleng Kristus?' — aku mangsuli, lan nggawe pratandha salib. Ing wektu kuwi uga, pepadhang lan Kristus palsu kuwi sirna, lan aku weruh manawa langit-langit wis bali kaya biyen. Yen pikirané wong ora dijaga kanthi becik, Iblis bisa nyuntikaké pikiran sombong lan ngapusi nganggo khayalan lan cahya palsu, sing ora nuntun menyang Swarga nanging malah nyeret menyang kekacauan. Mula saka iku, wong ora kena n njaluk ndeleng cahya, nampa karunia ilahi, utawa apa waé sing padha. Wong kudu nyuwun pangapuran. Pangapuran bakal nggawa andhap asor marang wong, lan Gusti sing Apik bakal maringi apa sing dibutuhake. Sawijining wektu, nalika aku manggon ing Gunung Sinai ing guwa Santa Epistimia, ana tangalashka sing kepengin... mbantu aku! Ana telu utawa papat undhakan ora adoh saka sel. Ing wayah bengi, nalika langit resik lan lintang padhang sumunar, aku metu menyang guwa lan kanggo mudhun ing undhakan kuwi, aku nggunakake pemantik geni kanggo padhang dalan. Ing sawijining bengi aku nyoba nyalakake pemantikku, nanging ora nyala. Dumadakan, sinar padhang kaya lampu sorot nembus saka salah siji watu! Wah, kabèh sing ana ing sacedhakku dumadakan padhang! "Ora," ujarku, "kowe kudu adoh saka 'spotlight' kaya ngono!" Aku mbalèk, lan padhange langsung sirna. Sepira banget setan ora kepengin aku mudhun ing undhakan kuwi, nyala dalan nganggo pemantik! "Wah, sayangé tenan," ujare, karo welas marang aku, "wong iki nandhang sangsara banget! Ayo tak sinari padhange kanggo dhèwèké!" Kuwi sing diarani 'kabecikan'!

— Geronda, kowe ngerti piye yen cahya iki dudu saka Gusti?

— Cetha tenan... Prekara sing medeni!

Ngimpi iku ngapusi

— Geronda, aku disiksa dening impen-impen reged...

— Nalika kowe ngimpi sing reged, kowe ora kena kelingan apa sing kowe deleng utawa kepiye kowe deleng. Amarga yen Sing Jahat ora bisa nggodha kowe ing awan, dheweke bakal teka ing wengi. Kadhangkala malah Gusti Allah ngidini Iblis nggodha kita nalika turu, supaya kita weruh yèn dhiri lawas kita isih urip. Lan uga kelakon mungsuh nyedhaki wong nalika turu lan nampilaké manéka pangimpi, supaya nalika tangi wong kuwi bisa kecemplung ing kasangsaran. Mulane, kowe aja nganti maringi teges apa wae marang ngimpi: gawe pratandha salib ing awakmu, gawe pratandha salib ing bantalmu, pasang salib lan sawetara ikon ing kono, lan nalika arep turu, maca Doa Yesus. Luwih gedhe teges sing kowe wenehake marang ngimpi, luwih kerep mungsuh bakal teka lan nggodha kowe. Setan ora mung nuduhake impen-impené marang wong diwasa, nanging uga marang bocah-bocah. Setan malah teka marang bocah cilik sing lagi turu, sanajan padha kaya malaikat cilik. Padha mumbul amarga wedi, banjur karo nangis padha mlayu menyang pangkuan ibuné. Lan kadhangkala malaikat teka marang bocah-bocah sing lagi turu, lan padha ngguyu ing turu kanthi

kabungahan utawa, kebak kabungahan gedhe, tangi. Mangkono, impen-impen sing digawa dening sing ala iku pengaruh njaba sing mungsuh marang wong nalika turu.

— Geronda, kepiye yen nalika turu kowe krasa abote ati sing ora bisa diterangake? Apa kuwi?

— Kadhangkala panyebab abote kaya ngono bisa uga kahanan kuwatir sing dialami wong sajrone dina, utawa maneka wedi, curiga, lan sapiturute sing dirasakake. Lan mesthi wae, tangalashka bisa nggunakake kabeh iki. Dheweke bisa nyampur rasa wedi, kuwatir, lan curiga iki dadi kombinasi apa wae, mung kanggo nggawe wong bingung. Asring, wong turu entheng banget nganti padha mikir isih tangi lan ndedonga supaya rasa abot iki—sing malah nyempitake ambegan—ilang.

Lan kadhangkala iki uga kelakon: setan bisa njupuk wujud apa wae, malah wujud wali, lan muncul ing ngimpi. Sawijining wektu dheweke muncul marang wong lara ing ngimpi kanthi wujud Wali Arsenius saka Kapadokia lan kandha marang dheweke: "Aku Wali Arsenius. Aku teka kanggo ngandhani kowe yen kowe bakal mati. "Kowe krungu aku? Kowe bakal mati!" Wong iku padha wedi. Nanging wong suci ora tau ngomong kaya ngono. Lan sanajan wong lara pancen arep mati lan wong suci muncul kanggo ngelingake bab pati, wong suci bakal ngomong alus: 'Gusti wis weruh kowe nandhang sangsara, mula Panjenengané bakal njupuk kowe saka donya iki. Coba siapna awakmu.' Seorang Santo ora bakal ngomong marang wong lara: "Kowe krungu aku ora? Kowe bakal mati!"

— Geronda, nalika wong njerit ing turu, kenapa kuwi kelakon?

— Luwih becik yen padha njerit, amarga banjur tangi... Akeh impen asalé saka rasa kuwatir. Nalika wong kuwatir utawa kesel, rasa kuwatir utawa kesel kuwi nggerogoti saka njero, banjur padha ngimpi ngganggu. Aku kerep ketemu wong-wong ing wayah awan lan ngrungokake macem-macem masalahé. Banjur, nalika turu, aku malah ngomel marang wong: 'Kowe wong duraka,' aku njerit, 'kowe ora peduli marang sapa-sapa!' Lan aku tangi amarga swara njeritku dhéwé.

— Geronda, apa bisa wong mangerteni saka impene yèn sawetara kedadeyan pancèn bakal kelakon?

— Ora, wong ora kena maringi teges apa wae marang impen. Apa wae impen kuwi—nyenengake utawa ora nyenengake—wong ora kena pracaya, amarga ana bebaya kesasar. Luwih saka kuwi, sangang puluh lima persen impen iku ngapusi. Mula para Bapa Suci kandha manawa wong ora kena maringi teges apa wae marang impen. Mung sawetara impen sing asalé saka Gusti, nanging kanggo nerjemahaké impen kaya ngono, wong kudu nduwèni kasucian lan prasyarat liya sing perlu — kaya Yusuf sing sholeh¹¹⁶ lan nabi Daniel, sing nduwèni sih-rahmaté Gusti. "Aku," kandha Daniel marang Nebukadnezar, "bakal critakaké marang kowe apa impenmu lan apa tegesé."¹¹⁷ Nanging kahanan apa sing wis digayuh nabi Daniel! Dhèwèké lungguh ing jurang karo singa-singa, lan sanadyan padha luwe, ora ana siji-sijia singa sing nyilakaké dhèwèké.¹¹⁸ Nalika Habakuk nggawa panganan kanggo Daniel, dhèwèké kandha: "Apa Gusti pancèn kelingan marang aku?"¹¹⁹ Satemene, yèn Gusti ora kelingan marang nabi Daniel, sapa manèh sing bakal kelingan?

— Geronda, ana wong sing ora nduwé impen.

— Lan luwih becik yen padha ora ngimpi! Padha ora mbuwang dhuwit kanggo tiket utawa bensin! Ing ngimpi, sajrone siji menit, wong bisa nyekseni kedadeyan sing ing kasunyatan bakal suwé pirang-pirang jam utawa pirang-pirang dina. Amarga nalika turu, wektu mandheg ana. Saka kéné manungsa bisa mangertèni tembung mazmur: *'...Sewu taun ing paningal Panjenengan, ya Gusti, kados wingi sing wis kliwat...'*¹²⁰

¹¹⁶ Delengen Kejadian 37:5–11.

¹¹⁷ Delengen Dan. 2:25–46.

¹¹⁸ Delengen Dan. 6:16 lan salajengipun.

¹¹⁹ Delengen Daniel 14:30–42.

¹²⁰ Mazmur 89:5.

Bab Panglihatan

— Geronda, apa sing kudu kita ucapake marang wong-wong sing nyritakake marang kita bab wahyu sing wis padha dialami, bab ndeleng santo tartamtu, utawa bab sing padha?

— Luwih becik maringi pitutur marang wong kaya ngono supaya waspada lan ngendhaleni. Pendekatan marang wahyu kaya ngene luwih bisa dipercaya, amarga ora saben wong bisa mbedakake apa wahyu kuwi asalé saka Gusti utawa saka setan. Nanging sanajan wahyu iku saka Gusti, wong ora kena langsung nampa ing sepisanan. Gusti, nalika ndeleng manawa ciptaane—manungsa—ora nampa wahyu mau, ora krasa sedhih, malah kosok baline, ing sawijining teges, krasa welas asih. Amarga sikap kaya ngono marang wahyu nuduhake manawa wong iku nduweni andhap asor.

Yen wong suci sejati wis muncul marang wong, lan wong kuwi ora nampa wahyu mau, Gusti ngerti carane nggayuh nyawane wong kuwi lan nuntun menyang panggonan sing dipun kersakake. Kawigaten perlu, amarga [tinimbang wong suci] bisa wae ana tukang tipu sing teka, sing bakal nguripake 'televisi' [iblis] lan miwiti programé...

Aku kelingan sawijining wanita sing ora nampa pitulungan saka manungsa lan mulane pantes nampa pitulungan Ilahi. Gusti Allah, kepengin nulungi wanita iki, maringi dhèwèké sawijining panglihatan. Nanging, sawisé panglihatan kuwi, setan nyuntikaké pikiran kaya ngéné ing atiné: 'Sapa ngerti, mbok menawa Gusti wis maringi kowe panglihatan kaya ngono amarga Panjenengané wis netepaké kowe kanggo misi sing luwih luhur!' Wiwit nalika dhèwèké wiwit pracaya marang usulan setan kaya ngono, setan langsung tumindak lan dhèwèké tiba ing panguwasaé. Nanging, ing pungkasané, Gusti malih welas asih marang dhèwèké. Dheweke nduwé panglihatan, lan krungu swara sing kandha marang dheweke: "Tulisen layang marang Bapa Paissios lan critakna kabèh panglihatan sing wis kowe alami." Dheweke nulis layang marang aku lan nyritakaké kabèh panglihatan sing wis dialami. Iblis wis nyiksa dheweke tenanan. Ya, kabèh panglihatané nyata, nanging meh kabèh asalé saka panggodha. Saka kabèh wahyu sing dialami, mung sing kapisan lan sing pungkasan sing saka Gusti. Kanthi karsa mbalèkaké akalé lan mbantu dhèwèké bébas saka ilusi, Gusti ngidini wahyu pungkasan kuwi kelakon. Ing pungkasané, wanita kasihan kuwi manut pituturku lan bisa uwal saka jebakan wahyu setan sing wis dialami.

Ciri-ciri wong sing kena ilusi

— Geronda, kepiye carane ngerti yèn wong kuwi kena pangaribawa delusi?

— Sampeyan bisa weruh iki saka penampilané. Wong sing kesasar ing njaba katon nganggo wujud 'lepas diri' palsu. Dheweke katon andhap asor lan alus, nanging ing jerone ana kesombongan gedhe — panemu dhuwur bab awake dhewe. Yen kowe ndelok mripat wong sing kesasar, kowe bakal weruh yèn dhèwèké nganggep kabèh wong liya kaya wong sengsara, kaya semut. Nanging, kowe uga bisa ngerti wong sing kesasar saka tembung-tembungé. Aku kelingan siji wong sing kesasar sing akèh wong nganggep dhèwèké wong suci. Dheweke ngaku yèn Kristus konon wis muncul marang dhèwèké, numpak jaran. Kristus konon nyekel kendi anggur ing tangane, saka kono dhèwèké maringi ombènan marang wong iki, sawisé kuwi wong iki konon nampa karunia pandelengan gaib! Sawijining dina, nalika 'wong pandelengan gaib' iki lagi ngomong karo wong-wong, ana wong siji sing takon marang dhèwèké: 'Ngapa aku ora bisa nindakake mujijat uga?' — 'Amarga kowe wis nindakake dosa-dosa kaya ngene lan kaya ngono...' — mangsuli wong sing kesasar kuwi, banjur dhèwèké nyebutaké dosa-dosa sing pancèn wis ditindakké wong kuwi. Wong sengsara kuwi wiwit panik lan teka marang aku kanggo nyritakaké kabèh mau. 'Rungokna, "aku kandha marang dheweke, "kowe tenan mikir para wali padha ngolok-oloki wong? Mung setan sing ngolok-oloki wong. Apa kowe ora nyadari yen iku setan sing ngomong [liwat cangkemé wong sing kesasar iki]? Lan sanajan apa sing diomongké iku bener, isih setan sing ngomong kabeneran kuwi." Wong wadon liyane nyritakake marang aku kepiye dheweke wis nggawa sawijining wong wadon

sing kesurupan setan marang sawijining wong sing kabaré bisa ngusir setan lan nindakake mujijat kaya ngono. 'Pembawa mujijat' iki nuntun loro-lorone menyang sawijining kapel sing wis ditinggal. Sakwise padha mlebu kapel, dheweke njupuk epitachelion lan nganggo. Wadon iku kaget banget! Wong donya kok nganggo epitachelion! 'Kowe imam?' pitakoné. 'Apa gunané kabèh "imam" iki!' wangsulané, banjur miwiti ngecam para rohaniawan. Mula para wanita sing apes kuwi nyadari yèn dhèwèké kesusu; padha munggah lan mlayu.

Waham lan kegilaan

— Geronda, apa wong sing kena sihir delusi iku uga nandhang lara jiwa?

— Ora mesthi. Kesasar iku siji bab; lara jiwa iku bab liya. Sawetara wong mung kesasar. Liyane kesasar lan banjur lara jiwa. Aku ngerti sawijining biksu ing Gunung Athos sing ora gelem ngrungokake sapa wae. Dheweke ninggalake biara lan ngumbara ing Athos. Papat utawa lima kaping dhèwèké teka marang aku kanggo njaluk restu supaya bisa nglakoni urip asketis, lan saben wektu aku nyaranake supaya dhèwèké bali menyang biara ing ngendi dhèwèké wis ngucapake sumpah. Akhire, dhèwèké tuku kaliva lan manggon ing kana piyambakan. Sawisé pitung wulan nglakoni urip pertapa kaya ngono, dhèwèké teka menyang selku. "Bali menyang biaramu," aku ngajak. "Saiki," wangsulane, "aku wis njupuk surat bébas saka biara lan padha ora gelem nampa aku manèh." — "Ati-ati," aku ngélingaké, "ati-ati banget. Paling ora, nyoba nyandhak marang sawijining sesepuh, supaya kowe bisa urip manut dhawuh tinimbang manut kersamu dhéwé." — "Bab patuh," wangsulane, "kula badhé manut kersaning Gusti." — "Ayo, ayo," aku nyoba ngyakinke, "nyuwun mlebu ing sawijining biara." — "Apa kula," wangsulane, "kudu bali saiki sawise kula dados pertapa? Kowe jaluk mlebu biara." — "Ngapa aku siji waé sing kudu njaluk?" ujarku, kepéngin mbantu. "Yen kowe péngin aku njaluk mlebu biara bareng kowe, aku bakal nindakake kanthi sakténané." — "Iki lho," ujare, "rungokna tenanan. Yen kowe wis kesel urip ing meneng lan kepengin njaluk mlebu biara, ya ayo lunga lan njaluk!" Amarga weruh dhèwèké tumindak kaya ngono—tenan ora isin—aku uga nglilani dhèwèké. Ora suwe sawisé kuwi, aku krungu yèn roh najis wis ngenggoni biksu iki lan malah wis edan. Setan katon marang dhèwèké kanthi wujud Sang Ibumé Gusti Allah sing Maha Suci lan kandha: 'Anakku, yèn kowé sujud ing sikilku, aku bakal maringi pitung karunia Roh Suci...' Wong sengsara kuwi mikir: 'Saiki aku bakal nampa pitung karunia Roh Suci lan ngalahake kabèh wong!' Banjur, tiba ing lemah, dhèwèké nyembah marang setan. Sakwise nyembah, setan nggoyang dhèwèké, lan roh najis mlebu ing dhèwèké. Nanging, geger setan iki uga nggoyang kahanan pikirane. Dheweke kepengin dadi protopistat; dheweke menyang Kinot Suci,¹²¹ ngunci para biksu sing ana ing njero bangunan, njupuk tongkat protopistat, lan kanthi bangga marang awake dhewe, miwiti mudhun tangga. Para biksu ing Karyes padha gumun ndeleng 'protopistat' anyar mudhun tangga Kinot Suci! Sawetara biksu menututi pasien mau kanthi meneng nganggo jip lan, sawisé adoh sithik saka Karyes, padha nglebokaké dhèwèké ing kendharaan lan nggawa menyang rumah sakit jiwa. Kondisine saiki wis membaik saka segi kesurupan, nanging dheweke isih nandhang lara jiwa.

— Geronda, apa wong sing kena sihir delusi kuwi, ing sawijining teges, ora dikuwasani?

— Ya, dheweke iku sapa manèh? Dheweke ora mung kesurupan — wong sing kena sihir delusi bisa nduwé luwih akèh setan ing jeroné tinimbang wong sing kesurupan. Nanging, kena sihir delusi iku siji bab, lan kesurupan iku bab liya.

¹²¹ Kinot Suci Gunung Athos dumadi saka wakil-wakil saka 20 biara komunal ing Gunung Athos. Ing rapat-rapat Kinot Suci, prakara-prakara umum sing nyakup urip biara-biara Gunung Athos dibahas, kegiatan-kegiatané dikoordinasi, lan sapituruté. Kanggo ngurusi urusan saben dina, Holy Epistasia diangkat saben taun, dumadi saka papat anggota—epistates. Pro-Epistate iku ketua Holy Epistasia lan Holy Kinot. — *Cathetan juru basa*.

Kita kudu ati-ati karo wong-wong sing wis kesasar

[Ing donya] ana loro utawa telu bapa rohani sing taqwa-e tipis lan pikirane bingung. Para bapa rohani iki nuntun wong menyang kesasar. Lan padha mendiagnosa saben wong yèn kesurupan. Padha ora ngrungokaké sapa-sapa.

"Aku," ujure, "imam, mula aku duwe wewenang!" Yen kowe krungu kasus kaya ngono, terangna marang wong-wong apa sing kedadeyan lan ajak padha mikir, amarga bapak rohani kaya ngono ngrusak Garéja. Wenehana pitutur marang wong-wong sing kapengaruh dening bapak rohani kaya ngono: 'Goleka bapak rohani sing bener [sing ora rusak] lan njaluk pandhuan saka dhèwèké supaya éntuk pitulungan.' Para 'sesepuh' iki malah nganti nganggo jenengku lan foto-ku — kanggo mènèhi kesan marang wong-wong yèn dhèwèké ana ing sesambungan apik karo aku.

Cetha menawa para bapa rohani iki nduwé akal sing winates, mula ana kahanan sing ngurangi kesalahané. Nanging ana uga sing ora jujur lan sengaja nggawé cuka dadi katon kaya anggur. Salah siji wong kaya ngono—mantan akuntan—saiki lelungan ing saindenging Yunani Lor, ngaku minangka murid anyar kula. Dhèwèké ngaku yèn aku wis maringi dhèwèké karunia clairvoyance lan 'lima karunia liyane' uga. Kanthi cara iki, dhèwèké ngapusi wong lan nglumpukaké dhuwit.

— Geronda, apa wong iki rohaniwan?

— Ora, wong awam. Dheweke tau ketemu aku ing Daphne, nanging bisa lolos supaya aku ora weruh. 'Anaké Gusti sejati!' Sing paling ora, apik dheweke seneng ngombe. Ambune arak. Sawetara wong weruh dheweke mlengos-mlengos lan wiwit ragu marang dheweke.

Oh, sepira akèh penipu kaya ngono, sing nguntungaké saka lara wong lan ngowahi lara kuwi dadi bisnis! Salah siji tukang tipu kaya ngono kandha marang sawijining janda: 'Salah siji tangan bojomu sing wis seda durung bosok ing kuburan amarga rohné butuh donga.' — 'Ya, saiki aku kudu piye?' pikir wanita kasihan kuwi. 'Aku bakal menehi dhuwit supaya dhèwèké bisa ndedonga kanggo nyawane bojoku.' Sawisé njupuk dhuwit sing cukup akèh saka dhèwèké, dhèwèké kandha ora suwé sawisé kuwi: 'Ya, kita wis nyingkiri bebaya kapisan. Kahanan bojomu saiki wis rada membaik...' Wanita miskin iku terus menehi dhuwit marang penipu kuwi; penipu kuwi ngrebut separo saka bandha bojone, kanthi alesan supaya roh bojone bisa nemu tentrem!

Ana uga wong-wong sing nganggo alesan iman, nggumunake tembung-tembung ing sangisore ambune, nggawe pratandha salib ing awak wong lara lan konon nyembuhake. Lan wong-wong padha kapancing; padha ora lunga pangakuan dosa, uga ora ngundang imam menyang omahé kanggo maringi Sakramèn Pengurapan Loro utawa maca pandonga sing pantes, nanging padha lunga marang para penipu kuwi. Lan, sakliyané, padha ninggalaké tumpukan dhuwit marang para penipu kuwi. Aku krungu ana ing sawijining desa, loro wong sing kesasar kuwi mbukak usaha sing nguntungake banget—koperasi sejati!... Setan bakal marakake, umpama, sirah mumet banget marang salah siji warga desa, utawa, amarga godhongan setan, ana warga desa sing kena kejang punggung dumadakan. Banjur setan bakal marani salah siji wong sing kesasar kuwi lan kandha: 'Si anu lara sirah abot merga sebab iki lan iku.' Nalika ana kesempatan sing pas, wong sing kesasar kuwi bakal kandha marang warga desa sing lara: 'Aku ngerti kenapa sirahmu lara' — banjur langsung nerangake 'sebab' saka larané. 'Bener!' ujure wong sing nandhang lara kanthi gumun. 'Delengen wae wahyu iki! Lan saiki aku kudu piye supaya sirahku ora lara maneh?' 'Melu menyang si anu, dhèwèké bakal nulungi kowe,' ujure wong sing kesasar kuwi, banjur ngirim dhèwèké menyang wong kesasar liyané. Apa kowe weruh sepira liciké rencana sing digawé setan kanggo njaga wong-wong tetep ana ing sangisoré pangaribawaé? Dhèwèké nglumpukaké loro wong sing kesasar kanggo mbentuk 'koperasi medis'! Siji bakal mènèhi diagnosa, déné sijiné konon bakal marasaké! Setan nindakake iki supaya wong-wong adoh saka Gréja.

Suguhan murah saka wong-wong sing kesasar

— Geronda, kenapa yen wong nduwé masalah, asring padha nyedhaki wong-wong sing wis kesasar?

— Amarga karunia setan iku murah lan gampang dipikolehi. Lha, wong-wong sing kesasar kuwi ora nuntut apa-apa sing angel saka wong sing teka marang dheweke; dheweke mung maringi panglipur lan mbenerake napsu-napsu wong-wong mau. Mula saka kuwi, para jiwa sing cilaka iki, tinimbang tobat saka dosané, tinimbang menyang bapak rohani kanggo ngakoni, padha nggoleki penipu kaya ngono — ya iku Setan dhéwé — lan nyuwun supaya ngrampungaké masalahé. Sawisé kuwi padha nandhang sangsara lan ora nyadari yèn Setan wis ngiket lan nguwasani dhèwèké.

— Geronda, critakna, kenapa wong pracaya marang penipu kaya ngono?

— Pikirané wong padha kabur. Kowé ngerti pinten akèh sing ngaku nuntun wong marang dalan sing bener, déné dhèwèké dhéwé nggawa karung ing pundhaké sing isiné ora liya yèn setan dhéwé sing ngintip! Nanging, Gusti Allah sing Maha Apik ora ngidini setan tetep ora katingali kabèh. Kadhangkala ana tanduk utawa buntut setan sing nyolot metu saka karung sing digawa para penipu. Wong-wong weruh kuwi banjur padha kaget lan muni: 'Wah, kuwi apa? Tanduk? Buntut?' — 'Ora, ora, kowe ngomong apa!' "Cula apa, buntut apa! Iku mung... terong," pangandikane para penipu kanggo nenangake wong-wong, supaya bisa ngapusi lan ngetokake pakaryané setan dadi barang sing apik lan migunani.

Lan ing kéné, ing biara, ana sak klompok wong sing dipimpin déning wong sing ngapusi sing tau teka. Wong sing ngapusi kuwi wis nglumpukaké watara sepuluh wong ing sakupengé lan ngaku dadi bapak rohani. "Apa kowé kabèh kagungane organisasi Kristen apa?" takonku. Padha meneng bae. "Apa kagungane paguyuban apa?" Padha meneng bae. "Apa kowe duwe bapak rohani?" Sepi. Banjur padha nyedhaki aku lan nyembah marang aku. Wong sing kesasar iki wis nggawa wong-wong mau menyang kene supaya padha tetep ana ing kahanan kesasar. Mengko dheweke bakal ngomong: "Kita wis karo Eyang Paissios, lan dheweke sarujuk karo kita!" Apa kowe ngerti iki? Aku sakjane ora kuduné ketemu karo dhèwèké, amarga kasunyatan yèn aku ketemu karo dhèwèké bakal mbantu niaté wong iki. Dhèwèké katon banget curiga! Nanging saka para pengikuté sing malang, sing padha sujud ing kana, kowe bisa weruh yèn padha wis kecanthol karo penipu iki.

— Geronda, apa sampeyan ora ngomong apa-apa marang wong-wong mau?

— Aku wis ngomong karo wong-wong mau, nanging Iblis, sakwise padha lunga saka kene, bakal ngomong liya marang wong-wong mau. Kanthi cara apa wae, dheweke bakal mbalekake wong-wong mau menyang dalane.

— Geronda, critakna, kepiye carane wong bisa ngindhungi awake dhewe saka wong-wong sing kesasar?

— Iki bisa ditindakake kanthi tetep ana ing pangkuan Gréja kita. Mesthi waé, yèn ana wong sing mèlu marang wong sing wis kesasar amarga ora ngerti, Gusti ora bakal ninggalaké wong kuwi. Gusti bakal mbantu wong kuwi supaya nyadari kesalahané lan mbalèkaké dhèwèké marang kabeneran.

Mbenerake sing Kesasar

— Geronda, apa sing bisa mbantu wong sing nyimpen gagasan sing sesat supaya bali menyang kahanan normal?

— Sing bakal mbantu yaiku nyadari kahanan sengsara sing lagi dialami, ngakoni kabèh pikirane marang bapak rohani, lan manut marang kabèh pangandikane. Wong kaya ngono kudu tansah nyuwun sih rahmaté Gusti, supaya rahmat ilahi bali manèh marang dhèwèké. Kanthi tembung liya, supaya bali menyang kahanan normal lan slamet, dhèwèké kudu ngendhegake dhiri

Lan delengen: paugeran lan pitutur Gusti iku jero tanpa wates. Ah, katresnané ora ana watesé! Ana sawijining wong, sirahé kebak gagasan sing nyasar, kerep teka ing Athos lan sowan marang aku

ing kalivaku. Apa waé sing tak kandhakake marang dhèwèké, dhèwèké ora gelem ngrungokaké. Dheweke mbalikake kabeh kanthi sakabehe. Lan sawisé ninggalaké Gunung Suci, dhèwèké wiwit mènèhi ceramah lan nyebabaké wong-wong cilaka gedhé [ing babagan rohani]. Dhèwèké ngaku yèn aku wis maringi idin kanggo mènèhi ceramah, lan kanthi cara iki dhèwèké mbingungaké pikirané wong-wong. Wektu suwé kepungkur, aku wis maringi dhèwèké sawetara buku minangka berkah; malah dhèwèké nampilaké buku-buku kuwi marang wong-wong supaya padha pracaya yèn dhèwèké lagi konsultasi karo aku. Nanging sawijining dina, nalika salah siji 'khotbah' kaya ngono, sajroning sedhela sih rahmat Ilahi ninggalake dheweke sakabehe lan dheweke wiwit ngina Kristus lan Sang Ibune Gusti Allah sing paling suci nganggo basa sing paling kotor. Krungu cacian kaya ngono, wong-wong padha ngeri lan mlayu. Banjur teka mobil polisi lan dhèwèké digawa menyang rumah sakit jiwa. Sampeyan weruh, nganti pira katresnané Gusti Allah nganti tekan! Gusti Allah ngidini malah Asmané dicaci—mung supaya makhluk-makhluké éntuk pitulungan lan ora nindakake sing ala!

— Geronda, yen ana wong sing kesasar nyadari yen dheweke salah lan tobat, apa para pengikuté uga bakal tobat?

— Yen tobaté ikhlas, dhèwèké kudu andhap asor, ngandhani para pangikuté yèn dhèwèké wis kliru, lan ngupaya nuntun wong-wong mau bali menyang dalan rohani sing bener. Nanging, nalika gagasan sing nyasar saka wong kaya ngono dadi kawentar, sanadyan dhèwèké dhéwé isih ana ing kesasarane, para pangikuté kudu dilumrahaké lan diwanti-wanti kanthi alus lan ati-ati. Amarga ana sawatara wong sing kesasar malah nyebarake gagasané ing sajroning Gréja. Mula ana bebaya yèn para pangikuté wong kaya ngono, nalika ujug-ujug nyadari yèn apa sing diwulangaké iku salah kaprah, bakal kesasar lan mecah saka Gréja.

Bab 4.

'Wong-wong sing Nipuni lan Wong-wong sing Terepani'¹²²

Bab ilusi para Pentakosta¹²³

— Geronda, wong-wong sing kesasar amarga ilusi Pentakosta ngaku nduwé visi, ngomong nganggo basa liya lan sapituruté. Apa sing padha critakaké mung imajinasie waé, utawa pancèn kelakon amarga pangaribawa setan?

— Iki pakaryané setan. Amarga, kanthi mlebu ing bidahé Pentakosta lan nampa baptisan saka wong-wong mau, wong-wong padha nginjak-injak Baptisan Suci saka Gréja Ortodoks Suci sing wis diwènèhaké marang wong-wong mau. "*Aku ngakoni siji baptisan kanggo pangapura dosa,*" kandha Kredo. Mula, kanthi nampa baptisan sektarian kaya ngono, nyawa-nyawa sing cilaka iki tiba ing pangaribawa setan lan wiwit ngucapake maneka swara sing ora bisa dipahami — konon padha ngomong ing basa-basa liya. "Iki," ujare para Pentakosta, "yaiku Roh Suci saka Pentakosta sing lagi ngandika." Nanging sejatine iki dudu Roh Suci saka Pentakosta, nanging kumpulan roh-roh najis. Lan apa sing diarani 'ngandika ing basa roh' kuwi ana! Padha ngucapake macem-macem omongan sing ora karuan: padha ora ngerti apa sing diomongake dhewe. Luwih saka kuwi, padha ngrekam kabèh omongan mbribik kuwi ing perekam swara banjur ngetung, adhedhasar kuwi padha nyimpulake: 'Ing kaset iki, tembung "Hallelujah" diucapaké sapira kaping nganggo basa iki, lan sapira kaping nganggo basa kuwi...' Nanging apa gunané? Sawise kabèh, ing sakabehing omongan

¹²² 2 Tim. 3:13.

¹²³ Pentakosta — sawijining sekte Protestan sing diadegaké ing Amérika Sarékat taun 1907. Miturut pandangan sesaté para Pentakosta, padha nampa 'pembaptisan ing Roh Suci', sing asilé konon padha nampa karunia karismatik: 'ngomong ing basa sing ora dingertèni' (sing diarani 'glossolalia'), ramalan lan liya-liyané. Para Pentakosta mung ngakoni sipat-sipat Gréja ana ing séké dhéwé, manut pandangan kiliasme, ora ngakoni Tradisi Suci, lan sapituruté. — *Cathetan juru basa.*

mbulet iki, mesthi ana swara sing padha karo 'Hallelujah' ing salah siji basa ing donya! Coba deleng: 'omongan ing basa roh' kaya ngono iku pakaryané setan. Nanging padha nganggep kegiatan setan iki minangka pakaryané Roh Suci lan ngaku yèn padha ngalami apa sing dialami para rasul suci ing dina Pentakosta. Apa sing diyakini kuwi kalebu blasfemi [nglawan Gusti Allah], lan mulané wong-wong iki dadi kesurupan.

— Geronda, kenapa padha dibaptis maneh?

— Amarga padha kandha: 'Aku dibaptis nalika isih bayi lan ora ngerti apa sing bakal ditindakake marang aku, nanging saiki aku dibaptis kanthi sadar tenan.' Kanthi cara iki, padha dibaptis maneh lan konon padha nglakoni pangapura dosa-dosane [sing wis ditindakake sadurunge baptisan sektarian iki]. Nanging yen Gréja ora nindakake baptisan bayi, apa sing bakal kelakon marang nyawa bocah-bocah sing seda durung dibaptis? Mula saka iku, ing Sakramèn Baptisan Suci, bapak/ibu baptis dadi penjamin kanggo bayi; dhèwèké maca Kredo [atas jeneng bocah] lan nanggung jawab bocah mau nganti dhèwèké diwasa. Apa ng baptisake bayi iku pancen ora adil marang dheweke? Mesthi ora. Kosok baline, bayi sing dibaptis nampa pitulungan ilahi, amarga dheweke melu Misteri Suci Kristus. Lan yen, nalika wis diwasa, dheweke ngrusak Sakramen Baptisan Suci kanthi dosa, iki ora ateges dheweke kudu dibaptis maneh! Gereja nduweni Sakramen Tobat lan Pengakuan Dosa, sing mbusak dosa-dosa sing wis ditindakake wong.

Bab wong mlaku ing geni¹²⁴

— Geronda, ana kabar manawa ing pesta Santo Konstantinus, para penari geni mlaku ing arang geni sing kobong tanpa kobong. Apa fenomena iki?

— Iku fenomena gaib ala lan, ing wektu sing padha, tipuan. Lan kasunyatan manawa padha nari ing arang geni nalika nyekel ikon utawa salib ing tangané iku ora isin, amarga tumindak kaya ngono iku nyingkiri iman. Rahmaté Gusti mundur saka wong-wong kaya ngono, lan mulané setan nulungi wong-wong mau. Nanging piye setan ora nulungi sawisé kuwi? Soalé, wong-wong kuwi 'pantes' nampa pitulungané!

Nanging ing bab iki—ing mlaku ing arang panas—kecerdikané dhéwé uga mbantu. Para pamilu mlaku ing geni teka luwih dhisik ing panggonan pagelaran lan nyiapaké kabèh. Tegesé, padha ngobong ranting wit plane, sing ninggalaké arang sithik lan akèh abu, lan nalika nari, padha ngerti persis ing endi kudu nginjak. Aku kepingin weruh kenapa padha ora nyelehake ranting wit holm oak utawa wit stroberi ing unggun geni, amarga arang geni saka wit-witan kuwi murub suwe sawisé dinyalaké? Mending wong liya sing nyiapake unggun geni kanggo wong-wong kuwi ing wektu sabanjuré, banjur wong-wong kuwi mlaku lan nari ing arang geni!

Ana wong siji kandha marang aku: "Iki pancen mujijat! Wong mlaku ing geni iku mlaku tanpa sepatu ing arang lan abu lan ora kobong." — "Lan apa kowe kaget?" takon aku. "Para setan wis ana ing geni neraka pirang-pirang taun—malah atusan taun—lan uga ora kobong! Sing pantes kagum kuwi, dudu amarga ana wong sing ora kobong sawise mlaku sethithik ing arang lan abu.

Reinkarnasi¹²⁵

— Geronda, kenapa ana wong-wong, malah sing wis sekolah, pracaya marang reinkarnasi?

— Reinkarnasi cocog kanggo manungsa, utamane wong sing tanpa Gusti, sing ora precaya. Ajaran palsu iki minangka tipuan paling gedhe saka setan. Setan njaga wong-wong kaya ngono tetep urip ing dosa kanthi gagasan manawa nyawane bakal ninggalake donya iki banjur bali maneh. "Apa sing dadi masalah?" setan ngusulake marang wong-wong sing pracaya reinkarnasi. "Yen kowe gagal

¹²⁴ 'Fire-walkers' (Yunani: ἀναστενάρια) — para penganut adat pagan mlaku ing arang geni, sing nyebar ing sawetara desa ing Thrace lan Makedonia (Yunani Lor). — *Cathetan penerjemah*.

¹²⁵ Reinkarnasi iku kapercayan agama palsu sing miturut kapercayan kuwi, sawisé mati jasmani, nyawa mlebu ing awaké manungsa liya utawa kéwan, saéngga ngalami siklus lair lan mati sing tanpa wates.

saiki, kasil bakal ngenteni kowe mengko, nalika kowe bali menyang urip iki maneh. Lan yen kowe gagal maneh, kowe bakal bali maneh, banjur bola-bali... Kowe bakal berkembang!.. Sawisé kuwi, wong-wong padha kandha, "Ora apa-apa yen aku nindakake dosa iki uga" — lan padha nglirwakake kabèh. Padha urip sembrono, tanpa tobat. Delengen carané setan mbutakaké wong-wong iki lan nahan ing neraka! Aku durung tau weruh tipu daya utawa pangriptaan saka setan sing luwih licik tinimbang ajaran palsu reinkarnasi: setan nggawe kuwi kanggo nglumpukake wong menyang neraka. Lan yen setan nyekel kowe mung sapisan, apa kowe kira dheweke bakal ngeculake kowe bali? Teori reinkarnasi iku sing paling awon saka kabeh teori Hindu.

Ing sawijining bengi telat, ana wong enom teka ing gubugku. "Kowe teka marang aku pas aku arep ngucapake vespers," ujarku marang dheweke. "Isih gelem nindakake omong kosong kaya ngene?" dheweke mangsuli, banjur lunga. Esuke dheweke bali maneh lan miwiti nyritakake bab wahyu sing wis dialami. "Lan kowe," aku kandha, "apa kowe tau nyoba hashish sadurunge?" "Ya," ujare, "aku biyen tau. Nanging nalika aku nduwé wahyu-wahyu iki, aku ora ngrokok hashish sakpisan!" — "Mbok menawa," takon aku, "kowe wis maca buku babagan reinkarnasi?" — "Ya," wangsulane. Ing kono kesalahane. Dhèwèké kakehan maca babagan reinkarnasi; kepentingané dhéwé mlebu ing kono, lan setan wiwit nampilaké impèn yèn sewu taun kepungkur dhèwèké tau dadi wong gedhé! Kabeh iku omong kosong! Banjur, ing sawijining panglihatan, dhèwèké 'diangkat menyang swarga', nanging jenengé durung kacathet ing swarga, mula dhèwèké diprentah bali manèh. Setan sing wis nuntun dhèwèké tekan kahanan kaya ngono. 'Kabeh sing wis kok critakaké marang aku,' ujarku marang dhèwèké, 'iku omong kosong. Lan kowe tenan pracaya?'

Sayange, ana uga wong sing wis sekolah sing pracaya omong kosong kaya ngono. Aku duwe keledai cilik sing lagi ngemut ing sacedhake kalivaku. Dheweke urip, mula aku menehi jeneng Nasser.¹²⁶ Ing sawijining dina, ana peziarah saka Swiss sing teka marang aku—wong Yunani sing manggon ing Swiss. Dheweke krungu aku nelpon keledai kuwi Nasser, lan nalika teka maneh, dheweke nggawa loro kothak permen – siji polos, sijine kothak kado. "Permen iki kanggo kowe," ujare marang aku lan nyerahake kothak permen polos. "Lan kue-kue éndah iki kanggo Nasser. Aku wis nyadari nalika semana yèn dhèwèké pancèn Nasser sejati. Nalika aku ketemu dhèwèké, dhèwèké ndelok aku nganggo pandangan sedhik banget nganti nembus atiku!" Kanthi tembung liya, dhèwèké mikir yèn Nasser wis lahir manèh dadi keledai! Lan dheweke pancen pracaya! "Kancaku," ujarku marang dheweke, "kowe waras tenan ta? Aku nyebut keledai kuwi Nasser merga dheweke urip banget!" Nanging, sanajan aku wis nyoba kabeh, dheweke ora ngerti aku.

Nanging kuwi durung apa-apa! Aku bakal crita babagan kedadeyan liyane. Sawetara taun kepungkur, ana klompok wong Jerman teka ing Kreta kanggo ngajeni memori prajurit Jerman sing tiwas ing kana nalika pendudukan Jerman ing Yunani. Nalika wong-wong Jerman lagi nganakake acara, ana petani mlaku liwat karo keledai sing kebak belanjaan. Ndelok kerumunan wong, keledai kuwi wiwit nggrantes. Salah siji wong Jerman nerjemahake iki tegese keledai sing meong kuwi adhine, sing wis mati ing perang lan lair maneh dadi keledai! Nalika nyadari yèn 'adhine' kuwi ngenali dhèwèké lan nyapa nganggo meongane, wong Jerman kuwi langsung tegak lurus lan ngacungaké tangané kanggo hormat militer... Lucu tenan!... Tanpa ragu sedhela, wong Jerman kuwi mlayu marang petani lan takon: 'Pira regane keledai iki? Aku gelem tuku.' — 'Melu setan kowe, ngerti panggonané...' — wangsul petani. Nanging, wong Jerman kuwi ora digubris, wis miwiti ngetung mark: luwih akèh, luwih akèh manèh... "Pergi adoh," petani nyuwun, "tuli aku liwat." Makin akeh... Akhire, salah siji wong sing ndelok kandha marang petani: "Kowe bodho, kowe bodho. Dheweke mbayar kowe kanggo keledai kuwi kaya-kaya kuwi 'Mercedes'." Mula pasrahaké waé. 'Tukang tani kuwi mandheg sedhela, mikir, banjur nyopot tali keledai, mbusak joké, lan nyerahaké kéwan kuwi marang wong Jerman. Kanthi luh ing mripaté, wong Jerman kuwi njupuk keledai kuwi lan nggawa menyang Jerman!

¹²⁶ Nasser Gamal Abdel (1918–1970) – Presiden Mesir saka taun 1956 nganti 1970 – *Cathetan penerjemah*.

— Geronda, apa iki kabèh bener?

— Ora ana sing luwih serius maneh! Aku dhéwé ora bakal pracaya yèn aku ora krungu crita iki saka wong sing pancèn bisa dipercaya.

Bab praktik tapa brata ing agama Hindu¹²⁷

— Geronda, apa wong Hindu bisa nggayuh tingkat pangendalian dhiri tartamtu amarga dibantu dening praktik asketis sing ketat sing ditindakake ing yoga?

— Wong-wong kuwi pancen nindakake kabèh latihan kuwi, nanging pungkasané apa sing digayuh? Panyingkiran diri ortodoks lan tapa brata spiritual sacara umum mesthi nduwèni tujuan spiritual sing luwih dhuwur — pangsuciyan jiwa. Nanging tapa brata satanik lan donyawati saka wong-wong sing lagi dibahas iki ditindakake supaya awak dadi lentur, supaya siji bisa mbengkokake tangan lan sikil kaya boneka kertas Karayoz,¹²⁸ supaya 'tapa brata' iki dipuji dening wong-wong bodho, lan supaya para setan, sing pantes diolok-olok, bisa ngguyu marang wong-wong mau. Sapa waé sing nglakoni tapa brata Wétan kaya ngono wiwit ngulur sikilé nalika isih cilik, nyelehaké siji sikil ing pundhak siji lan sikil sijiné ing pundhak liyané, banjur ndedonga nalika lungguh ing posisi kuwi. Tangané dadi kebak kapalan amarga suwé nggebuk karung kerikil nganggo tinju, lan sawisé kuwi bisa mecah watu, papan kayu, lan sapituruté.

Nanging, sensasi lan pengalaman sing diterangake para penganut agama Wétan bisa dijelasake. Contone, nalika padha nyentuh pucuk irung nganggo ilat utawa kosok baline narik ilat mlebu lan nyentuh pucuk ilat marang larinks, padha ngrasakake rasa iritasi, ngalami sensasi kesemutan manis, lan kandha: "Kita wis ngombe nektar [omben-ombené para déwa]." Banjur para "asketik" kuwi mencet drijiné marang saraf ing sacedhak kupingé lan miwiti ng kanggo krungu swara nggumun: "Ooooh..." Musik! Utawa padha mencet drijiné marang mripaté, lan lintang-lintang cilik wiwit kedhip-kedhip ing ngarep mripaté! Utawa kadhangkala padha ndelok srengéngé kanthi mripat amba, banjur merem lan weruh cahya! 'Ana,' ujare, 'kita wis éntuk apa sing dikarepake. Kita wis weruh cahya kang ora kawangun!' Banjur setan kandha marang wong-wong mau: 'Ah, dadi kowe péngin cahya? "Yen mangkono, bakal tak paringake marang kowe." Setan nggugah imajinasi wong-wong mau, lan sakbanjure padha weruh "cahya" tanpa kudu mencet driji ing mripat utawa ndelok srengenge. Setan kerep nyoba ngapusi kita [para biksu Ortodoks] kanthi nampilake cahya utawa barang sing padha. Kita ora njaluk marang dheweke; malah kita mbelakangi cahya iki, nanging dheweke isih nyoba ngapusi kita! Dadi apa sing bisa diomongake yen wong iku dhewe nyurung setan nglakoni iki! Mung menehi alesan marang setan!

— Geronda, apa setan dhéwé sing nuduhaké marang wong-wong mau manéka panglihatan?

— Inggih, dhèwèké nggugahaké, nambah imajinasi nganti gedhé banget, banjur nyemplungaké wong-wong mau ing samsaya.

Lan sawetara kanca sedulur kita lelungan menyang guru-guru India. Wong India mulang supaya padha ngomong nganggo basa dhewe macem-macem tembung ngina babagan Kristus, Theotokos Agung, lan para wali. Sawetara wong padha ngerti manawa iki ngina; liyane ora. Mula saka kuwi wong-wong mau kesurupan. Banjur padha wiwit ngucapake 'tembung sing ora pantes diucapake'. Padha tekan kahanan ekstasi, kahanan edan, lan wong-wong sing ndeleng padha mikir yèn kuwi kahanan rohani! Nanging kahanan kuwi sejatine saka setan.

Hinduisme wis nyebabake akèh karusakan

Wong India iku wong sing pinter. Dheweke ora wareg karo bab-bab donya; pikirané tansah nyawiji marang apa sing ana ing ngluwihi tatanan alam. Lan atiné sugih. Nanging, sanadyan

¹²⁷ Apa sing diomongake dening Sang Sepuh ing bab iki ora mung ana gandhengane karo agama Hindu, nanging uga sacara luwih umum karo gerakan agama New Age sing nggunakake teknik yoga lan meditasi.

¹²⁸ Karayoz – tokoh utama ing teater bayangan rakyat Yunani, sawijining badut. – *Cathetan penerjemah*.

mangkono, dheweke nyemplung ing sing diarani filsafat, piwulang pesona lan sihir. Wong India ngrusakaké wong Éropah nganggo teori-teoriné. Lan delengen para pamimpin gerakan agama Wétan: awaké dhéwé padha kekar kaya sapi jantan, déné mayoritas wong ing nagara-nagara kuwi padha mati keluwen! Para guru iki uga teka ing kéné, ing Yunani, ngapusi wong-wong nganggo omongan nirwana — kasempatan kanggo santai, reinkarnasi... Saliyane kuwi, padha nganggo kutipan saka Kitab Suci, saka *Buku Kabecikan*, lan saka karya-karya Para Bapa Agung ing buku-bukué, lan kanthi cara iki narik wong-wong marang dhèwèké. Apa tau ana sing mbayangké, ing jaman biyèn, umat Kristen Ortodoks pracaya marang teori-teori Hindu! Lan saiki malah ana sawetara—kaya piye carane ngomong?—wong sing luhur budi lan becik ndhukung omong kosong kaya ngono lan maringi dhuwit akeh marang para guru kuwi. Agama Hindu wis nyebabake karusakan gedhe marang kita.

— Geronda, critakna, apa ana wong Kristen Ortodoks ing India?

— Arang banget. Ana sawetara anggota sisa saka Gréja sing diadegaké ing India déning Rasul Thomas, nanging padha wis seda. Sawetara dadi Katolik, liyané dadi Protestan. Saiki, wong Ortodoks ing nagara-nagara kuwi isa kaétung nganggo driji siji tangan.

Apa sing dianggep mujijat déning agama utawa gerakan agama liya ora ana gandhèngané sak cilik waé karo mujijat iman kita. Kristus kepengin katresnan kita. Panjenengané ora kepengin kita tresna marang Panjenengané mung amarga Panjenengané Maha Kuwasa. Yen Panjenengané kersa, Panjenengané bisa nindakake mujijat lan kabèh donya bakal langsung pracaya marang Panjenengané. Nanging, kanthi nindakake kuwi, Panjenengané bakal matesi kabebasan manungsa. Mulané Kristus ngendika: *'Berkah kanggo wong-wong sing ora weruh nanging pracaya.'*¹²⁹

Ing Ortodoksi ana mujijat lan Rahmat Ilahi. Ing agama Hindu ana ilmu sihir lan filsafat. Agama Hindu ngganti mujijat karo ilmu sihir, lan Rahmat Ilahi karo filsafat. Setan maringi kuwasa marang para guru, dukun, lan sapiturute, amarga dheweke dhewe maringi wewenang marang Setan. Kanthi cara iki, wong-wong mau bisa nindakake sing diarani mujijat, sing nggawe wong liya gumun nalika ndeleng.

Wiwit nalika sawijining wong, kang kapincut marang ajaran agama Wétan, nyadari yèn wong sing nindakake mujijat palsu iku ora ana gandhèngané karo Kristus, dhèwèké kudu mangertèni yèn kabèh tumindak saka 'pembuat mujijat' kaya ngono iku panipuan setan. Setan ora bisa ngomong kabeneran. Dhèwèké mung ngomong goroh lan nuntun makhluk-makhluké Gusti menyang kesasar. Yen wong-wong sing wis melu ajaran Wétan sadurungé wis nduwé sawetara kawruh babagan Ortodoksi lan nduwé sikap positif marang iku, padha mandheg lan mikir nalika weruh yèn uripé para penipu Wétan ora resik lan bingung, déné ing Ortodoksi padha nemokaké urip sing resik lan karunia [spiritual] paling dhuwur. Ing Ortodoksi padha nemokake wong-wong sing nduwèni kasucian lan nindakake mujijat sejati.

Kabecikan ing Ortodoksi iku ungkapan kang nglimputi saka katresnané manungsa marang Gusti Allah lan marang tanggane. Kabèh wujud kabecikan liya sing dipraktèkaké déning wong Kristen non-Ortodoksi, wong-wong sing kesasar, lan wong-wong kaya kuwi, ora nduwèni dhasar spiritual [urip] ing Kristus, sanadyan bisa uga nduwèni sipat-sipat manungsa sing positif. Wong sing urip Ortodoks kanthi bener nduwèni andhap asor lan katresnan, lan nyawisaké awaké kabèh kanggo tanggané, nyawisaké awaké dhéwé minangka kurban. Dhèwèké uga nindakake tapa brata, puasa lan jaga wengi amarga katresnan marang Gusti Allah, lan ora kanggo ngalami bab sing nyenengaké.

Kristus rawuh ing donya iki kanggo nampa panggebugan salib amarga katresnan marang kabèh ciptaane. Sepisan Panjenengané nampa panggebugan salib, banjur Panjenengané wungu manèh. Golek kabungahan rohani iku upaya sing murah. Beda manèh yèn Kristus piyambak maringi wong nyicipi nikmat swarga. Nanging wong-wong sing nglakoni, contone, maneka filsafat Hindu, yoga lan sapiturute, nindakake kuwi kanggo nyoba nggayuh kahanan sing dianggep rohani, kahanan

¹²⁹ Yohanes 20:29.

ekstasi. Padha kepengin ngrasakake nikmat utawa luwih unggul saka wong liya — nalika ora nduwé simpati utawa kapentingan marang wong liya.

Bayangna ana penganut agama Wétan lungguh ing pinggir segara lagi nglakoni konsentrasi dhiri. Yen nalika lagi nglakoni kuwi ana wong sing keseret ombak ing segara lan muni, 'Tulung!', penganut agama Wétan kuwi bakal tetep ora peduli marang swarane. Dheweke ora bakal obah, ora bakal pindhah saka panggonane, supaya ora kelangan nikmat sing dirasakake. Nanging yen ing panggonane ana biksu Ortodoks sing maca Doa Yesus, nalika krungu tangise wong sing klelep, dheweke bakal langsung nyimpen rosarye lan nyemplung ing segara kanggo nylametake wong kuwi.

Kepiye manungsa padha kesasar

— Geronda, nalika nabi Elia lan Henokh teka ing donya sadurunge Rawuh Kapindho kanggo nginjilake tobat, apa donya bakal mangertos pesené, apa bakal eling?

— Wong-wong sing nduwé niat becik bakal mangerténi. Nanging wong-wong sing ora nduwé niat becik ora bakal mangerténi lan bakal kesasar. Kristus ngelingake kita supaya tansah waspada, amarga *'Kristus palsu lan nabi palsu bakal muncul lan nindakake pratandha lan kaajaiban kanggo ngapusi, yen bisa, malah wong-wong pilihan.'*¹³⁰

Ana wong-wong sing nyasab ngira sawetara wong sing kesasar iku nabi. Sawetara taun kepungkur, sawijining Protestan lelungan tanpa kendhat saka kutha siji menyang kutha liyane, nggawa koper cilik saka kulit sing ana stiker nganggo tulisan ing basa Inggris: "Aku iki Elia Sang Nabi!" Protestan iki nganggo klambi lengan cekak, nggawa Alkitab basa Inggris, lan kandha marang wong-wong yèn dhèwèké mudhun saka swarga! Nalika ditakoni apa sing dipercaya lan agama apa sing dianut, dhèwèké mangsuli: "Oh, kabèh kuwi saiki ora penting! Wektu aku isih manggon ing donya, ora ana agama apa-apa!" Sampeyan paham ora? Dadi, saka kéné, kabèh—Katolik, Protestan, Pentakosta, kabèh bidah lan cabang bidah—ora ana bedané kanggo wong Protestan iki. Nanging apa ora cetha sawisé k é iki jinis 'nabi' kaya apa dhèwèké? Lan pinten layang sing dikirimaké marang aku! Kabèh layangé kebak kutipan saka Kitab Suci lan manéka gagasan Protestan. Dhèwèké uga ngirim akèh layang marang wong liya: ana sing saka Inggris, ana uga saka panggonan liya. Sawetara wong pracaya marang dhèwèké lan malah kepéngin nerbitaké artikel ing majalah sing ngaku yèn nabi Elia wis rawuh. 'Apa kowe padha edan?' ujarku marang wong-wong mau. 'Apa sing arep kok tindakake iki?' Wong sengsara: pikirane wis bener-bener mumet!

Mung kanthi ngrungokake omongané wong sing kesasar, wong wis dosa. Ana sing kandha: 'Yen kowe pracaya yèn sawijining prastawa bakal kelakon, mula bakal kelakon.' Iman kaya ngono iku iman marang 'diri' dhéwé, nanging ing mburi 'diri' iki ngintip tangalashka. Wong kaya ngono nggawe 'diri'-e dadi dewa lan nyegah dhiri saka Rahmat Ilahi. Mula, kanthi teori kaya ngono, ana sing nyoba nyasarake wong. Salah sijine wong sing kesasar, umuré watara patang puluh lima taun, ngaku yèn dhèwèké lulusan sekolah teologi ing Chalki¹³¹ lan nyebarake manéka teori Hindu. "Kanthi nyebarake kabèh omong kosong India sing wis 'disaring' iki," ujarku marang dhèwèké, "lan ing wektu sing padha ngaku yèn kowé lulusan sekolah ing Chalki, kowé ngrusak awakmu dhéwé lan wong liya. Ati-ati: kowé bisa kesurupan."

— Geronda, kenapa sawetara gerakan pseudo-agama sing nyebar ing Yunani nyoba ngaku minangka asosiasi, klub, paguyuban, lan sapiturute sing ora agama? Kenapa ora ngakoni yèn isi ajarane iku agama?

¹³⁰ Markus 13:22.

¹³¹ Sekolah Teologi ing pulo Chalki (Pulo Para Pangeran, cedhak Konstantinopel) — sawijining lembaga pendidikan saka Patriarkat Ekumenis. Didegaké ing taun 1844, iku dumadi saka telung kelas gimnasium lan papat kelas akademik (kaya seminari lan akademi teologi Rusia). Departemen teologi ditutup déning pamaréntah Turki ing taun 1971, lan departemen gimnasium ing taun 1984. — *Cathetan panerjemah.*

— Padha nindakake kuwi kanggo ngapusi wong. Lan pikirna iki: saestu, sing mbubarake pemujaan berhala lan nggawe agama Kristen dadi agama negara ing sakabehe Kakaisaran Romawi wektu kuwi yaiku Santo Konstantinus Agung, sing padha karo Para Rasul. Lan saiki, dina iki, padha kepengin nyeret kita bali menyang pemujaan berhala maneh. [Ing tingkat negara] padha ngidini masjid dibangun, lan macem-macem guru ngedegake biara dhewe ing kene, maringi ceramah kanthi bebas, lan mbukak pirang-pirang pusat dakwah... Freemason padha tumindak bebas ing kene, kaya Saksi Yehuwa... Akèh ajaran agama sing béda-béda wis mbalik nglawan Ortodoksi. Nanging kabèh iki ora bakal lestari—bakal ambruk kaya omah kartu.

Wong-wong sing cilaka iki kapancing manut kabèh piwulang palsu mau amarga wis mbelakangi Gusti Allah lan dadi bingung! Rong priya enom ngandhani aku kepiye nalika padha lelungan liwat Tanah Suci, padha menyang Hebron kanggo ngormati makam Abraham, lan ing kana padha mung diidini cedhak makam kanthi syarat nganggo penutup sirah Yahudi. Nanging yen kowe nganggo barang sing digunakake ing ibadah agama Yahudi ing sirahmu, apa gunane ziarah Ortodoks kanggo kowe?

Apa sing bisa diomongake! Kacau [spiritual] sing nggegirisi lagi kedadeyan! Ing Paris, ana plang sing digantung ing lawang mlebu gréja Katolik Roma: 'Kita nawakake pelajaran Doa Yesus nganggo cara yoga.' Piye kahanané wis tekan kéné! Banjur wong-wong sing 'ndedonga' kaya ngono wiwit kelangan akal lan edan. Padha ora ngerti apa sing dijaluk. Sawetara umat Katolik Roma, Protestan lan sapiturute padha sinau yèn lumantar baptisan ing Gréja Ortodoks, sawijining wong bakal owah lan lair manèh. Mula saka kuwi, wong-wong iki pracaya yèn yèn padha dibaptis manut upacara Ortodoks, kahanan mentalé bakal bali normal. Ana sawijining Protestan sing kepengin dadi Ortodoks. Nalika wong-wong sing wis dijaluk ngatur Pembaptisané teka marang aku, aku kandha marang wong-wong mau: "Rungokna, ora perlu mbaptis dhèwèké. Dhèwèké durung siap kanggo Pembaptisan." — "Ora," wong-wong mau mangsuli, "yèn dhèwèké dibaptis, dhèwèké bakal nampa pitulungan." — "Nanging dhèwèké durung siap kanggo Pembaptisan! Apa kowe ora ngerti kuwi?" Nanging padha ora ngrungokake aku; padha nggawa wong Protestan iki menyang segara lan ngbaptis dheweke! Sawisé rong utawa telung dina, dhèwèké teka menyang kalivaku lan ngumumaké: "Aku wis dibaptis, nanging kahanan mentalé ora dadi luwih apik amarga baptisan kuwi." — "Rungokna kene, , apa kowe pancen dibaptis mung supaya kahanan mentalmu dadi luwih apik?" takonku. "Delengen: yen kowe rumangsa perlu Baptisan, yen kowe wis mangerteni ajine lan, amarga kamulyan kuwi, kowe ngupaya Sakramen iki, mesthine kahanan mentalmu wis bali normal. Nanging saiki kowe wis nyedhaki Sakramèn Baptisan Suci mung kanggo mbenerake gangguan ing jiwamu, kepiye carane gangguan-gangguan kuwi bakal dibenerake? Apa kowe mikir bakal dibenerake nganggo sihir?"

Wong-wong iki padha nyampurake ilmu sihir karo mujijat. Padha ora bisa mbedakake emas karo perunggu. Delengen: sawijining Protestan bisa, umpama, nampa Baptisan Ortodoks, banjur dadi Katolik, banjur kandha, 'Ora, iki uga ora cocog kanggo aku,' bali maneh menyang Protestan utawa Ortodoks. Ana sawijining Katolik sing nampa Baptisan Ortodoks, banjur dadi biksu lan manggon ing biara Ortodoks salawase sangang taun. Ing sawijining dina dhèwèké teka ing kalivaku lan ngumumaké: 'Minangka wong Kristen Ortodoks, aku durung tau urip ing donya sekuler, mula aku kepéngin metu menyang donya lan omah-omah!' Coba rungokna kuwi! Lan saliyané kabèh kuwi, nalika kowe kandha marang dhèwèké yèn mikir kaya ngono iku dosa gedhé, dhèwèké mangsuli: 'Ngapa kuwi dosa gedhé? Aku ora bisa mangertèni.'

Bali menyang Ortodoksi

Wong-wong saiki nemokake kepuasan ing bab sing aneh, tinimbang ing bab sing bener. Contone, padha lelungan menyang India, sing dumunung ing sisih liya donya lan kondhang amarga ilmu sihir. Nanging padha ora ngerti apa-apa bab Gunung Athos Suci, sing dumunung ing tanah airé dhéwé, ana ing ngarep lawangé, lan ngreksa urip mistik sejati ing Kristus; padha nglirwakaké! Ana

sawijining murid sing kandha marang aku yèn dhèwèké wis lelungan menyang India lan manggon ing kana suwéné telung taun setengah. Dhèwèké nyoba mangerteni kabèh lan ngerti agama endi sing sejati. Ing pungkasan, ana wong India kandha marang dhèwèké: 'Ngapa kowe teka ing kéné? Apa sing kok golek iku ana ing Ortodoksi. Cahya asalé saka kono. Mlayu menyang Gunung Suci Athos lan golek apa sing kok golek ing kana.'¹³² Mula, pemuda kuwi bali menyang Yunani lan teka ing Gunung Suci.

— Geronda, nalika wong Kristen Ortodoks sing wis melu macem-macem kultus agama Wétan nyesel bab kuwi, apa Gréja Ortodoks nampa maneh dhèwèké ing pangkuané?

— Wong kaya ngono mbutuhake tumindak pangapuran gedhe lan diolesi Minyak Suci. Yen dhèwèké kepéngin bali menyang Ortodoksi lan dadi anggota Gréja manèh, miturut paugeran dhèwèké kudu luwih dhisik mbatalaké kanthi tulisan kabèh bid'ah saka kultus-kultus Wétan, ngakoni iman Ortodoksi, lan sawisé kuwi imam kudu maca pandonga kanggo wong sing bali menyang iman sing bener¹³³ lan ngolesi dhèwèké nganggo Krisma Suci.

Aku weruh carane sawetara wong enom—kanca-kanca kita—tanpa maca siji baris wae saka Injil, wiwit maca literatur Brahmanik lan Buddhis, Qur'an lan sapiturute. Padha malah lelungan menyang guru-guru India. Banjur padha ora seneng ing kana lan bali menyang Ortodoksi, nanging wis kena pengaruh akèh 'kuman-kuman' rohani saka kultus-kultus Wétan kuwi. Wong-wong dadi rusak, lan sawisé kuwi angel golek kabeneran. Wong kudu dhisik kenal Ortodoksi [liwat pengalaman urip], banjur — yen ora seneng Ortodoksi — ninggalna. Ayo padha kenal Ortodoksi kanthi bener lan banjur bandhingna karo macem-macem piwulang agama sing dirungokake. Sawise ngerti Ortodoksi, wong bakal bisa mbedakake palsu karo emas, utawa mangerteni sepira resik emasé, sepira karaté. Wong kaya ngono ora bisa ditipu nganggo sekam; dheweke ora nyangka kabeh sing kinclong iku emas.

Aku wis nyumurupi iki: mung wong egois sing ninggal Ortodoksi. Wong andhap asor ora nate ninggal Ortodoksi.

Bagéan 5.

Bab Kekuwatan Pengakuan

"Kanggo ngraos tentrem ing batin, saben wong kudu ngresiki awake dhewe saka rereged. Iki kudu ditindakake lumantar pangakuan dosa. Kanthi mbukak manah marang bapa rohani lan ngakoni dosa-dosane marang piyambakipun, sawijining wong ngendhegake awake dhewe. Kanthi mangkono, lawang swarga kabuka kanggo dheweke, dheweke diparingi rahmat Gusti kanthi loman, lan dheweke dadi merdeka"

Bab 1.

Bab Kaperluan Direktur Rohani

¹³² Wis misuwur yèn Gusti Allah bisa mbukak kersané kanthi manéka cara marang wong sing nduwèni niat becik marang Panjenengané. Salah siji saka akèh tuladha yaiku keledai sing ngomong nganggo swara manungsa kanggo nyegah Balaam saka tumindak sing bertentangan karo kersané Gusti Allah (deleng Bilangan 22:18–35).

¹³³ Delengen *Euchologion to Mega*. Diterbitake dening 'Aster'. Athena, 1986. kaca 591.

Liwat pangakuan, manungsa dibebasake

— Geronda, ing taun-taun wiwitan Kristen, kabèh anggota Gréja padha ngakoni dosané kanthi terbuka. Apa ana paedahé saka pangakuan umum kaya ngono?

— Jaman wiwitan Kristen iku siji prakara, nanging jaman saiki beda banget. Saiki, ora ana paedah saka pangakuan umum kaya ngono.

— Napa mangkono, Geronda? Apa wong Kristen luwih semangat ing jaman semana?

— Wektu kuwi padha luwih semangat, lan durung ana apa sing saiki kita duwé. Saiki ora kaya biyèn — pasangan padha pegatan tanpa alesan sing jelas, lan kulawarga padha bubar.

Amarga wis mbelakangi Sakramen Pengakuan Dosa, wong-wong padha kesrimung ing pikiran lan napsu. Kowé ngerti pinten wong sing teka marang aku lan nyuwun tulung kanggo ngadhepi masalah sing lagi diadhepi? Nanging wong-wong kuwi ora gelem mlebu pengakuan dosa utawa menyang gréja! 'Apa kowe paling ora menyang gréja?' takonku. 'Ora,' wangsulane. 'Apa kowe tau menyang pangakuan dosa?' takon maneh. 'Ora. Aku teka marang sampeyan supaya sampeyan marasaké aku.' 'Nanging piye aku bisa marasaké kowe? Kowe kudu tobat saka dosamu, mlebu pengakuan dosa, rawuh ing gréja, lan nampa Komuni Suci — yèn kowe wis nduwé restu saka bapa rohani — lan aku bakal ndedonga kanggo kaséhatanmu. Apa kowe pancèn lali yèn ana urip liyané, lan yèn kita kudu nyiapaké kanggo kuwi?" — "Rungokna kéné, Pak Pendeta," wong-wong kaya ngono mbantah, "kabèh sing panjenengan omongaké—gréja, urip sawisé mati lan sapituruté—ora ana gandhèngané karo kita. Kuwi kabèh mung dongèng. Aku wis marani dukun, aku wis marani paranormal, lan padha ora bisa marasaké aku. Lan saiki aku wis ngerti yèn panjenengan sing bisa marasaké aku." Apa kowe bisa mbayangake apa sing kedadeyan! Kowe ngandhani bab pangakuan dosa, bab urip sawisé mati, lan dheweke mangsuli manawa 'iku kabèh mung dongèng.' Nanging ing wektu sing padha dheweke njaluk: 'Tulung aku, utawa aku bakal ketagihan obat.' Nanging kepiye aku bisa mbantu dheweke? Apa dheweke bakal mari kaya kena sihir [tanpa usaha apa-apa]?

Lan delengen, akèh wong sing kasiksa amarga masalah sing padha gawé dhéwé liwat dosa-dosané, ora menyang bapak rohani sing pancèn isa nulungi, nanging malah 'ngakoni' marang psikolog. Wong-wong mau nyritakaké marang psikolog crita babagan lara atiné, njaluk pitutur marang psikolog babagan masalahé, lan psikolog mau, kanthi pituturé, kaya mbuwang pasiené menyang tengah kali sing kudu diseberang. Akibaté, nyawa-nyawa sing cilaka kuwi bisa klelep ing kali kuwi utawa pungkasané tekan pinggir liyané, nanging arusé nggawa adoh banget saka panggonan sing dikarepake... Nanging, kanthi mangkat marang bapa rohani lan ngakoni dosané, wong-wong kuwi bakal nyebrang kali kanthi aman liwat jembatan, tanpa risiko utawa wedi. Amarga ing Sakramèn Pengakuan, Rahmaté Gusti Allah makarya lan manungsa dibebasaké saka dosa.

— Geronda, ana wong sing golek alesan: 'Kita ora bisa nemokake bapak rohani sing becik, mula kita ora lunga ngaku dosa.'

— Kabèh mau mung alesan. Saben pengakuan dosa, sawisé nganggo epitachelion, nduwèni wewenang ilahi. Dhèwèké maringi Sakramèn; nduwèni sih rahmat ilahi; lan nalika dhèwèké maca pandonga pangapura marang wong sing taubat, Gusti Allah ngapura kabèh dosa sing wis diaku kanthi taubat sing tulus. Manfaat sing kita entuk saka Sakramen Pengakuan gumantung marang awake dhewe. Ana sawijining wong sing duwe masalah kesehatan mental teka ing selku. Dheweke pracaya yen aku nduweni karunia clairvoyance lan bisa mbantu dheweke. "Apa sing panjenengan prakirakaké bab aku?" dhèwèké takon. "Goleka bapa rohani lan pangakua dosamu marang dhèwèké," wangsulku. "Banjur kowé bakal turu tentrem kaya bayi lan bisa mandheg ngombe obat sing saiki kowé gunakaké." "Jaman saiki," wangsulé, "ora ana bapa rohani sing apik. Biyèn ana, nanging saiki kabèh wis ora ana." Mula wong-wong kuwi teka marang aku kanthi niat apik kanggo entuk manfaat kanggo awake dhewe, nanging padha ora ngrungokake apa sing tak kandhakake. Nah, padha mung mbuwang dhuwite kanggo tuku tiket menyang Athos.

Nanging aku weruh yèn setan wis nyiyapaké jebakan anyar kanggo nyesatké wong. Setan nyuntikaké gagasan marang wong yèn yèn padha nepati nadar sing wis digawe—umpamane kanthi lelungan ibadah menyang panggonan suci—maka sacara rohani padha ana ing kahanan sing becik. Mula kowe kerep weruh akèh peziarah, karo lilin gedhé lan liontin pérak—sing dijanjèkaké bakal digantung ing ngarepé salah siji ikon sing bisa nindakake mujijat—padha lelungan menyang biara lan panggonan suci, banjur nggantung liontin pérak kuwi ing kana, nggawe pratandha salib sing amba, ngusap luh sing mili ing mripaté, lan wareg mung karo kuwi. Wong-wong iki ora tobat, ora mlebu pengakuan dosa, ora mbenerake tumindaké, lan kanthi mangkono padha marahi setan bungah.

— Geronda, apa wong sing ora lunga pangakuan bisa nduwé tentrem ing batin?

— Kepiye bisa padha nduwé tentrem ing batin? Kanggo ngrasakaké tentrem ing batin, wong kudu ngresiki awaké dhéwé saka kabèh rereged. Iki kudu ditindakake liwat pangakuan dosa. Kanthi mbukak manah marang bapak rohani lan ngakoni dosa-dosané marang dhèwèké, wong iku ngendhegaké awaké dhéwé. Kanthi mangkono, lawang swarga kabukak kanggo wong-wong mau, dhèwèké diparingi sih rahmaté Gusti kanthi loman, lan dhèwèké dadi bébas.

Sadurunge pangakuan dosa, pucuk rohani wong kabungkus kabut. Liwat kabut iki, wong ndeleng samar-samar, ora cetha — lan nggoleki alesan kanggo dosane. Amarga yèn pikiran kabungkus dosa, wong ndeleng kaya-kaya liwat kabut. Nanging pangakuan iku kaya angin kenceng sing mbusak kabut lan ngresiki cakrawala. Mula, yen ana wong teka marang aku njaluk pitutur nanging durung pangakuan, aku luwih dhisik ngutus dheweke menyang pangakuan lan ngandhani supaya bali maneh marang aku kanggo rembugan sawisé nindakake kuwi. Ana sing wiwit golek alesan: 'Geronda, yen sampeyan bisa mangertèni apa sing kudu tak lakoni kanggo ngrampungaké masalahku, ya langsung kandha waé.' — 'Sanajan aku pancèn bisa mangertèni apa sing kudu kowe lakoni,' wangsulanku, 'kowe ora bakal bisa mangertèni.' Mula dhisik padha lunga ngaku dosa, banjur bali lan ayo padha ngobrol." Lan pancen, kepiye bisa ana sesambungan karo wong lan nggayuh pamahaman bebarengan yen padha "nyambut gawe" ing gelombang rohani sing beda?

Liwat pangakuan, wong ngresiki batine saka kabèh sing ora perlu — lan ngasilaké woh rohani. Ana sawijining wektu, nalika aku lagi nggarap kebon sayur kanggo nandur sawetara tanduran tomat, ana tamu sing nyedhak lan takon: 'Apa sing sampeyan lakoni, Geronda?' — 'Apa sing tak lakoni?' ujarku. "Ya, aku lagi ngakoni kebon sayurku." "Nanging piye, Geronda?" pitakoné kaget. 'Mesthi kebon sayur iki ora perlu pangakuan uga?' 'Mesthi perlu. Aku wis nemokake yen nalika aku 'ngakoni' kebon sayur iki—tegesé, nalika aku ngresiki lemah saka watu, gulma, duri lan sapiturute—sayur-sayuran sing tuwuh bakal kuwat lan sehat tenan! Nanging yen kowe ninggalake kebon sayur tanpa 'kawruh', mula macem-macem tomat cilik sing durung mateng, kuning lan keriput bakal thukul ing petak-petake!.."

Gusti Allah karsa manungsa dibenerake lumantar perantara manungsa liyane

— Geronda, nalika aku ngadhepi kesulitan lan ndedonga supaya dirampungake, kepiye carane aku bisa mangerteni apa kersaning Gusti?

— Kersaning Gusti ora digoleki kanthi cara kaya ngono. Luwih becik kowe takon marang wong liya bab kesulitanmu. Aja nggolèk wahyu saka Gusti yèn kowe bisa njaluk pitutur marang wong liya. Amarga yèn ora, kowe bisa kesasar. Ana sawijining priya, nalika teka ing gréja, bakal ngadeg ing ngarepé iconostasis lan miwiti kandha: 'Dhuh Gusti, apa kula pados dhuwit ing kothak koleksi?' — 'Padosna,' swara batiné mangsuli. 'Yen mangkono, kula padosna,' dhèwèké mangsuli marang swara batiné lan njupuk dhuwit mau. Sawisé kedadeyan iki bola-bali, salah siji anggota dewan paroki weruh yèn dhuwit ilang saka kothak koleksi. 'Apa sing sejatine kedadéyan iki?' dhèwèké gumun. "Apa pancen ana wong sing nyolong dhuwit?" Dheweke mutusake nyelidiki sapa sing nindakake. Lan apa sing dideleng? Ora suwe wong kuwi teka lan kabeh kedadeyan maneh: "Gusti, apa aku

njupuk dhuwit saka kothak? ... Ya wis, yen mangkono aku njupuk." Mula anggota dewan paroki kuwi nyekel dheweke kanthi tangan isih ana dhuwit.

Yen ana wong rohani ing sacedhakmu, kowe kudu njaluk pitutur marang dheweke. Nanging yen ora ana sing bisa kowe takoni — umpama kowe ana ing ara-ara samun — nanging kowe ngrasakake udheng taat ing jeroning atimu, mula Gusti Allah sing Maha Apik dhewe dadi Sesepuhmu. Panjenengané maringi padhang lan mulang kowe. Umpamane kowe ora bisa nemokake sapa wae sing bisa nerangake sawijining ayat saka Kitab Suci marang kowe. Nanging ing kahanan kaya ngono, Gusti maringi pencerahan marang kowe, lan kowe bisa mangertos ayat kuwi.

— Geronda, critakna, kepiye carane wong bisa mangertèni sabab saka sawijining kedadeyan ing urip rohani — apa iku godaan saka Sing Jahat, utawa apa kecerobohan aku dhéwé sing kudu disalahaké?

— Kowe kudu lunga lan takon.

— Dadi, wong ora bisa mangertèni iki dhéwé?

— Sanajan padha mangertos bab apa wae, ora ana sing bisa yakin. Malah wong sing wis pengalaman uga takon marang wong liya. Yen pitakonane bab pribadiku, aku mesthi takon marang wong liya. Nalika bab sing nyentuh pribadiku, aku nganggep putusanku dhéwé — sanajan katon pinter — iku kabodhoan paling gedhé. Luwih saka kuwi, aku ora takon marang wong sing wis ngerti keputusan sing bakal tak pilih, nanging marang sing durung ngerti. Pikirna iki: sanajan dhokter, kanggo mesthekake yèn dhèwèké nggawe diagnosa sing bener ing kasus sing angel, dhèwèké konsultasi karo dhokter liyané. Mula saka kuwi, luwih pantes njaluk pitutur marang murid! Ora preduli sepira spiritualé wong, ora preduli sepira trampilé ngatasi masalahé dhéwé, dhèwèké ora bakal bisa nemokaké tentreming ati, amarga Gusti Allah kersa manungsa nampa pitulungan saka wong liya lan dibeneraké lumantar wong liya. Gusti Allah ingkang Maha Apik ngatur kabèh iki supaya manungsa bisa andhap asor. Wong kudu mbukak pikiran lan apa sing kedadeyan marang bapak rohani, njaluk pitutur, lan ora nyoba ngrampungake masalah angel dhewekan. Uga ora kena nyoba ngatasi kesulitan sing ditemoni ing perjuangan rohani kanthi dhewekan — amarga nalika nindakake kuwi, dheweke nyerahake awake dhewe marang cobaan, lan Iblis bisa mbingungake lan nggawe masalah anyar kanggo dheweke. Sawetara wong malah nganti nemtokake paukuman kanggo awake dhewe. Bab kaya ngono iku banget mbebayani.

Wong Kristen sing ora duwe bapa rohani kanggo dipandhegani nalika maju ing dalan rohani bakal dadi bingung, kesel, lan ketinggalan. Angel banget kanggo wong kaya ngono nggayuh tujuane. Yen wong nyoba ngrampungake masalahé dhéwé, sanajan pinter, dheweke tetep ana ing pepeteng, amarga tumindak kanthi kapercayan dhéwé lan kesombongan. Nanging wong sing ngendhekaké dhiri, sing nyedhaki bapak rohani kanthi kapitadosan lan tanpa pamrih lan njaluk panemune, nampa pitulungan. Iki kelakon amarga, ing kasus sing kapindho, Gusti Allah mesthi bakal maringi pencerahan marang bapak rohani, lan bapak rohani bakal maringi wong kuwi jawaban sing bener. Ya, kuwi pancen kahananku. Soale, sapa aku iki? Mung tutup kaleng. Nanging, yen ana wong teka marang aku nganggep aku iki wong suci, aku weruh ana owah-owahan ing jeroning atiku lan krasa yen aku ora ngomong saka kersaku dhéwé. Saka kéné dadi cetha banget kanggo aku yèn wong sing teka marang aku kuwi wis nindakake kanthi ngajèni, lan Gusti, supaya ora nindakake wong iki kanthi ora adil, nggawa aku menyang kahanan apik iki. Ing kahanan kaya ngono, yen sampeyan ditakoni bab sing serius, Gusti maringi kabar marang sampeyan lan sampeyan bisa ngandhani wong kuwi apa sing bakal kelakon, kapan bakal kelakon, lan kepiye kudu nanggapi.

Pemandu rohani iku penting ing urip rohani

Saiki, bab sing paling wigati kanggo wong yaiku golek bapa rohani, ngakoni dosa marang dheweke, percaya marang dheweke, lan njaluk pitutur saka dheweke. Yen wong wis duwe bapa

rohani, banjur ngatur uripe supaya ana wektu kanggo ndedonga lan maca buku-buku rohani, rawuh ing gréja lan nampa Komuni Suci, mula ora ana sing kudu ditakuti ing urip iki.

Supaya nyawa ora nyasar saka dalan, nyawa kuwi kudu diawasi dening bapa rohani. Ing urip rohani, maca buku-buku rohani, umpama, iku banget migunani; nanging, tanpa pandhuan rohani, wong bisa nerangake apa sing wis diwaca miturut karepe dhewe lan banjur kesasar. Coba pikirna: wong sing nyopir menyang panggonan sing durung tau liwat rutené bisa ndeleng peta, nanging saliyane kuwi, dhèwèké uga mandheg takon marang wong liya supaya ora kesasar. Contone, ana wong sing mangkat saka Athena lan arep menyang Florina. Mesthi wae dheweke nduwé peta lan ndelok, nanging dheweke isih mandheg ing tukang koran lan takon apa dalan sing ditempuh wis bener lan apa dalan ing ngarep kondisine apik. Lan yen ora takon, dheweke bakal ngancam nyawane utawa mlebu dalan sing salah, lan tinimbang tekan Florina, dheweke malah bakal tekan Kavala, utawa bisa uga nyetir mobilé nganti tiba saka tebing lan kacilakan nganti mati.

Mesthi wae, bisa uga ana wong sing takon marang wong liya babagan dalan menyang panggonané, nanging sawisé krungu jawabané [yèn kudu mbelok menyang arah liya], dhèwèké tetep nerusaké rutené dhéwé lan pungkasané ora tekan panggonan sing dikarepake. Dheweke uga bisa ora merhatosake bebaya ing dalan sing wis diwanti-wanti, banjur ngalami kacilakan utawa musibah liyane. Nanging, wong sing wis nunjukaké dalan sing bener lan ngélingaké dhèwèké: 'Ati-ati: ana tikungan landhep ing panggonan kuwi, lan ing panggonan liyané dalané mlaku ing pinggir jurang sing dhuwur...', nampa ganjarané. Kahanan sing padha kudu ditrapaké ing urip rohani. Wong pracaya perlu nduwé bapak rohani sing bakal mbantu liwat Sakramèn Pengakuan Dosa lan maringi pitutur. Mung kanthi mangkono manungsa bisa urip rohani lan yakin yèn dhèwèké ana ing dalan sing bener.

Mesthi wae, saben wong milih pandhuan rohani dhéwé. Aja nyerahake nyawa marang sapa waé. Kaya déné nalika ngopeni kesehatan jasmani, wong golek dhokter sing becik, mangkono uga nalika ngopeni kesehatan rohani, wong kudu ngupaya golek bapak rohani sing becik lan sowan marang bapak rohani iki — dhokter rohani — kanthi rutin.

Ngirimaké wong marang bapak rohani

— Geronda, wong-wong sing teka menyang biara kita asring weruh yèn kita nganggo jubah biksu, lan kuwi ndadèkaké wong-wong mau lega kanggo ngomong karo kita babagan lara atiné, masalahé — malah kanggo ngakoni. Kepiye kuduné kita nambani wong-wong kaya ngono?

— Nalika wong-wong padha nyedhaki sampeyan karo pitakon bab apa sing ngganggu atiné, dhisik takon marang wong-wong mau: 'Apa sampeyan duwe bapak rohani?' Lan aku uga kandha marang wong-wong sing teka ing selku: 'Aku dudu bapak rohani.' Meluha marang pangakungmu lan tindakna apa sing diprentahake.' Wong kudu tobat. Saliyane, dheweke kudu duwe pangakung lan mlebu pangakuan marang dheweke — supaya setan ora duwe daya sing wis diparingi marang awake dhewe. Yen ana biarawati sing nate ngrasakake lara ati sawijining wanita sing kesiksa sing teka menyang biara mung sepisan kanggo nyritakake masalahé, banjur sawisé ngrungokaké, ngirim dhèwèké menyang pangakuan dosa, aku bisa mangertèni kuwi. Nanging, ngobrol rutin karo wanita sing apes kuwi iku salah. Nanging, yen ana wong wadon sing ora puas karo pangakune, utawa durung tau pangaku, utawa lagi ing kahanan putus asa, mula biarawati — sawise ngrungokake sapisan — ngarahake maneh marang pangakune, lan ngandhani wong wadon iku yen dheweke uga bakal ndedonga kanggo dheweke.

Dudu tugas biarawati mbantu wong kanthi tansah ngrungokake masalahé. Luwih maneh, ngrungokake kaya ngono ora maringi manfaat marang wong-wong mau dhéwé. Amarga ana telung jinis owah-owahan sing bisa kelakon ing sawijining wong: bisa owah amarga dhéwé, amarga wong liya, utawa amarga setan. Mula saka iku, wong-wong padha teka ing kéné, menyang biara, lan golek panglipur manungsa; nanging, sakwise padha metu saka biara, padha langsung bali menyang urip

biyen, lan crita lawasé terus lumaku. [Mula saka iku] loro-loroné, wadon lan lanang, kudu menyang bapak rohani. Yen [nanging] padha ngandhani masalahé marang biarawati, iku salah. Amarga sakwisé kuwi, wong-wong mbeneraké awaké dhéwé kanthi kandha: 'Aku wis ngomong bab awakku; mula aku wis nindakake apa sing dibutuhaké.' Kanthi tembung liya, wong-wong kaya ngono nglipur nuranié kanthi salah lan ora menyang bapak rohani. Lan iki triké setan supaya wong-wong ora gelem ngakoni dosa.

Sampeyan kudu mangertèni apa misi saben sampeyan minangka biarawati, lan aja ngupaya melu ing pakaryan misi sing salah. Amarga kita nglakoni 'pakaryan misi' kaya ngono merga kita ora paham misi monastik kita. Minangka biarawati, kita wajib ndedonga kanggo masalahé wong liya — nanging kita ora wajib ngrampungaké masalah-masalah kuwi. Nanging, masalah manungsa kalebu wewenangé bapak rohani; malah, piyambakipun sing tanggung jawab marang masalah-masalah mau. Yen wong padha rembugan masalahé karo sampeyan, iku padha mindhah tanggung jawab mau marang sampeyan, déné bapak rohani bisa ngawasi wong-wong kanthi cermat lan nemokaké solusi kanggo masalahé. Kanthi tembung liya, ana pakaryan sing kudu ditindakake bareng wong, nanging pakaryan iki dudu tugase biarawati. Wong mung bisa nyuwun marang kita supaya ndedonga. Yen padha ngirim layang sing ana jeneng-jenengé lan panyuwunan supaya kita ndedonga kanggo wong-wong mau, mula kita kudu—saka upaya kita—ndedonga kanggo wong-wong mau nganggo rosario.

"Bapak Rohani Panyembuh"

Kaya carane wong ngupaya supaya dhokter umumé ana ing sacedhaké, yèn bisa, mangkono uga kudu ngupaya supaya bapak rohani ana ing sacedhaké. Dhokter biasa, amarga cedhak karo pasien, bisa maringi pitulungan sing luwih gedhé tinimbang profesor kedokteran — sanajan pengalamane ora pati jembar. Wong sing cedhak karo pasien bisa mriksa kanthi rutin lan, yen perlu, ngarahake menyang spesialis kanggo konsultasi. Nalika aku ana ing sanatorium tuberkulosis,¹³⁴ aku weruh iki: akèh wong sugih, sanajan nandhang tuberkulosis, ora mlebu sanatorium nanging tetep ing omah. Para profesor kedokteran teka kanggo nambani. Nanging, miturut pengalaman, perawatan kaya ngono kabuktèn ora efektif, amarga para profesor ora bisa ngawasi pasien ing omah kanthi rutin. Akibate, sanatorium kuwi kapaksa mbukak bangsal khusus kanggo wong sugih — supaya bisa dirawat dadi pasien rawat inap lan tetep ana ing pangawasan medis sing terus-terusan. Sing arep tak aturaké kaya mangkéné: dhokter, amarga cedhak karo pasien, ngawasi kahanan pasien, maringi pangobatan siji utawa liyané, lan ndeleng apa obat sing wis diwènèhaké mau mbiyantu utawa malah nyebabaké efek samping utawa reaksi sing ora dikarepaké. Adhedhasar pengamatan iki, dhokter nambah utawa nyuda dosis sing diwènèhaké, lan yèn perlu, bisa maringi cara pangobatan sing béda banget kanggo pasien. Kahanan sing padha uga ditrapaké marang bapak rohani: dhèwèké kudu ngawasi jiwa saka cedhak, amarga saka wektu ke wektu ana owah-owahan ing jeroné manungsa sing ora bisa dideteksi saka adoh, supaya bisa nulungi kanthi efektif. Nalika aku maringi pitutur marang sawijining wanita sing lagi ngadhepi godaan: 'Tindakna iki lan iku, lan kowe bakal weruh yen kowe bisa ngatasi godaan iki.' Lan pancen, dheweke manut marang pituturku, lan godaan kuwi sirna. Nanging, sawisé sawatara wektu dhèwèké kecemplung ing godaan sing béda banget lan nyoba ngatasi kanthi cara sing padha kaya sing kapisan. Akibate, dhèwèké nandhang sangsara banget! Nanging mesthiné wanita sing aneh kuwi isa ngutus wong marang aku utawa nulis layang kanggo takon apa sing kudu ditindakake, awit kasulitan sing diadhepi iku jinisé béda. Lan aku mesthi bakal maringi 'obat' anyar kanggo dheweke — tegesé, aku bakal maringi pitutur sing béda. Nanging dheweke ora nemokake cara kanggo takon marang aku, amarga aku adoh saka dheweke. Mula — kajaba aku wis kenal banget karo wong lan asring sesambungan karo dheweke — aku ora maringi pitutur saka adoh.

¹³⁴ Ing taun 1966

Pastur rohani ing kulawarga

— Geronda, buku apa sing bisa mbantu pasangan omah-omah?

— Iki sing bakal mbantu pasangan omah-omah: loro-lorone ora kena golek alesan kanggo awake dhewe. Yen saben pasangan padha golek alesan kanggo awake dhewe, mula — sanajan pira wae buku spiritual sing diwaca — ora bakal ana manfaat. Nanging yen bojone padha nduweni watak sing apik, nduweni bapak spiritual lan manut marang dhèwèké, mula padha bisa nyingkiri masalah. [Urip kulawarga sing lumrah] ora mungkin tanpa 'wasit' rohani.

Luwih becik yen pasangan nduwé siji bapak rohani. Ora kaya bojone nduwé bapak rohani siji lan bojone sijiné. Yen loro papan dipikir déning loro tukang kayu béda—saben nganggo carané dhéwé—ora bakal bisa nyocokaké siji papan karo sijiné. Nanging yen garwa lan bojo padha nduwé bapak rohani sing padha, dhèwèké bakal 'mbabat' sisih kasar—kekurangane. Dhèwèké mbabat kekurangane siji, mbabat kekurangane sijiné, lan kanthi mangkono kasulitan [ing sesambetané] dadi rata lan alus. Nanging saiki, sanajan ana pasangan sing nglakoni urip rohani, bojone nduweni bapak rohani sing beda. Arang banget loro pasangan nduweni bapak rohani sing padha. Mula saka iku, dheweke ora nampa pitulungan sing dibutuhake. Aku wis ngerti pasangan sing pancen cocog banget, nanging ora nduweni bapak rohani siji sing bisa mbantu, mula padha pegatan. Ing wektu sing padha, aku ngerti kulawarga ing ngendi bojo lanang lan bojo wadon, sanajan ora sakabehe cocog siji lan sijine, padha nduweni bapak rohani siji, banjur nglakoni urip bebojoan sing guyub lan seimbang.

Mesthi wae, yen sakabehe kulawarga nduweni bapak rohani siji, iku luwih becik maneh. Nalika ana masalah ing kulawarga kaya ngono, bapak rohani bakal ngrungokake kabeh anggota kulawarga lan ngrampungake masalah kasebut sawise mangerteni saka kabeh pihak. Ing sawijining kasus, bapak rohani bisa maringi paugeran kanthi tegas marang bapak utawa ibu supaya nindakake sawijining perkara; ing kasus liyane — yen dhèwèké ora bisa ngrampungaké masalah adhedhasar omongan para wong tuwa — dhèwèké bakal ngajak bocah-bocah supaya teka marang dhèwèké. Yen ana masalah ing kulawarga sing, umpamané, istriné sing kudu disalahaké, bapak rohani bisa ngajak bojone teka marang dhèwèké kanggo maringi pitutur babagan carané tumindak. Pungkasané, dhèwèké bisa njaluk pitulungan marang salah siji sedulur utawa kenalan supaya bisa mbantu kanthi wicaksana.

Ngowahi bapak rohani

— Geronda, yen ana wong sing kapeksa amarga sebab tartamtu ngganti bapak spiritual, apa dhèwèké kudu ngakoni manèh marang bapak spiritual anyar dosa-dosa sing wis tau diaku marang bapak spiritual lawas?

— Apik yen wong ngandhani bapak rohani anyar babagan masalah rohani sing wis dialami, kaya pasien sing nyritakake riwayat medis marang dhokter anyar supaya dhokter bisa luwih efektif nulungi.

— Geronda, yen ana wong sing kepengin ngganti bapak rohani lan takon marang kita apa iku bener, apa sing kudu kita kandhakake?

— [Kanggo golek bapak rohani anyar] wong kudu njaluk restu saka bapak rohani sadurunge. Ora ana sing apik saka ngganti bapak rohani kanthi gampang. Yen nalika sawijining bangunan lagi dibangun, para insinyur lan mandor terus diganti, bangunan kuwi ora bakal rampung kanthi becik.

Ing jaman biyen, wong-wong padha menyang para sepuh kanggo njaluk pitutur babagan kasulitané lan kanggo nampa pitulungan. Saiki, akèh wong menyang para sesepuh ora kanggo njaluk pitutur, nanging kanggo mbeneraké awaké dhéwé utawa supaya mengko bisa kandha marang wong liya yèn wis konsultasi karo sesepuh siji utawa loro. 'Aku wis menyang sesepuh siji lan siji manèh,' kandhané wong-wong kuwi, 'lan aku uga takon marang Bapa Paissius bab iki.' Nanging sejatine, bisa uga nalika dhèwèké takon marang aku, aku wis nyalahké dhèwèké. Utawa malah ana kedadeyan dhèwèké tekan lawang omahku, nanging ing wayah pungkasan wedi ngetokaké lawang lan banjur

mlaku adoh! Mula saka kuwi, wong-wong kuwi pungkasané mlayu saka siji bapak rohani menyang bapak rohani liyané, tanpa nduwé pangakun dosa sing tetep. Akibaté, padha dadi bingung.

Ana uga wong liya sing, sawisé nindakake dosa, ora lunga marang pangakune dhiri, nanging ngandhani pangaku liyané—supaya jenengé ora rusak. Sawisé sawatara wektu, padha nindakake dosa sing padha maneh lan ngandhani pangakuan marang pangakuan katelu, banjur marang pangakuan kaping papat... Ing pungkasané, padha nyritakaké marang saben pangakuan mau kaya-kaya mung nindakake dosa iku sapisan waé. Amarga kuwi, wong-wong kaya ngono terus-terusan dosa lan ora gelem taubat.

Aku wis weruh ana sawetara wong sing isin-isin mbukak atiné marang bapak rohani, sanajan padha ngerti yèn dhèwèké bakal nulungi, lan sanajan padha nyadari yèn ora ana kamungkinan dhèwèké bakal mbukak rahasia pangakuané marang wong liya. Nanging tinimbang ngaku marang bapak rohani, padha ngandhani marang kenalan sing ora bisa mbantu lan mesthi bakal nyritakake marang wong liya. Aku kelingan nalika aku dadi biksu anyar ing sawijining biara komunal,¹³⁵ ana wong teka sing kepengin dadi biksu. Sawisé dhèwèké manggon ing biara sawatara wektu, pikiran-pikiran wiwit nyurung dhèwèké supaya ninggalaké biara. Mula dhèwèké 'ngakoni' pikirane kuwi ora marang abbot, uga ora marang bapak rohani liya ing biara, nanging — apa kowe percaya! — marang sawijining buruh saka Ierissos,¹³⁶ sing makarya ing biara. Nalika biksu iki nyritakaké marang buruh bab dhèwèké, aku kebeneran ana ing sacedhaké, amarga aku lagi ngupas bawang ora adoh saka pawon, lan aku krungu obrolané. Biksuné lan buruh kuwi ana watara rong méter saka aku, lan biksu kuwi banjur 'ngakoni' kanthi banter marang buruh. "Aku," dhèwèké miwiti, "wis nyesel dadi biksu." — "Yen mangkono," buruhé takon kaget, "nalika kowé teka ing biara, apa kowé ora manggon dhisik sawatara wektu sadurungé ngucapaké sumpah, supaya kowé bisa ngerti kahanané?" — "Nanging aku wis ngentekaké rong taun kabèh kanggo ngerti kahanané!" sang biksu ngeluh. "Wah, wah," pangagèté buruh kuwi. "Dadi kenapa kowe ora lunga saka awal?" — "Ana gunané takon saiki," kandhané kanthi ngeluh, "kowe bisa weruh aku ora lunga." — "Wah, aku ora percaya!" ujure buruh kuwi karo mripat amba. "Nanging kowe dipaksa ngucapake sumpahmu?" 'Ora,' sang biksu ngeluh, 'aku dhéwé sing kepéngin.' 'Wah, kuwi crita dawa,' buruh iku nggeleng sirah. 'Apa kowe wis ngandhani sang abbot bab iki?' 'Ora,' sang biksu mangsuli. "Ya, kok kowe crita kabeh iki marang aku? Apa untunge kowe?" pitakoné buruh kuwi kaget. Mula sang biksu nyritakaké kabèh crita marang buruh kuwi. Paham tak kandha? Sakjane dhèwèké kuduné ngandhani kabèh marang sang abbot supaya éntuk pitulungan, nanging malah dhèwèké milih 'ngaku dosa' marang buruh. Lan buruh iki, sing lungguh ing sawijining warung kopi ing kuthaé ing akhir minggu sabanjuré, bakal nyritakaké manèh 'pengakuané' kanggo nglipur kanca-kancané sing lagi ngombe, banjur padha nyebarake crita kuwi luwih adoh, lan wong-wong bakal padha nggosipake bhikkhu sing malang kuwi ing saben pojokan dalan. Lan ora bisa diomongake yèn bhikkhu iki bodho. Apa kowe ngerti pira kamus sing diduwèni dhèwèké? Dhèwèké nguwasani Basa Yunani Kuna kanthi sampurna.

— Geronda, yen bapak rohani wong awam lagi ora ana, apa dhèwèké kena njaluk pitutur marang salah siji sedulur rohani babagan kesulitan utawa godaan sing lagi diadhepi?

— Ya, apa ora bisa nelpon bapak rohani lan njaluk pitutur? Sedulur rohani kadhang bisa mbantu kita, nanging kadhang ora bisa mbantu babar pisan. Utawa malah, sanajan niyaté apik arep mbantu kita, sedulur rohani bisa waé nimbulaké cilaka. Yen perlu, wong isa nelpon bapak rohaniné lan kanthi cara iki nglarasaké kahanan. Nanging, yen wong ora bisa ngubungi bapak rohani, lan masalah sing diadhepi serius lan ora bisa ditundha, mula wong iku kena takon marang bapak rohani liyane. Apik yen wong wis takon dhisik marang bapak rohaniné dhéwé, bapak rohani sing endi sing bisa didatangi ing kahanan kaya ngono. Penting njaluk pitutur marang wong sing nduwèni semangat sing padha

¹³⁵ Ing Biara Esfigmen ing taun 1953–1956.

¹³⁶ Ierissos – kutha cilik ing Chalkidiki, ora adoh saka Gunung Athos. – *Cathetan panerjemah*.

karo bapak rohani panjenengan. Amarga siji insinyur nyusun rencana kanthi siji cara, déné liyané nyusun kanthi cara sing béda. Rencana loro-loroné bisa waé bener, nanging béda siji lan sijiné.

Bab 2.

Bab carane ngakoni dosa kanthi bener

Kowe kudu mbungkus maneh lukamu

— Geronda, nalika aku ngalami kemunduran ing perjuangan rohani, aku dadi panik.

— Aja wedi. Perjuangan iku perjuangan. Lan bakal ana tatu ing perjuangan iki uga. Tatu-tatu iki mari liwat pengakuan dosa. Lha, prajurit sing tatu ing perang langsung kesusu menyang rumah sakit. Tatune diobati, lan dheweke kesusu bali perang maneh. Luwih saka kuwi, saka tatué, para prajurit éntuk pengalaman lan luwih ngati-ati supaya ora kena peluru mungsuh lan pecahan granat tinimbang sadurungé — supaya ora tatu manèh. Mangkono uga karo kita: yen kita kena tatu sajrone perjuangan rohani, kita ora kena nyumput, nanging kudu mlayu marang bapak rohani kita, nuduhake tatu kita, mari sacara rohani, lan nerusake '*karya becik*' kita maneh.¹³⁷ Iku bakal dadi bab sing ala yen kita ora nggoleki hawa napsu—mungsuh awon saka jiwa—lan ora ngupaya ngrusak mau.

— Geronda, ana wong-wong sing ora gelem konfesiné amarga [dianggep] bangga dhiri. 'Amarga aku bisa tiba maneh ing dosa sing padha,' ujure wong-wong kuwi, 'ngapa aku kudu konfesiné? Mbok menawa mung kanggo ngguyoni imam?'

— Kuwi salah! Iku kaya prajurit sing tatu ing perang banjur kandha: 'Amarga perang durung rampung lan aku bisa tatu maneh, ngapa aku kudu ngobati tatu iki?' Nanging yen dheweke ora ngobati tatune, dheweke bakal kelangan getih akeh lan mati. Mbok menawa wong-wong iki pancen lunga marang pangakuan dosa amarga kepinginan dhéwé, nanging ing pungkasané padha ngrusak awaké dhéwé. Kowé weruh carané: [kanggo ngapusi wong] setan malah migunakaké karunia sing diduwèni wong kuwi. Yen nalika kita tiba lan katutupi lendhut, kita ora ngresiki nyawa liwat pangakuan dosa, kanthi mbenerake awake dhewe nganggo pikiran yen bakal tiba maneh lan kotor maneh, mula lapisan lendhut lawas sing wis garing bakal katutupi lapisan anyar sing saya tambah akeh. Ora gampang ngresiki kabeh lendhut kuwi mengko.

Kabutuhan Pangakuan

— Geronda, Sang Markus Sang Asceta sing kinormatan kandha: 'Ahli ing babagan iki, sawise mangerteni bebener, ngakoni marang Gusti ora kanthi ngeling-eling apa sing wis ditindakake, nanging kanthi nampa apa sing kelakon marang dheweke.'¹³⁸ Apa maksude karo iki?

— Wong kudu ngakoni kanthi loro cara. Wong pracaya ngakoni marang bapak rohani, lan sadurunge miwiti ndedonga, dheweke kanthi andhap asor ngakoni marang Gusti, mbukak awake dhewe [ing ngarsane]: 'Gusti Allah, aku wis dosa; aku iki siji lan siji.' Nanging ing wektu sing padha, wong Kristen nandhang sangsara, kang diparingake marang dheweke minangka obat. Sang Mulya Markus ora ngomong manawa wong ora perlu ngakoni marang Gusti Allah lan marang bapa rohani, lan cukup mung nandhang sangsara. Apa tegese tembung 'ngakoni'? Apa ora ateges 'ngakoni kanthi terang-terangan, ngumumake apa sing ana ing jeroku'?¹³⁹ Yen ana kabecikan ing jeromu, mula '*kowe ngakoni marang Gusti*',¹⁴⁰ yaiku, kowe memuji Gusti. Yen ana kejahatan ing jeromu, kowe ngakoni dosamu.

¹³⁷ 1 Tim. 6:12.

¹³⁸ Cf. *St Mark the Ascetic*. Kanggo Wong-wong sing Nanggep Bisa Nggunggungake Diri Kanthi Karya-karyané, Bab 155. Katresnan marang Kabecikan (terjemahan basa Rusia). Jilid I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. kaca 553.

¹³⁹ Cf. basa Yunani "εξομολογούμεναι."

¹⁴⁰ Cf. Mazmur 106:1.

— Geronda, nalika pisanan arep ngakoni dosa, apa kudu nyritakake marang bapak rohani kabèh uripmu sing kepungkur?

— Nalika sampeyan pisan kaping menyang bapa rohani, sampeyan kudu nglakoni pangakuan umum sing nyakup sakabehe uripmu. Nalika pasien mlebu rumah sakit, dheweke maringi riwayat medis marang dhokter. Contone, dheweke bisa ngomong: 'Biyen aku kena penyakit paru-paru, nanging saiki wis mari; aku wis ngalami operasi kaya ngene nganggo bius umum utawa lokal' — lan sapiturute. Kanthi cara sing persis padha, nalika pangakuan kapisan, wong sing taubat kudu nyoba nyritakake marang pangakun rincian uripe, lan pangakun bakal ngenali tatu [spiritual] wong iku supaya bisa mari. Amarga asring siji tatu cilik, yen ora dirawat, bisa nduweni akibat serius kanggo kesehatan. Mesthi wae, nalika wong teka marang pangakune kapisan, dheweke bakal nggawa, umpama, satus dosa sing kudu diaku. Nalika dheweke teka kaping pindho, dheweke bakal nggawa satus sepuluh dosa: amarga setan — amarga wong iki wis ngaku lan 'ngrusak kabèh rencanane' — bakal nglawan kanthi sengit. Kaping telu, dhèwèké kudu ngakoni nganti satus limang puluh dosa. Nanging, sawisé kuwi, cacahé dosa bakal terus suda nganti tekan titik nalika wong mau mung nggawa cacah dosa sing paling sithik sing kudu diomongaké.

Pengakuan Sing Bener

— Napa kadhangkala kita ora ngupaya mbenerake tumindak kita, sanajan nurani kita nyalahake kita?

— Iki uga bisa kelakon amarga ambruké emosional. Yen wong kapusan amarga panik amarga godaan sing nyerang, bisa uga kepengin ngupaya kanthi gagah berani, nanging ora duwe watak utawa kekuwatan batin kanggo nindakake kuwi. Ing kahanan kaya ngono, dheweke kudu mbalekake tatanan batine liwat pangakuan dosa. Liwat pangakuan dosa, wong nemokake panglipur, , nganyari kekuwatane, lan liwat sih rahmat Gusti, nemokake maneh tekad kanggo perang. Nanging, yen wong ora ngatur uripé kaya ngono, godaan liyane bisa teka. Akibate, nalika ana ing kahanan sedhik lan putus asa, dheweke malah tambah remuk; pikirane nyekel dheweke, dheweke tiba ing keputusan, lan banjur ora bisa usaha maneh.

— Lan piye yen apa sing sampeyan gambarke kuwi kerep kelakon?

— Yen kuwi kerep kelakon, mula wong kudu asring mbalekake tertib rohani. Wong kudu mbukak atiné marang bapak rohani supaya bisa mbalèkaké tekad lan kekuwatan ing perjuangan. Lan sawisé mbalèkaké tatanan batiné, wong kudu nyetel mesin [rohani]-é; dhèwèké kudu ngupaya kanthi sungguh-sungguh lan semangat supaya bisa ngoyak setan sing mlayu.

— Geronda, kenapa aku ora krasa perlu paukuman?

— Mbok menawa kowe ora ngawasi awakmu kanthi tliti? Sakjane, pengakuan iku Sakramen. Teka ing pengakuan lan critakna marang bapak rohani bab dosa-dosamu. Apa kowe mikir [dosamu sithik]? Apa kowe ora keras kepala? Kepiye karo egoisme? Apa kowe ora nglarani adhimu? Apa kowe ora ngadili wong liya? Apa kowe mikir yèn nalika aku mlebu pangakuan dosa, aku mung ngakoni sawetara dosa tartamtu? Ora, aku ngakoni: 'Aku wis dosa amarga nesu, amarga ngadili...', lan imam sing nampa pangakuan maca pandonga pangapura kanggo aku. Nanging, sanajan dosa cilik, isih nduweni boboté dhéwé. Nalika aku, sing ora duwe dosa abot kanggo dicritakake, lunga konfes marang Pastor Tikhon,¹⁴¹ , piyambakipun tansah ngendika: 'Siji butir wedhi, anakku, siji butir wedhi!' Dosa-dosa cilik kuwi numpuk dadi tumpukan wedhi sing bobote bisa ngluwihi siji watu gedhe. Wong sing wis nindakake dosa abot tansah mikirake kuwi, tobat lan ngendhegake awake dhewe. Nanging kowe duwe akèh dosa cilik. Nanging, yen kowe mbandhingake kahanan nalika kowe gedhe karo kahanan nalika wong sing nindakake dosa abot kuwi gedhe, kowe bakal weruh yen kowe luwih ala tinimbang dheweke.

¹⁴¹ Babagan Eyang Tikhon, delengen buku: *Eyang Paisius*. Para Bapa Gunung Suci lan Cita-cita saka Gunung Suci. Lavra Trinitas Suci St Sergius, 2001. kaca 13–39.

Saliyane, coba cetha nalika ngakoni dosa. Ora cukup mung nyebut jeneng dosa, contone, 'Aku iri, aku nesu' lan sapiturute; kowe uga kudu ngakoni kesalahan tartamtu supaya bisa nampa pitulungan. Lan yen sampeyan ngakoni dosa abot, contone kaya ngapusi, sampeyan kudu ngakoni kanthi rinci apa sing sampeyan pikirake nalika nindakake dosa kasebut lan apa wae tumindak nyata sing sampeyan lakoni. Kanthi ora nggawe pangakuan rinci kaya ngono, sampeyan ngina Kristus. Yen ana wong ora ngakoni kasunyatan marang bapak rohani, ora mbukak dosane marang dhèwèké supaya dhèwèké bisa mbantu, wong kuwi nyebabaké cilaka gedhé kanggo awaké dhéwé, kaya wong lara sing nyebabaké cilaka gedhé kanggo kasehatane kanthi ndhelikaké lara marang dhokter. Nanging yèn ana wong mbukak dhiri marang bapak rohani persis kaya apa sing sejatine, bapak rohani bisa luwih mangertèni wong kuwi lan luwih efektif mbantu.

Saliyane, sapa waé sing wis nindakake tumindak ora adil marang wong liya utawa nyilakake wong liwat polahé kudu dhisik marani wong sing dirugikake, kanthi andhap asor nyuwun pangapura, lan ndandani kesalahané; mung sawisé kuwi dhèwèké kena ngakoni kasalahané marang bapak rohani supaya nampa pangapura. Kanthi mangkono, sih rahmaté Gusti diparingaké. Yen ana wong ngakoni dosa kaya ngono marang bapak rohani tanpa nyuwun pangapura dhisik marang wong sing wis dirugikake, nyawaé ora bakal tentrem, amarga wong sing dosa kuwi ora ngendhegake dhiri. Kajaba nalika wong sing dirugikake wis seda utawa ora bisa ditemokake amarga wis pindhah, saéngga ora mungkin njaluk pangapura, sanajan liwat layang. Nanging yen wong sing taubat gelem nindakake kuwi, Gusti Allah, sing ndeleng kersane, bakal ngapura dheweke.

— Geronda, kepiye yen kita wis nyuwun pangapunten marang wong sing wis kita laraeni, nanging dheweke ora maringi pangapunten marang kita?

— Ing kahanan kaya ngono, kita kudu ndedonga supaya Gusti Allah maringi alus atiné. Nanging, Gusti Allah bisa uga milih ora maringi alus atiné wong kuwi amarga yèn dhèwèké ngapura kita, kita bisa gampang tiba manèh ing dosa sing padha.

— Geronda, apa diijini, sawisé nindakake dosa abot, ora langsung ngakoni?

— Napa ditundha nganti mengko? Supaya ilang dhéwé? Lha, yèn panganan busuk ditinggal suwé, malah saya busuk. Napa kudu ngenteni rong utawa telung wulan, mung kanggo lunga ngakoni dosa abot? Kowe kudu langsung menyang bapak rohani, kanthi ringkes ngakoni dosa sing wis kowe lakoni marang dheweke, lan sawisé kuwi, nalika dheweke nduwé wektu luwih akèh, kowe bisa bali ketemu dheweke kanggo ngobrol utawa nampa pitutur rohani. Kita kudu langsung menyang pangakun dosa, kanthi ringkes ngakoni dosa sing wis kita lakoni, banjur, nalika pangakun dosa nduwé wektu luwih akèh, kita bisa menyang dhèwèké kanggo ngobrol utawa nampa pitutur rohani.

Ora perlu suwe kanggo nerangake marang pangakun kahanan sing lagi kita alami. Yen nurani kita mlaku kanthi bener, kita bisa nerangake kahanan kita mung nganggo sawetara tembung. Nanging, yen ana kebingungan ing batin, wong bisa wae ngomong dawa tanpa maringi pangakun gambaran nyata babagan kahanane. Sawetara wong ngirim aku buku latihan sakabehe kang kebak crita babagan awake dhewe lan masalah-masalahé. Rong puluh utawa telung puluh kaca kanthi tulisan cilik, lan ing pungkasan ana sawetara kaca cathetan tambahan... Nanging kabeh sing ditulis kuwi gampang muat mung ing siji kaca.

Kanthi nggawe alesan kanggo awake dhewe nalika pangakuan dosa, kita nimbulake beban ing nurani kita

— Geronda, yen nalika pangakuan peniten ora ngrasakake lara kaya nalika nindakake dosa, apa kuwi ateges dheweke ora duwe tobat sing sejati?

— Yen wis suwe wiwit nindakake dosa kuwi, lukane wis wiwit mari, lan kuwi persis sebabe dheweke ora ngrasakake lara sing banget. Nanging kudu digatekake iki: nalika pangakuan dosa, ora kena mbenerake awake dhewe. Nalika aku lunga pangakuan lan ngakoni marang pangakun yèn, umpama, aku nesu marang wong — sanadyan sakjane wong sing tak nesu kuwi pantes dipukul —

aku ora kandha marang pangakua yèn wong kuwi pancèn salah, supaya pangakua ora malah mbeneraké aku. Wong sing mbenerake awake dhewe nalika ngakoni dosa ora bakal nemu tentrem ing ati — sanajan sepira wae dheweke nginjak-injak nuranine. Pembeneran-pembeneran sing digunakake kanggo mbela awake dhewe nalika ngakoni dosa malah dadi beban ing nuranine. Nanging wong sing nduwé nurani sing peka, ngagungkaké aboté dosa-dosané lan nampa paukuman abot saka pangakuné, ngrasakaké kabungahan sing ora bisa diungkapaké. Ana wong sing, sawise nyopot siji tanduran anggur tanpa takon, krasa kaya wis nyolong pirang-pirang keranjang anggur, lan terus-terusan mikirake dosane. Dheweke ora turu sakwengi nganti wis ngakoni dosa iki. Nanging ana uga sing, nalika nyolong sakabehe keranjang anggur, mbela awake dhewe lan ngaku mung njupuk siji tanduran. Nanging, apa kowe ngerti panglipur ilahi sing dialami wong-wong sing ora mung ora mbela awaké dhéwé, nanging uga nggedhekaké kaluputan ciliké, ngrasakaké sangsara amarga kuwi, lan nandhang sangsara banget kanggo pelanggaran cilik sing wis ditindakake? Ing kéné, kaadilan ilahi katon cetha; cetha carané Gusti sing Maha Apik ngganjar manungsa.

Aku wis weruh yèn wong-wong sing kanthi andhap asor mbukak dosa-dosané marang pangakun lan andhap asor tenan padha sumunar—awit padha nampa sih rahmaté Gusti. Ana sawijining perwira purnawirawan sing kandha marang aku kanthi nyesel banget bab apa sing wis ditindakake nalika umuré , bocah lanang wolu taun. Dhèwèké wis njupuk bal saka bocah liya. Dheweke nyimpen bal iku mung sedina bengi, banjur dibalekake esuke. Nalika nyritakake kedadeyan iki marang aku, wong iki nangis amarga wis marakake tanggane sedhik. Sawisé pensiun, dhèwèké nggoleki kabèh wong sing tau dhèwèké lara ati nalika nindakake tugase — malah wong-wong sing lara ati nalika nindakake tugase resmi — lan nyuwun pangapura marang wong-wong mau! Aku kagum karo wataké wong iki: dhèwèké nampa kabèh salah mau dhéwé. Saiki dheweke manggon ing sawijining desa lan nggunakake tabungané kanggo maringi sedekah marang wong mlarat. Ibumé sing umuré sangang puluh lima taun, kena lumpuh, wis ora bisa obah saka amben, lan dheweke ngopeni ibuné dhéwé. Amarga dheweke kepeksa ndeleng awaké ibuné nalika ngopeni, pikirane terus disiksa déning pikiran iki: "Yen Ham dihukum amarga ndeleng auraté bapaké, apa sing bakal ngenteni aku, sing ndeleng auraté ibuku!..."¹⁴² Lelaki iki nangis tanpa kendhat. Wajangé sumunar. Sepira gedhé manfaat tobaté marang aku!

— Geronda, apa bisa wong ngagung-agungake dosane kanggo nuduhake marang bapak rohani yèn dhèwèké lagi nindakake karya rohani sing alus?

— Kuwi prakara sing beda banget. Ing kono, wong bangga karo 'rendah atiné.'

Sawisé pangakuan dosa

— Geronda, apa lumrah krasa abot ing jiwa sawisé pangakuan?

— Napa kudu kroso abot? Lumantar pangakuan sing bener, kabèh sing lawas wis kabasmi. 'Buku besar' anyar dibukak. Rahmaté Gusti rawuh, lan wong mau malih sakabehe. Kacau, pait, lan geger batin sirna, lan katentreman lan tentrem nggantèkaké panggonané. Owah-owahan iki banget katon, malah saka njaba, nganti aku nyaranaké sawatara wong njupuk foto sadurungé lan sawisé pangakuan dosa, supaya padha yakin karo owah-owahan positif sing wis kelakon ing batiné. Wong liya, kahanan rohani jeroé wong katon ing pasuryané. Sakramèn Gréja nindakake mujijat. Kanthi nyedhak marang Sang Kristus, manungsa dhéwé dadi kaya déwa [liwat sih], saéngga padha sumunar cahya lan sih Gusti maringi pratandha marang wong liya.

— Geronda, apa iki ateges sawisé pangakuan sing tulus, wong sing tobat langsung krasa bungah?

— Ora mesthi. Ing wiwitan, kowe bisa uga ora ngrasakake kabungahan, nanging kabungahan bakal alon-alon muncul ing jeroning atimu. Sawisé pangakuan, wong sing tobat kudu matur nuwun kanthi rasa syukur [amarga Gusti wis paring welas asih marang dhèwèké]. Wong kudu krasa kaya

¹⁴² Delengen Kejadian 9:20–27.

wong sing utange wis diapura, lan sing saka katresnan krasa matur nuwun lan krasa duwe utang budi marang sing wis nulungi. Panjenengan panjenengané Gusti Allah, nanging ing wektu sing padha merenungna tembung-tembung ing Mazmur: *'...Aku ngerti kasalahanku, lan dosaku tansah ana ing ngarepku,*'¹⁴³ supaya ora nyerah marang godaan lan ora mbaleni dosa sing padha.

— Geronda, aku maca ing sawijining panggonan yèn ing urip sing bakal teka, para setan bakal nyiksa kita sanajan mung kanggo siji pikiran ala sing durung kita pangaku.

— Delengen, nalika ana wong sing wis tobat lan ora nduwé niat nutupi apa-apa, ngandhani bapak rohani apa sing kelingan, masalahé rampung — setan ora nduwé kuwasa marang dhèwèké. Nanging, yèn dhèwèké sengaja ora ngakoni salah siji dosané, dhèwèké bakal disiksa amarga dosané kuwi ing urip sing bakal teka.

— Geronda, yèn sawijining wong sawisé ngakoni dosa-dosa enomé mikir manèh lan ngrasakaké sangsara, apa sikap kaya ngono marang dosa iku bener?

— Yen ana wong sing ngrasakake pangapuran sing jero amarga dosa-dosane nalika enom, banjur wis ngakoni, mula ora ana sebab kanggo nandhang sangsara, amarga wiwit wektu dheweke ngomongake dosa-dosa mau ing pangakuan, Gusti Allah wis ngapura. Sawise kuwi, ora perlu maneh mikirake dosa-dosa lawas, utamane dosa-dosa daging, amarga kuwi bisa mbebayani. Contone, nalika perang, ana granat tiba ing sacedhake prajurit nanging Gusti Allah nglindhungi prajurit mau lan granat kuwi ora meledak. Nanging sawisé perang rampung, prajurit kuwi nemokake granat sing durung meledak, dijupuk, dibukak sekrupé lan dipriksa amarga penasaran — lan akibaté, granat kuwi njeblug nganti nyebar awaké, ora nalika perang, nanging sawisé.

Percaya marang bapak rohani

— Geronda, yen bapak rohani ngélarang wong amarga dosa lan wong kuwi, sing banget kuciwa, banjur kecemplung ing sedhih, apa ana egoisme ing kéné?

— Inggih, mesthi, mesthi ana unsur egoisme ing kene. Yen sedhihé wong iku amarga Gusti Allah, mula dhèwèké bakal nampa panglipur ilahi. Lan dhèwèké uga bakal maju, amarga bakal ngupaya supaya ora nindakake dosa kuwi manèh. Wong sing taubat kudu ngomong karo bapak rohani babagan kasulitané, pikirane, lan kaluputane — lan kanthi bungah nampa saka bapak rohani tembung alus lan tegas, amarga ing loro-lorone bapak rohani, sing digerakké déning katresnan lan rasa prihatin, ngopeni kamajuan jiwane.

— Geronda, piye yen aku ora nampa celaan utawa malah komentar prasaja saka bapak rohani?

— Yen kowe ora nampa iki, kowe tetep ora dibenerake. Wong sing ora nampa pangandikane sanajan saka wong sing tresna marang dheweke, pungkasané tetep durung resik rohani lan nimbulake karusakan rohani kanggo awake dhewe. Kaya papan kayu sing ora bisa digergaji déning tukang kayu dibuwang lan dadi bekisting beton utawa perancah, banjur dipijak-pijak, diolesi semen lan kobong bareng reruntuhan bangunan liyané, mangkono uga wong sing ora nampa pangandikane pungkasané bakal binasa.

— Geronda, yen ana wong ora sarujuk karo bapak rohani bab apa wae, apa sing kudu ditindakake?

— Wong iku mung perlu kanthi andhap asor mbukak pikirane marang bapak spiritual. Mesthi wae, kudu ati-ati banget nalika milih bapak spiritual, supaya wong iku bisa percaya marang dheweke lan nemokake panglipur ing pandhuané.

— Geronda, yen ana wong ndeleng bab-bab béda karo bapak rohani, apa migunani kanggo nyawane wong kuwi nek tetep nandhesake panemune dhéwé?

— Ora, iku ora mbiyantu, amarga wong kuwi ora ngerti apa sing ana ing balik tumindak tartamtu sing dianggep salah. Contone, supaya wong bisa mangerteni apa sing ana ing balik

¹⁴³ Mazmur 50:5.

tumindak tartamtu saka bapak rohani, dheweke kudu nglanggar rahasia pengakuan lan nyritakake apa sing wis dirungokake ing pengakuan saka wong liya. Nanging apa diijini nglanggar rahasia pengakuan? Mesthi ora. Contone, ana wong sing wis ngatur karo pangakuane supaya teka lan ngomong karo dheweke ing wektu tartamtu. Nanging, nalika wayahe wis teka, ana wong liya sing keserang pikiran bunuh diri teka ing panggonan pengakuan ing wektu sing padha, lan pengakuan mau luwih dhisik maringi wektu marang wong iku. Wong sing ditinggal ngenteni wiwit mikir: 'Dheweke ngajak wong iku ngobrol luwih dhisik, mula mesthine dheweke ngremehake aku.' Nanging kepiye carane pengakuan bisa nerangake marang dheweke yen wong liyane wis tekan titik nyoba bunuh diri? Yen dheweke nerangake iki marang dheweke, dheweke bakal ngrusak lan ngrusakake wong liyane. Nanging, yen wong sing ditinggal ing njaba kuwi kesasar utawa kroso sedhik sakedhap, karusakané ora bakal gedhé banget. Biyèn, kanthi cara sing padha, sawatara wong sing teka ing pertapaanku padha kesasar. Ing wektu sing padha, aku nduwé wong sing karo aku sing déning seduluré wis kanthi angel banget diajak teka marang aku kanggo ngobrol. Aku nampani wong iki kanthi kabungahan gedhe. Aku nyawiji karo dheweke lan maringi rosari lan ikon. Wong-wong liyane padha kuciwa. 'Nanging Sang Sepuh,' ujare, 'ora nggatekake kita sakabehe!' Nanging wong sengsara sing wis nyasarake kuwi pancen wong sing nglakoni zinah; aku ngerti kabeh rincian uripe. Dheweke nggawé aku dadi wong sing owah. Mula, sanajan wong-wong kuwi wis kesasar sewu kaping, aku isih bakal nindakake k . Amarga, kowe ora duwe hak ngrusak wong mung kanggo nyenengake nyawa wong liya sing kesasar amarga egois.

Hubungan sing Bener karo Bapa Rohani

Wong rohani sing kepengin nulungi wong liya, nyoba nyambungake wong mau ora karo dhèwèké, nanging karo Kristus. Yèn dhèwèké kasil nindakake kuwi, dhèwèké bungah, lan wong sing wis disambungake karo Kristus kuwi ngupaya kanggo Kristus. Ing kéné, loro-loroné nampa ganjarané lan kabèh lumaku kaya kuduné. Nanging, yen wong sing ngupaya kanggo Kristus nyoba nyenengake wong sing nyoba nyambungake dheweke karo Kristus—tegesé, yen dheweke kesusu mikir sepira tumindaké bakal nguciwani utawa nyenengake bapak rohani, nanging ora mikir yèn Kristus ndeleng tumindak kuwi—maka kanthi nindakake kuwi dheweke ora nggawa kabungahan marang wong sing mbantu utawa marang Kristus, lan dhèwèké dhéwé uga ora entuk paedah apa-apa, amarga ora nampa pitulungan Ilahi. Kanthi tembung liya, tumindaké ora mung ora marakaké kabungahan marang Kristus utawa bapak rohani, nanging dhèwèké dhéwé uga ora nampa pitulungan sing dibutuhaké saka wong-wong mau. Ayo kita bayangake ana sedulur wadon sing lagi nyanyi ing paduan swara lan mikir: 'Piye ya nyanyiku iki? Apik ora? Apa Ibu Abbas bakal seneng?' Nah, sedulur wadon kaya ngono ora bakal entuk paedah apa-apa. Nanging yen dheweke nyanyi kanggo Gusti Kristus, mula kabeh bakal lumaku kaya kudune: dheweke bakal nyanyi kanthi apik, lan Ibu Abbas bakal seneng.

— Geronda, apa wong iku bisa disalahake yen dheweke salah paham marang apa sing diomongake bapak rohani?

— Delengen: yèn dhèwèké wis kepengin krungu jawaban saka bapak rohani sing bisa maremaké dhèwèké, lan yèn pikirane kebak karo kepenginan kuwi, mula dhèwèké isih salah — sanajan dhèwèké salah paham karo bapak rohaniné. Sawetara wong malah ngowahi kersané dhéwé dadi 'karsa Gusti.' Contone, ana wong takon marang bapak rohani bab masalah sing lagi diadhepi, nanging ing wektu sing padha wis ana ing pikirane solusi sing paling cocog kanggo dheweke. Bapak rohani nerangake apa sing kudu ditindakake, nanging wong iku nerjemahake pangandikane kaya ngene: bapak rohani wis maringi dhawuh supaya dheweke tumindak persis kaya sing dikarepake dheweke. Dheweke nindakake kabeh manut karepe dhewe kanthi seneng, nanging isih mikir yen dheweke lagi taat. Lan yen pengakun mengko takon, 'Kok kowe nindakake kuwi?', dheweke bakal mangsuli, 'Ya, dudu kowe sing ngandhani aku supaya nindakake kaya ngono?'

Nanging, ana wektu nalika wong ora bisa njupuk tembung bapak rohani kanthi harfiah. Kadhangkala tembung sing diucapake bapak rohani mung minangka ungkapan kiasan kanggo nyatakake pikirane. Ayo tak wenahi conto. Ana guru sekolah menengah umur patang puluh lima taun, sing wis duwe anak dhewe, nuntun murid wadon umur nem belas taun menyang dosa. Bocah lanang iku mlayu saka omah lan manggon karo gurune. Nalika bapake teka marani aku ing pertapaanku lan nyritakake rasa sedhihé marang aku, aku kandha supaya dheweke nindakake miturut dhawuhe bapak rohani. Bocah malang iku banjur marani bapak rohaniné, nanging banjur bali maneh marang aku. Ing dina nalika dhèwèké teka marang aku, aku lagi nampani wakil-wakil Patriarkat Ekumenis, mula amarga aku ngerti ora bakal ana wektu kanggo dhèwèké, aku kandha, 'Tindakna miturut pituduh bapak rohani panjenengan.' Nanging wong iki ora gelem lunga — lan syukur marang Gusti, dhèwèké tetep ora lunga lan ngentèni nganti aku bisa nampa dhèwèké. Nalika aku bisa nyisihaké wektu sakedhik kanggo dhèwèké, dhèwèké kandha marang aku: 'Geronda, aku wis mutusaké matèni wong wadon iki, merga kuwi sing diprentahaké bapak rohani marang aku.' — 'Tunggu sedhela, kancaku,' ujarku kaget, 'apa sing saktènané diomongaké bapak rohani marang kowe?' — 'Dhèwèké kandha marang aku: "Matèni brengsek iki durung cukup!" Apa kowe ngerti?' Romo rohani kuwi ngomong 'matèni brengsek iki ora cukup' dudu supaya dhèwèké tenan matèni wong wadon iki! Dhèwèké mung nyatakaké rasa nesu nganggo tembung kuwi! Wiwit kedadeyan kuwi, aku ora manèh ngomong marang sapa waé, 'Tindakna apa sing diomongaké romo rohani marang kowé,' nanging dhisik aku takon marang saben wong persis apa sing diomongaké romo rohani marang dhèwèké...

— Geronda, apa bisa sawijining wong, nalika nyuwun pitulungan marang bapak rohani, sakaligu ngusulake solusine dhéwé kanggo masalahé?

— Banjur pitulungan apa sing dijaluké? Beda yèn wong kanthi andhap asor, mung minangka pikiran, nyebutaké marang bapak rohani bab sing dianggep bisa mbantu dhèwèké. Dheweke wajib nindakake kuwi. Nanging beda maneh yen dheweke meksa manawa usule iku bener. Iki persis kahanan nalika wong ora maju. Kaya-kaya dheweke menyang dhokter lan kandha: 'Resepna aku obat iki utawa iku.' Nanging pasien kudu manut marang dhokter; dhèwèké ora kena ngandhani dhokter obat apa sing kudu diresèpké. Lha, obat iku dudu 'urusan rasa', kaya panganan lan panganan manis, sing bisa diomongaké wong: 'Aku péngin kue utawa manisan.' Dhokter maringi resep obat marang pasien manut karo lara sing dialami.

Bab 3.

Bab bapak rohani minangka dhokter jiwa

Kabutuhan marang Pamimpin Spiritual sing Apik

Wong-wong saiki kesel; dosa lan egoisme wis nggawa dheweke menyang kahanan bingung lan kebingungan. Mula saiki — luwih saka jaman liyane — kita butuh bapak rohani sing becik lan wis pengalaman sing bakal nambani wong-wong kanthi prasaja lan katresnan sejati, lan nuntun dheweke kanthi akal sehat supaya bisa nemokake tentrem. Yen ora ana bapak rohani sing becik, gréja bakal kosong, déné rumah sakit jiwa, panjara, lan rumah sakit umum bakal kebak. Wong kudu nyadari yèn padha nandhang sangsara amarga adoh saka Gusti. Padha kudu tobat lan kanthi andhap asor ngakoni dosané.

Pakaryané bapak rohani yaiku marasaké batin wong. Ora ana sing luwih pinunjul dadi marasaké kajaba bapak rohani sing wis pengalaman, sing lumantar kasuciané maringi kapercayan, ngresiki makhluk-makhluké Gusti sing alus saka pikiran-pikiran sing digawa setan, lan marasaké jiwa lan raga tanpa obat—lumantar sih-rahmaté Gusti.

Kanthi pencerahan ilahi, Rohé Gusti, bapak rohani mangertos lan mbedakaké kahanan ing ngendi manungsa ana, lan saged nuntun kanthi leres.

Luwih becik yèn bapak rohani ora kebeban tanggung jawab sing akèh, supaya dhèwèké bisa nyawisake wektu sing cukup kanggo saben jiwa lan nindakake pakaryané kanthi becik. Yèn ora, bapak rohani bakal ana ing kahanan kaya dhokter bedah sing trampil sing saben dina nindakake pirang-pirang operasi, banjur dadi kesel lan mesthi waé ora bisa nyawisake wektu sing cukup kanggo saben pasien kaya sing dibutuhake. Mula saka iku, pangakung ora perlu melu campur ing urusan kulawarga sing sepele, nanging luwih becik winates ing apa sing ana gandhengane karo jiwa wong sing teka marang dheweke ing saben kasus tartamtu. Banjur dheweke bakal duwe wektu kanggo mbantu jiwa kuwi kanthi efektif. Nanging, wong sing teka ngakoni dosa ora kena, saka pihaké, ngganggu pengakuan dosa karo prakara-prakara [ora rohani] sing bisa ditakoni marang wong sing luwih pantes: contoné, omah endi sing kudu dipilih kanggo didiami, kursus persiapan endi sing kudu didhaftarake anak, lan sapituruté.

Nalika pangakuan dosa, loro-lorone, sing ngakoni lan sing nampa pangakuan, padha nduwé tanggung jawab. Kabebasan rohani banget mbiyantu ing nuntun jiwa. Tegese, sing nampa pangakuan, nalika nuntun jiwa wong, kudu manut marang pangandikane Para Bapa Agung, lan ora manut marang paugeran saka wong liya. Dhèwèké kudu tumindak wicaksana, cocog karo kalepatané wong mau lan pangakèn tobaté. Nanging, kadhangkala [malah ing antarané sawatara rohaniawan] ana kurangé ketulusan. Contoné, ana wong sing wis kesangkut karo dukun, wong-wong sing kesasar lan sapituruté, nanging sawatara rohaniawan sing nduwèni tanggung jawab marang nyawa wong ora bisa ngomong karo nyawa sing cilaka kuwi, maringi pitutur lan ngajaké mikir sakedhik. Padha wedi nyatakake pendiriané. Padha nyingkiri iki supaya ora ngundang masalah marang awaké dhéwé saka para dukun, wong sing kesasar, lan sapituruté. Dadi apa akibaté: supaya ora ngrusak hubungan karo sapa waé, lan supaya tembung-tembung apik isih diucapaké marang kita, apa kita kudu nyerahké wong mau marang karusakan, marang kabungahané setan?

Pangrasan lan pengalaman bapak rohani

— Geronda, miturut panjenengan, ing jaman kita saiki, nalika akeh dosa wis mlebu ing donya, apa pelayanan bapa rohani ora kadhangkala dadi angel?

— Inggih, makaten. Mulané becik menawa wiwitane bapak rohani ngupaya mbeneraké dosa-dosa paling abot saka wong-wong sing nyuwun pangapura — supaya makhluké Gusti bisa bébas saka akèh dosa lan luwih siap nampa [pitutur rohani]. Bapak rohani kudu nglakoni welas asih marang wong sing njaluk pangapura, nanging ing wektu sing padha dheweke kudu nemokake cara sing pas kanggo wong sing dadi tanggung jawabé supaya bisa nyadari dosané lan nyuwun pangapura marang Gusti. Penting banget bapak rohani ngélingaké wong sing teka konfirmasi yèn dhèwèké perlu tobat lan owahing urip — supaya bisa nampa sih-rahmaté Gusti. Saliyane, bakal dadi manfaat gedhe yen pangakung ngomong kanthi katresnan marang wong-wong sing teka marang dheweke babagan katresnan agunging Gusti — supaya katresnan marang Gusti kobong ing atine, sing ndadekake dheweke bisa ngenali kesalahane lan nyingkiri kabiasaan ala.

Nganti sawijining pangakoni wis nduwé pengalaman sing cukup, luwih becik dhèwèké mbantu wong-wong ing kasus sing luwih prasaja. Amarga, wong sing dianggep 'pengakun sing angel', kanthi terus-terusan nyebabaké 'masalah' kanggo pangakoniné, bisa ngalangi kamajuan rohani lan njupuk kabèh wektuné. Yen sawijining pangakung enom ora waspada, sanajan niyaté apik [kanggo mbantu wong mau], dhèwèké bakal tansah maringi perhatian sing kakehan marang lakon sing digawé wong mau, mbuwang tenagané kanggo wong kaya ngono tanpa asil lan malah ndadekaké dhèwèké sedhih. Sawisé nduwé pengalaman, pangakung mau bakal ngerti kapan kudu merhatosaké soko lan kapan kudu nglilani soko tanpa dipikir kaping pindho. Contone aku: nalika aku mbukak layang sing dikirim marang aku, aku maca kanthi sekilas, lan yen ana bab serius ing layang, aku bakal luwih merhatiin. Amarga setan kerep mbuang wektu kita kanthi ngganggu kita nganggo perkara-perkara sepele. Ana

wong sing bisa ngomong marang kowe: 'Tunggu sedhela, aja nutup lawang, aku arep crita sithik, aku malah ora mlebu' — banjur kowe dipeksa ngadeg ing ambang lawang nganti sakjam. Mula kowe ngadeg ing ambiné lawang sing mbukak, kringetan, ana angin sing nyusup liwat awakmu, kowe wiwit nggetak, déné wong kuwi, kaya ora ana apa-apa, nyritakaké macem-macem crita sing ora ana gunané. Nanging apa kuwi pancen saka Gusti? Banjur, nalika kowe lara, kowe ora bisa ndedonga kanggo donya utawa kanggo awakmu dhewe, lan kowe ora bisa apa-apa nganti pirang-pirang dina. Lan nalika ana wong sing pancen butuh pitulungan teka marang kowe, kowe ora bisa mbantu dheweke maneh.

Kajaba iku, [seorang bapak rohani kudu éling yèn] ora cukup mung ngrungokaké wong sing nduwé masalah serius lan, nalika weruh yèn wong kuwi pancèn nandhang sangsara, banjur kandha: 'Ngombe aspirin.'

'Aku mung njaluk wektu sedhela, merga mobilku wis ngenteni,' ujure sawetara wong, banjur ujug-ujug crita bab masalah sing serius banget. Iku kaya wong sing kena kanker sing takon marang dhoktere: 'Operasi aku cepet, merga aku bakal ketinggalan penerbanganku!' Saben lara mbutuhake wektu sing cukup kanggo ngenali kepiye wiwitané, gejala apa sing dirasakaké pasien, lan sapituruté. Bab serius ora bisa ditangani kanthi kesusu. Ana sawijining wektu, nalika Minggu Suci, kita padha mlaku munggah Gunung Suci ing prosesi. Sakwise kita miwiti munggah bukit, ana novis sing nyedhaki aku lan njaluk supaya aku nerangake bab 'doa cerdas'. Dheweke wis pirang-pirang kaping teka ing selku lan durung tau takon bab iki, nanging ing kene, nalika munggah bukit, inspirasi, kowe weruh, nyerang dheweke. Nanging pitakon alus lan serius ora dibahas nalika obah, utawa nalika munggah bukit.

Sepira kerepé wong pracaya nampa Komuni Suci ditemtokaké déning bapak rohanié

— Geronda, Rasul Paulus nulis: *'Sapa waé sing mangan lan ngombe kanthi ora pantes, iku ngadili awake dhéwé, amarga ora ngerti awaké Gusti.'*¹⁴⁴ Kapan wong nampa Komuni Suci kanthi ora pantes?

— Sing paling penting yaiku kita nyedhaki Komuni Ilahi kanthi ngerti yèn kita ora pantes. Kristus ngarepake rasa nyesel lan andhap asor saka kita. Yen nurani kita keganggu amarga soko, mula kita kudu ngatur urusan kita. Contone, yen kita wis padha rebutan karo wong liya, sadurunge nampa Komuni Suci, kita kudu rukun dhisik karo wong kuwi lan nampa Komuni mung sawisé kuwi.

— Geronda, ana sawetara wong, sanajan wis nduwéni berkah saka bapak rohani, isih ora bisa nguwalake awake dhéwé kanggo nampa Komuni Suci.

— Sampeyan ora kena mutusaké dhéwé apa arep nampa Komuni Suci apa ora. Yen ana wong sing mutusaké kaya ngono dhéwé, setan bakal njupuk kauntungan lan miwiti nggodha wong kuwi. Amarga asring kita pracaya yèn kita pantes nampa Komuni Suci, padahal saktenané kita ora pantes. Ing kasus liyane, yen kita ngadili awake dhewe kanthi ketat manut huruf undhang-undhang, pancen kita rumangsa ora pantes nampa Komuni Suci; nanging, manut semangat Bapa-bapa Suci, kita butuh transfusi Ilahi iki kanggo penyembuhan kita. Utawa kita butuh panglipur Ilahi — amarga lumantar pangapuran sing kakehan, mungsuh bisa nggawa kita menyang putus asa lan nyusup marang kita 'saka tengen'.

— Geronda, sepira kerepé wong isa nampa Komuni Suci?

— Ora bisa nambani saben wong kanthi cara sing padha babagan sepira kerepé nampa Komuni Suci lan sepira dina kudu puasa sadurungé nampa Komuni Suci. Bapa rohani kudu kanthi tliti nentokaké sepira kerepé wong pracaya kudu nampa Komuni Suci lan suwéné puasa sadurungé. Kabeh mau gumantung marang kekuwatan roh saben individu. Ing wektu sing padha, bapak rohani kudu nuntun wong mau marang puasa rohani — yaiku nahan hawa napsu. Intensitas puasa rohani kuwi uga kudu disetel miturut kepekaan rohani wong mau, yaiku miturut sepira jero dheweke

¹⁴⁴ 1 Kor. 11:29.

nyadari dosane. Kajaba iku, bapa rohani kudu éling marang bebaya sing bisa ditimbulaké mungsuh marang nyawa wong sing peka kanthi nglakoni perang nglawan wong mau kanthi tujuan nggawa marang putus asa. Contoné, wong bisa waé wis nindakake kaluputan daging sing mbutuhaké ora nampa Komuni Suci sajrone patang puluh dina. Nanging ing dina kaping telung puluh lima saka paukuman iki, setan bisa nyebabake wong mau tiba maneh ing dosa sing padha; lan yen paukuman patang puluh dina anyar diwènèhaké marang wong sing dosa, setan bakal menang ing atiné, nganti atiné dadi bingung lan putus asa. Ing kahanan kaya ngono, sawisé sawetara dina pisanan paukuman, pangakung bisa kandha marang wong sing taubat: 'Delengen, aja nampa Komuni Suci nganti seminggu maneh,' lan sawisé seminggu, diwènèhi idin kanggo nampa Komuni Suci ing saben Liturgi Ilahi. Rohé wong iku bakal saya kuwat, lan dhèwèké bakal bisa ngalahaké setan. Nanging, yèn ana wong sing nglakoni urip rohani kanthi waspada, dhèwèké bisa nampa Sakramèn Komuni Suci nalika ngrasa perlu, tinimbang mung amarga kabiasaan. Nanging sanadyan wong kaya ngono kudu nduwèni berkah saka bapak rohani kanggo nindakaké kuwi.

Bab paukuman

— Geronda, apa pangamatan sing sampurna marang préntah-préntah mbantu wong nduwé rasa urip marang Gusti Allah?

— Prentah endi? Hukumé Musa?

— Ora, dhawuh-dhawuh ing Injil.

— Netepi pranata pancen mbiyantu, nanging kudu ditindakake kanthi bener, amarga bisa wae netepi kanthi cara sing salah. Urip rohani mbutuhake ora mung penerapan hukum sing garing, nanging kaadilan ilahi. Kita weruh manawa para Bapa Kudus uga mulang kita supaya nerapake Kanon Suci kanthi wicaksana banget! Basil Agung, sing paling ketat saka Para Bapa ing Gréja kita, sing nyusun aturan kanonik paling ketat, nambahaké sawisé salah sijiné — sing ngrembug paukuman kanonik kanggo sawijining dosa —: 'Aja mriksa wektuné, nanging cara tobat.'¹⁴⁵ Kanthi tembung liya, kanggo loro wong sing padha nindakake dosa sing padha, pangakung, kanthi nimbang tobat saben wong, bisa maringi paukuman tobat sing beda: siji bisa diilangi saka Komuni Suci sajrone rong taun, dene sijine rong wulan. Bedane gedhe banget!

— Geronda, apa paukuman iku mbantu nyuda hawa napsu?

— Wong sing taubat kudu mangertèni yèn paukuman sing diwènèhaké marang dhèwèké bakal mbantu. Yèn ora, apa gunané? Kanthi nyoba mbeneraké wong kanthi paksa, kowé ora bakal entuk apa-apa. Ing Dina Penghakiman, Kristus bakal takon marang sing nyoba mbenerake sedulure kanthi paksa: 'Apa kowe kuwi semacam Diocletian anyar?', lan marang sing dibenerake, Panjenengané bakal ngendika: 'Kowe nindakake kabèh kanthi paksa, dudu saka kersamu dhéwé.' Yen kita kepengin ngirim wong menyang Swarga, kita ora kena meksa, nanging kudu mbantu kanthi cara supaya dhèwèké dhéwé kepengin nindakake iku. Dhèwèké kudu tekan kahanan ing ngendi padha bungah amarga isih urip, lan bungah amarga bakal mati.

[Wates pangapuran] iku prakara paugeran bapak rohani. Marang wong-wong sing kanthi sadar milih dosa, bapak rohani kudu tegas tanpa kompromi. Kanggo wong sing kalah dening napsu nanging sakbanjure tobat, ngendhegake awake dhewe, nundhuk sirah lan nyuwun pangapura, bapak rohani kudu, kanthi kawicaksanaan, mbantu dheweke nyedhaki Gusti Allah maneh. Lha, akèh wong suci tumindak persis kaya ngono. Contone, Sang Mulya Arsenius saka Kapadokia, nalika dadi bapa rohani, biyasané ora maringi paukuman dosa marang wong. Panjenengané ngupaya mbangunaké wong sing tobat supaya éling, supaya saka katresnan marang Gusti Allah, wong-wong mau dhéwé nyuwun berkah marang panjenengané kanggo nindakake pakaryan rohani: apa iku sedekah utawa

¹⁴⁵ 'Nanging, pantes... ngukur panyembuhan ora miturut wektu, nanging miturut cara tobat.' Delengen: *St. Basil Agung*. Surat Kanonik Kapisan marang Amphilochius, Uskup Iconium. Aturan 2 ing *Buku Aturan*. Lavra Trinitas Suci Sergius, 1992. kaca 310. Delengen uga: *St. Basil Agung*. Surat Kanonik Katelu marang Amphilochius, Uskup Ikonium. Aturan 74.

pakaryan becik liyané. Lan nalika Sang Bapa sing Mulya weruh ana wong sing kesurupan roh najis utawa bocah lumpuh, lan nyadari yèn sabab sangsara wong malang kuwi ana ing wong tuwané, dhèwèké bakal nyembuhaké bocah mau dhisik, banjur maringi paukuman marang wong tuwané, supaya ing tembe padha luwih waspada.

Lan ana sing kandha: 'Kowe ngerti, pangakun dosa si anu pancen manut tradisi patristik! Dheweke pancen ketat lan pinter, ngelingi kabeh, lan ngerti *Pidalion*¹⁴⁶ kanthi hafal!' Nanging, pangakun dosa sing nerapake kanon-kanon ing *Pidalion* kanthi kaku banget bisa ngrusak Garéja. Bayangna ana bapak rohani sing njupuk *Pidalion* lan miwiti kandha marang wong-wong sing dosa sing teka marang dhèwèké: 'Ya wis, dosa apa sing wis kowe lakoni? Ah, kuwi. Ayo dideleng apa sing kacathet ing kéné bab kasus kaya ngono? Ekskomunikasi saka Komuni Suci nganti pirang-pirang taun! Saiki, sabanjuré... Lan kowe wis nindakake apa? Astaga, astaga, astaga! Ayo maca paukuman sing pantes kanggo kowe iki... Ah, iki paukuman sing wis ditemtokake!" Iki ora ana gunané babar pisan.

— Geronda, critakna, apa ora kuduné pangakung nggatekake puluhan kahanan...

— Ya, utamane ing jaman saiki, ora mungkin nerapake kabèh hukum Gréja kanthi kaku tanpa mikir. Nanging, pangakun kudu ngembangake katresnan ing manungsa. Kaping pisan, dhèwèké kudu nggarap dhiri dhéwé supaya bisa mbantu wong liya. Yen ora, [amarga kurang wicaksana] pangakun bakal 'nggebug' sirahé wong.

'Pidalion' dijenengi kaya ngono amarga buku iki nuntun wong marang kaslametan kanthi cara siji utawa liyane, kaya juru mudi sing ngarahake kapal menyang pantai muter kemudi kadhang menyang tengen, kadhang menyang kiwa. Yen juru kemudi tansah mèlu jalur lurus tanpa muter kemudi nalika perlu, dhèwèké bakal nyandhak kapal ing karang, nyebabaké kapal tenggelam lan ngrusakaké wong-wong. Yen bapa rohani nggunakake kanon kaya meriam—¹⁴⁷—tegesé tanpa kebijaksanaan, tanpa nimbang kahanan saben wong, sepira lan sifat tobaté, lan sapituruté—malih tinimbang nyembuhaké jiwa, dhèwèké malah nindakake tindak pidana.

Donga Pangapura

Sawetara bapak rohani ngetutake 'typikon' iki: ing kasus nalika wong sing tobat ora diparingi ijin nampa Komuni Suci, padha ora maca pandonga pangapura marang dheweke. Sawetara bapak rohani malah kandha: 'Prinsip kita yaiku ora maca pandonga pangapura ing saben kasus.' Iki wiwit padha karo Protestanisme... Nalika ana sawijining pemuda teka ing selku; dhèwèké wis ngalami pirang-pirang kalepatan dosa ing uripé. Dhèwèké wis marani pangakungé, ngakoni kalepatan-kalepatan mau, nanging pangakungé ora maca pandonga pangapura marang dhèwèké. Pemuda kasihan kuwi banjur kecemplung ing putus asa. "Amarga pangakungku ora ngucapake doa pangapura marang aku," pikiré, "tegesé Gusti uga ora ngapura aku." Lan pikiran-pikiran kuwi nggawa dhèwèké kepéngin bunuh diri. "Tumuju marang pangakungmu," ujare aku marang pemuda kuwi, "lan ajak dhèwèké maca pandonga pangapura kanggo kowé. Lan yèn pangakung iki isih nolak maca pandonga kuwi kanggo kowé, mula ganti pangakung liyané."

Yen pandonga pangapura ora diwaca marang wong sing tobat, dhèwèké bakal terus tiba, amarga setan isih nyekel dhèwèké. Lan piye wong bisa perang yèn setan isih nguwasani dhèwèké? Wong kaya ngono ora dibebasaké; dhèwèké kena pangaribawa setan. Nanging, yèn pandonga pangapura diwaca marang wong, pangaribawa setan kapotong lan [Kurnia Gusti] manèh nyekel 'pijakan'-é [wong mau]. Kanthi mangkono, wong sing cilaka nampa pitulungan lan bisa nindakake sawijining bentuk perjuangan [rohani] utawa prestasi kanggo mbebasake dhiri saka hawa napsu.

¹⁴⁶ 'Pidalion' (teges harfiah: kemudi, kemudi kapal) iku kumpulan paling lengkap lan paling otentik saka Kanon Suci Gréja Ortodoks kanthi komentar, disusun watara taun 1793 déning Sang Mulya Nikodemus saka Gunung Suci lan biksu Agapios. Terjemahan basa Rusia saka 'Pidalion' saiki lagi disiapake kanggo diterbitake dening Penerbit 'Gunung Suci'.

¹⁴⁷ Pun: "ὁ πνευματικός χρησιμοποιοῦ τοὺς κανόνες πάν κανόνια."

Bab 4.

Bab pakaryané bapak rohani marang nyawa manungsa

Katrampilan ngurusi jiwa iku prakara sing alus

— Geronda, critakna, kepiye carane mbantu wong sing duwé watak angel, keras, lan 'bengkok'?

— Minangka tukang kayu, biyèn aku kerep nggarap papan lan balok sing bengkok. Nanging, nggarap kayu kaya ngono mbutuhake kasabaran, amarga sanajan saka sisih endi wae kowe ngamplasi papan sing bengkok, isih bakal 'mbantah', ngetokake serpihan. Mula, nalika aku kudu nggarap papan kaya ngono, aku njupuk alat seureudha kaping pindho lan kanthi ati-ati, sethithik demi sethithik, nggosok dhisik ing siji sisih, banjur ing sisih liyane — lan kanthi cara iki aku entuk asil sing tak karepake. Lan aku kudu ngomong, sawisé diolah, papan-papan kuwi katon ayu banget — pola serat sing éndah katon. Malah, barang-barang sing digawe saka papan kuwi biyasane kuwat banget; ora gampang pecah. Samentara kuwi, tanpa ngerti bab iki, tukang bisa waé mbuwang papan kaya ngono mung amarga katon rada bengkok. Sing tak maksud yaiku wong-wong sing duwé watak angel, duwé kekuwatan batin, lan kanthi maringi kowe kasempatan kanggo nggarap awakmu dhéwé, padha bisa nglakoni kemajuan gedhé ing urip rohani. Nanging, makarya karo wong kaya ngono mbutuhake wektu sing akèh.

Saliyane, nalika aku kepengin nyambungake loro papan sing melengkung, aku ora tau nganggo paku gedhe. Kaping pisan, aku bakal ngamplas papan-papan kuwi, nggawe rata sak isa, banjur nyambungake nganggo paku cilik. Yen loro papan sing melengkung kuwi misah, aku ora bakal maksa nyambungake nganggo paku gedhe: amarga yen disambung kaya ngono—kanthi paksa—papan-papan kuwi mesthi bakal belah sawisé sawatara wektu, lan kabèh gawéan kita bakal sia-sia.

Wong sing ngurusi nyawa manungsa kudu mikir kanthi tliti, banjur mikir maneh kaping pindho. Ing urip rohani, ora ana siji resep, ora ana siji kanon [sing bisa ditrapake kanggo kabeh wong]. Saben nyawa béda karo nyawa liyane ing kualitas lan kapasitas. Amarga ana wadah sing kapasitasé luwih gedhé, lan ana wadah sing kapasitasé luwih cilik. Ana sing digawe saka plastik lan ora nduwéni daya tahan gedhé, déné sing liyané digawe saka logam lan luwih awet. Sawisé mangertèni kualitas lan kapasitas jiwa, bapak rohani bakal tumindak manut karo kamampuané, watak warisané, lan uga manut sepira adoh jiwa kuwi maju. Sing maringi pangapura kudu ngurusi wong sing taubat manut kahanan sing lagi dialami, kanthi nimbang dosa sing wis ditindakake lan akèh kahanan liyane. Nalika ngadhepi wong sing ora isin, pangakung kudu ati-ati supaya ora maringi alesan kanggo tumindak ora isin. Yen jiwa wong sing taubat kuwi [kakehan] sensitif, pangakung kudu nyoba mbantu supaya bisa ngatasi kasulitané kanthi wani.

Saliyane, pangakung kudu tliti lan ora adhedhasar paugeran mung saka apa sing katon ing njaba wong. Dheweke ora kena gampang pracaya marang apa sing dirungokake, utawa nyimpulake adhedhasar apa sing wis dirungokake — utamane yen pangakung ora duwe kaprigelan ndeleng luwih jero marang wong. Ana papan-papan sing katon kuwat banget saka njaba, nanging bolong saka njero. Yen papan kaya ngono diparingi alit bae, langsung cetha apa sing ana ing njero. Kosok baline, ana papan liyane sing katon ora ana gunane saka njaba, nanging ing njero kayune kuwat banget.

Seni ngurusi jiwa iku bab sing alus. Ora kena ana kesalahan ing resep. Pikirna iki: saben awak manungsa butuh vitamin sing kurang, lan saben lara mari nganggo obat sing cocog.

Aja nganti wong nemokake panglipur saka napsu-napsune

— Geronda, yen ana wanita sing kandha marang kita, 'Pangaku dosaku ora ngerti aku,' apa sing kudu kita wangsuli marang dheweke?

— Wenehana dhèwèké: 'Mbok menawa kowe dhéwé sing ora ngidini pangakua kowe ngerti kowe? Mbok menawa kesalahane ana ing kowe?' Nalika ngadhepi kasus kaya ngono, ajak wong iku mikir; aja maringi alesan gampang. Bab-bab iki alus banget. Ing kéné, kadhangkala katon carané wong bisa mbingungaké pangakuané dhéwé.

— Lan piye yen dheweke kandha marang kita yèn dheweke ora seneng karo pangakune?

— Yen dheweke ora akur karo pangakué, mbok menawa dheweke dhéwé sing kudu disalahaké uga. Mbok menawa dheweke péngin pangakué nyetujoni kabébasané lan mberkahi tumindaké sing ora patut. Contoné ana priya sing ora ngopeni kulawargané babar pisan, lan amarga kuwi, dhèwèké karo garwané tansah padha rebutan. Lan mula priya iki, sing kepengin cerai, teka marang aku lan miwiti ngeluh bab bojone, ngarep-arep aku ndhukung dheweke. Yen aku mangsuli, 'Kowe dhéwé sing kudu disalahaké kanggo kabèh kahanan iki,' banjur, amarga dhèwèké ora ngakoni kesalahane dhéwé, dhèwèké bakal kandha yèn jawabanéku ora nyenengaké atiné. Kanthi tembung liya, sawatara wong kandha yèn dhèwèké ora seneng marang pangakuané amarga pangakuan ora ngidini dhèwèké nindakake apa waé sing dikarepaké.

Yen bapak rohani ngidini kabeh hawa napsu wong, bisa wae dheweke disenengi kabeh wong, nanging wong ora entuk manfaat saka iku. Yen kita kepengin disenengi kabeh wong miturut hawa napsune, ayo uga 'nyenengi setan'. Contone, kowe teka marang aku lan wiwit ngeluh: 'Suster siji-sijine kasar marang aku.' — "Ah," aku kandha marang kowe, "aja digatekake." Kanthi mangkono aku mbenerake kowe, lan kowe seneng banget. Sawisé kuwi, adhine sing kasar marang kowe teka marang aku lan miwiti ngeluh bab kowe: "Si anu nindakake iki-iku." — "Ayo tenan, tenan! — Aku kandha marang dheweke. — Kowe ora ngerti dheweke kuwi wong kaya apa? Aja digatekake." Kanthi cara iki, aku uga wis mbela adhine kuwi, lan dheweke uga seneng. Dadi, aku disenengi kabeh wong, nanging ing wektu sing padha aku malah nggawe kabeh padha kesandhung! Nanging saktene aku kudune mangsuli kowe kaya ngene: "Maju kene! Yen adhine ngomong kasar marang kowe, tegese kowe sing maringi alesan!" Krungu tembung iki, kowe bakal luwih gampang nyadari kesalahmu lan mbenerake. Amarga wiwit ana wong sing nyadari kesalahane, kabeh dadi lancar.

Katentreman sejati ing batin teka nalika wong njupuk sikap [spiritual] sing bener. Tugas kita yaiku golek katentreman ing swarga, dudu ing donya. Sawetara bapak spiritual maringi panglipur marang wong lan mbenerake pikirane, nganti padha kandha, 'Aku pancen seneng karo bapak spiritual iki!' — nanging wong kaya ngono tetep ora tobat. Nanging bapak rohani kudu mbantu wong ngenali kakurangane supaya bisa dibenerake, banjur nuntun supaya padha ana ing dalan sing bener. Katentreman sejati mung teka kanthi cara iki. Ngebenerake hawa napsu wong iku dudu mbantu. Kanggo aku, iki kaluputan gedhe.

Supaya bapa rohani bisa mbantu loro wong sing ana gandhèngané, dhèwèké kudu bisa komunikasi karo saben wong mau. Contoné, nalika krungu yèn loro wong ora sarujuk ing pamikirané, bapa rohani kudu ngerti jiwa saben wong mau, amarga saben wong bisa nyritakaké masalah mau miturut pangertené dhéwé. Pastur rohani kuduné nindakake upaya ngrampungaké perselisihan wong-wong mau mung nalika padha sarujuk yèn dhèwèké bakal ngrampungaké miturut Injil. Amarga kabèh putusan liya bakal dadi pusing tanpa entèk-entèk, lan kudu terus-terusan ngombe aspirin. Saliyane, bapak rohani kudu nyelehake saben pihak sing padha selisih ing panggonane; dheweke ora kena mbela sapa wae. Dheweke kudu nunjukake kaluputan saben wong. Kanthi mangkono, cacat loro-lorone bakal bisa dirampungake, lan wong-wong bakal bisa nggayuh kesepakatan lan pamahaman bebarengan.

Aku ora nduwé siji waé sipat apik, kejaba siji iki: aku ora tau mbela sapa waé — sanajan wong kuwi ora salah. Contoné, yèn ana wong wadon teka marang aku lan miwiti ngeluh babagan bojone, aku bakal mènèhi omelan sing keras. Yèn ana wong lanang teka marang aku lan ngeluh babagan bojone, aku uga bakal mènèhi omelan sing keras marang wong lanang kuwi. Aku ora nenangake atiné, nanging nuduhaké kekurangané saben wong; aku kandha marang saben wong apa sing perlu dirungokaké supaya ana manfaaté. Yèn ora, bojo lan garwa padha lunga saka wong sing ditakoni

kanggo pitutur karo rasa tentrem, nanging banjur padha rebutan sakwisé bali omah: 'Ora, sang pandhita pancen bener nalika ngandhani aku kowe saktenane kaya apa!' — siji nyalahake sijine, lan wangsulane krungu: 'Lan kowe ngerti apa sing diomongake marang aku babagan kowe!' Sing arep tak aturake yaiku aku ora mbela sapa wae amarga napsune. Lan ora mung aku ora mbela, aku malah nyalahake sawetara wong kanthi atos — sing bisa dimangerteni, kanggo kabecikane dhewe — lan pancen nalika lunga padha krasa tentrem ing ati. Tegese, sanajan aku krasa sedhih nalika padha lunga, dheweke ngerti yen rasa paitku luwih abot tinimbang sing dirasakake.

— Geronda, ana wong-wong sing sanajan kowe nyalahké, isih krasa kaya ana ing balik tembok watu.

— Ya, amarga aku ora nyalahake wong kanthi cara garing lan resmi. Aku kandha marang wong yèn dhèwèké nduwèni kabecikan sing kudu dimanfaataké, lan kalepatan sing kudu dibeneraké. Yèn kowé ora kandha kabeneran marang wong, ing sawijining wektu, sawisé ora krungu pujian [sing wis disenengi], dhèwèké bakal kélangan keseimbangan.

Kepiye ngurusi wong sing wis kecemplung ing putus asa

Nalika semana, ana wong enom sing bingung teka marang aku lan kandha: 'Geronda, aku ora bisa mbenerake awakku dhewe. Bapak rohani kula ngendika: 'Kabeh mau ana ing genmu...' " Tembung-tembung mau ndadekake sang pemuda putus asa. Yen ana wong sing ngandhani masalahé marang kula, kula bakal ngendika: "Iki kelakon amarga sebab kaya ngene. Kanggo owah, kowe kudu nindakake kaya ngene." Contone, ana wong sing teka marang aku sing kesiksa amarga pikiran tartamtu lan ora bisa turu. Dheweke ngombe tablet kanggo sirah mumet lan lara weteng lan takon marang aku: 'Mbok menawa aku luwih becik ora ngombe tablet iki?' — 'Ora,' wangsulanku, 'terusna ngombe tablet kuwi dhisik. Buwang pikiran sing nyiksa kowe, lan sawisé kuwi kowe bisa mandheg ngombe obat uga. Yen kowe ora mbuwang pikiran kuwi, kahananmu ora bakal owah; kowe bakal terus nandhang sangsara.' Sakjane, apa gunané kanggo wong iki yen dhèwèké mandheg ngombe obat nanging ora mandheg nyimpen pikiran sing nyiksa dhèwèké?

Apik yen pangakune ora nganti tekan titik ngendi dhèwèké kudu 'ngepeksa wong', nanging ngadhepi prakara tartamtu kanthi sabar. Nanging mesthi waé, wong sing taubat uga kudu ngupaya kanthi bener supaya nampa pitulungan. Ana sawijining wektu, ana priya enom sing wiwit meksa cah wadon sing wis tunangan karo dhèwèké bab prakara tartamtu. Sapa sing ngerti apa sing diomongake marang dheweke... Dheweke nesu banget, mlebu mobil, nyopir adoh lan ngalami kacilakan ing dalan. Sawisé kuwi, pemuda kuwi kepéngin bunuh diri, amarga dheweke rumangsa yèn dhèwèké sing salah amarga patié. Dhèwèké teka marang aku lan nyritakaké bab kuwi. Sakjane, dhèwèké wis nindakake tindak pidana, nanging aku nglipur lan mbantu supaya pikirane bali kaya biyèn. Nanging sawisé kuwi dhèwèké mandheg mikir bab kedadeyan kuwi, dadi wong sing ora peduli, malah pacaran karo cah wadon liyané. Mula, nalika dhèwèké teka manèh marang aku telung taun sawisé ing kahanan kaya ngono, aku mènèhi dhèwèké omelan abot, amarga wis ora ana bebaya manèh dhèwèké bakal nyopot nyawané dhéwé. Dhèwèké ora ngerti, ora ngakoni kesalahané, mula omelan kuwi perlu. 'Apa kowe ora nyadari,' ujarku marang dheweke, 'menawa wektu pungkasan kowe wis matèni wong lan tanggung jawab marang pati bocah wadon iku?' Yen priya enom iki wis nggarap awake dhewe kanthi becik, tanpa lali marang kedadeyan kuwi, dheweke mesthi bakal terus nandhang sangsara; nanging saka sangsara kuwi dheweke bakal nampa panglipur ilahi, lan banjur dheweke ora bakal tenggelam ing ketidakpedulian sing sinis kaya ngono.

Mula saka iku, kita kudu banget ngati-ati. Amarga sawetara wong, sawisé nindakake dosa, banjur kecemplung ing putus asa. Ing wektu kaya ngono, kowe bisa nglipur wong-wong mau, nanging supaya ora cilaka, katresnané marang Gusti Allah uga dibutuhaké. Ana sawijining pemuda sing tau teka ing selku, sing wis kecemplung ing dosa daging lan ora bisa mbebasaké dhèwèké saka napsu iki. Wong malang kuwi wis kecemplung ing putus asa. Sadurunge teka marang aku, dhèwèké wis marani loro bapa rohani sing kanthi tegas nerangaké yèn dhèwèké lagi nindakake dosa abot.

Bocah lanang kuwi wis kelangan kabèh pangarep-arep. "Amarga aku ngerti yen aku lagi nindakake dosa," ujare, "lan ora bisa mbenerake laku, luwih becik aku putusake kabeh ikatan karo Gusti." Nalika aku krungu apa sing kelakon marang dheweke, atiku lara kanggo nyawa sing kasihan kuwi, lan aku kandha marang dheweke: "Rungokna aku, nyawa sing pinaringan berkah. Aja miwiti perjuanganmu karo apa sing ora bisa kok lakoni, nanging miwiti karo apa sing isa kok lakoni. Ayo padha deleng apa sing kok bisa, lan kowe bakal miwiti saka kono. Apa kowe isa menyang gréja saben Minggu?" — 'Isa,' wangsulane. 'Lan apa kowe bisa puasa saben Rebo lan Jumat?' takonku maneh. 'Bisa,' wangsulane. 'Lan apa kowe bisa nyumbang sapérangan saka upahmu kanggo sedekah, utawa ngunjungi wong lara lan mbantu wong-wong mau?' — "Aku bisa." — "Lan apa kowe — sanajan wis dosa — bisa ndedonga saben sore lan nyuwun: 'Gusti Allah, nylametna nyawaku?'" — "Geronda," ujare marang aku, "aku bakal nindakake kabeh iki." — "Yen mangkono, — aku kandha, — wiwiti wiwit dina iki nindakake kabeh sing ana ing daya kowe, lan Gusti Allah Kang Maha Kuwasa bakal nindakake siji bab sing ngluwihi daya kowe." Wong nom-noman sing apes iku meneng lan terus mbaleni: "Matur nuwun, Bapa." Kowe weruh: dheweke nduweni ati sing welas asih, lan Gusti Allah sing Apik nulungi dheweke.

Wong kudu tegas marang wong sing ora isin, lan welas asih marang wong sing luhur budi

Yen ana wong sing nduwé watak apik nanging ora nampa pitulungan nalika isih cilik, mula ngandhani dhèwèké bab kabecikan sing kok delok ing dhèwèké ora bakal dianggep muji-muji utawa nglipur. Amarga saka iku dhèwèké nampa pitulungan lan malih, amarga dhèwèké uga pantes nampa pitulungan Ilahi. Aku kandha marang siji wong: 'Sampeyan pancen wong apik, sakjane. Apa sing sampeyan lakoni iku ora pantes kanggo sampeyan.' Aku kandha kuwi marang dheweke amarga aku weruh [ing atine] lemah subur lan wiji ala sing ditandur ing kono. Aku weruh yen ing jerone, wong kuwi apik, lan ala sing dilakoni mung saka njaba. Aku kandha marang dhèwèké yèn dhèwèké wong apik, dudu kanggo muji-muji, nanging kanggo mbantu, supaya katresnan bisa miwiti makarya ing sajroning atiné.

Sawetara wong urip manut 'aturan' iki: preduli apa wong iku duwe bakat utawa ora, padha kandha marang wong iku, 'Kowe ora duwe bakat'—konon supaya dheweke ora dadi sombong lan ora kesasar. Kanthi tembung liya, padha nambani saben wong padha. Nanging, yen wong nyerah amarga ala sing ditindakake lan uga amarga kabecikan sing diduweni ing jerone atine, kepiye carane dheweke bisa entuk kapercayan sing dibutuhake kanggo miwiti usaha spiritual kanthi semangat? Nanging yen ana wong sing ngandhani bab kabecikan ing jerone lan ngrembakaake katresnan marang kabecikan lan kaluhuran, mula dheweke bakal nampa pitulungan, tuwuh lan makmur.

Pendekatan sing biasane tak lakoni kaya ngene: yen aku weruh ana wong sing duwe bakat tartamtu utawa lagi maju ing perjuangan spiritual, aku bakal ngandhani marang dheweke. Nanging yen aku weruh ana cacat ing dheweke—aku njupuk gada abot... Aku ora kuwatir manawa cara sing kapisan utawa sing kapindho bakal nglarani nyawa wong, amarga katresnan ana ing loro-lorone. Yen dheweke cilaka amarga caraku ngurusi, iku tegese dheweke wis rusak saka jero. Contone, yen ana biarawati sing nglukis ikon sing ayu, aku bakal kandha marang dheweke yen lukisané apik. Nanging yen aku weruh yen dheweke wis dadi sombong lan rada nakal, aku bakal njaga jarak karo dheweke ing tembe. Mesthi wae, yen biarawati sing netepi patuh ing bengkel lukisan ikon dadi sombong, mula sing metu saka kuasé ora bakal ikon nanging karikatur, lan dhèwèké uga bakal dicela déning wong liya. Nanging yen dhèwèké manèh andhap asor, dhèwèké bakal manèh ngasilaké karya sing apik. Aku ora duwe wektu kanggo kecenderungan sing ora sehat. Aku ora tahan karo macem-macem tingkah laku sing nggilani. Aku bakal nyoba, kanthi cara apa wae, supaya kabeh bali normal. Kepiye maneh? Mbungkus kabeh penyimpangan sing ora sehat saka norma?

— Geronda, piye yen wong sing ora isin, nalika diwenahi welas asih malah dadi luwih ora isin—kepiye carane mbantu wong kaya ngono?

— Ayo tak kandhani kowe: yen aku weruh yen perhatian, kabecikan, lan katresnanku ora ana gunane kanggo wong kuwi, mula aku mutusake yen aku ora duwe keakraban karo wong kuwi, lan aku kepeksa mandheg tumindak becik marang dheweke. Miturut hukum [spiritual], luwih wong tumindak alus marang kowe, luwih kowe kudu owah, remuk dadi bledug, lan lumer kaya lilin.

Sawetara wektu kepungkur, aku ketemu wong tartamtu, lan ing wiwitan kenalan, karep mbantu, aku crita babagan sawetara pengalaman gaib sing wis tak alami. Nanging tinimbang matur nuwun marang Gusti: 'Gusti, kepiye aku matur nuwun marang Panjenengan kanggo panglipur iki...' — lan sujud kanthi rasa syukur, wong iki malah ngeculake sipaté lan wiwit tumindak angkuh. Banjur aku njupuk sikap tegas marang dhèwèké. 'Aku bakal mbantu saka adoh, liwat pandonga,' aku mutusaké. Lan aku nindakake kuwi dudu amarga aku ora tresna marang wong iki, nanging amarga tumindak kaya ngono iku kanggo kabecikané dhèwèké.

— Geronda, kepiye yen ana wong sing nyadari kesalahane lan njaluk pangapura?

— Yen dhèwèké ngerti dhèwèké, kuwi prakara liya. Banjur kita bisa nggayuh pamahaman bebarengan. Yen ora — yèn kabecikanku ora ana gunané kanggo dhèwèké, aku ora nemokaké rasa timbal balik saka dhèwèké lan ora ngrasakaké rasa kerabat karo dhèwèké. Yen ana wong sing duwé welas asih lan andhap asor, lan bébas saka kesombongan, mula kowe uga tumindak prasaja marang dhèwèké. Karo saben wong, aku wiwitané tumindak anget lan prasaja. Aku nyawisaké awakku kabèh marang wong liya supaya dhèwèké nampa pitulungan, lan supaya swasana katresnan [sing wis tuwuh antarané kita] bisa mekar. Lan banjur, sethithik demi sethithik, aku miwiti nunjukake kakirangané wong iku marang dhèwèké. Gumantung marang yuswa wong sing tak ajak ngomong, aku nganggep dhèwèké kaya sedulur, bapak, utawa eyang. Aku maringi kehangatan marang wong iku kaya srengéngé, supaya kabèh ula, kalajengking, lan kumbang — yaiku napsu-napsuné — metu kabèh, lan banjur aku mbantu wong iku matèni napsu-napsu mau. Nanging, yen aku weruh yen wong iki ora ngargeni [katresnanku marang dheweke] lan ora entuk paedah saka tumindakku, nanging malah njupuk kauntungan saka kesederhanaanku utawa katresnanku sing tulus, banjur tumindak angkuh, aku alon-alon adoh saka dheweke supaya dheweke ora tambah angkuh. Nanging ing wiwitan aku nyawisake awakku sakabehe marang wong iku, mula nuraniku tetep resik. Nalika manggon ing biara Stomion, aku nglindhungi bocah lanang enom kanggo mbantu lan ing wektu sing padha mulang dheweke babagan tukang kayu. Aku nambani dheweke kanthi becik lan nganggep dheweke kaya sedulur. Nanging, aku weruh sawetara sipat ing bocah iku sing aku ora sarujuk. Sawijining dina aku takon, 'Pira saiki jamé?' — 'Jamé kesangkut ing sirahmu!' balesé. Banjur aku mikir, 'Ora, luwih becik ora nerusaké kaya ngéné.' Aku uga kudu nggunakake 'otak'ku dhewe sethithik, merga yen ora bocah iku bakal rusak.' Sakjane, aku nambani dheweke kanthi cara sing yen dheweke nduwe rasa syukur, miturut hukum [spiritual] dheweke mesthine kudu sujud ing bledug amarga rasa syukur. Nanging, aku weruh yen dheweke ora bisa nampa, yen dheweke ora ngerti aku. Lan banjur dheweke lunga kanthi kersane dhéwé. Aku ora ngusir dheweke. Delengen: kasabaran lan katresnan malah ndadekake wong sing ora isin dadi luwih ora isin, lan wong sing luhur budi dadi luwih luhur budi.

Kabecikan ngrusak wong sing ora gelem tobat

— Geronda, aku kelingan kowe tau ngomel abot marang aku...

— Yen perlu, aku bakal ngomel maneh marang kowe, supaya kita kabeh bisa padha mlebu Swarga bebarengan. Nanging wektu iki aku bakal njupuk langkah drastis!... Lha, iki pancen cara biasaku: sepisanan aku nggawe wong kuwi nyadari yen dheweke perlu diomeli, lan mung sawisé kuwi aku menehi omelan sing pantes. Iki cara sing apik, ya? Yen aku weruh wong nindakake kesalahan serius, aku langsung ngomong abot marang dheweke lan — mesthi — aku dadi sing 'galak'. Nanging apa sing bisa tak lakoni? Apa aku kudu nyenengake saben wong miturut hawa napsune mung supaya katon apikan, banjur kita kabeh pungkasané padha mlebu neraka bebarengan? Nalika ana wong sing wis tak omeli utawa tak tegur banjur nesu, nuraniku ora nate ngganggu aku bab kuwi, amarga aku ngomeli dheweke saka katresnan marang dheweke, kanggo kabecikane

dheweke. Aku weruh yen dheweke ora nyadari sepira gedhene dheweke wis nyilakake Kristus kanthi tumindaké, lan mulane aku ngomeli dheweke. Nalika aku ngetokake wong, aku kroso lara lan kesel, nanging nuraniku ora ngganggu bab kuwi. Sawisé kuwi, aku bisa nampa Komuni Suci kanthi tentrem — tanpa pangakuan. Aku ngrasakake panglipur lan kabungahan ing jeroning atiku. Lan kanggo aku, panglipur lan kabungahan kuwi iku kaslametan jiwa.

— Geronda, kadhangkala ana pikiran sing kandha marang aku manawa sampeyan ngomong marang aku kanthi nglipur banget, bisa amarga aku ora tahan karo ketegasan, utawa amarga sampeyan wis kerep ngandhani aku bab iku lan, amarga aku durung nindakake, sampeyan mutusake nyerah marang aku.

— Wah, jiwa sing pinaringan berkah! Apa kowe tenan mikir aku bakal dolanan karo kaslametan jiwamu? Mung wong sing durung pengalaman sing bakal nindakake eksperimen kaya ngono. Nanging wong sing wis mateng nduwé kemampuan kanggo ngadili, lan mlaku ing dalan sing lurus, ora nyimpang menyang tengen utawa kiwa. Rasa aman ing . Yen aku weruh ana kekacauan ing kowe, apa aku cedhak utawa adoh saka kowe, aku bakal ngandhani kowe bab kuwi. Duwé kapercayan lan tentrem ing jeroné atimu. Ah, kowe durung paham aku saktenané! Apa kowe pancen mikir aku bakal gampang nglipur pikiranmu? Apa sing kowe kira bakal tak kandhakake marang wong nalika aku weruh yèn atiné banget peka, utawa diguncang déning kesadaran marang dosané? Ing kahanan kaya ngono, aku nglipur wong kuwi supaya ora tiba ing putus asa. Nanging, nalika aku weruh manawa atiné wong atos kaya watu, aku ngandika marang wong mau kanthi tegas, kanggo nggoyang watu kuwi lan mbuwang saka panggonané. Amarga yèn aku weruh ana wong sing lagi mlaku menyang jurang, banjur aku kandha, 'Terus, terus, kowe ana ing dalan sing bener,' apa kuwi ora dadi dosa tumrap aku? Nanging sawetara wong nduwèni watak ala: nalika kowe kandha supaya ora kuwatir, padha ora pracaya lan terus kasiksa. Mesthi waé, yèn aku weruh ana sing ala ing wong, aku ora bakal gagal ngandhani dhèwèké? Mesthi aku ora bisa ora nyegah wong sing lagi nyedhak marang sangsara neraka? Nalika tanggung jawab marang wong, kowe malah bakal muni banter yen perlu [kanggo nylametake dheweke]. Cetha yen sacara pribadi luwih becik aku meneng bae, nanging aku ora bisa meneng amarga aku tanggung jawab marang wong liya.

Contone, kowe nindakake salah marang aku, banjur aku ngapura kowe. Kowe nindakake salah maneh marang aku, banjur aku ngapura kowe maneh. Aku ora apa-apa, nanging yen kowe ora mbenerake tumindakmu amarga aku wis ngapura kowe, kahananmu bakal banget parah. Beda yen kowe [pengin mbenerake tumindakmu] nanging ora bisa kanthi sampurna. Nanging, kowe kudu nyoba mbenerake tumindakmu sak isa akeh. Kowe ora kena ngapusi awakmu dhéwé nganggo rasa aman palsu lan kandha, 'Amarga dhèwèké wis ngapura aku, kabèh wis apik lan ora ana sing kudu dikhawatiraké. Ora perlu nesu.' Wong bisa dosa; nanging nalika dhèwèké tobat, nangis, nyuwun pangapura kanthi tulus, lan kepéngin mbeneraké kesalahané, tegesé dhèwèké wis nyadari dosané lan sing diwènèhi pangapura kudu ngapura dhèwèké. Nanging yen ana wong sing ora tobat lan terus-terusan tumindak kaya ngono, wong sing tanggung jawab marang nyawane ora kena nganggep enteng utawa ngguyu. Kabecikan malah ora migunani kanggo wong sing ora tobat.

Ngajeni kabebasan wong liya

— Geronda, apa bisa wong kanthi sengaja ndhelikake kesalahane marang bapak rohani?

— Ya, kuwi bisa, nanging sanajan pangakun ngerti utawa curiga marang kesalahane, ora ana gunane utawa manfaaté ngomong marang wong sing wis kliru kuwi. Asring, nalika aku weruh ana sing kelakon ing urip rohani wong, utawa nalika aku curiga utawa ngerti yen dheweke wis nindakake apa-apa, aku—kanggo ngajeni dheweke—ora ngomong apa-apa marang dheweke kajaba dheweke sing nyiritakake dhewe. Aku nganggep iku tumindak paksaan lan nglanggar ajining diri nalika ngandhani wong bab apa wae ing wektu dheweke ora kepengin aku ngerti. Iki prakara sing alus, amarga kanthi ngandhani wong bab sing wis kelakon marang dheweke tanpa idin, kowe ndadekake dheweke dadi bahan ejekan. Apa bener meksa wong liya? Kabebasan manungsa iku ana. Aku mung

bakal ngandhani wong yèn aku ngerti bab apa waé bab dhèwèké yèn aku weruh yèn dhèwèké ana ing bebaya lan ora ana cara liya kanggo mbantu. Utawa aku bakal nindakake yèn aku weruh yèn dhèwèké tetep ing pepeteng lan bisa ngalami kegagalan total lan mati.

Luwih becik—yèn wong iku nyuwun marang kowe dhéwé—kanggo nggugah kesadarané ing ngendi kaluputé, supaya dhèwèké dhéwé bisa miwiti nglawan pribadine sing lawas, amarga nalika kuwi dhèwèké bakal ngrasakaké lara sing luwih sithik. Pikirna iki: sakwisé kabèh, yèn bocah cilik tiba lan tatu, dhèwèké ora nangis kaya biyèn yèn tiba amarga didorong bocah liya. Supaya siji wong bisa maringi pitutur marang wong liya apa sing kuduné ditindakake, sing nampa pitutur kudu andhap asor, lan sing maringi pitutur kudu sepuluh kaping luwih andhap asor tinimbang sing nampa; saliyane, sing maringi pitutur uga kudu ngupaya ngetrapake ing uripé dhéwé apa sing diwulangaké marang wong liya. Yèn aku menahi saran marang wong supaya nindakake soko kanthi seratus persen, tegese aku dhewe nindakake iku kanthi seratus lima puluh persen. Nanging sanajan mangkono, aku isih bakal mikir apa pantes kanggo nyebutake marang dheweke.

Mesthi wae, ing kahanan apa wae, wong mung bisa nyalahake wong-wong sing cedhak karo dheweke utawa sing wis dikenal kanthi becik. Bapa rohani kudu nimbang sepira wewenang sing wis diwenekake wong mau marang dheweke lan sepira tanggung jawab sing diemban kanggo wong mau. Yèn bapa rohani wis njupuk tanggung jawab marang nyawa wong, dhèwèké wajib nyalahké wong mau — mesthi nganggo alesan sing masuk akal. Nanging, ora ana gunané dadi guru wong lan nyalahké kabiasaan ala wong sing durung maringi hak marang kowe. Iku kaya ana wong mlebu ing selku banjur miwiti nyetel kabeh barang supaya cocog karo karepé: mindhah lentera minyak, nggeser ambèn menyang pojok, lan nyantolake rosari ing paku kuwi, tanpa takon marang aku.

Katresnané bapak rohani marang wong sing tobat

Sang pangakuan sing saleh tresna marang jiwa lan ngopeni kanthi jero, amarga dhèwèké ngerti ajiné sing gedhé. Dhèwèké mbantu jiwa supaya tobat, maringi rasa lega lumantar pangakuan, mbebasaké saka geger batin, lan nuntun menyang Swarga. Sing nampa pangakuan diarani 'bapa rohani' — mula dhèwèké kudu ngupaya dadi bapa sejati: mulang anak-anaké kanthi katresnan ilahi lan welas asih. Dhèwèké kudu nyelehaké dhèwèké ing panggonané saben wong sing teka marang dhèwèké kanggo pangakuan lan ngrasakaké lara atiné kanthi jero nganti padha weruh lara atiné dhéwé kaca ing raié bapa rohani. Iki utamane perlu ing jaman saiki, nalika wong-wong butuh banyu seger, dudu cuka kenceng. Akèh wong, amarga pengaruh setan, angel nampa pitutur rohani utawa kritik. Mula saka iku, sanajan nalika ngélingaké wong, kudu ditindakake kanthi katresnan: nyorot kaluputané kanthi alus lan sopan, lan ngendhegaké kahanan kanthi guyu utawa guyonan.

Yèn ana wong duwe katresnan, iku katon marang wong liya; nanging yèn wong digerakake dening gairah emosional, kuwi bakal mbukakake awake dhewe. Yèn kita ora duwe katresnan, nalika kita ngucapake tembung 'ramah' marang wong, dheweke langsung kaget lan mbantah. Nanging, yèn kita nyalahake wong kanthi welas asih lan katresnan, sanajan dheweke kuciwa, nanging ing jero ati ora lara, amarga dheweke ngrasakake katresnan. Aku kenal karo sawijining bapak rohani sing awaké kandel banget. Mesthi waé, salah siji sabab awaké kandel iku amarga konstitusi awaké, nanging saliyané saka kuwi, mbok menawa sang pandhita kuduné luwih ngati-ati karo panganan... Nanging apa kowé ngerti carané sang pandhita iki ngopeni tanggané, carané dhèwèké ngopeni wong-wong sing lagi nandhang sangsara? Romo spiritual iki nduwèni andhap asor, amarga sanadyan ora nindakake akèh tapa brata lan nyalahké dhéwé amarga kuwi, ing wektu sing padha dhèwèké uga nduwèni kabecikan sing ora sithik. Lan mulané akèh wong nemokaké katentreman jiwa sing luwih gedhé karo dhèwèké tinimbang karo romo spiritual sing seneng tapa brata.

Yèn sawijining bapak rohani ora duwe tekad mlebu ing pangsakitan neraka kanggo katresnan marang anak rohani, mula dheweke dudu bapak rohani.

